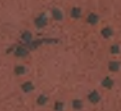

889.359

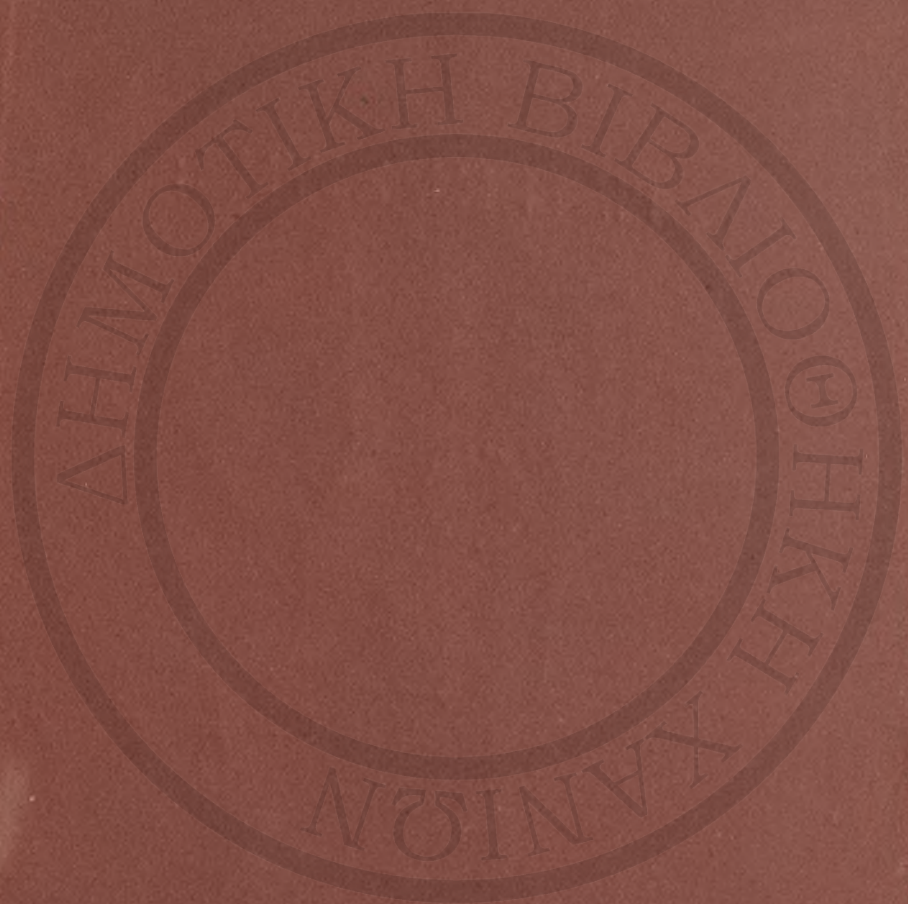
ΚΑΡ

ΚΙΚΗΣ ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΖΟΥΜΕ:

ΕΝ ΧΑΡΙΟΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ "ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΟΥ."
1927

ΚΙΚΗΣ ΚΑΡΑΠΑΤΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ
Λογ. Αριθ. 1480
Χρονολ. Εισαγ. 24-8-1954
Ειδικότητα Κελεύς Ηλιακός
Αριθ. 889.359/ΚΑΡ

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΖΟΥΜΕ:

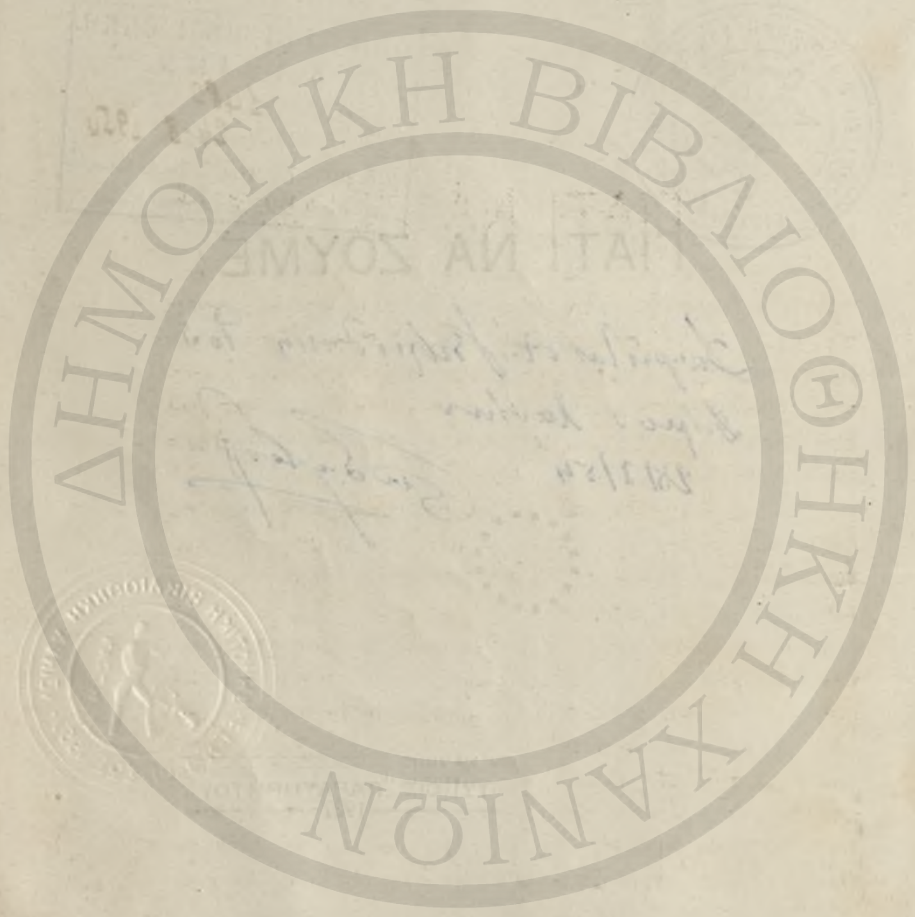
*Διαπίστωσα ότι βιβλιοθήκη σου
δίνει & δανείζει
28/3/54*

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ "ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΟΥ,"
1927

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1978

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Handwritten notes and signatures in Greek script, including the date 20/1/78.

ΣΑΝ ΠΡΟΛΟΓΟ

Στὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, προβάλλει κάποιο πλέγμα σπάνιο, μιᾶς Κοινωνικῆς εἰκόνας μελλοντικῆς ποῦ δειλὰ, δειλὰ, πλησιάζη, διαλύοντας τὴν μουντὴ σκιά τῆς νύχτας ποῦ μᾶς τριγυρνᾷ.

Τὰ μάτια μου, ἀκούραστα ἐλπίζουν, τὴν ὀριστική προσέγγιση. Μέσα στὴν ψευτιά καὶ στὴν τελικῶς ἄγνοια τοῦ ἑαυτοῦ, ποῦ ζοῦμε, εἶναι ἐπόμενο νὰ μὴν καταλαβαίνουμε τὰ λάθη μας, ποῦ μᾶς μπερδεύουν καὶ μᾶς δένουν ἀδύναμους, νὰ βροῦμε τὴν ὁρῆ καὶ τὸ τέλος, τοῦ... Γιατὶ ἤρθαμε στὸν Κόσμο.

Εἶναι ἐπόμενο ἔτσι, σ' αὐτὴ τὴ κατάσταση γυρεύοντας ν' ἄβρωμε ἰσορροπία, νὰ τραβοῦμε καὶ τοὺς ἄλλους ἀνίδεους στὸ καταποτῆρα τῶν παιδῶν μας καὶ νὰ χαροπαλαίβουν.

Ἔτσι ἀρχίζοντας ὁ ἄνθρωπος τὴ ζωὴ του καὶ μουνδιασμένος ἀπὸ τὸ σφίξιμο τῆς ἀλυσσίδας τοῦ χρέους, ἂν κατορθώσῃ νὰ λεπτρωθῇ στὴν κει δειλός. Ὅλες οἱ ζωτικὲς του δυνάμεις ἔχουν ἐξαντληθῆ, τὰ βλέπει ὅλα τριγυρνᾶ λουσμένα στὸ φῶς, τὰ αἰστάνεται, μὰ δὲν μπορεῖ νὰ ξαναρχίσῃ τὸ δρόμο του. Ἀδυνατισμένος ἀπὸ τὴν ἀρρώστια τῆς συνήθειας φθάνει στὸ τέλος μὲ τὴν πίκρα τῆς ἀπορίας...

γιατί νὰ ζῶ ; τί κατάλαβα ; Γιομισμένο τὸ κεφάλι
του ἀπὸ λόγια καὶ φιλοσοφίες, ἀπὸ ψευτιῆς καὶ
πρόληψες, ἀνάλογα τῶν ἀντιλήψεων τῆς ἐποχῆς,
μὲ τὴν ταπεινώση καὶ τὴν κενοδοξία, δὲν βλέπει
γιὰ ποιὸ σκοπὸ ἦρθε, περιμένε νὰ δῆ κάτι ἀπ' τοὺς
ἀνθρώπους ποῦ τὸν τραβοῦσαν δῆθεν νὰ μεγαλώ-
ση (γιὰ νὰ σωθοῦν αὐτοὶ) κάτι τρανὸ, ὅπως τρανῆ
καὶ μεγαλόπρεπη χτύπησε ἡ φύση στὰ μάτια του :
μὲ τὴν ἠθικὴ τῆς καὶ τὴ δικαιοσύνη τῆς !

Κ. Κ.

ΓΙΑΤΙ ΝΑ ΖΟΥΜΕ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

«Τὴ μεγαλύτερη πίκρα μᾶς ποτίζουνε
ἐκεῖνοι ποὺ ποιοῦντε ἀγαποῦμε!»

Ἡ Ἴρις, ἡ χαριτωμένη χρυσομαλλοῦσα κόρη τοῦ κυρίου Ἀριστοκλῆ, ἔδινε κεῖνο τ' ἀπόγεμα τοῦ ἰσορροπικοῦ γιὰ τιμὴ τοῦ μνηστήρα της.

Τὸ σπῆτι, ἦταν χαμένο μέσα σ' ἓνα δάσος ἀπὸ πεῦκα, μὲ τρούλους ψηλοὺς λουσομένους ἀπὸ φῶς, ἀνάμεσά τους ἔχοντας ἓνα στηλοβάτη στηρίζοντας μεγάλα χρωματιστὰ γράμματα τὴ λέξη «Ἡρεμία».

Ἀπὸ τὴ μεριά τῆς Βεράντας μιὰ φαρδιά πέτρινη σκάλα ἔφερεν ὡς τοὺς βράχους κάτω στὴ θάλασσα ποὺ πέντε ἔξη βάρκες περίμεναν δεμένες σὰν κατάσπροι γλάροι παίζοντας στὸν ἀφρὸ.

Ἄερας θαλασσένιος, μυρουδιά πράσινου πεύκου ἔμνισκε, σὰ μιὰ γουλιὰ ζωῆς σπαρταριστῆς στὸ χλιαρὸ ἀπόγεμα μὲ τὸ ἀστραφτερὸ χάϊδι τοῦ ἡλίου, ποὺ φωτοπαιχνίδιζε, ἀναφρικήζοντας τὰ κύματα. Ἐξω στὴ Βεράντα συναθροισμένα κλωνάρια τῶν εἴκοσι μαγιάπριλων φλυαροῦσαν, παίζανε—κορίτσια καὶ νέοι—ἔχοντας στὴ μέση τὴ μικροῦλα πούμοιζε ἴδιο κομποτέχνημα βγαλμένο ἀπὸ

κάποια βαρύτιμη βιτρίνα. Ἡ Ἴρις ὅμως ἦταν θλιμμένη. Εἶχε μιὰ σκοτεινὴ σκέψη μέσα στὸ κεφάλι της πού πάλεβε διαρκῶς. Οἱ μέρες τοῦ γάμου της ἔφταναν, θὰ παντρευόταν τὸν Μάρκο Μπακαλέξη ἓνα νέο ἀπὸ τὴ Σμύρνη ποῦχε ἐγκαταστασθεῖ στὴν Ἀθήνα. Ἦταν ὄρφανὸς ἀπὸ μητέρα καὶ πατέρα. Μοναχὸ προστάτη εἶχε τὸν γιατρὸ τὸν ἄνθρωπο πὸν τὸν ἀνάθρεψε, γιατί ἡ θετὴ του μητέρα εἶχε καθεῖ ξαφνικὰ μιὰ νύχτα.

Οἱ κακὲς γλῶσσες τοῦ ψιθυρίζανε μεγαλώνοντας ὅτι τὴν ἔδιωξε ὁ Κύριος Μπακαλέξης γιατί τὸν ἀπατοῦσε. Ὁ πατέρας ὅμως ποτὲ δὲν κατηγόρησε τὴ γυναῖκα του. Ἦταν βέβαιος γι' αὐτὸ γιατί γνώριζε τὸν εὐθὺ καὶ ἀνεπηρέαστο χαρακτῆρα τοῦ προστάτη του. Πολλὲς φορὲς ἀνάμεσα στίς κουβέντες τοῦ μιλοῦσε γιὰ τὴ γυναῖκα του μὲ τέτοια θέρμη καὶ λατρεία σὰ ἓνα ὄν ποῦ πούζησε πολὺ δυστυχισμένα τὴ ζωὴ του.

Ποτὲ δὲν τοῦδωσε ἀφορμὴ νὰ πονέσει μὲ τὴ σκέψη πῶς δὲν ἦταν παιδί του! Διπλασίαζε τὴν ἀγάπη του σ' αὐτὸν λέγοντάς του πῶς ἔμοιαζε πολὺ τοῦ πατέρα του στὸν ὅποιο ἔδωσε ὄρκο, πεθαίνοντας νὰ τὸν κἀνῃ ὅσο μπορούσε τέλειο ἄνθρωπο.

Ὁ Γιατρὸς Μπακαλέξης μόλις εἶχε γυρίσει ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ ἀπὸ τόσο καιρὸ ἦταν πάλι μαζὺ μὲ τὸ Μάρκο τ' ἀγαπημένο του παιδί—σ' αὐτὴ τὴ συγκέντρωση παρακολουθώντας τον μὲ βλέμμα ἀγάπης ἀγκατεμένο πίκρα. Ἡ ψυχὴ τῆς μικρῆς τσακίωνου-

τας τὸ βλέμμα αὐτὸ μάντεψε κάτι τὸ ἀόριστο λυπημένο.

Ἴσως νάχε ἐπιδράσει αὐτὸ στὴν ἀνορεξιά της πλεβρώνοντας τὴ σκέψη της πλάι στὸ μυστικὸ ποῦ τῆς εἶχε πῆ ὁ Μᾶρκος.

Τὸν ἀγαποῦσε τόσο ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὁμολογία. Τῆς εἶχε πῆ πῶς ἦταν παιδί ἐνὸς ἄλλου μὴ ἔχοντας τὸ δικαίωμα νὰ πάρη τ' ὄνομα τοῦ φυσικοῦ πατέρα του γιὰ λόγους ποὺ ποτὲ δὲν ἔμαθε.

Πόσο τὴν εἶχε λυπήσει αὐτό ! Καϋμένε Μᾶρκο!

Ἡ Ἴρις τραβήκτηκε ἀπὸ τὸν κύκλο ποῦ τὴν ἔζωνε καὶ πῆγε σὲ μιὰ γωνιὰ σκοτεινὴ γιομάτη περιπλοκάδες κι' ἀποκεῖ κατασκόπευε τὸν πατέρα. Τὰ γαλανὰ φῶτα τῶν ματιῶν της ἐρευνητικοὶ προβολεῖς πέφτανε στὸ χιονισμένο κεφάλι ποῦ ἔγεργε φιλόστοργα κι' ἀνήσυχα στοῦ μνηστῆρα της τὸν ὦμο, μιλῶντας του πότε νευρικὰ πότε γαλήνια.

Τὶ ἄρα γε νὰ τοῦ λέη σκεφτότανε;

Ὁ ἥλιος ἔδυνε ζωγραφίζοντας τὸν οὐρανὸ μ' ὄλων τῶν χρωμάτων τὰ σενίλια, μισόσβυστα τρεμολιαστὰ καντήλια φάνταζαν ἀπὸ μακρὰ τοῦ Φαλήρου τὰ ἠλεκτρικὰ.

Ἡ βοή τοῦ κύματος τὴν ἐμπόδιζε ν' ἀκούσῃ, τὸ σμάλτο ὁμως τῶν ματιῶν της λεηλατοῦσε κυριολεκτικὰ τὴ φυσιογνωμίᾳ τους.

Ἀπὸ μέσα ἔρχονταν φωνῆς γέλοια ἀπὸ τὴν εὐθυμία ποῦ ξέχυνε ἡ μαυροδάφνη ἀγκαλισμένη μὲ τὴ σαμπάνια. Εὐχῆς, εὐχῆς ἐγκάρδιες ξεφεύγανε

γλυκόπνοες κι' έρχόνταν και κολπώνονταν, βελου-
δωτὰ χάρδια, στη λευκή της μουσελίνα π' άνέμιζε
στον άνερα ως τ' αútάρια της κι' έκανε τὸ κορμί
της νὰ τρέμη άλαφρὰ στ' άγγιγμα αútὸ. Εύτυχι-
σμένη !

Χωσμένη στη σκιά, έβλεπε και τὸν πατέρα της
νά δέχεται, ὄλη τὴν εκδήλωση τῆς άγάπης αútῆς,
μὲ χαρὰ, δεμένη διαμαντόπετρα, στὸ δακτυλίδι τοῦ
πόνου, στὸ χάσιμο τῆς μητέρας της ποὺ πέθανε
άφίνοτάς της μικρὸ κοριτσάκι.

Παράμερα κει ξεχάστηκε στὴν τόσο πονεμένη
ανάμνηση κείνης τῆς μάνας ποὺ σήκωσε ἕνα σταυ-
ρὸ άπ' τὴν άρχὴ τῆς ζωῆς της ὡς τὸ τέλος.

Γρήγορα ὁμως συνῆλθε άπὸ μιὰ ζωηρὴ κουβέν-
τα πούφταξε ὡς τ' αútια της.

—Μὰ πρέπει παιδί μου, επιβάλλεται ὅπως εἰς
ὄλα σου ἔτσι κι' ἐδὼ πρέπει νὰ φανῆς εὐθύς χαρα-
κτήρας, θὰ τὸ ποῦμε στὸν πατέρα, πὼς ἐσὺ νὰ κρύ-
ψης ἕνα τέτοιο πράμα ;

Ἄφησε σὲ μένα τὴν εὐθύνη αútὴ ποὺ ἄν ἤμου-
να ἐδὼ θὰ προλάβαινα· ποτὲ δὲν εἶναι άργὰ ὅταν
υπάρχει ἡ καλὴ θέληση.

Τὰ λόγια αútὰ εἰπώθηκαν μὲ πίκρα γιατί άμέσως
ἡ ἄλλη φωνὴ παρακλητικὴ άκούστηκε.

—Πατέρα! συχώρεσε μιὰ άδυναμία μου, ἡ καρ-
διά μου δὲ μ' άφησε, αútὸ τὸ παιγνιδάκι ποὺ τυ-
ραννᾷ στὸ φόβο. ...

—Καλά! σὺ πήγαινε τώρα μὲ τὴ μνηστὴ σου

καὶ γὰρ θὰ ἐξομολογηθῶ στὸν πατέρα. — Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ χτίσης τὴ φωλιὰ σου ἀρχίζοντας μὲ μιὰ ψευτιά.

Ἡ Ἴρις κρυμμένη ἄκουσε τὴ συζήτηση, ἀμέσως κατάλαβε κι' ἠκαρδιά της κτύπησε δυνατὰ στὰ τελευταῖα λόγια. — Ἀγαποῦσε ὑπερβολικὰ τὸ Μᾶρκο καὶ δὲν ἤθελε νὰ μάθῃ ὁ πατέρας της τέτοιο πράγμα.

Δὲν γνώριζε καλὰ, ποτὲ δὲν πίστευε πῶς ὁ πατέρας της θὰ συγκατάνευε νὰ πάρῃ ἢ μοναχοκόρη του ἓνα μυστήριο.

Στὴν Ἀθήνα κανεὶς δὲν τὸ ἤξαιρε αὐτό· ὅλοι πίστευαν πῶς ἦταν παιδί τοῦ γιατροῦ, ἔφερεν τ' ὄνομά του, τοὺς ἔδενε τέτοια τρυφερὴ ἀγάπη, ποιὸς, ἦταν δυνατόν νὰ ὑποπτευθῇ;

— Μπα! καλὲ οὔτε λόγος νὰ γίνεται, δὲν ἔπρεπε οὔτε συζήτηση νὰ κάνουν, ὅλα αὐτὰ εἶναι ὑπερβολὲς τοῦ γιατροῦ—μονολογοῦσε καὶ θύμωνε γιὰ τὴν τόση λεπτότη καὶ μεγάλη σημασία πούδινε σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα! Ἐπρεπε λοιπὸν μ' ὅλη τὴ δύναμή της νὰ φροντίσῃ νὰ ματαιώσῃ αὐτὴ τὴ συνάντηση καὶ πῶς;

Μιὰ σκέψη γρήγορα τὴν ἔκαμε ν' ἐποφασίσῃ.

Ἐτρεξε πίσω του φωνάζοντας, κύριε Μπακαλέξη!

Κεῖνος γύρισε πίσω του μ' ἐκπληξῆ κι' εἶδε τὸ μεταξόμαλο κεφάλι της νὰ προβέλνῃ ἀνάμεσα ἀπ' τὰ κλαδιὰ μιᾶς πελώριας τριανταφυλλιάς ἔχοντας πάνω του σὰ διάδημα ἓνα κλῶνο μὲ τέσσερα κοκκι-

νοσκότεινα τριαντάφυλλα. Τῆς χαμογέλασε.

— Μπα ; ἐδῶ εἶσαι κρυμένη κατεργαροῦλα μου κι' ὁ Πέτρος σὲ γυρεύει ; τρέχα, τώρα μ' ἐρωτοῦσε ποῦ εἶσαι.

Μὰ ἐκείνη ἔμεινε ἀκίνητη κι' ἔδωσε τὰ χέρια ρίχνοντάς του παρακλητικὴ ματιά.

— Θέλω νὰ σᾶς μιλήσω, κάνετε μου τὴ χάρι νὰ μείνη ἢ κουβέντα μεταξύ μας.

— Τὶ τρέχει παιδί μου ; ἀνήσυχη σὲ βλέπω.

— Ναί ! Εἶμι πολὺ ταραγμένη συγχωρήστε με ποῦρομαι ἔτσι ἀπότομα νὰ σᾶς πῶ γιὰ κάτι ποῦ ὅσο ἀλαφρὸ κι' ἂν σᾶς φανῆ γιὰ μένα εἶνε σπουδαῖο, παίζεται ἡ ζωὴ μου...

"Ὡ μὴ τὸ κάνετε αὐτὸ γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ μόνου πλάσματος ποῦχετε στὸν κόσμο. Μὴ πῆτε στὸ πάτερα τίποτα.

"Ὅστε ἄκουσες ; εἶπε κάνοντας ἓνα βῆμα ναί ! ὄλα ! μὰ ὁ πατέρας δὲν ξαίρω ἂν θὰ ἐπιστρέψῃ ποτὲ αὐτὸ τὸ πράμα. "Ἄν ζοῦσε ἡ μητέρα μου ἄλλαζε, κείνη μπορούσε νὰ ἐννοήσῃ δὲν μπορῶ νὰ συνεννοηθῶ μαζί του, ὁ μόνος ἄνθρωπος ποὺ μένωιωσε καλὰ εἶνε ὁ Μᾶρκος.

Εἶνε τὸ πρῶτο τῆς καρδιάς μου ἄνοιγμα, ἐμπιστοτύνη ὅλη ποὺ μπορούσα νάχα γιὰ ἓνα ἄνθρωπο.

Μὴν πῆτε τίποτα, ἂν τὸ κάνετε κι' ἀρνηθῆ δὲν θὰ ζήσω. Δὲν ἔχω μάνα εἶμαι ὁ φανὴ αὐτὸ τὰ κλεινεὶ ὄλα, τὸ κορίτσι δὲν ὀρφανεύει ἀπ' τὸ πάτερα,

πιότερο ὄρφανεύει ἀπὸ τῆ μάνα. Δὲν ἔνιωσα τὴ θαλπωρὴ αὐτῆς τῆς στοργῆς, τὴν ἀγαπημένη συντροφιά, τὸ δυνατὸ βράχο ποῦ θάδενα τὸν ἑαυτὸν μου μ' ἐμπισκοσύνη. "Ὅταν ζοῦσε ἡμουνα μικρὴ, πολλὲς φορὲς μονάχη τὴν εὔρισκα στὴ κάμαρά της νὰ κλαίη, ἄλλοτε γιρνῶντας ἀπὸ κανένα περίπατο μὲ τὴ δασκάλα μου τὴν εὔρισκα λιπόθυμη παγωμένη στὸ πάτωμα. Ρωτῶ τὸ σκοτάδι τῆς μνήμης μου μὰ τίποτα δὲ μοῦ ἐξηγεῖ, οὔτε ἡ κρίση ἢ τωρινή." Ἐπειτα ξαφνικὰ πέθανε καὶ βρέθηκα κλεισμένη σένα σκολειῶ, τόσο αὐστηρὸ, ποῦ βγήκα κατόπιν στὴ κοινωνία ἄθαρη, ἄτολμη, ἀνύποπτη, στίς μεγάλες παγίδες της.

Τὸν ἴπατέρι τὸν ἀγαπῶ μὰ παγῶλω στὸ ψυχρὸ του βλέμμα. Βαυτὴ τὴ περίσταση συνάντησα τὸ Μᾶρκο. Κι' εἶδα σὰ μέσα σένα καθρέφτη τὸν ἴδιο μου ἑαυτὸ τὴ μάνα, τὴν ἀδελφή, τὴ φίλη στὴ ψυχὴ του. "Ἐγὼ ἐλόττωμι ποῦ ὅλοι τὸ ἔβλεπαν χαμογελῶντας κείνος παρὶμερα μοῦ τὸ ὑπόδε χνε λέγοντάς μου καὶ μὲ πρὶὸ τρόπο νὰ ἐπιβάλλω τὸ σεβασμὸ στοὺς ἄλλους καὶ τὸν ἑαυτὸ μου νὰ διορθώσω.

Σὰς ἐρωτᾶ λοιπὸν πατέρα τί θὰ κίμω ἐγὼ ἅμα χάσω ἐν εἶνον ποῦ ὄν λατρεύω τόσον; Σεῖς θὰ συνωμοτήσετε μὲ μιὰ κοινωνία νὰ βρεθῶ γυμνὴ χωρὶς κανένα στήριγμα ὅπως ἡμουνα πρὶν, ἀφοῦ οἱ περιστάσεις μὲ προστατέψανε δίδοντάς μου γερὸ ραβδί στίς κακοτοπιὰς, τὸ Μᾶρκο; Αὐτὸ ποῦ θὰ κάνετε, ἂν νομίζετε ὅτι συνθηκολογήτε μὲ τὴ συ-

νειδηση σας για μένα όμως εἶνε μιὰ τρομερὴ ἀδικία. Ὡ!! ἂν δὲν μὲ νοιώθετε προσπαθῆστε... Βοηθῆστε σεις ὁ τόσο καλὸς πατέρας... εἶπε δακρῦζοντας.

Ἐμεινε ἀρκετὰ δευτερόλεπτα βουβὸς κοιτῶντας τὴν καὶ μιὰ λύπη βαθειὰ ἀπλώθηκε στὸ πρόσωπό του γι' αὐτὸ τὸ παιδί πού μὲ τὸ δίκαιο παρὰ πονό του τούδειχνε πῶς ἔπρεπε νὰναί λιγώτερο δογματικὸς γιατί ἡ ζωὴ εἶνε περίπλοκη ὅτι δὲ μπορεῖ νὰ σφίξει κανεὶς μιὰ ἔστω θηλειὰ, ἂν δὲ σφίξει ἄλλη δυνατώτερα. Ἐνα βάρος σὰ μολύβι ἔνοιωσε νὰ κάθεται στὸ κεφάλι του, ἀνοιγόκλεισε τὰ μάτια νευρικὰ, δὲν μπορούσε ν' ἀποφύγη τίς συνέπειες, ἔπρεπε νὰ κάμη τὴ μεγάλη αὐτὴ χειρονομία πού πάντα δείλιαζε τὸν ἐρχομό της.

Ἡ Ἴρις ἐξακολουθοῦσε καὶ τὸν κυτοῦσε δακρυσμένα μὲ ἀγωνία περιμένοντας μιὰ του λέξη.

— Παιδί μου σ' ἄκουσα, σ' ἔνοιωσα παραπάνω ἀπ' ὅτι φαντάζεσαι, τώρα πρέπει νὰ σκεφθῶ καὶ νᾶσαι βέβαιη πῶς σὸτι δήποτε ἀποτέλεσμα καταλήξω θάναί εὐνοϊκὸ γιὰ σένα. Ἄφησε τὴ σκέψη σου λεύθερη, λευκὴ σὰν τ' ἄσπρο ρόδο πού μαδάς νευρικὰ αὐτὴ τὴ στιγμή καὶ μὴν ἀφήνεις, σὰ ρόδα τῆς σκέψης σου νὰ περπατᾷ ἡ κάμπια τοῦ κακοῦ.... σύμφωνοι ;

Τὰ χέρια τῆς μικρῆς κουλουριαστὰ τυλίχθηκαν στὸ λαιμὸ τοῦ γιαιτροῦ ἀφίνοντας νὰ πέσουν τὰ

λευκά πέταλα πού είχαν μαθήσει τὰ δάχτυλά της πίσω στη ράχη του.

— Καλέ μου μεγάλη φίλε, σās εύχοριστώ, καταλαβαίνω πώς μ' αγαπάτε ὅπως και τόν Μάρκο.

Ναι, Ἴρις μου σ' αγαπῶ, ἐπειδὴ αγαπās τόσο τὸ παιδί μου, ἀλλὰ και γιατί και σὺ ἡ ἴδια τοῦ ἀξίζεις. Ὅλα θὰ τὰ διορθώσουμε, θὰ προσπαθήσω πάρα πολὺ ἂν ἐσὺ τόσο μικρὴ φαντάζεσαι ὅτι ἡ ζωὴ σου στάθηκε δυστυχισμένη ἐγὼ δὲν διαφέρω περισσότερο. Ἡ ἀπογοήτεψη ἔχει ποτίσει τὴ ψυχὴ μου.

Ποθῶ τὴν εύτυχία τοῦ Μάρκου μου και γι' αὐτὸ φροντίζω γιαυτὴν ζῶ, ἀλλὰ ἡ γσλήνη μ' ἔχει ἀφήσει ἀπὸ χρόνια λὲς και κάποια κατάρα μὲ κυνηγᾷ ὅπου κι' ἂν πηγαίνω.

Γύρω μου ἡ μοναξιὰ τῆς μοναξιᾶς μὲ ζώνει ἀσφυκτικὰ μέσα στὸ θόρυβο τοῦ κόσμου κάποιος μ' ἀκλουθᾷ, τὸν ἀκούω νᾶρχεται πίσω μου, ἀκούω τὸ σεργιό του βῆμα, τὸ χτύπο τοῦ ραβδιοῦ του—αἰώνιο ἐπακολούθημα μιᾶς κακομοιριᾶς... ἡ συνείδηση, πού τὴν παραγνωρίζουμε. Καλό μου παιδί βλέπεις κι' ἐγὼ ἔχω κάτι, ἕνα ἀγιάτρευτο σιωπηλὸ πόνο, ἕνα μαρτύριο ποῦ μὲ τ' ἄσπρα του πυκνὰ νήματα σφικτόδεσε τὰ μαλλιά στη πρύμνα τοῦ πεπερωμένου κι' ἔχυσε στη χοντρὴ ρυτίδα του τὸ κρυσταλλωμένο δάκρυ τῶν γεροντικῶν ματιῶν μου.

Ἐσὺ εἶσαι ἕνα βλαστάρι πού τώρα ἀρχίζει νὰ τὸ λυγάη ἀπὸ δῶ κι' ἀποκεῖ δυνατὸς ἄνεμος, ὅμως, μαντεύω πῶς μέσα στὸ λεπτοκαμωμένο σου κορμί

κρύβεται γιγαντένια ψυχή. Νοιώθω τὸν πόνο τῆς ψυχῆς σου.

— ὦ! κί' εἶναι τόσο μέγας πόνος θὰ μὲ σκληρύνῃ καὶ θὰ μὲ κάμῃ κακῆ.

Γέλασε ὁ γιατρός. Θὰ γίνῃς κακῆ; μὰ ἡ δυστυχία δὲ σκληραίνει ἴσα—ἴσα εἶνε ὁ ἀκριβώτερος φίλος πὺν θὰ σὲ συντροφέῃ δίδοντάς σου δύναμη γιά νὰ περάσῃς τίς κακοτοπιές τῆς ζωῆς.

Ἐπῆρε τὸ κεφάλι τῆς στὰ δύο του χέρια καὶ τὴ φίλησε στὸ μέτωπο.

— Πήγαινε Ἴρις μου, ξέχασε τίς θλίψεις σου κί' ἔχε ὑπόψιν σου πῶς γιά σᾶς θὲ νᾶμαι τ' ἀλεξιβρόχι στίς καταιγίδες.

Χαρούμνη γλύστρισε κί' ἔφυγε σὰν πνοὴ ἀδόρυβη, τυλιγμένη στίς λευκὲς μουσελίνες τῆς ποῦμοιαζαν σὰ φτερά, ἐνῶ ὁ γιατρός ἀπόμεινε στὴ σκοτεινῇ γωνιά, ἀφίνοντας νὰ ξεχυθῇ ὅλη ἡ ἀγωνία τῆς καρδιάς του. «Θεέ μου! Θεέ μου! νὰ μάθουν». Μιὰ θλίψη μεγάλη τὸν τύλιξε βλέποντάς τὴν νὰ φεύγῃ ἀλαφρῇ σὰ πεταλοῦδα παρηγορημένη ἀπὸ τὰ λόγια του.

Πῶς ἦταν δυνατόν νὰ γαληνέψῃ βλέποντας νὰ ὀρθώνεται στίς δύο αὐτὲς ἀγαπημένες ὑπάρξεις τὸ φάσμα ἐνὸς θύματος ποῦ ζητάει ἰκανοποίηση; Τί κί' ἂν μετάνοιωσε; Τί κί' ἂν ζήτησε συγγνώμη γονατιστὰ μὲ δάκρυα ἀπὸ τὴν ἀνώτερη δύναμη; Ποιὰ συγγνώμη χωρεῖ στὸν ἀνθρωπο ἐκεῖνο πὺν νοιώθει τὸ μέγεθος ἐνὸς λάθους μ' ὅλα του τὰ ἐπακόλου-

θήματα ; Ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἀκονίζοντας τὸν ἑαυτό του στὸ τροχὸ τῆς ζωῆς γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ τέλειο, κι' αὐτὸς τὸν κύλισε στὸ βουῦρκο λασποφιιάζοντάς τον πρωτόγονα, τὸν κατατόμησε, ἔγεινε δῆμιος. Καὶ τὰ περιστατικά ἄρχισαν νὰ περνοῦν μπρὸς του σὰ τραγικὸ ὄνειρο τυλιγμένα στὸν καπνὸ τοῦ τσιγάρου του, σὰ κηλίδες μαῦρες κόκκινες λίγο θαμπές μὰ αἰώνιες.

Μέσα του ἔχασκε ἓνα ἄπειρο, ἀλγεινὸ, ὀλοσκοτεινο πούσβυσε γρήγορα τὴ παρήγορη σκέψη «νὰ γαληνέψῃ τὸν ἑαυτό του μὲ τὴν ὑποβολή». Μία σκιὰ ἄρρωστη κατέβηκε στὰ μάτια του χύνοντας ἀπερίγραφη χλωμάδα στὰ μάγουλά του. Μὲ σιγανὰ βήματα βρέθηκε στὴ ταράτσα ποὺ ἦταν στὴν ἄλλη μεριὰ τῆς βεράντας. Κάθησε στὸ πεζοῦλι κι' ἀκούμπησε τὴ ράχη του στὸ τοῖχο τῆς γωνιάς. Κάποια κουκουβάγια ἀπὸ μακρὰ σκορποῦσε λυπητερὰ στὸν ἀέρα τὸ μοιρολόι τῆς καὶ σιγὸσβυνε στὴν ἔνωσι τοῦ βόγγου τῶν κυμάτων καὶ τῆς μουσικῆς τὸ γλυκοστέναγμα, ποὺ ἐρχότανε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ σαλόνια.

Τ' ἄσπρα του μαλλιά ἀνέμιζαν ἀπὸ τὸ τρελλὸ μπάτη τοῦ Σαρωνικοῦ κι' ἔμοιζαν μὲ τοῦφες ἄσπρων ἀφρῶν πετώντας στὸν ἀέρα.

Ὅλοι μέσα. Κεῖνος ξεχάστηκε στὸ πεζοῦλι τυλιγμένος στὶς σκέψεις, ἴδιο σκέλεθρο νοῦ, νικημένος ἐπαναστάτης πούρριξε στὴ στεριά θεληματικὰ τὸ καράβι καὶ μάταια μετανιωμένα ζητᾶ λιμάνι σωτηρίας. Μᾶναι ἀργά!....

Γύρισε, κύτταξε κάτω, οἱ βαρκοῦλές πρόσχαρα χόρευαν στὰ κύματα οἱ βράχοι θειτικοί, σκληροί, μὲ γυμνὴ μεγαλοπρέπεια τούριχναν στὰ πόδια τὴ χειροπιαστὴ βοήθεια, τὸ θάνατο! Γέλασε στὸ συλογισμό αὐτό, τὶ θὰ μειρῆση ἕνας θάνατος στὴ περίσταση αὐτὴ, θὰ σώση; "Ὀχι! ἐπρεπε ν' ἀκολουθήση τίμια τὸ δρόμο ποὺ χάραξε, τὸ ἔγκλημά του. Ἡ ἐξιλέωση θαρχόταν ἀπὸ κεῖ. "Ὁμως τὸ στόμα του στέγνωσε, βόγγισε μέσα του ἡ φρικτὴ φωνὴ ποὺ φέρνει στὴ ψυχὴ σκοτάδι παραλογισμό στὴν ἀνάμνηση τῆς πρωτεινῆς ἡρεμῆς ζωῆς του. Μὲ μιᾶς ὁ νοῦς του γένηκε θάλασσα. Ἡ ἐπαναστατημένη σκέψη ἀνέβασε καὶ κατέβασε τὴ λάσπη τοῦ πυθμένα μὴ βρισκοντας ἰσορροπία ξεμασχαλώνοντας ὀλοένα τὴ προκυμαία τῆς γερῆς του ἀπόφασης.

Μὰ πάλι... ἡ μάσκα τοῦ τίμιου, τὸ βάρος τοῦ ἀξιοπρεπῆ τὸν κούραζε πολὺ. Δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρη...."Ἐπρεπε! ἔτσι ἦταν τὸ σωστό, ποῖος διώχνει ἔτσι εὐκόλα ἀπὸ τὴ ζωὴ μιὰ ὑπαρξὴ ἀναπολόγητη; "Ἐπρεπε, ἀπόψε μάλιστα νὰ σπεύσῃ, νὰ σκεφθῆ... ἕνα ἔπρεπε πελώριο—Βραχνᾶς.

Κι' ἀναγκάσθηκε νὰ ξεφυλίση τὸ τραγικὸ βιβλίό τῆς; θύμησης πίσω εἴκοσι πέντε χρόνια...

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ἦταν νύκτα Ὁ βορριάς μὲ λύσσα ἔξω κτυποῦσε τὰ πικράθυρα σὰν ἕνας βαθύσοφος ποὺ κρούει τίς πόρτες τοῦ ἀπείρου, ζητώντας μ' ἀπαί-

τησι νὰ μάθῃ τὰ μυστήρια πὸν τὸν περικυκλώ-
νουν, σκεπάζοντας στὴ βοή του, ὅλα τ' αὐτιά, γιὰ
νὰ μὴν ἀκούσουνε τίποτα ἀπὸ κείνα πὸν θὰ τοῦ
διηγοῦνταν τὰ στοιχεῖά. Καὶ ξεσκέπαζε ἄπληστα
ὅτι ἔβρισκε, γιὰ νὰ πεταχτοῦν οἱ ἀλήθειες πὸν ἡ
γαλήνη τῆς καλοκαιριᾶς σκεπάζει κάτω ἀπὸ τὸ χον-
τρὸ μεταξωτό της σεντόνι. Ἡ σκέψη του ξεκού-
ραστη κείνο τὸ βράδυ πάλεβε μ' αὐτὸ τὸν γίγαντα,
προσπαθώντας νὰ τὸν μελετήσῃ καὶ νὰ καταλάβῃ
ἀπὸ ποῦ παίρνει τὴ χάρη νὰ γοητεύῃ ὥστε, ὅλη ἡ
φύση ν' ἀπομένῃ βουβὴ στὴ θωριά του σὰ στρατιώ-
της ἄγνωμος π' ἀρώτητα ὑπακούει. Καὶ τὸ πάλεμα
δὲν θᾶχε τελειωμὸ, ἂν δὲν τὸν τραβοῦσε ξαφνικὰ
ἓνας ἀξεδιάλυτος πνιγμένος βόγγος. Ὁ γιατρὸς τότε,
ὀρμητικὸς ὅπως πάντα, πάνω στὸ σφρῖγος τῆς
νειότητος του, ἄνοιξε τὸ παράθυρο ἀψηφώντας τὸ
κρῦο κι' ἔδωκε προσοχὴ, κάτω στὸν κῆπο σ' ἓνα πνιγ-
μένο κλᾶμμα !

Τὶ νᾶταν ; κατέβηκε γοργὰ, κι' ἄνοιξε τὴ πόρτα,
κι' ὤρμησε στὸν κῆπο ὅπως ἦταν μὲ τὴ φανέλλα.

Ἄπ' τὸ δυνατὸ φύσημα τὰ μεγόλα δέντρα μὲ τὰ
γυμνά τους κλώνια ἔγερναν πάνω του σὰν κακὰ ση-
μάδια προσητικά. Τοῦ χάιδεψαν τὸ μέτωπο. Τὰ
σκυλιά του χαλοῦσαν τὸ κόσμο μὲ τὰ γαυγίσματά
τους ξεσηκώνοντας ὅλα τὰ σκυλιά τῆς γειτονιάς, κι'
ἀκόμα πιὸ πέρα πιστοὶ, σὰν φρουροὶ... φώναζοντας
«φύλακες γρηγορεῖτε.» Ἀνάμεσα στὸ θόρυβο αὐτὸ
ἔνοιωσε τὴ ψυχὴ του νὰ μεσοσβύσῃ σὰν ἀδύνατη

σπίδα. Τὰ χέρια του πάγωσαν. Ἄλλὰ γιὰ μιὰ στιγμή μονάχα, γιατί τὸ κλάμμα, τὸ παράπονο ἀκούστηκε τώρα, πιὸ δυνατὸ, πιὸ καθαρὸ.

Τρεμοψάχνοντας βρῆκε τὸ σύρτη, κι' ἄνοιξε τὴ καγκελόπορτα φωνάζοντας τὰ σκυλιά του, ποὺ μα-
νιακὰ γαυγίζανε ἐμποδίζοντάς του τὸ δρόμο.

Δὲν εἶδε ὅμως τίποτα, οὔτε κριά... Μονάχα ἓνα ἄσπρο πρᾶγμα ἀπλωμένο στὸ κατῶφλι του. Κλάμμα ἀδύνατο, πικραλιστικό, ἀκούστηκε ξανά. Ἔσκυψε, τὸ χιονόνερο τοῦ χτυποῦσε στὸ πρόσωπο, ὁ δυνατὸς ἀέρας τὸν ἐμπόδιζε. Τὸ σήκωσε, τὸ ξεσκέπασε, καὶ στὸ φέγγος μιᾶς ἀστραπῆς, εἶδε ἓνα προσώπουκι μελανιασμένο, ἓνα μικρούλι κατῶφλο μὰ καὶ μεγάλο δυστυχισμένο, παραπεταμένο σὰν ψύχαλο ἀπὸ τὸ τραπεζομάντυλο τῆς ζωῆς, στὸ κατῶφλι του.

Τὸ πῆγε τρέχοντας μέσα, τ' ἀκούπησε πάνω στὸ κρεβάτι καὶ τὸ ξετύλιξε. Ἐνα μερούλι ζωῆς λίγων ἡμερῶν μαρτυροῦσε ἡ σφραγίδα τοῦ σώματος γύρω στὸ μικροσκοπικὸ σῶμα. Ἔσκηψε καὶ τὸ κυττοῦσε μὲ πόνομὰ καὶ περιέργια... Ἐνας ξένος, ἓνας ζητιάνος, μ' ἀγιάτρευτη κληρονομικὴ πληγή, τρεμούλιαζε σὰ φτωχικά του σπύργανα.

Ἡ γυναῖκα του ἦταν ταξειδί στὸ Λιντράκι καὶ τὴ περίμενε καὶνες τὶς μέρες. Βρῆθηκε σὲ δυσκολὴ θέση, μὴ γνωρίζοντας τί θὰ τὸ κάμῃ. Νὰ τὸ κρατήσῃ; Τὸ φταχὸ παιδάκι εἶχε σωπώσει ἀπὸ τὴ ζέστα τοῦ δωματίου, κι' εἶχε στηλώσει τὰ ματάκια

του, σωστό ζαφείρι, ήρεμα σ'ένα σημείο...στα μάτια του γιατροῦ, λές κι' ὅλη του ἡ ψυχούλα εἶχε μαζευτεῖ στή ματιὰ αὐτὴ μὲ τὴ φράση «ἔλεος δὲ φταίω ἐγώ».

Ἡ καρδιά του χτύπησε δυνατὰ στὴ θωριά του, ἔσκυψε τὸ φίλησε καὶ τὸ τύλιξε λαβαίνοντας τὴν ἀπόφαση νὰ τὸ κρατήσῃ χωρὶς τὴ γνώμη τῆς γυναίκας του γιὰ τὴν ὁποίαν, ἤξαιρε καλὰ, ὅτι θὰ δεχότανε.

Ἐπρεπε ὁμως νὰ βρεθῆ μιὰ παραμάνα. Ἐκτύπησε τὸ κουδοῦνι καὶ περίμενε. Πέρασαν ἀρκετὰ λεπτὰ...ξανακτύπησε μὰ κανεὶς δὲν παρουσιάστηκε

Σηκώθηκε καὶ βγήκε στὸ διάδρομο, — Ἀνέστη, φώναξε. Μιὰ πόρτα ἀνοιξε ἀπὸ τὰ πλάγια τοῦ διαδρόμου.

— Ὁ Ἀνέστης ἔφυγε ξαφνικὰ ξεσκούφωτος, κύριε, τώρα καὶ μισὴ ὥρα.

— Ποῦ πῆγε; Γιατί;

— Δὲν μᾶς εἶπε τίποτα μόνο ἂν τὸν χρειασθῆτε νὰ τὸν ἀναπληρώσω γώ, δὲν θ' ἀργήσῃ, ἦταν ἀνάγκη.

Τὸ ξαφνικὸ φεῦγα τ'ἀνθρώπου αὐτοῦ τὸν ἀναστάτωσε.

Δὲν ἤξαιρε τί νὰ ὑποθέσῃ. Πῆγε πάλι στὴν κάμερά του. Τὸ μικρὸ εἶχε ἀποκοιμηθεῖ μέσα στὴ ζέστα τοῦ κρεβατιοῦ. Τὸ κύτταζε ἀφηρημένα. Ποῦ νᾶταν ὁ οἰκονόμος του τέτοια ὥρα;

Γιατί νὰ φύγῃ ἔτσι; Μήπως ἦταν τυλιγμένος καὶ αὐτὸς μὲ τὸ μυστήριο πού τύλιγε τὸ παιδί;

Ἐκάθισε συλλογισμένος σὲ μιὰ πολυθρόνα, ὅταν ἄνοιξε ἡ πόρτα δειλὰ δειλὰ.

—Τὶ θέλεις Μαρία;— Δὲν εἶμαι ἡ Μαρία, Κύριε εἶμαι ὁ Ἀνέστης, ἐπὶ τέλους βρήκα νίκησα....

Ἄκουσε ὁ Γιατρὸς γύρισε ἀπότομα στὴν καρέκλα του —Τὶ θὰ πῆ αὐτό; δὲν σὲ καταλαβαίνω ποῦ ἦσουν;

Ἄκουσε ὁ οἰκονόμος σκουπίζοντας τὸν ἰδρώτα του καὶ ἀνασαίνοντας, τ' ἀπάντησε:

—Σεῖς, εἶστε ἀπασχολημένος μὲ τὸ μωρὸ, μὰ γὼ κάτι ἀνακάλυψα. Σὰν μπήκατε μέσα, ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἄκουσα τὸ σκυλί νὰ γαυγίζει μὲ λύσσα πολλή. Πάντα ὑπόπτεια μὴν κρύβεται κανένας πουθενὰ καὶ ἀθέατος, παρακολουθοῦσα τὴ θ' ἀπογίνη τὸ παιδί. Γι' αὐτὸ, προχώρησα ὡς τὰ κάγκελα τοῦ κήπου πρὸς τὸ δρόμο. Ἐκεῖ εἶδα πραγματικὰ μιὰ σκυιά, μιὰ σιλουέττα γυναίκας, τυλιγμένης μὲ σάλι. Βγήκα καὶ ἀκολούθησα.

Προχώρησε, ἄνοιξε τὴν ὀξώπορτα τοῦ πλαγινοῦ σπιτιοῦ καὶ ἀνέβηκε βιαστικὰ τὴ πετρόσκαλα, χτύπησε δύο τρεῖς φορές. Ὅταν ἄνοιξαν ἄκουσα τὴ φωνὴ τῆς χαμηλῆ καὶ ἀνήσυχη.

—Ἐδῶ εἶναι ὁ κύριος Φωτίου;Κι' ἀπὸ μέσα τῆς ἀπάντησαν—. Πάει στὴ Πάτρα νὰ παρασταθῆ στὸ γάμο τῆς ἀδελφῆς του, αὐτῆς ποὺ παίρνει τὸ βιομήχανο Ἀριστοκλῆ. Ἐπρεπε νὰ πάη μὰ δὲ θ' ἀργήσῃ, σὲ δυὸ μέρες ἔφταξε.

—Καλά σὰν ἔρθῃ, πές του πῶς ἡ κυρία γέννησε ἀγόρι, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τῆς τῶριξά

πλάϊ στοῦ γιατροῦ Μπακαλέξη, ἡ κυρία ὁμως μᾶς ἀφίνει, θαρρῶ πῶς δὲν θὰ τὴν ξαναδῆ.

Αὐτὰ ἄκουσα, ἔπειτα κατέβηκε γρήγορα καὶ χάθηκε πίσω ἀπὸ κάτι νεώκτιστες οἰκοδομὲς τραβῶντας κατὰ τὴ Λεωφόρο Συγγροῦ. Τὴν ἀκλούθησα θέλοντας νὰ ξεδιαλύνω τὸ μυστήριο τοῦ παιδιοῦ. Φτάνοντας στὴ Μπύρα τοῦ Φασιανοῦ, ἔστριψε σὲ μιὰ πάροδο κατὰ τ' Ἀρμένικα προχώρησε ἀρκετά, ἔπειτα σταμάτησε μπρὸς σ' ἓνα μεγάλο σπιτι ἠλεκτροφωτισμένο, πούμοιαζε σὰ καμμιὰ Πανσιόν.

Πῆρα τὸ νούμερο αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ. Ἔβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του ἓνα χαρτί καὶ τόδωκε τοῦ Γιατροῦ πὺν τὸν κυττοῦσε θαυμάζοντας.

—Μὰ εἶσαι θαυμάσιος, καλέ μου Ἀνέστη! Τὸ μικράκι θὰ σοῦ χρωστᾷ εὐγνωμοσύνη, εἶπε δείχνοντας τὸ μωρὸ ποῦ κοιμόταν ἤσυχο.

Πήγαινε τώρα ν' ἀλλάξης κι' ἐτοιμάσου αὔριο νὰ ἐπιστρατεύσης τοὺς ὑπηρέτες νὰ καθαρίσουνε τὸ δωμάτιο τῆς Κυρίας—Μᾶς ἔρχεται αὔριο, μεθαύριο. Νὰ φροντίσης γιὰ παραμὰνα, κρεββατάκι. Πρέπει νὰ φιλοξενήσουμε γιὰ πάντα τὸ μουσαφίρη μας, ἄλλως τε, δὲν πρέπει νὰ τοῦ λείψη τίποτε.

Τὸ καῦμενάκι δὲ μοῦ φαίνεται καὶ πολὺ ἀπαιτητικό, τοῦ φτάνει πρὸς τὸ παρὸν ἓνα πουπουλένιο στρωμματάκι, καὶ μιὰ τριχοῦλα στοργῆς ἀπὸ κείνη πούχασε,

Τὴν ἄλλη μέρα, εἰδοποίησε τὸ Γιατρὸ τῆς συνοικίας αὐτῆς πὺν τοῦ εἶπε ὁ ὑπηρέτης του, νὰ μάθη

ποιός κατοικοῦσε σ' αὐτὸ τὸ σπίτι ἐξηγώντας του τὶς ὑποψίες.

Ὁ Γιατρός τῆς συνοικίας πῆρε πληροφορίες ἀπὸ τὸ Φαρμακοποιὸ κι' ἔμαθε, ὅτι στὸ Σταθμὸ πρώτων βοηθειῶν γεννήθηκε πραγματικὰ ἓνα μωρὸ πὺν τῷ στείλαν στὴ τροφὸ.

Βέβαιος πειά, ὅτι πρόκειται γι' αὐτὸ τὸ μωρὸ πὺν τοῦριξαν ἀποφάσισε νὰ πάη ὁ ἴδιος νὰ μάθῃ τὴν αἰτία πὺν ἀνάγκασε τὴ μητέρα νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ παιδάκι της μὲ σκοπὸ νὰ τὴ βοηθήσῃ, ὅσο μποροῦσε γιὰ τὴν ἀνατροφή του, νὰ μὴν τὸ στερηθῇ.

Στὸ νῆμα αὐτὸ τῆς σκέψης πόνεσε. Φτωχιά! Καμμιά ἀποπλάνηση, κι' ὁ ἀποπλανητὴς ὀγειτονας.. Κούνισε θλιβερὰ τὸ κεφάλι, Τὶ τρέλλα... Τὶ τολμηρότης...

Ἀληθινὰ εἶναι ἀξιοθαύμαστος ὁ γείτονας μου νὰ πίνῃ κρασί καὶ νὰ μὴν πλερώνῃ κολλῶντας τὸ λογαριασμὸ στὴ πλάτη μου. Ἐτοιμάστηκε κι' εὐθυμος ὅπως πάντα ξεκίνησε ἀφοῦ πῆγε καὶ φίλησε τὸ μικρουλάκι πὺν ξετύλιγο ἔπαιζε μὲ τὰ χεράκια του.—

Γενικὰ ἀγαποῦσε τὰ παιδιά. Δὲν εἶχε ἀποκτήσει δικὰ του ἀκόμα—Καὶ κείνο τ' ἀγάπησε πολὺ στὴν ἐρημιὰ του, στὴν ὀρφάνια του, βλέποντάς το πεταμένο σὲ μιὰ γωνιά μὲ περιφρόνηση.

Στὸ δρόμο πὺν πήγαινε, ἓνα ἀόριστο νέφιασμα τοῦ σκέπαζε τὶς σκέψεις. Μιὰ ταραχὴ, κάτι σιγότερ

με μέσα του... λές κι' είχε κάμει κακὸ, ἢ κείνο ποῦ-
χε στὸ νοῦ τὸν βασάνιζε, τὸν πονοῦσε σὰν ἱερόσυ-
λο, ποῦ δρασκελίζει τὸ κατῶφλι τῆς ἱερῆς φωτιᾶς μέ-
σα του. Τοῦ φάνηκε ἀποτρόπαιο, νὰ ξεσκεπάσῃ τὸ
μυστικὸ μιᾶς γυναίκα ἀγνωστης ποῦ ποιὸς ξαίρει
ποιά ἦταν ἡ αἰτία ποῦ ἔπεσε — Νὰ πάη, ἢ ὄχι; Τέλος
ὑπερίσχυσε ἡ εἰκόνα τοῦ παιδιοῦ καὶ πῆγε. Πῆγε
κατὰ τὸ βράδυ. Βρῆκε ἀνοιχτὴ τὴ πόρτα κι' ἀνέβηκε
τὴ σκάλα. Πραγματικὰ ἦταν ἕνας σταθμὸς πρώτων
βοηθειῶν. Τράβηξε, τὸ διάδρομο ἀριστερὰ. Κύττα-
ξε προσεκτικὰ καὶ δὲν εἶδε κανένα στὸ διάδρομο
τὸ μισόθαμπο. Στὸ βάθος εἶδε φῶσκαὶ σταματῶντας
χτύπησε διακριτικὰ σὲ μιὰ πόρτα ποῦ ἄκουσε ὀμι-
λίες.

— Ἐπιτρέπετε; Μιὰ γυναίκα κοντόσωμη μ' ἄσ-
πρη ποδιὰ καὶ σκούφια, παρουσιάστηκε στὴ μέση
τῆς ἀνοιχτῆς πόρτας.

— Ποιὸς; — Συγγνώμη,

Ἦρθα νὰ δῶ τὸ Γιατρὸ. Εἶμαι κι' ἐγὼ Γιατρὸς
καὶ μοῦ εἶναι γνωστὸς, μοῦ δείχνετε παρακαλῶ τὸ
γραφεῖο;

Ἡ γυναίκα ἦταν σαστισμένη, φαινόταν ἀνή-
συχη.

— Εἶστε γιατρὸς γρήγορα λοιπὸν, ἐδῶ ἔχουμε
μιὰ κυρία βαρειά, μᾶς εἶναι τελείως ἀγνωστη καὶ
θὰ πεθάνῃ ἀπὸ αἰμορραγία. Ὁ Γιατρὸς μας ἀπου-
σιάζει.

Πολὺ θὰ σᾶς παρακαλέσω βοηθῆστε μας.

‘Ο Γιατρός χωρίς χρονοτριβή έτρεξε μέσα, ενώ ή νοσοκόμα έξακολουθοῦσε νά διηγᾶται: ὅταν μᾶς τήν έφεραν δέν ήταν έτσι ή καϋμενοῦλα φαίνεται έπειδὴ τὴ μεταφέραμε ἀπὸ τὸ κάτω πάτωμα στὸ ἀπάνω, ή μιὰ λιποθυμία πίσω στὴν ἄλλη...

Τὶ καλά πὺ ἤρθατε, τῆς πονεῖ δὲ καὶ τὸ πόδι ὑπερβολικά. Ὁ Γιατρός πλησίασε στὸ κρεβάτι πὺ ήταν πραγματικά μιὰ γυναῖκα ξαπλωμένη, ἔχοντας τὸ πρόσωπο γυρισμένο κατὰ τὸν τοῖχο.

— Κυρία εἶπε ή Νοσοκόμα, μὰ σήκωσε γρήγορα τὸ κεφάλι, ἀλλὰ Γιατρέ, ἔχει λιποθυμήσει.

Κεῖνος μὴ χάνοντας κ ἰρὸ ἔγειρε στὴν ἄρρωστη ἔπιασε τὰ χέρια καὶ τὴν τράβηξε πρὸς τὸ μέρος του. “Ετοιγουρίζοντας τὸ πρόσωπό της ἀνοιξε τὰ μάτια του ἀπὸ τὴν ἔκπληξη, δὲν πίστευε. Τοῦ φαινόταν ἀπάτη — Μάρθα, φώναξε κ’ ή φωνὴ του ἔσβυνε ἀπ’ τὴν ἀγωνία. Γυναῖκα μου, σύ ;

— Μὰ ἔξαφνα θυμήθηκε γιατί εἶχε ἔρθη, τοῦ ἤρθαν ὅλα στὸ νοῦ κ’ ἔφριξε στὴν ιδέα, σχετίζοντας τὴ γέννηση τοῦ παιδιοῦ... ὥστε έτσι, ... Καὶ τοῦπε πῶς θὰ πάη στὰ λουτρά.., Τώρα ἐξηγοῦνται οἱ μακρυνές ἀδιαθεσίες, τὰ νεῦρα. οἱ ἀπότομες ἀλλαγές.

‘Η Μάρθα ή γυναῖκα του..

Μὰ εἶναι δυνατό ; Μὰ ἀπὸ τὸ Λουτράκι τὶ γύρευε σὲ μιὰ πάροδο τῆς Λεωφόρου Συγγροῦ ;

‘Η μεγάλη ἄπιστη, ή γυναῖκα του πούπνιξε τὴν εὐτυχία του σὰ χρυσῇ ‘Ηπουρίδα σὲ λιμνιασμένα νερά ; Μὰ ήταν δυνατό ; αὐτή ; μὰ αὐτή ;

Κείνη συνήρθε, τὸν κύτταξε καλά, ἀναγνώρισε καὶ τοῦ ψιθύρισε χαμογελῶντας. Μόλις ἦρθες ; καὶ δὲν εἶσαι θυμωμένος ; Μὲ συγχωρεῖς ποῦ γίνηκα αἰτία ν' ἀνησυχῆσης.

Τὸ βλέμμα του μισόσβυστο ἀπ' τὸ θυμὸ, ποῦ τῶχε κάνει ἡ σκοτοδίνη μαβί, ἀκαθαρο, ἦταν στηλωμένο πάνω της.

— Μάρθα τῆς φώναξε μὲ δύναμη τὶ μοῦκανες ; Κι' ἄξαφνα πέρασε σὰν ἀστραπὴ ἢ νύχτα. Θυμήθηκε τὰ λόγια ποῦτοῦπε ὁ Οἰκονόμος, του—Θομήθηκε πῶς μιὰ γυναῖκα ρωτοῦσε γιὰ τὸν γείτονα..

— Ἄ ! ἔκανε εἶναι ποτρώπαιο αὐτό.

Ἄγριεμένα, σκοτεινά, ἀδάμαστα θρεμμένα ἀπ' τὴ πλατειὰ πνοὴ τοῦ πόνου παλαίβανε ὅλα τὰ συναισθήματα μέσα του καὶ τέλος, νίκησε ἡ ἀποστροφὴ.

Τὴν ἔφτυσε στὸ πρόσωπο καὶ κάνοντας μιὰ χειρονομία σὰ γιὰ νὰ διώξῃ θέαμα συχαμένο, ἔφυγε τρέχοντας χωρὶς νὰ ρωτήσῃ, μὴ θέλοντας νὰ μάθῃ τίποτε—Τέτοιος ἐξευτελισμὸς ; Μήπως δὲν τούδειχναν τρανὰ τὰ γεγονότα τὴ χεροπιαστὴ ἀλήθεια ; ἔφυγε σκοντάφνοντας ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἐνῶ ἔφτανε ὡς τ' αὐτιά του μιὰ φωνὴ ἀπελπιστικὴ, παρακαλεστικὴ :

Νίκο μου, σὲ τί ἔφταιξα, γιατί μοῦ φέρεσα ἔτσι ;

Ὅμως τίποτε δὲν ἄκουσε, οὔτε καταλάβαινε τὶ τοῦ συνέβαινε γύρω, τοῦ ἔφτανε τὸ τί εἶδε.....

Ἐξω ἔβρεχε κι' ἡ βροχὴ ἔπεφτε μὲ κρότους στὴν

ἄσφαλο. Ὁ δρόμος ἦταν ἔρημος. Ἐφταξε στὸ σπίτι του μούσκεμα ὡς τὸ κόκκαλο....

Σὰ μπῆκε μέσα στὸ γραφεῖο του τὸ κεφάλι του γύριζε. τοῦ φαινόntonσαν πῶς ὅλα, καρτέκλες, βιβλιοθήκες, καθρέφτες, κάδρα χορεύανε.

Πῆγε τρικλίζοντας κοντὰ στὸ ἀνατολίτικο τζάκι καὶ κάθισε βλέποντας μὲ γυαλιστερὰ μάτια τὴ φωτιὰ, χωρὶς νάχη τὴ δύναμη νὰ κινήση τὸ βλέμμα του.

Τοῦ φαινόταν πῶς δὲν ζοῦσε, νόμιζε πῶς εἶχε πεθάνει, δὲν εἶχε καμμιά αἴσθησι τῆς πραγματικότητας.

Τοῦ λείπανε τὰ κυριώτερα στοιχεῖα ποὺ λαμπρύνουν κάθε ἀνθρώπινη ὑπαρξὴ ἀπὸ μέσα του, ἡ θέληση καὶ ἡ συνείδηση. Γελάστηκε στὴ φωνὴ τῆς καρδιάς του...χίλιοι σάτυροι ὀρθώθηκαν μπρὸς του γελώντας τὴ θέση του.

Ἡ γυναῖκα του; Τὸ δισκοπότηρο ποὺ ἐμπιστεύτηκε τὴν ἀγάπη του μέσα, ἴδια ἅγια μετάδοσι, ἦταν ποταπὴ σὰν ὅλες, ποὺ σὰν γιατρὸς ἔβλεπε,

Τώρα δὲν ἦταν τίποτε γι' αὐτὸν...ὅπως καὶ γι' αὐτὴν χαράχτηκε ἄλλος δρόμος πιά..

Γιὰ μιὰ στιγμὴ κῦμα ἀπελπισίας ἀνέβηκε στὸ λαιμὸ του...

Κάποιος ἄγνωστος ἑαυτὸς ξεχύθηκε πάνω του καὶ τὸν τίναξε σὰ κεραυνός, λούζοντάς τον μὲ πικρὴ ἀνατριχίλα.

Τὰ πόδια του στὴ γῆ, τὸ κεφάλι στὰ σύνεφα...

Λύθηκε όλόκληρος, ἦταν ἓνα κουρέλι ψυχῆς, ἓνα κουρέλι καρδιάς, δὲ βάσταξε ἀναλύθηκε σὲ κλάμμα πικρὸ.

Γι' αὐτὸν ἦταν πάρα πολὺ, ποτὲ δὲν πίστευε...

Κάποιος ὅμως στὴ πλαϊνὴ κάμερα ἔκλαιγε μαζὺ του, κάποιος ἄλλος, κι' ἦταν τὸ κλάμμα του, ἓνα παράπονο γιὰ τὴν ἀδυσώπητη εἰμαρμένη, ποῦ τὸν ἔρριξε στῆς ζωῆς τὸ πανηγύρι, ἀκάλεστο, ἀδικημένο, κακότυχο μὲ τὸ στίγμα τῆς καταφρόνας...

Κάτω ἀπ' τὴν ἴδια στέγη δώσανε ἃ χέρια δύο πόνοι, πόνοι ἀνόμοιοι. Ἐνας γίγαντα φωλιασμένος σ' ἐνδὸς βρέφους τὸ σῶμα, κι' ἄλλος σκληρὸς, πειὸ μικρὸς ἀπ' τὸ πρῶτο, μὰ τσουχτερὸς, ποῦ κουδονίζει τὴ καρδιὰ σὲ παιγνιδάκι, καὶ σὲ κάθε κουδούνισμα κάνει νὰ τρέξη ἀφθονο αἷμα, ἐπὶ τὴ πληγὴ αὐτῆ, τοῦ δὲν κλίνει ποτέ.

Ἐλαψε πολὺ, οὔτε αὐτὸς ἔνοιωτε πόσο, θάκλαιγε ἀκόμη πιότερο, ἀν δὲν τὸν συνέφερνε ἓνα ἄλλο κλάμμα, δυνατὸ, ἀκράτητο ποῦ τὸν σήκωσε ἀθέλημα ἀπ' τὴ θέση του.

Πῆγε κοντὰ. Ὁ φτωχὸς ζητιάνος τῆς ζωῆς μόλις τὸν εἶδε σόπαξε. Τὰ δακρυσμένα ματάκια χύνανε ποτάμια τὰ δάκρυα, καὶ τὰ χεράκια του, ἔχοντάς τα στὸ στήματάκι του, τ' ἄπλωσε πρὸς αὐτὸν σὰν νὰ ζητοῦσε βοήθεια εὐσπλαχνία.

Ὅτι δὲ νικᾷ τὸ πνεῦμα, τὸ νικᾷ πάντα ἡ καρδιά.

Στὴ θεὰ του, ὁ Γιατρὸς γιὰ λίγο, ξέχασε ὁ

πόνος τοῦ μικροῦ ἴδιο βουνὸ φάνταζε μπρὸς σὸ δικὸ του τὸ ὕψωμα.

Μέσα στὶς φλέβες του ἄφησε νὰ τρέξη ἡ δυστυχία τοῦ μικροῦ, καὶ πάγωσε νοιώθοντας πλάϊ του, ὀλοζώντανη τὴ συφορὰ, ἴδιος δῆμιος, περιμένοντας τὸ θῦμα νὰ μεγαλώσῃ.

Κι' ἡ ἐπίγνωση αὐτὴ, ἔκανε τὸ Γιατρο νὰ πάρῃ τὴ βαρειά ἀπόφαση, νὰ σηκώσῃ μὲ θυσία τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸ βάρος, ν' ἀναθρέψῃ τὸ παιδὶ ἐνὸς ἄλλου, χωρὶς ποτέ ἢ λαβωμένη του φτεροῦγα νάβρῃ ἀνάπαψη, στὴν ἄσωτη ἀγωνία.

Τὸ σήκωσε. Κεῖνο ἔγειρε, πάνω του ζωηρὸ, σφίγγοντας μέσα στὴ χουφτίστα του τὸ δάκτυλο του, μὲ παράξενη δύναμη, ἐνῶ ἡ ματιὰ του παρακλητικὰ τοῦλεγε. σ' ἀγαπῶ, ἀγάπα με καὶ σὺ, ἔχω τόση ἀνάγκη ἀγάπης!

Ξαφνικὰ ἀντιχτύπησε πάνω του, κάποιος ὑπέρθρος νοῦς, καὶ σ' ἀλέτρι τῆς χαρᾶς του, βρέθηκε ἡ ἀγάπη τοῦ παιδιοῦ. Τ' ἀγάπησε μ' ὅλη του τὴ δύναμη κι' ἡ ἀγάπη αὐτὴ ἦταν βάλσαμο τῆς ψυχῆς ποῦχε ἀπ' τὸ ξερίζωμα μιᾶς ἄλλης. Τοῦ φαινόταν παράξενο πὺς γίνηκε αὐτὸ σ' αὐτὸν, ἔχοντας γιὰ πάντα τὸ πρόσωπὸ του στὸν ἴσκιο τῆς μελαγχολίας.

Στὴν ταραγμένη φαντασία του ἔβρισκε πῶς ἔμοιαζε τόσο τῆς Μάρθας... Ἦταν ἡ ἴδια ἀπαράλλαχτη ὅσο μεγάλωνε.

Πόσον τὴν ἀγαποῦσε ἀκόμα!

Τὴν ἀγαποῦσε καὶ πονοῦσε γιὰ τὸ θάνατο τῆς ψυχῆς της.

Γι' αὐτὸν πειὰ τώρα ἦταν μιὰ ἀπειραγαπημένη νεκρῆ.

Ἡ Μάρθα του πέθανε, χαρίζοντάς του τὸ παιδί της, σὲ ζωὴ ἀξεχώριστη.

Μὰ στὸ μισόθαμπο ἡ μνήμη κρεμάστηκε φωνάζοντας μισοπνιγμένα—Τιποτένιε! ξέσκισε τὴ καρδιά της, παίρνοντάς της το, τὴν εἶδες γκρεμισμένη στὴν ἀτιμία καὶ δὲν τὴν ἔσωσε, Ἐσὺ ὁ δυνατὸς!

Ποῦ εἶναι ὁ ἀλτρουϊσμός σου γιὰ τὸν ὁποῖον καυχίσσουν:

Ἄρα, εἶσαι καὶ σὺ ἄνθρωπος, μ' ἀδυναμίες ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι.

Μὰ πραγματικὰ, ἦταν ἄνθρωπος γονατισμένος με νοτισμένα μάτια, ζυγίζοντας τὸ χαμόγελο καὶ τὴ ποινή τῆς κακομοιριάς.

Τὶ ἤθελες νὰ κάνῃ; Μέσα του θάλασσα....

Ἐνα ἄδειο ἀπέραντο πάγωνε τὸ λογισμό, αὐτὸν ποῦ τὸν ἔκανε νὰ τὴ διώξῃ, τὸ μῖσος του, ποῦ γεν νήθηκε μέσα στὴ καρδιά του, κῦμα ἀκάθαρτο τύφλας καὶ λύσσα, ρίχνοντάς την, πιότερο στὴ λάσπη.

Θυμόταν, ὅταν ἦρθε σπῖτι χτυπώντας τὴ πόρτα του νὰ τοῦ ἐξηγηθῇ, μυνώντας του πὼς δὲν μπορεῖ νὰ καταλάβῃ τὴ διαγωγή του... Ἐφρένιασε, Ἄκους, εἶχε καὶ τὸ θράσος νὰ τὸν ἐλέγχῃ! Δάκρυα

ἔχυσε τότε στή σκέψη πῶς βασάνιζε μιὰ ὑπαρξη, δικάζοντάς την ἀναπολόγητη.

“Ὅλα τὰ γράμματα πού τοῦστελνε τὰ πετοῦσε δίχως νὰ ξεσκίση τὰ φάκελλα στή φωτιά, ἐκεῖνα, πού θάταν τώρα γι' αὐτόν ὁ οὐρανὸς τῆς συγγνώμης.

Ποῦ νᾶναι ; Τὴ γύρευε μάταια παντοῦ...

Ἐχάθηκε πειὰ γι' αὐτόν. Τώρα, ἀνεργος, ἄχαρος καταλυτῆς τῆς ζωῆς, κούφιος σὰν ἦχος παράτονος θὰ τραβᾷ τὸ σῶμα του ὡς τὸ θάνατο.

Κύτταξε πέρα στὸν ὀρίζοντα !

Τὴ στιγμή ἐκεῖνη πού ὁ κύκλος τῆς σκέψης ἔφερεν μπροστὰ ζωντανὴ τὴ μορφὴ τῆς ὁμορφῆς γυναίκας του μέρεβε περισσότερο. Πίστευε πῶς θάχε πεθάνει.

“Ὅταν τὴν σκεφτότανε πεθαμένη πίστευε, ὅτι ἐκεῖνη μπορούσε νὰ συγχωρήση τὸ ἀλόγιαστο λάθος του, θὰ τὸν ἐννοιωθε ἔτσι ἀνθρώπινα, ἀφοῦ ἦταν ἄϋλη, θὰ διάβαζε τὰ κρύφια τῆς καρδιάς του, καὶ τὸ πίστευε μὲ δύναμη σὰν πιστὸς ὁπαδὸς τοῦ πνευματισμοῦ. Θᾶβλεπε ὅτι ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν ἀπὸ δικό του.

Μήπως ἤθελε νὰ τῆς ἀνοίξη τὴν ἀγκάλη, νὰ τῆς πῆ «μπράβο, καλὰ τῶκανες ;» Δηλαδὴ τὸν ἕνα γιὰ τὸν πλατωνικὸ, καὶ τὸν ἄλλο ;.....Τὶ θαυμάσιος ρόλος μὰ τὸ Θεό !!

Νὰ καταντήση τόσο γελοῖος ;

Εἶναι ποτὲ δυνατὸν νὰ τὸν ἀγαποῦσε ἀφοῦ ἔ-

πεσε ἔτσι ; Οἱ πύλες τῆς κόλασης δὲν θὰ ἐπηρεά-
σουνε καμιὰ γυναῖκα ποῦ ἀγαπάει τὸν ἄντρα της,
καὶ νοιώθει τὸ προσορισμό της ὡς ἀνθρώπου.

‘Ο Γιατρός βουτώντας σὰν τὸ δῦτη στὰ βάρη τῆς
θάλασσας, ἄρπαξε ἀπὸ τ’ ὄστρακο τῆς ζωῆς του μέ-
βια, ἓνα μαργαρίτη, μιὰ πρωτότυπη ιδέα. Ν’ ἀγα-
πήση τὸ παιδί ἐνὸς ἄλλου, νὰ τ’ ἀναθρέψη, ‘Η λο-
γικὴ ὅμως ξεσκέπασε τὴν ἀπάτη κι’ ἡ καλωσύνη
αὐτὴ ἢ πρωτότυπη, ἔκρυβε κάτω, μῖσος, ἀγάπη, ἐκ-
δίκηση. Αὐτὰ τὰ τρία ἦσαν τὰ μόνα ἐλατήρια.

Σκεφτότανε. “Ἄν τὴν ἔβρισκε θᾶπερτε στὰ πό-
δια της, κι’ ὅταν ἤρθε ἔνοιωσε τὴν ἄγρια χαρὰ τῆς
ικανοποίησης κλείνοντας της τὴν πόρτα, πετώντας
τὴν στὸ δρόμο.

‘Ο νοῦς του πέρασε ἔπειτα ἀπὸ τὰ φτερὰ τῶν
στεναγμῶν καὶ τότε τίποτε ἄλλο, παρὰ μιὰ ἀγάπη
δυνατὴ γιὰ κείνη ἄπειρη, σὰν τὰ ἄπειρα, ποῦ
ἐκτείνονται καὶ ποῦ δὲν καταλιοῦνται, ἀλλὰ μέ-
νουν ἀκέραια, ἄψογα.....

“Ἐνα ξανθὸ φέγγος ξανοίχτηκε μπροστά του, κι’
ἡ θύμηση, ἐκάλεσε τὰ πεθαμένα χῶματα ἐνὸς ἄλ-
λου καιροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

“Ἐνα ἀπόγεμα κατέβαινε βιαστικὸς τὰ φαρδιά
πέτρινα σκαλοπάτια τοῦ σπιτιοῦ του. ‘Ο γυιὸς του
ὁ Μάρκος ποῦ τὸν ἔκανε παιδί του μὲ μιὰ εἰκονικὴ

υιοθέτηση, είχε τρέξει και τούδιδε ένα μικρό ματσάκι μενεξέδες από τὸν κῆπο ὅταν μπαίνει ὁ Οἰκονόμος, ὁ Ἀνέστης καὶ τοῦ λέει :

—Σὰς ζητοῦν—Πραγματικά κάποιος μπῆκε μέσα στὸ περιβόλι λέγοντάς του, Γατρὲ μου προφτάξτε τὸ κύριο μου, ὁ πυρεττὸς φτάνει 40, ὑποφέρει πολύ.

—Ποιὸς εἶναι ὁ κύριός σου ;

—Εἶναι ὁ κύριος Φωτίου ὁ γείτονάς σας....

Στ' ἄκουσμα αὐτὸ ὁ Γιατρὸς ταραχτήκε. Τὰ μάτια του στηλώθηκαν πάνω στὸ σγουρομάλλο κεφάλι τοῦ παιδιοῦ, πού τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι χαϊδεύοντας μ' αὐτὸ τὸ μάγουλό του.

Καυμένο μου μικρὸ σκέφτηκε, ζητάει βοήθεια μπρὸς στὸ θάνατο, ἐνῶ σ' ἔδινε ἐσένα, ἀθῶο θῦμα, νὰ πεθάνης στὸ λιθόστρωτο τῆς ἔρημιᾶς.

Ἡ καρδιά του χτύπησε δυνατά, σὰ νὰ χυνόταν ὅμοια μὲ ποταμὸ, κι' ὁ ἀντίχτυπος τοῦ πόνου αὐτοῦ ἔφτανε, ὡς τὸ μεδοῦλι τῶν κοκκάλων του,

Τὸ καθαρὸ μελαχροινὸ χρῶμα του, θόλωσε, κι' ἓνα ἄγριο μῖσος ἔβρασε μέσα του.

Νὰ σώση αὐτόν; Αὐτόν, τὸν δολοφόνου; αὐτόν ποῦ χει κάνει τρεῖς φόνους, τῆς γυναίκας του, αὐτοῦ, τοῦ Γιατροῦ καὶ τοῦ παιδιοῦ ;

Μὰ κάποιος τὸν αἰσθάνθηκε κείνη τὴν ὥρα, καὶ σὰ παληὸς ἀπόστολος, ὁ γέρω οἰκονόμος τοῦ μίλησε γλυκὰ καὶ ἤρεμα στὸ σύθαμπο τοῦ δειλινοῦ.

— Παιδί μου τὸ καθήκον σου !

Γύρισε και τὸ κύτταξε, τὰ μάτια του μὲ τὸ βαθὺ ἀυλάκωμα ἀπὸ κάτω μαρτυροῦσε μιὰ ἄπειρη θλίψη. Μεσ' τὶς γεροντικὲς ψυχῆς, βλασταίνει πάντα κάποια πρόγνωση, καὶ πολλὰ ἐπαληθεύουνε ἀπὸ τὰ διάφορα συμβάντα.

Πλησίασε καὶ τοῦπε στ' αὐτί.

— Γίνου Σαμαρείτης. Ξέχασε, στάσου ἀνώτερος ἄντρας.

Αὐτὰ τὰ λόγια συνέφεραν τὸν Γιατροῦ.

Γύρω του βασίλευε μιὰ σταχτιά νεφέλη. Τίποτε δὲν ἔβλεπε στὸ φυσικὸ του τόνο, κι' ἔτσι, στὰ θαμπὰ ξεκίνησε κι' ἀκλούθησε τὸν ἄνθρωπο,

Καὶ ξαναπῆρε ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ σταυρὸ μιᾶς θανατερῆς ἀπόφασης, καὶ τὰ χέρια του πλήγιασαν.

Βρῆκε τὸν ἄρρωστο πολὺ σοβαρὰ, μὰ ὄχι ἐπικίνδυνα.

Πνευμονία. Εἶχε μεγάλη ἀνάγκη τῆς βοήθειας του, κι' ἔπρεπε κεῖνο τό βράδυ ν' ἀγριπνήσει στὸ προσκεφάλι του. Ἐπρεπε; κανεὶς δὲν τοῦδινε ἀπάντηση καὶ τὸ βασανιστήριον ἄρχισε στὸν ἔλεγχο τῆς σιωπῆς, νὰ ξεδιπλώνεται, πάνω στὴν κούραση τὴν ἀνυπόφορη ἐνὸς κενοῦ — μ' ἀτέλειωτη πάλῃ δίχως τέρμα — Ἀπ' τὰ σωθικὰ τῆς γῆς, ποὺ κρύβονται οἱ λάβες ξεπετάχτηκε κάποια μάγισσα, τὸν ράντισε κι' ἀνάλαβε τὶς αἰσθήσεις τῶν τελευταίων ἐντυπώσεων, τραβῶντας τὸν ἀνίδεο, στὸν ἀμφορέα της.

Πλαῖ στὸν ἄρρωστο ἔμειν' ὥρες ὀλόκληρες κυττώντας τον, κυττώντας τὸν ἄνθρωπο κεῖνο, ποῦ

ἤξαιρε καλὰ ὅτι ἦταν ἡ καταστροφὴ του.

Τὸν ἄτιμο αὐτὸν γιὰ τὸν ὅποιον τοῦ εἶχαν ξεφύγει οἱ ἀποδείξεις.

Ἐκεῖ στὸ κρεβάτι, παράδερνε ὁ πατέρας τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ποῦχε σπίτι του, ὁ ἀποπλανητῆς τῆς γυναίκας του.

Τόσο καιρὸ τώρα εἶχε δοκιμάσει ὅλα τὰ βάσανα τῆς ζήλειας, τῆς ἀτίμωσης, χωρὶς κἄν νὰ σκεφτῆ νὰ τιμωρήσῃ, νὰ ζητήσῃ λόγο.

Ὁ καιρὸς ἐκεῖνος πῆγε πολὺ μακρὰ, πέρασαν πέντε ἔξη χρόνια, μὰ κείνη τῆ στιγμῇ γιὰ τὸ Γιατρὸ, ἦταν ἡ ἴδια ὥρα ἡ καταραμένη, τὸ ἴδιο βράδυ μὲ τὸ δυνατὸ φύσημα τοῦ βορρηᾶ.

Πηγαينوεργότανε στὴν κάμερα σὰ θηρίο— Στὴν ἀρχὴ μπῆκε, μὲ μιὰ θαυμαστὴ γαλήνη, γιὰ τὴν ὁποία κι' αὐτὸς ἀποροῦσε.

Ἄλλὰ ἀπότομα ἄλλαξε, καὶ τὸ ἀληθινὸ στοιχεῖο τοῦ χαρακτῆρα του νίκησε, τὶς βαθειὲς καὶ γερὲς σκέψεις.

Ἐας καπνὸς πυκνὸς, κύκλωσε τὸ μυαλό του πνίγοντας ὅτι καλὸ εἶχε ἀναβλίσει, ἀπὸ τὰ γλυκερὰ λόγια τοῦ Οἰκονόμου, ποῦ τὸν ἀγαποῦσε σὰν πατέρα. Ἡ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ σκέψεις ξεπετοῦσαν, ἀπὸ τὸ πονεμένο του μυαλό.

Πόσο εἶχε λάψει στὰ χρόνια αὐτὰ, γιὰ τὴ γυναίκα κείνη, τοῦ ἀγαποῦσε ἀκόμα, τόσο πάλι..... Κι' ὅμως μὲ πῶς ἄτιμο τρόπο ἀνταπόδωσε κείνη ὅλη του τὴν ἐγάπη!!

Τώρα ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ γιατρέψῃ τὸν ἐρω-
μένο τῆς γυναίκας του, τὸν ἄντρα κείνο ποῦ τόσο
τὴ λάσπωσε, τὴν ἔζωσε μὲ τὴν ἀτιμία σὲ ζωὴ ἀξε-
χώριστη...καὶ κείνη; "Ατιμη! "Ατιμη! μονολο-
γοῦσε κυτιῶντας, μὲ γυαλιστερὰ ἀπὸ τὸ πόνο μάτια
τὸ κατακόκκινο ἀπὸ τὸν πυρετὸ, τοῦ ἄρρωστου πρό-
σωπο — "Ἐτρεξε, πῆγε κοντὰ, ἔσκυψε πάνω του,
ἀνασήκωσε λίγο τὸ σκέπασμα καὶ τὸν κύτταξε γιὰ
πολλὴ ὥρα.

"Ἴδιος, ἴδιος ὀλόφτυστος, ὁ μικρὸς, μουρμούρισε.

Τὸ καῦμένο τὸ μικράκι...

Μέσα στὸ πνεῦμα του σὰ ξίφη χτυπιῶνταν
ιδέες ἀπαίσιες γιὰ κείνον ποῦ τοῦχε καταστρέφει τὴ
γαλήνη του, καὶ εἶχε σωριάσει σὲ ρεῖπια, τὴν
ὕπóληψή του.

Καῦμένε μου μικρὸ Μάρκο, ψιθύρισε μ'ἀπελπι-
σμένη εὐσιπλαγχνία, τί φταῖς σὺ, ἄνακο πλασματά-
κι σ' ὅλα αὐτά;

Σὺ χτύπησες τὴ πόρτα μου ζητῶντας βοήθεια,
μὲ τὸ πνιγμένο σου κλάμμα, ἐναντίον τοῦ μυστα-
ροῦ αὐτοῦ πατέρα καὶ τῆς ἐλεεινῆς γυναίκας ποῦ σ'
ἔφεραν στὸν κόσμο.

Σ' εἶσαι σύμμαχός μου. Καὶ σὺ ὑποφέρεις σὰν
ἐμένα.

Καὶ σὺ τοὺς καταριέσαι:...

Ρίχνοντας ἀσυναίσθητα τὸ βλέμμα στὸ ρωλόϊ,
εἶδε τὸν ὠροδείκτη νὰ πλησιάζῃ στί; πέντε τὸ πρωϊ,
θυμῆθηκε μονομιᾶς πῶς ἦταν ὥρα νὰ πάρῃ ὁ ἄρ-

ρωστος τό γιατρικό του. Ἦταν ἓνα δραστικό δηλητήριο καί εἰς ἀδέξια χέρια θάφερνε τὸ θάνατο.

Σηκώθηκε. Ἡ ὑπομονὴ μαρμάρωσε στὰ στήθεια του, καί μὲ μιὰ θαυμάσια ψυχραιμία ἔχυσε λίγο νερὸ σ' ἓνα ποτήρι.

Κινδύνευε ἄνθρωπος, ἔπρεπε νὰ δώσῃ βοήθεια, καί τὴν ἔδινε δίχως ἔγνοια.

Πῆρε τὸ μποτιλάκι στὰ χέρια του σκεφτικός, λίγο ἀφηρημένος ἀπὸ τὴ πάλῃ, μὰ γαλήνιος, κι' ἄρχισε νὰ μετρᾷ τὶς σταγόνες, ὅταν ὁ ἄρρωστος ἀνοίγοντας τὰ μάτια του ξαφνικὰ ἄρχισε νὰ τοῦ λέῃ νευρικά, βραχνά:

Γιατρὲ, βοήθεια, καίγομαι, πνίγομαι, πρέπει νὰ ζήσω, ἀκοῦς; πρέπει νὰ ζήσω. Ἔζησα τὴ ζωὴ αὐτὴ ἴδια κόλαση μὲ τοὺς νόμους αὐτοὺς ποῦ μᾶς βαρβαίνουνε, μᾶς πατοῦνε μὲ σκληρὰ τακούνια σὰ σερνάμενα σκουλήκια. Πρέπει ἀκόμη νὰ ζήσω νὰ προφυλάξω κάποιους ἀγαπημένους ἀπ' τοὺς κίνδυνους αὐτοὺς, ἀπὸ τὸ ἄλεσμα αὐτῆς τῆς μυλόπετρας..... μὰ βάλε σ' ἐνέργεια ὅλη τὴν ἐπιστήμη σου, μὴν ἀργεῖς..... κάνε αὐτὸ ποῦ σοῦ ζητῶ γιὰ ἓνα ἀθῶο... ποῦ μπῆκε στὴ ζωὴ, κουτρουβαλώνοντας μὲ μιὰ κλωτσιὰ, μὲ τὴ σφραγίδα τῆς περιφρόνησης κι' ἀδιαφορίας.....

Ὁ Γιατρὸς πάγωσε, μὰ δὲ πρόφταξε νὰ ρίξῃ ὅλες τὶς σταγόνες καί γυρίζοντας εἶδε τὸν ἄρρωστο ἀπὸ τὴν ἀγωνία ἀνασηκωμένο, μὲ πρόσωπο φοβερὰ ἀδυ-

νατισμένο, ἔχοντας ἀποτυπωμένο πόνο τρομερὸ, νὰ τοῦ γνέφη νὰ κάνη γρήγορα:

—Μὰ δὲν ἀκοῦς; ποιὸς εἶσαι; δὲν εἶσαι ὁ γιατρὸς Μπακαλέξης; μὰ δὲν ἀγάπησες σὺ ποτέ σου, δὲν ξαίρης τί πάη νὰ πῆ ἀγάπη γυναίκα, πόνος παιδιοῦ;

Στ' ἄκουσμα αὐτὸ ὁ γιατρὸς γίνηκε τρομερὸς, κλονίστηκε ὀλάκερος.

Καὶ μ' ἔξαψη, μὴ γνωρίζοντας μὴτ' αὐτὸς τί κάνει ἔρριξε παρὰ πάνω σταλιές, καὶ μὲ τὴν ἴδια γρηγοράδα, γιὰ νὰ μὴ μετανιώσῃ, παρουσίασε στὸν ἄρρωστο τὸ ποτήρι.

Ἡ σκέψη τοῦ ἐγκλήματος πάλευε μὲ τὴ σκέψη τῆς συνείδησης ὥρες τώρα, μὰ ἡ φωνὴ τ' ἄρρωστον τὸν ἔσπρωξε στὴν ὀδυνηρὴ κι' ἀποτρόπαιη χειρονομία—νίκησε τὸ μῖσος!

Κεῖνος τὸπιε διψασμένος, ἀσυναίσθητα μὲ τὴ τυφλὴ ἐμπιστοσύνη ποῦπρεπε νάχη σ' ἓνα γιατρό.

Κ' ὅταν, ἡ τελευταία σταγόνα κατέβηκε, τότε μονάχα ὁ μεγάλος δυστυχισμένος ἔνοιωσε τὴν ἐνοχί του. Εἶδε τὴν ἄγρια χαρὰ του νὰ πέφτῃ κάτω στὸ ἀσήκωτο βάρος τῆς συνείδησης, κι' εἶδε τὸν ἑαυτὸ του πῶ ποταπὸ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δυό.

Τι ἦταν λοιπὸν κι' ὁ γιατρὸς στὸν κόσμον αὐτὸ ποὺ ἐκόμπαζε κρίνοντας ἄλλους, καυτηριάζοντάς τους γιὰ τίς ἀδυναμίες τους, τίς χαρές τους τίς ἄνομες;

Μὲ μιᾶς ξεπήδησαν μπρὸς του ὄλοι κεῖνοι ποῦ τοὺς εἶχε εἰρωνευτεῖ, τοὺς εἶχε σχολιάσει μὲ τὰ χαμόγελα τῆς ἱκανοποίησης.

Σὺ εἶσαι ὁ δυνατὸς, ἔ; ὁ ἀναμάρτητος! ὁ τέλειος! Εἶσαι καὶ σὺ σκουλήκι σὰν ἐμᾶς, τίποτ' ἄλλο—Κι' εἶδε τὴ ψυχὴ του μουτζουρωμένη, ἄθλια, νὰ γονατίζει, νὰ ζητᾷ προστασία ἀπὸ τὴ μεγάλη ἄπειρη ψυχῆέναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του, τοῦ δαίμονα. Φοβερὸς ἀπὸ τύφεις ἀνοιξε τὴ πόρτα κι' ἔτρεξε στὸ Ἰατρεῖο του γυρεύοντας τ' ἀντιφάρμακο.

Γύρις' ἀμέσως. Μέσα στὴ σκοτοδίνη του ξέχασε πῶς ἦταν ἀργά. "Ὅσο κι' ἂν ἐπροκάλεσε τὸν ἐμετὸ, τὸ δηλητήριο εἶχε ἐνεργήσει. Ὡς τὸ πρωῖ τυραννίστηκε. Τὸ πρωῖ οἱ συγγενεῖς τοῦ ἄρρωστου κι' ἡ μάνα του βρῆκαν τὸ γιατρὸ μούσκεμα στὸν ἰδρῶτα, μὲ κατακόκκινα μάτια, ἀνακατωμένα μαλλιά καὶ ξεκούμπωτο πουκάμισο νὰ κρατᾷ τὰ χέρια τοῦ ἄρρωστου, νὰ τ' ἀνεβοκατεβάζη σὲ τεχνικὴ ἀναπνοή.

"Ὅλοι τὸν κύτταξαν φοβισμένοι κι' ὄλοι μὲ μιὰ φωνὴ τοῦ μίλησαν.

—Εἶναι κίνδυνος γιατρέ μου; θὰ πεθάνη; καὶ ἡ φωνὴ τους τρεμούλιαζε σ' ἓνα συγκρατημένον λυγμὸ.

Ἡ μάνα τοῦπε σπαραχτικὰ: Σῶσε τὸ παιδί μου. Καὶ τὸν κύτταξε μ' ἓνα βλέμμα σὰ νὰ τοῦλεγε, γιὰ μένα αὐτὴ τὴ στιγμή, εἶσαι παντοδύναμος τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ σένα.

Εἶδε πῶς ἡ ἀλήθεια θὰ σκότωνε, γι' αὐτὸ μὲ μιὰ χειρονομία ἐπιτακτικὴ τοὺς καθησύχασε καὶ τοὺς παρεκάλεσε ν' ἀδειάσουν τὸ δωμάτιο, γιατί ὁ

θόρυβος ποὺ ἔκαναν ἐπιδροῦσε ὀλέθρια στὴ κρίσιμη αὐτὴ ὥρα.

Κατὰ τὶς 7 ἡ κατάστασή του βρισκόταν στὸ πιὸ κρίσιμο τῆς σημείο ὁ γιατρὸς τόνισσε. Καμμιά δύναμη δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τὸν σώσει.

Βουβὸ τὸ σπίτι... ὄλοι σκορπισμένοι στίς κάμαρες ἔκαναν μυστικὲς δεήσεις γιὰ τὸν ἀγαπημένο ποῦ ἔχαναν τόσο σύντομα.

Ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν ἀγωνία τὸν κυτοῦσε μ' ἀπελπισμένο βλέμμα τρελλοῦ. Πῶς νὰ τὸν σώσει;

Ἐπρεπε φυσικὰ νὰ ναι τρελλὸς νᾶχη ἀκόμη ἐλπίδα. Ἐνοιωθε ἕνα χάσμα ἀπὸ τὸν τωρινὸ ὡς τὸν προηγούμενο ἑαυτό του.

Ὁ ἄρρωστος ἀνάπνεε μὲ στενοχώρια σὲ μιὰ χαυνότη εἶχε βυθιστῆ ἀλλ' οἱ αἰσθήσεις του δὲν τὸν ἐγκάταλειψαν. Ἄνοιξε ξαφνικὰ τὰ μάτια, ξεσκεπάστηκε ἄρχιζε ..... τὸ ψυχομάχημα.

Κύτταξε τὸ γιατρὸ μὲ μάτια παράξενα φωτισμένα.

Τοῦ μίλησε ἀπότομα.

— Γιατρέ... χάνομαι... δὲ θὰ ζήσω, κάνε γρήγορα... βιάζομαι... νὰ σοῦ πῶ... κάτι, μὰ ἔλα, ἔλα λοιπόν...

Ὁ Γιατρὸς νόμισε πῶς παραμιλοῦσε.

Γιατρέ... εἶσαι τίμιος... τὸ ξαίρω. Ἐχω ἕνα μυστικὸ, ἄκουσε μὴ τὸ πῆς σὲ κανένα... πρέπει... ἀκούς;

Εἶμαι παντρεμένος. Παντρεύτηκα δίχως τὴ θέ-

ληση τοῦ πατέρα...καὶ κείνος μ' ἀποκλήρωσε...μὰ κείνη...ἤ! Γιατρέ...δὲν μπορεῖς νὰ νοιώσης τὴ γυναικα εἶχα...

"Ἐφυγε μὴ ἀντέχοντας στὰ μαρτύρια τῆς ζωῆς νὰ μὲ βλέπη νὰ τυραννιέμαι.

Μ' ἄφησε, γιατί μ' ἀγαποῦσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ναι αὐτὴ αἰτία νὰ ὑποφέρω ἐγώ...Κι' ἔφυγε...Κι' ἐγέννησε κι' ἤμουννα μακρυνά καὶ δὲν πρόλαβα.. Ἀργότερα μοῦπαν πῶς τώριξαν σὲ σένα. Γιατρέ μου, τὸ παιδί μου, μὰ ἀφοῦ μοῦπαν πῶς τὸ καλοδέχτηκες...προτίμησα τὴ σιωπὴ ὡς ὅτου ταχτοποιήσω τὴν περιουσία ποὺ μ' ἄφησε ὕστερα ὁ πατέρας πεθαίνοντας ξαφνικά. Ἐχασα τὴ γυναῖκα μου...τὴ γύρεψα παντοῦ, πῆγα κεῖ ποῦ γέννησε καὶ μοῦπαν πῶς σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία της τὴν μετάφεραν σ' ἓνα σπίτι φιλικὸ, ἔπειτα ἀπὸ 10 ὥρες μετὰ τὴ γέννα...Τὸ σπίτι δὲ μοῦ τόπαν ὅσο κι' ἂν παρακάλεσα. Κανένας δὲ ξαίρει πῶς ἔχω παιδί, τὸ εἶχα κρυφὸ ὡς ὅτου ταχτοποιήσω τὴ δουλειές μου, μὰ δὲ πρόλαβα.

Ἀφίνω τὴν ὑπόθεση στὰ χέρια σου. Ἄφησε τὸ παιδί νὰ πιστεῦη πῶς εἶναι δικό σου παιδί...μονάχα σάν μεγαλώσει τοῦ τό λές. Νά, σ' αὐτὸ τὸ ἔπιπλο θὰ τᾶβρης ὅλα, πάρε τὸ κλειδί. Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ λαιμό του τὸ κλειδί περασμένο στὴν ἀλυσίδα ἐνὸς μενταγιῦ.

Νά, πάρε...κεῖ θὰ βρῆς καὶ τὴν ἄδεια, τὸ πιστοποιητικὸ τῆς γέννησης καὶ τὰ χαρτιά τῆς κληρονομιάς....

Προσπάθησε νάβρῃς καὶ τῆ γυναῖκα μου, τῆ λένε Μαίρη καὶ τὸ πατρικὸ τῆς Κυριαζῆ.

Γιατρὲ ... νὰ γράψω, φέρε μου χαρτὶ μολύβι, νοιώθω καὶ δὲν καλοβλέπω, θέλω καὶ τὸ παιδί μου! ὦ! τὸ παιδί μου νὰ δῶ! ὁ Γιατρὸς ὀρισμένως κείνη τὴν ὥρα δὲν ἤξαιρε τί τοῦ γινόταν. Μηχανικὰ ἔδωσε τὸ χαρτὶ καὶ τὸ μολύβι στὸν ἄρρωστο καὶ πετάχτηκε ἔξω σὰ μεθυσμένος ἀπὸ τὴ ζάλῃ ποῦ τοῦδωσε μ' ἓνα γερὸ μπάτσο ἢ παλάμη τῆς φοβερῆς κι' ἀνέλπιστης ἀποκάλυψης.

Ἡ μεγαλύτερη συμφορὰ ἐκδηλώνεται μὲ μιὰ τρελλὴ ἐγκαρτέρηση, μ' ἓνα σκύψιμο τοῦ κεφαλιοῦ ποῦ δὲν ἀντέχει στὸ δυνατὸ νεφόνικα ποῦ τὸ περιτυλίγει στὸ μεθῦσι αὐτὸ. Κι' ὅμως συνῆρθε ἀπ' τὴ σκέψη τοῦ κίνδυνου.

Τὸ πνεῦμα τοῦ ξένο πρὸς κάθε τι γύρω ἄσχετο εἶχε μιὰ ἐκπληκτικὴ διαύγεια εἰς τὸ νὰ ἐξυπηρετήσῃ ἓνα ἐτοιμοθάνατο στὸ φόβο μὴ δὲ προφτάσει κι' ἔτρεξε μ' ὅλη του τὴ δύναμη, σκοντάφτοντας μὲς στὰ σκοτάδια ἀπὸ δῶ κι' ἀπὸ κεῖ.

Δὲν ἀκούονταν τίποτ' ἄλλο μὲς τῆ καρδιὰ τῆς νύχτας παρὰ τὸ τρίξιμο τῆς ἄμμου πούκαναν τὰ πόδια του καὶ τὸ φοβερὸ φύσημα τῆς ἀναπνοῆς του ἀπ' τὴν ἀγωνία, οἱ τύψεις τὸν καταδίωκαν σὰν Ἐρυννίες.

Τὶ ἀλλόκοτα πράγματα συμβαίνουν! Θαρρεῖς καὶ κάποιος ἀσήκωτος ἀπὸ τὸ βάρος τροχὸς τοῦ σύντριψε τὸ μυαλό.

"Αν τρελλαινόταν θάταν εὐτυχία, ὅμως ἐνάντια τὸ πνεῦμα του γίνηκε τόσο αἰθρῖο ξαφνικά, ὥστε αὐτὲς τὶς στιγμὲς ἐνεργοῦσε μὲ δεξιότη.

Πῆγε σπῖτι κατ'εὐθεία στὴν κάμερα τοῦ μικροῦ, τὸ σήκωσε ἀπὸ τὸ κρεβατάκι του καὶ τὸ τύλιξε διπλά μὲ μιὰ χοντρὴ μάλλινη κουβέρτα, τ' ἀγκάλιασε κι' ὤρμησε πρὸς τὸ διάδρομο.

Ἐκεῖ σκόνταψε σ' ἓνα τεράστιο ἀνθοδοχεῖο χρυσό, μὲ σχέδια μιᾶς νεώτερης τέχνης μὲ βάση πλατειά, πού τέλειωνε σὲ ἄνοιγμα λεπτοῦ κρίνου ἀπὸ ἐλεφαντοκόκκαλο. Ἦταν τόσο πολύτιμο...

Ἦταν τὸ γαμήλιο δῶρο πού ἔκανε στὴ γυναῖκα του— Ἐπесе μὲ δυνατὸ κρότο πάνω στὰ χλωμὰ μάρμαρα τοῦ διαδρόμου κι' ἔσπασε στὰ δύο— συμβολικὸ σταμάτισμα γιὰ τὸν παραστρατισμένο! Ὁ Γιατρός τὸ κύτταξε κουρασμένος χωρὶς σκέψη, νοιώθοντας τὴ καρδιὰ ταραγμένη ὅμοια μὲ κομήτην, πού στριφογυρνᾷ στὴ τροχιά του ἄτακτα...

Ὁ μικρὸς ξύπνησε τρομαγμένος κι' ἄρχισε νὰ κλαίη. Ἐρριξε τὰ χεράκια του γύρω στὸ λαιμὸ τοῦ Γιατροῦ παρακαλῶντας.

— Μπαμπακούλη μου, πού μὲ πᾶς; Φοβᾶμαι μὴ μοῦ κἀνης κακὸ, πέρασα ὁμορφα τ' ἀπόγεμα, ἦπια καὶ τὸ γιατρικὸ μου τὸ κακὸ, τὸ πικρὸ. Ἐγὼ σ' ἀγαπάω...

Κεῖνος παρηγορῶντας το καὶ τάζοντάς του προχώρησε ὁ δύστυχος ἔρμαιο ἀνησυχίας φρικτῆς, λύπης, στὸν ἀνώμαλο δρόμο πού ἄνοιξε μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια.

Βρῆκε τὸν ἄρρωστο νά παλαίβῃ καὶ νά τὸν πέριμένη μαρτυρικά, ὑποκίφτοντας ὀλοένα σιτὴ σκληρὴ καταδίκη. Δίπλα στὸ κρεβάτι σ' ἓνα μικρὸ κομοδίνο φώτιζε ἓνα ἀργυρὸ κηροπήγιο τὸ πρόσωπό του, φοβερὰ ἀλλοιωμένο ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς ἀγωνίας τοῦ θανάτου. Μόλις γύρισε τὸ βλέμμα, στὴ θέα τοῦ μικροῦ Μάρκου ἔβγαλε μιὰ βραχνὴ φωνή— Παιδί μου!

Ἡ ἀναπνοὴ του γίνηκε δυσκολώτερη. Ἀπλώσε τὰ χέρια. Ὁ Γιατρὸς μὲ φύλαξη καὶ προσοχὴ τοῦ τὸ πλησίασε στὸ κρεβάτι μὰ κείνος τ' ἄρπαξε μὲ λαχτάρια, μ' ὄση δύναμη τοῦχε ἀπομείνει τῷσφιξε πάνω του. Μὲ κομμένη φωνὴ ἔλεγε ἀδύνατα, παιδί μου! μόλις σὲ βρῆκα...σὲ χάτω...εὐτυ...χί...α μου γιὰ πάν...τα.

Στὸ ἄκουσμα αὐτῶν τῶν λέξεων ὁ γιατρὸς αἰσθάνθηκε σὰ νᾶχε μολύβι στὸ στόμα κι' ἓνα ρίγος στὸ μυαλό. Ἄλλος πέθαινε κι' ἐκεῖνος ἐπάθαινε κᾶτι πειδὶ τρομερὸ ἀπὸ τὸ θάνατο μέσα σ' ἓνα μισσοσκότεινο δωμάτιο μπρὸς σ' ἓνα μελλοθάνατο, σᾶν ἓνας κεραυνόπληκτος ἄνθρωπος ποὺ κρατιέται στὰ πόδια του ἀπὸ μιὰ ἀνακλαστικὴ δύναμη γιὰ τὸ παιδί! ποὺ τοῦ ἐμπιστεύτηκε.

Ἐν τῷ μεταξὺ διατηροῦσε εἰς τὸ πνεῦμα του κᾶτι τὸ μηχανικὸ κι' ἐνεργοῦσε σᾶν αὐτόματο σκουπίζοντας τὶς παχειὲς σταγόνες τοῦ ἰδρώτα π' ἀργοκυλούσανε ἀπ' τὸ μέτωπο του ὡς τ' ἄταχτα ἕξανθόμαλλα τοῦ παιδιοῦ.

— Τώρα, τώρα, σὲ λίγο μου μούρισε, φεύ γω ἀγόρι μου. — Κι' ἀπότομα γυρίζοντας·

— Στὸ ἐμπιστεύομαι εἶναι ὁ μόνος μου θησαυρὸς . . .

Κάνε το παιδί σου. Ἀργότερα ποῦ θὰ γίνῃ ἄντρας τοῦ λές γιὰ μένα.

Τὰ μάτια του, σκληρὸ ἀτσάλι, στριφογύριζαν στὶς κόχες τους.

Ἡ ἀγωνία τοῦ θανάτου... ὦ! πόσο τρομερὴ εἶναι.

Ἦθελε νὰ φωνάξῃ, ἀλλὰ κάτι ζεστὸ ἀνέβαινε στὸ λαιμό του. Ἐνα κῦμα ματωμένο πετάχτηκε ἀπ' τὸ στόμα του, στὰ κάτασπρα σεντόνια, στὶς κουβέρτες — αἷμα πυχτὸ μαῦρο.

Ἡ καρδιά του ραϊσμένη ἔσπασε, χύνοντας στὴ στερνὴ χαρὰ του, ὅλο τὸ βιὸς ποῦ τοῦχε ἀπομείνει, πάνω στὸ πειδὸ ἀκριβὸ, ποῦ σφιγγε στὴν ἀγκαλιά του — τὸ παιδάκι του.

Ἐγειρε, ἀνήμπορα πειὰ τὸ κατάχλωμο κεφάλι στὰ προσκέφαλα, ἐνῶ τὰ πλούσια του κατάμαυρα μαλλιά γέρνοντας, τοῦ σκούπισαν τὶς χοντρές σταγόνες τοῦ ἰδρώτα, τὸν τελευταῖο φόρο πλὺ ὠφείλε στὴ ζωὴ.

Ἐκλείσε τὰ μάτια γιὰ πάντα, γιὰ νὰ μὴν τ' ἀνοίξῃ πιά.

Ὁ Γιατρὸς δὲν πίστευε. Τρομερὸς στὴν ὄψη τοῦπιασε τὸ χέρι ποῦ πεφτε ὄξω ἀπ' τὸ κρεβάτι, τὸ ἔσεισε μὰ τὸ χέρι ἔπεσε βαρὺ, παγωμένο,

Τὸν τύλιξε μιὰ νοσηρὴ κατάσταση καὶ δὲν μποροῦσε νὰ νοιώσῃ ἄν ὅλα αὐτὰ ποὺ γίνηκαν ἦσαν πραγματικά.

Μήπως κοιμόταν καὶ θὰ ξυπνοῦσε ξαφνικὰ ἀπὸ τρομερὸ ἐφιάλτη; Ὅλα γύρω σκοτείνιασαν, ξέχασε, ὅτι αὐτὸς ἦταν γιατρὸς κι' ὅτι εἶχε μπρὸς τοῦ ἓνα πεθαμένο, ἓνα παιδί σχεδὸν γυμνὸ, τυλιγμένο μὲ κουβέρτες. Δὲν ἤξαιρε ἄν ἦταν μονάχος ἢ εἶχε γύρω του πληθὸς ἀπὸ ἀνθρώπους. "Ἐνα μονάχα ἔσπευκε ἀπέναντι του, ἓνα ἄνοιγμα τρομερὸ φρικιαστικὸ, τὸ στόμα μιᾶς σπηλιάς καὶ στὴ μέση της μὲ πύρινες γλώσσες ἢ Νέμεση ξεπετάχτηκε κι' ἤρθε κοντὰ τοῦ ἀύστηρῆ καὶ τοῦ φόρεσε τὶς χειροπέδες, λέγοντάς του: "Αλόγιαστε φοβᾶσαι τρέμεις στὸ πέσιμο τῆς μάσκας σου. Σοῦπεσε ἡ μάσκα τοῦ θύματος καὶ φόρεσε τὴ μάσκα τοῦ Θύτη.

Πραγματικά, ἔτρεμε σὰν καλάμι. Τὰ μάτια του πέσανε πάλι πρὸς τὸ κρεβάτι, Τὸ κατάψυχρο κεφάλι τῷδε γερμένο, κερένιο, κίτρινο σὰ κιχλιμπάρι στὰ προσκέφαλα, γιομάτο κηλίδες ἀπὸ αἷμα μαυροπράσινο στὴ θέα αὐτὴ δὲ μποροῦσε νὰ ὑποφέρει.

Τοῦ χτύπησε τρέλλα.. "Ἀρχισε νὰ φωνάζῃ, νὰ κἀνὴ βίαιες κινήσεις νὰ κουβεντιάξῃ μόνος του. Στὴ ταραγμένη φαντασία του, εἶδε ἀστυνόμους,— ἓνα χάλκινο τέρας πολυπρόσωπο ἀλλάζοντας μορφὲς σύμφωνα μὲ κάθε κίνησή του—ὁ ἀνθρώπινος νόμος, ν' ἀπλώνῃ πάνω του τὴν ἀδρὴ του παλάμη

λέγοντάς του, σὲ κρατῶ... Γέλασε τραγικά.— Τὶ μπορούσε νὰ μετρήσῃ τ' ἄπλωμα αὐτὸ μπρὸς στὸ νόμο, μέσα του, ποῦ μ' ἓνα λεπτὸ μαχαίρι τοῦ ξέσκιζε τὴ καρδιὰ κάθε λεπτό; — Γιὰ τὴν ἀστυνομία ἔπρεπε νὰ παρουσιαστῇ, ἔπρεπε νὰ πάῃ νὰ τελειώσῃ τὴν ἀνθρώπινη αὐτὴ ὀφειλὴ, μὲ κάθε θυσία.

Τὸ παιδάκι μὲς τὴν τρολλὴ ταραχῆ τοῦ Γιατροῦ, ἔβλεπε, μὰ ἦταν τόσο μικρὸ νὰ νοιώσῃ. Κυττοῦσε τρομαγμένα. Εἶχε πέσει γονατιστὸ στὰ πόδια τοῦ Γιατροῦ, τοῦ εἶχε ἀγκαλιάσῃ τὰ γόνατα μὲ μιὰ παράξενη δύναμη κλαίοντας. Πατέρα, μπαμπά, πατερούλι μου, πᾶμε νὰ φύγουμε... ποιὸς εἶναι αὐτός; ἄχου αἵματα... καὶ τὰ ματάκια του ὑψωμένα ὡς τὰ μάτια τοῦ Γιατροῦ ζητοῦσαν νὰ τραβήξουν τὴ ναυαγισμένη ψυχὴ τους στὸ λιμανάκι τους.

Ματάκια μεγαλωμένα ἀπὸ τρόμο, φαινόntonσαν τόσο μεγάλα λὲς κ' ὅλο τὸ προσωπάκι του νὰ ἦταν μόνο μάτια, γιομάτα μυστηριακὸ φῶς γλυκὸ. Νόμιζε κανένας πῶς κάποιον βότανο ἐπενεργοῦσε ναρκώνοντας τὸ πόνο του.

Τὸ κύτταξε σὰν ἀπολιθωμένος, τ' ἄρπαξε τ' ἀγκάλιασε ἀπότομα καὶ τὸ φίλησε μὲ μανία.

Σκουλίκι κ' ἐγὼ σὰν ὅλους ἀθῶο μου μικρὸ ξεκούφωσα τὴ ζωὴ του. Κακομοιριά φτιαγμένη μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια, μοῦ τύλιξε στὸ μπερδεμένο καὶ λερὸ κουβάρι τῆς τίς χρυσαφένιες τρίχες τ' ἀγνότερόυ μου στοχασμοῦ, σκοτεινίαισε τὸ πνεῦμα

μου ἀπὸ τῆ μαυρίλα τοῦ βούρκου της καὶ μοῦπνιξε τὴ ψυχὴ στὸ πυκνὸ καπνὸ τοῦ πάθους. Δὲ μ' ἀφίνης ! ἄ ναί ! ἔχεις δίκη, πρέπει νὰ σὲ βοηθήσω νὰ μεγαλώσης. "Ἐχω χρέος νὰ ζήσω τώρα. Μὲ σφίγγει ἡ μεγάλη τανάγια τῆς ὑποχρέωσης, νὰ μεγαλώσης ! Μὲ κρατεῖς χρυσῇ μου ὑπαρξῆ, τρομερὲ δικαστή. Πρέπει μεθαύριο νὰ σοῦ δώσω λόγο γιὰ τὸ θάνατο τοῦ πατέρα σου. Σὺ εἶσαι ὁ πειὸ ἀρμόδιος ἀπ' ὄλους τοὺς νόμους ποὺ θὰ πέσουνε βαρειά στὴν ὁμολογία. Τὰ μάτια του κατακόκκινα τὸ κυττοῦσαν μὰ κείνο ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν παρατηρῆ μὲ μιὰ ἀπέραντη ἀγάπη, μὲ ἅγια θλίψη σφίγγοντας τον στὰ τρυφερὰ ματάκια του, σὰ γιὰ νὰ τὸν προστατέψῃ. Αὐτὸ τὸ βλέμμα τὸν βάφτισε, τὸν συνέφερε. "Ἐνα μούγγρισμα βγήκε ἀπ' τὸ λαιμὸ του. "Ἀπ' τὴν ἀπελπισιὰ ἀπ' τ' ἀδιέξοδο ἔπεσε πάνω στὸν πεθαμένο, σπαρταρῶντας ἀπ' τοὺς λυγμοὺς, ἀνακατεύοντάς τους μὲ τοῦ παιδιοῦ πλάϊ.

"ὦ ! νὰ μπορούσες ν'ἀνοιωθες γιὰ ἕνα λεπτὸ, τὴν κόλαση ποὺ ζῶ θὰ μ' ἐκλαιγες ἀγαπημένε νεκρέ ! ναί ! γιὰτὶ οὔτ' ἐγὼ μπορῶ νὰ νοιώσω γιὰτί σ' ἀγαπῶ. "Ἄς ἤμουνα παντοδύναμος νὰ σούδινα ἡτῆ ζωὴ ἐκείνη ποὺ σοῦ στέρησα...παλαίβοντας μὲ χαμηλὲς ἀνάγκες καὶ γένηκα τέτοιος, ὅσο δὲν μπορῶ νὰ μολογήσω στὸν ἑαυτὸ μου, τὸ σάβανο τῆς ἴδιας μου ζωῆς

Σὺ φεύγοντας γιὰ μένα γίνηκες βασιληᾶς, μὲ βασίλειο, τὴ λησμονιὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου καὶ μ'

ἄφηκες τῇ διαθήκῃ αὐτῇ, νὰ σηκώνω τὸ σταυρὸ τῆς ἀνάμνησης...

Πραγματικὰ ἀπὸ κεῖνο τὸ βράδυ ὁ πόνος σφιχτόδεσε τὸ νοῦ του, τὴν ἀστραπὴ αὐτῇ ποῦμελλε νὰ ἐξουδετερώσῃ μερικὰ σκοτάδια τῆς ἐπιστήμης τὴν ἔρριξε σὲ λάσπη καὶ τοῦδωσε τὸ ἄλμυρὸ πικρὸ ἀπὸ δάκρυα μιᾶς δοκιμασίας νὰ πιῇ, ἀοχίζοντας γύρω ἀπ' τὸ φαρμάκι μιᾶς γαλήνης ἐνὸς σπιτιοῦ, πλάϊ σ' ἓνα νεκροκράββατο, στέκοντας ἴδιο νεκροκέρει φωτίζοντας, τ' ἀχνισμένα πρόσωπα τῶν συγενῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Πέρασαν ἀπὸ τότε χρόνια πολλά, ὡς τόσο ὅμως δὲν βρῆκε πουθενὰ τὴν ἀγαπημένη του γυναῖκα, οὔτε τὴν ἄτυχη κείνη μάνα, Μαίρη Κυριαζῆ.

Ἄπογοητευμένος ἔφυγε, πῆγε στὴ Σμύρνη καὶ ἐγκαταστάθηκε κεῖθε στὴν ἐλπίδα μὴ τὴν βρῆ κοντὰ σὲ κατι μακρυνοῦς συγγενεῖς της. Μάταια ὅλα!

Ἔστειλε ἀργότερα τὸ Μάρκο στὴν Εὐρώπη νὰ σπουδάσῃ χειρουργὸς καὶ αὐτὸς ἔδωσε πιλότο τὴν ἰατρικὴ του στὴν ἀναζήτησι τῶν γυναικῶν.

Ὅμως ἦρθε καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς Μικρασίας καὶ ἀποδιωγμένος ἔφταξε καὶ πάλι στὴν Ἀθήνα. Κεῖνα τὰ χρόνια τέλειωσε καὶ ὁ Μάρκος καὶ ἦρθε καὶ τὸν βρῆκε ἐξαντλημένο ἠθικὰ καὶ ὑλικὰ.

Τοῦχε πῆ, πῶς δὲν ἦταν πατέρας του, πῶς ἦταν νόμιμο παιδί κάποιου ποῦ πρὸς τὸ παρὸν ἔ-

πρεπε νὰ φυλάξουν τὸ μυστικὸ γιὰ τοὺς κληρονόμους.

Αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδιζε ν' ἀγαπᾷ τὸν Γιατρὸ σὰν ἴδιο φυσικὸ του πατέρα, βλέποντας τὴ λεπτὴ κι' αὐθόρμητη στοργὴ του.

Ἀνάλαβε λοιπὸν κείνος τὰ ἡνία, μὲ τὸ νὰ διοριστῆ ὑφηγητὴς Ἰατρικῆς στὸ Πανεπιστήμιο ἀναγκάζοντας τὸ πατέρα ν' ἀποτραβηχτῆ καὶ νὰ ξεκουραστῆ. Ἦταν πειὰ καιρὸς, ἀρκετὰ εἶχε σηκώσει ὡς τώρα, εἰς τὸ νὰ τὸν σπουδάσῃ, νὰ παρακολουθήσῃ ὀνομαστὰ Νοσοκομεῖα, ὄχι μόνο τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς Γερμανίας.

Κι' ἡ βοήθεια τοῦ Μάρκου ἦταν τόσο εὐεργετικὴ γι' αὐτὸν.

Βλέποντάς τον, νὰ δίνῃ συμβουλὲς σὲ γέρους, ἔχοντας στὴ ράχη χρόνων πεῖρα, ἀπόμεινε παραξενεμένος θαυμάζοντας τὴν εὐφυΐα του, πελώρια νὰ κυματίζει στὴ γκρεμισμένη τῆ δική του, καὶ νὰ φωτίζει τὰ χαλάσματα σὲ φοβερὸ σκοτάδι.

Μέσα του ἓνα σάλεμα, ἓνα τράνταγμα, μιὰ συγκίνηση τὸν ἔρριχναν ἀποσταμένο στὴν ὄχτη τοῦ χείμαρου αὐτοῦ, κλείνοντας τὰ βλέφαρα ἀπὸ τὴ γλυκιὰ κι' ἀνατριχιαστικὴ ζάλῃ τῆς ἀπόστασης, ποῦ τὸν ἐχώριζ' ἀπὸ κείνον.

Μὰ εἶχε ἀδυνατίσει πολὺ, κι' ἔπρεπε νὰ κάνῃ μακρυνὸ ταξεῖδι— Τόβλεπε ὁ γυιὸς, κι' ἀνήσυχος τοῦλεγε :

—“Έστε άρτηριοσκληρώση πατέρες, χρειάζεται ανάπαυση, ταξίδι, δίαιτα.

—“Ένοια σου και δέ πιθαίνω τίποτε. Κάποιο μοιραίο χάρισμα τής ζωής μου βιώνει τὸ πόδι και δέ μ' αφήνει νά χαθῶ άπ' τὸ στρατί της, άν κ' ύπόφερε βάσανα τόσα πολλὰ. Κοι κείνος μη γνωρίζοντας τίποτε άπ' τὰ παθήματα αὐτῆς; τῆς ψυχῆς, τοῦπε”

—Μὴν τὰ λέτε τόσο τραγικά, για λύτες άκαιρες για περισμένα... ένας κόσμος χάθηκε, δέν εἴμαστε μόνοι μας, άλλωστε δέν έχετε δίκιο νά μιλάτε, περναμε θεομάσια, ζάπλουτοι, γύρω μᾶς κυκλώνει μιᾶ άπειρη βαθειά έχτίμηση.

Κούνισε τὸ κεφάλι του χαμογελῶντας. σά νά τοῦλεγε «καῦμένο μου παιδί άν ἤξαιρες...»

Τὰ καθημερινά παρακάλια ἔλυσαν τὸ πάγο τοῦ ἄρρωστου.

Κι' ἔτσι ἡ άπόφαση αὐτή, ἦταν πετριᾶ στή λιμνιασμένη μελαγχολία ποῦγε βουτηχτεῖ ὄλο αὐτὸ τὸ καιρὸ... με τὴν ἐλπίδα πῶς τὸ ταξίδι αὐτὸ θά ξεπνοῦσε μέσα του, τὴ φλόγα τῆς κίνησης άπὸ ὄργανὸ ζωτικότητας.

“Έτσι μ' αὐτὴ τὴν εὐκὴ ἔφυγε με τὸ χαμόγελο κείνο ποῦ ἔλαμπε στὰ δυὸ του μάτια θλιβερά, τὸ γεννημένο άπὸ τὴ σιγανὴ ψυχικὴ παραλυσία, χωρίς καρμιᾶ ἐπιθυμία, οὔτε αξίωση. “Ομως δέ ξεχνιοῦνται τόσο μερικὰ πράγματα ἔτσι ταγμένα ὥστε νά ἠλεκτριζοῦνε αὐτὴ τὴ παραλυσία— οἱ θύ-

μησες ! Ἦτον μὲ τὸ παδὶ του, στὸ καπνηστήριο τοῦβαποριοῦ καὶ κουβέντιαζε τόσο ἤσυσα. Ὁ Νέος μιλοῦσε ἀκατάπαυστα μὲ πόθο δημιουργικὸ, μὰ τὸν κρατοῦσε πάντα σὲ ἀκοίμητη προσπάθεια, στὴν κουβέντα αὐτῆ, ἡ πολυκύματη θάλασσα, ἡ πολυκίνητη οὐσία τοῦ ὑποκειμένου τοῦ πατέρα. Ἦταν τόσο δεξιὸς στὸ νὰ κρύβῃ τὶς λύπες του, ὥστε γύρευε γεωμετρικὰ νὰ χαράξῃ τὴ ψυχολογία του φεύγοντας. Τοῦ μιλοῦσε νευρικὰ μ' ἐνθουσιασμό, ἀλλὰ ἐκεῖνος ἔμενε ὄνειροπόλος, ξαφνισμένος, οὐδέτερος τελειώνοντας μὲ τὴ λέξη :

— Εἶμαστε νοθεμένι, ἀπὸ χίλια δυὸ περιστατικὰ, ὑποκείμενα σὲ κυριαρχίες, σκλάβοι καὶ παιχνίδια τοῦ καθρέφτη τῆς μιζέριας μας. Δὲ μπορούμε νὰ σταθοῦμε στὸ ὕψος μας, εἶναι τόσο δύσκολο στὸν ταλαίπωρο ἄνθρωπο αὐτό, τόσο πολύτροπο !

Κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ κύτταξε τὸ κατάστρωμα ἔξω.

Ἐνας ἴσκιος ἄπιαστος πόνου, ξέφυγε ἀπὸ τὰ βαθειὰ χωμένα στρώματα τοῦ ἀπόκρυφου καῦμοῦ του, κι' ὁ νέος ὅσο ἄπιαστος κι' ἂν ἦταν τὸν τσάκωσε...μὰ ἦταν τόσο διάφανος, ὥστε διαλύθηκε γιὰ πείσμα του, ἀφίνοντας τον μὲ τὴν ἀπορία πάντα κεντημένη στὴ σκέψη του, σὰ συμβολικὸ ἐπίγραμμα. Ὅταν σαλπάριζε τὸ βαπόρι, ἦταν ξάστερη νύχτα, θάταν ἀκόμη στὸν προλιμένα ποῦ φαίνονταν δυὸ ἄνθρωποι ἀκίνητοι σ' ἓνα σημεῖο. Ὁ ἕνας στὴ πρύμνα, κι' ἄλλος στὴ κουπαστὴ μιᾶς

βάρκας, δὲν ἔλεγε τίποτε, οὔτε μιὰ χειρονομία ἢ στάση τους, ἦσαν ὅμως τόσο βυθισμένοι, σὰν Ἀκαδημαῖκοι μετρῶντας τὰ σκοτάδια τῆς ζωῆς.

Κι' ὅταν χάθηκε ἡ βάρκα, ἔκανε μιὰ βίαιη κίνηση, κι' ἄρχισε νὰ περπατᾷ πάνω στοῦ κατάστρωμα, προσπαθῶντας νὰ διώξῃ μιὰ παθητικὴ ὄνειρόπληκτη ἀτμόσφαιρα.

Ἀναβαίνοντας στὴ γέφυρα, ἔνοιωσε πάλι πῶς δὲν ἦταν μόνος, κάποιος ὄκληρὸς κατάσκοπος τῆς ἡσυχίας του, τὸν τραβοῦσε μὲ χέρια λιπόσαρκα.

Σκοτείνιασαν τὰ μάτια του καὶ δυὸ γερὰ δάκρυα κύλησαν. Ἐκλαψε ξανά, ἔπειτα ἀπὸ τόσα χρόνια καὶ τὰ δάκρυα χύθηκαν κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα, μιὰ παῦλα ἐνὸς δεσμοῦ ποῦ τὸν ἔνωνε μὲ τὴ ζωὴ, μ' ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία μὲ φρίκη ἀναμετροῦσε τὸ βάθος.

Τὸ βαπόρι, πρόσχαρα ἔσκιζε τὰ νερὰ ἀφίνοντας μιὰ λευκὴ λουρίδα, τὰ ἴχνη τῆς διάβας του, μὰ στὸ Γιατρὸ αὐτὴ ἡ λουρίδα ἦταν ἀλυσσίδα ποῦ τὸν τραβοῦσε πίσω στ' ἀγαπημένα ἀκρογιαλῖα.

Στὶς ἀχτὲς αὐτές, τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ Νέου Φάληρου, ποῦ φάνταζανσὲ διπλῆ σειρὰ χρυσῆς γραμμὲς στὸ φόντο τῆς νύχτας, ἕνας φράχτης ἀπὸ χρυσοσκονη ἀργόσβυνη κλείνοντας στὸ βάθος του, τὰ πειὸ ντελικάτα τέλια τῆς καρδιάς του, νοῦ, ἀγάπη, καρδιά, δύναμη. Κατέβηκε, πῆγε πάλι στὸ κατάστρωμα, κάθισε σὲ μιὰ πολυθρόνα κι' ἔκλεισε τὰ μάτια.

Γρήγορα ὁμως τὸν τράβηξαν ἀπ' τοὺς ρεμβασμούς του, γέλοια πνιχτὰ, ἐνὸς παιδιοῦ μικροῦ. Εἶδε ἀπέναντί του ἕνα ζευγάρι παίζοντας μὲ τὸ παιδί τους. Τὸ κύτταξε συλλογισμένος. Ἔδειχνε ἴδιο μπουμποῦκι ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ὠραίους γονεῖς του. Μιὰ εἰκόνα πολὺ ζωντανὴ τοῦ θύμησε, τὸ Μάρκο ὅταν ἦταν μικρός. Ἡ θέα του τοῦ προξένησε πολὺ βαθειὰ συγκίνηση. Στὸ κύτταγμα αὐτὸ ἔμοιαζε τοῦ ζητιάνου, στὸ κατώφλι τῆς πόρτας τῶν εὐτυχισμένων.

Γύρω του ἕνα ἄπειρο κενὸ ἀπλωνόταν, σὰ γένεα ἀβύσσων, ἢ θάλασσα μὲ τὸν αἰθέρα ἐγκαλισμένοι μ' ἄνθη ἀφρώων τοῦ κύμματος.

Μὲς τῆ νυχτιὰ τοῦ κόσμου παραζαλισμένος, ἔπνιγε σιγὰ, σιγὰ καὶ τῆ τελευταία παρηγοριὰ τῆς ἐλπίδας του, ἀπὸ πλήξη κι' ἀπὸ ἕνα ἄβουλο στοχασμό, σὰ λάκκο βαθὺ μιᾶς θύμησης ποὺ δὲ θάσβυνε ποτέ της.

Τὸ βαπόρι ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες ἔφτασε στὸ Πρίντεζι. Θάταν σουρούπωμα. Ἔνας ἦρθε καὶ τὸν ρώτησε: Θὰ βγῆτε;

— Ὅχι, εἶπε ἀπότομα κι' ἄνοιξε ἕνα βιβλίον νὰ διαβάσῃ κάτω ἀπ' τὸ ἠλεκτρικόν. Μὰδὲ μπρόφταξε νὰ διαβάσῃ οὔτε μιὰ περίοδο καὶ ξαφνικὰ ἔφταξε ὡς τ' αὐτιά του μιὰ μελωδία. Ὅλοι οἱ ἐπιβάτες σχεδὸν εἶχαν βγεῖ στὴ πόλι. Μιὰ ἡσυχία κρατοῦσε σ' ὅλο τὸ βαπόρι. Μόνος ἐκεῖ ἄκουε ἄπληστα. Τὶ ὠραία ποὺ ἦταν! Κάποιοι Ἴταλοι εἶχαν κάνει πρόχει-

ρο κόρο και τραγουδοῦσαν ξένοιαστοι. Ἡ ζωὴ γι' αὐτοὺς ἦταν ἓνα ὄνειρο ποὺ τοὺς κουνούσε τὴ νύχτα, παντοτεινό. Ἡ κανταδοῦλα τοὺς ξεκινούσε ἀπὸ τὸ περιγιάλι κι' ἔφτανε φαντασμαγορική, οὐρανοκατέβατη κάτω ἀπ' τὰ παράθυρα κάποιας γλυκιᾶς συνιορίνας, μετρῶντας τοὺς τόνους τ' ἀγαπημένουστο κέντημα μὲ χρωματιστὲς κλωστὲς, σχηματίζοντας μὲ βελονιές, τὰ χαμόγελα καὶ τὴ λαχτάρα τῆς ἀγάπης του.

Μιὰ μέρα καὶ δυὸ νύχτες στὸ τραῖνο, Δὲν εἶχε δρομολόγιο.

Πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ του ποὺ ταξίδευε δίχως δρομολόγιο.

Τὶ τὸν διάφερε ποῦ πήγαινε; ἔφευγε ὄλο ἔφευγε.

Καλὰ, ἔπειτα τὶ θάβγαινε μ' αὐτὸ; Στὴ Ρώμη ἔμεινε κάμποσο καιρὸ.

Πῆγε παντοῦ, γύρισε τὰ Μουσεῖα, τὶς ἐκκλησιῆς τὰ Νοσοκομεῖα ὅλες αὐτέξφοί ἐπισκέψεις, τοῦ κινοῦσαν τὸ ἐνδιαφέρον, ἄρχιζαν νὰ τὸν τραβοῦν σὲ κάποια ἀπασχόληση, νὰ δένεται ἢ σκέψη του πλάϊ μὲ τοὺς γνωστότερους, τοὺς διασημότερους γατροὺς κι' ἀρχαιολόγους, ὡς ἔχοντας ἰδιαίτερη κλίση στὴν ἀρχαιολογία.

Ἀπὸ τὴ πρωτεινὴ του ἀνδρικῆ ὁμορφιά δὲν εἶχε ἀπομείνει παρὰ μιὰ βαθειὰ ἔκφραση μορφῆς φωτεινῆς, λουσιμένη ἀπὸ τὸ ἠθασαυρὸ τῶν ἀσημέριων του μαλλιῶν,

Οἱ ζωγράφοι βλέποντάς τον ξαφνικὰ σὲ ἐκθέσεις εἶχαν τὴ γνώμη πῶς ἦταν ὁ τέλειος τύπος κανεὸς πατρικίου καὶ ρωτοῦσαν ποιὸς ἦταν.

Πῆγε στὸ Καπιτώλιο, στὸν Καπιτώλινον λόφον ὅπου ἦταν ὁ ναὸς τοῦ Καπιτωλίου Δία —καὶ πίστεψε γιὰ μιὰ στιγμή πῶς ζοῦσε σὲ κεῖ α τὰ χρόνια ποὺ φυλάγανε τὰ βιβλία τῶν Συβίλλων καὶ ἄλλα πολύτιμα ἔγγραφα τῆς πολιτείας.

Γύρισε τίς κατακόμβες, ἀνατρίχιαζε θυμίζοντας τὴν ἐποχὴ τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Νέρωνα. Ἄλλὰ τῆς μέρας τὴν ἀπασχόληση καὶ τὴ λησμονιὰ ἀγρίευε ἡ μεγάλη ὥρα ποὺ ἀρχινάει ν' ἀποκοιμῆται ἡ Ρώμη κάτω ἀπ' τοὺς σβυσμένους πολυελαίους τῶν τρουλλῶν τῆς κι' ἔφθανε στὸ παράξενο παράλληλο ξύπνημα τοῦ μικροῦ του μυστικοῦ.

Ἐφυγε κι' ἀπὸ κεῖ χαράζοντας στὴ βραδυπορία του ὅλες τίς λεπτομέρειες σὲ φευγαλεὰ ἀλληλουχία, ζωγραφίζοντας στὰ ἀπέραντα κάδρα τοῦ ὕπαιθρου τὴν ἀδιαφορία του μαζὺ μὲ τόσα «σἀνἀμῆνύπάρχουν οὔτε αὐτὰ, οὔτ' ἐγὼ». Τράβηξε κατὰ τὸ βορρᾶ πᾶνω στὶς ἀσάλευτες σελίδες τῆς γῆς τοῦ χαμογελοῦσαν γλυκὰ τ' ἀστέρια γλυκαίνοντας τὸ δρόμο του Ἔνα ἀπέραντο κρύσταλλο ὁ Τυρρηναϊκὸς ἀντιφέγγιζε μιὰ ὄμορφη κορδέλλα πολύχρωμων λόφων μὲ ἀτελείωτη γιρλάντα χρυσανθέμων λευκῶν, κίτρινων καταλήγοντας σὲ μιὰ θελικκὴ περιπλοκάδα στὶς βεράντες τῶν ἀπέραντων ξενοδοχείων τῆς Ριβιέρα Λίγκουρι.

Κῦμα, ἀφρός, γλυκεῖα θαλπωρή ἀτμόσφαιρας, φῶς, ἀνατολές, δύσεις, λουλούδια, εὐωδιά—νά, με μιὰ λέξη ἢ ντόλτσε τέρρα τῆς «Ριβιέρας Λίγκουρε».

Παντοῦ ὅπου κι' ἄν περνοῦσε σταματοῦσαν ἐρευνητικὰ γιὰ μιὰ στιγμή γιὰ νὰ διπλωθοῦν πάλι στὴν αἰώνια τους ἀδιαφορία, τὰ μάτια του, ἰδίως στὰ Βουλευβάρτα, στίς συνοικίες στὴν γυναῖκα τὴν Ἰταλίδα, στὴν πολὺ ὁμορφη καὶ τὴ πολὺ ἄσκημη με τὴν ἰδέα μὴν εἶνε ἡ Μάρθα.

Τὸ ὄνομα του καὶ ἡ περιουσία του ἀνοίγε ὅλους τοὺς δρόμους γιὰ τὴν ἀνεύρεσή της. Μά τί τὸ ὄφελος; δὲν τὴν βρῆκε.

Κάτι ὅμως τὸν κρατοῦσε τόσο, ποὺ μετάνιωσε πῶς ἔφυγε.

Μιὰ τρελλή ἐπιθυμία τὸν κυρίαζε, ἄν ἦταν τρόπος νὰ γυρίσῃ πίσω. Τὸν ἔπιασε νοσταλγία, δὲ μπορούσε νὰ ὑποφέρει τὴν ἀπουσία τῆς ψυχῆς του. Τὴν κυνηγοῦσε πίσω ἀπ' τὴ Μάρθα κι' ἡ φαντασία του ἦταν γιομάτη ἀπ' αὐτήν. Τὴν ἔβλεπε ὀλοζώντανη μ' ὅλες τὶς λεπτομέρειες.

Πέρασαν τόσα χρόνια κι' ὅμως μέσα ζοῦσε ὅπως τότε με τὰ φωτεινὰ μαλλιά της, τὰ μαῦρα μάτια της—ὀλάκερες κολυμπήθρες ἀγάπης καὶ καλωσύνης—με τὸ λεπτό, ὀλόλευκο μάλλινο φόρεμα, ποὺ τύλιγε, τὸ πλαστικό της σῶμα.

Καὶ τώρα ποῦ νᾶναι; Θῦμα ἑνός ἀλόγιαστου, ποῦ κλεισε τὰ κεφάλαια τῆς ζωῆς του με ὑποθετι-

κὰ κλειδιά, θὰ παράδερνε ποιὸς ξαίρει ποῦ; Ποῦ νᾶταν;

Γύριζε ἔτσι ἄσκοπα, δὲ μιλοῦσε σὲ κανένα, ἦταν πάντα σφιχτός. Ἀπ' ὅλους, ποῦτυχε νᾶναι γνώριμος, χαρακτηρίστηκε σὰ διαβατικὴ φαντασιοπληξία.

Ἀπὸ τῆ φυσικῆ του χάρη τοῦχε ἀπομείνει μιὰ ἔκφραση πονεμένη, ποῦ τοῦδινε τὸ ὕφος ἐνὸς παληοῦ ἐπαναστάτη, ποῦ νικῆθηκε τελειωτικὰ στὴ μίχη μὲ τὴ ζωή.

Καὶ τραβοῦσε τὸ πρὸς βορρᾶν, πήγαινε, πήγαινε διαρκῶς ἄλλαζε τραῖνο. Ἡ χαριτωμένη ἀκτῆ, σ' ὄλο τὸ μῆκος της, ἦταν ἓνα καμάρι, μὲ τὰ μικρὰ κόττρα, μὲ κομφῆς γαρνιτούρες στὶς καρίνες τους, ποῦ γλυκοκουνιῶνταν στὰ λιμανάκια. Ἐνα πρωῖ βρέθηκε στὴ Νίκαια, στὴν ἔντονα ἐπιβλητικῆ, μὲ τὸν ἀφάνταστο ἄπειρο πλοῦτο της, ντουμπλαρισμένο ἀπὸ διαρκῶς ἀνανεούμενο ἄρωμα γυναικεῖο, καὶ ἀτέλειωτη τρυφερότη, γεμάτη ἄκοπο ἔρωτα, πρόχειρο, ἢ ξενύχτισσα, στὰ δαιμονισμένα κέντρα της, λουσμένη στὸ λοῦσο της, γιομάτη φλυαρίας, ἀναπαύοντας τὰ ποδαράκια της μὲ τὶς διάφανες καλτσούλες, κρύβοντας καμπυλότητες μοναδικές, στὸ μαξιλάρι της, τὸ Μόντε-Κάρλο, σκίζοντας, τὰ μεταξωτὰ του κρόσια, ἄσπλαχνα, σ' ἓνα της καρτίτσιο, ρίχνοντάς τα στὰ μοῦτρα ὅποιου ἤθελε βρεθῆ πρίγκηπα γιὰ βαρωνέττου,

Βιλλίτσες μὲ κήπους, πολύχρωμες, πιασμένες ἀβρὰ, λὲς σὲ χορὸ, ἓνα γύρω ἔμοιαζαν.

Που σούδια όλων τῶν χρωμάτων, μοργαρίτες ὀ-
λάνοιχτες στὸ φῶς, μὲ λιλία, κα ἄσπερους μενεξέ-
δες δεμίνοι ἓνα μάτσο, σὲ χιλιάδες πανέρια, πού
τὰ κραοῦσαν γυναῖκες ἀνθοσπάλιδες, δένοντας τὶς
μπροστιλλες τους, πίσω μὲ μεκρυνοὺς φιόγκους,
ἀνεμίζοντας στὸν ἀέρα μὲ χάρη σὰ μακριὰς φτε-
ροῦγες.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ὁμορφιὰς τὸν ἄφιναν ἀσυγκί-
νητο. Μιὰ μέρα τοῦ φάνηκε πῶς ξύπνησε ἀπὸ τὸ
λήθαργο. Τοῦ φάνηκε σὲ μιὰ πλατεία πῶς εἶδε
μιὰ γυναῖκα, ποῦχε τὴν κορμοστασιά τῆς
δικῆς του.

Ἦταν τόση ἡ ὁμοιότη... πού ἄθελα τῆς φώνα-
ξε, κρατῶντας τοὺς χτύπους τῆς καρδιάς του.

— Μάρθα ! Γύρισε ἐκείνη καὶ τὸν εἶδε. Μὲ τὸ κοί-
ταγμα αὐτὸ, γκρεμίστηκαν ὅλες οἱ προσδοκίαις του,
δὲν ἦταν αὐτὴ. Τὰ μάτια τῆς ἦταν γαλανὰ δακρυ-
σμένα, κι' εἶχε τὴν ὄψη τόσο πικραμένη, πού ἔ-
βγαλε καὶ τῆς ἔδωσε ὀλόκληρο τὸ πορτοφόλι του,
χαρίζοντάς τῆς κι' ἓνα χαμόγελο συμπόνιας, γιὰ
τὴ λεπτὴ ζωοῦλα τῆς, πού ἦταν παραγκωνισμένη
σὲ μιὰ κόχη τῆς ἀρνησιᾶς. Ἐπληττε, ἐπληττε
παντοῦ ὅπου κι' ἄν πήγαινε, μέσα τοῦ βάραινε τὴν
καρδιά, ἓνας πάγος. μιὰ ἀνυπομονησία μιὰ ἀηδία.
Κι' ὅλα αὐτά, τὸν εἶχαν ξενευρίσει σ' ἓνα σημεῖο
κούραστος, ἀπροσδιόριστο. Ὅσο ζητοῦσε νὰ πλέξῃ
τὸν ποῦντο τῆς ζωῆς του, τόσο κείνη τοῦ ξέφευγε,
παίζοντας μὲ τὴν πληγὴ του.

Ὁ Μάρκος πάντα τοῦτ' ἔγραφε καὶ κείνως, εὐχαριστημένος ἀπαντοῦσε ἀπ' τῆ ζωῆ του ἐκεῖ... Τοῦ περιέγραφε ὅ,τι συναντοῦσε, καὶ ἔδινε ὁμορφες περιγραφές σὲ πράγματα ἀνάξια λόγου, μὲ μυθολογικὲς συγκρίσεις, κρύβοντας κάτω ἀπ' αὐτές, δοκιμασίες, χρεωκοπίες, πεποιθήσεων θερησκευτικῶν, κοινωνικῶν, στήριγμα ἐτῶν, πού τὸν κρατοῦσαν στερεὰ στὸν ἄνεμο τῶν σκληρῶν ἀπογοητεύσεων. Ἔπρεπε νὰ λήθῃ τ' ἀντίθετα. Τοῦτ' ἔγραφε πῶς πέρασε τρελλὴ ζωὴ στὰ καρναβάλλια τῆς Νίκαιας ντυμένος ἴδιος ἀρλεκίνος, χαρούμενο καρναβάλλι εἴκοσι χρόνων, πού δὲν ξαναγυρίζουν. Τοῦ ἐξιστοροῦσε εὐθυμία, πῶς μέθυσε ἀπ' τ' ἀκριβὸ ποτῆρι δυὸ ὥραίων ματιῶν.... Τοῦ μιλοῦσε σὰ φίλος μεγάλος, κι' ἦταν ἡ μόνη παράγραφος, πού ξανοίχτηκε ἔτσι γιὰ τὸν ἑαυτό του, σκεπάζοντας τὶς πληγές του, μὲ τὴν εἰρωνία τῶν γερατειῶν.

Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλῆθος, πού ζοῦσε σ' ἄν σὲ παραμύθι, μέσα σὲ παλάτια, σὲ πολυτελῆ χορευτικὰ τσάγια, τῶν μεγαλείτερων κέντρων, μέσα στοὺς λαμπροὺς καταράκτες ἀπ' τὶς ἔξωμες κυρίες, στὰ διάφορα χῶλ, στὰ φράκα, στὰ σμόκιν, στὶς ἰσχυρότερες ἀντιθέσεις τῆς ζωῆς, στὰ «γκασπιγιέρ» πού ποζάρει ὅλη ἡ σπατάλη χυμένων ἑκατομμυρίων ἄσκοπα μέσα στὰ προλεταριάτα τοῦ ἄσκημου καὶ τοῦ ὠραίου, μονάχος, σπρώχνοντας καὶ σπρωχνάμενος μεθυσαμένος ἀπ' τὸ χάσις π' ὀλάκερες φιλο-

σοφίες χρεωκόπησαν, με τὸ νὰ βροῦνε τ' ἀντιφάρμακο τοῦ γιατί νὰ ζοῦμε; Τριγυροῦσε σὰ γερασμένο λείψανο, ἔντονη ἀνορθογραφία στὰ πενήντα του χρόνια, μέσα στην τραγική ἐκθεση αὐτή. Ἐγραφε χαρούμενα σὰ Λαμαρτίνος ῥεμβαστής, κυνικά σὰν τὸ Διογένη, δημιουργικά σὰ τὸν Νίτσε, νεανικά ἐγερετήρια.

Κι' ἡ σπουδὴ αὐτή, ἡ προσπάθεια τεντωμένες στὸ τελλάρο τοῦ στοχασμοῦ του, π' ἀγκομαχοῦσε πληγωμένος, ἔσκαψαν τὴν ὄψη του, αὐτὸ πού στοὺς μέτριους τὸ λέμε ἀδυναμία, ἐπειδὴ τῶν λείπει ἡ δραστικὴ παρόρμηση. Κάτι τὸ ἐπιτακτικὸ τὸν τραβοῦσε, πίσω ἀπ' τὰ ἐπεισόδια καὶ τὰ γεγονότα, γυρεύοντάς τουκαὶτὰ δυὸ αὐτὰ, λές, κάποιοςφόρο γιὰ τὴν κινηματογραφικὴ παρέλαση. Γιὰ τοῦτο ἔφυγε μιὰ νύχτα ἀπὸ αὐτὴ τὴ μάγισσα, πού τὸ σκυλὶ τῆς ἀγρύπνιας ἀλυχτοῦσε.

Ἐφυγε ἀπὸ τὴ Νίκαια πού στὰ θολοβραδυάσματά της φύλαγε τὸ νερὸ τῆς Κασταλλίας, στὸ φόβο μὴ χέρια τυφλῶν τῆς τὸ σκορπίσουνε ἀπ' τὶς τρεμοῦλες τῆς δίψας.

Ἐφυγε! Οὔτε κι' αὐτὸς ἔνοιωσε πὼς βρέθηκε καθισμένος κοντὰ στ' ὀλάνοιχτο παράθυρο τοῦ γρήγορου τραίνου, ἐκέτης ἀπλώνοντας στὴν ἐγκάρδια δροσάτη μοναξιά, πού τὸν τριγύρναγε, χαϊδεύοντας τὸ ξαναμένο του πρόσωπο, ἀπὸ τὸ βαρὺ κρῖμα, τὸ κρυφὸ πού κρατοῦσε.

Ἡ Ἰταλία χωρὶς πολλὰ βουνά, φαίνονταν ἀπὸ

μακρὰ ἕνας κάμπος, μέσα στοῦ Μάρτη τ' ἡλιογέννητη καλοκαιριά, πού ξέπλυνε διαβατάρικη μπόρα.

—Γιατρὲ! μιὰ γνώριμη φωνὴ τὸν ἀναστάτωσε. Γύρισε σαστισμένος μά...καὶ περίεργος γιατί χρόνια, αὐτὴ τῆ λάλια εἶχε ν' ἀκούσῃ.

—Γιώργη! Τὶ χαρούμενη ἐκπληξῆ; πῶς ἐδῶ; ποῦ πᾶς;

—Ποῦ πάω; χμ! ἐσὺ ποῦ πᾶς; δὲν πιστεῦω νὰ γυρίζῃς ἄσκοπα...ἐγὼ τούλάχιστο κάθε μου βῆμα εἶναι μετρημένο μὲ τὸ γνώμονα τῆς δουλειᾶς. Γυρίζω! γένηκα μποέμ...εὐγενικὸς ὅμως! Γέλασε δυνατά.

Πάω νὰ ξυπνήσω ἕνα λαὸ πού κοιμᾶται, ὕπνο ἀπὸ χασίς μιὰ μούμια πού κοίμησε κάποιος φακίρης, ὁ πολιτισμὸς, καὶ τὴν κύλισε σὲ μιὰ σπηλιά γιὰ νὰ τὴν σιγοτρῶ ἕνα τέρας...Τὸ χρεῖμα..

—Γιώργη! τί εἶν' αὐτὰ πού μου λές; Μιλεῖς μυστηριακὰ, γιὰ τέρατα καὶ γιὰ σημεῖα. Μὰ τὸν Δάντε φίλε μου, μὴ σὲ πάρουν μυρωδιὰ κείνοι, πού μᾶς φιλοξενοῦν καὶ θαρροῦν πῶς διεκδικεῖς δάφνες Δαντικῆς, γιατί σίγουρα ἀπ' τὶς χρυσοπηγὲς τοῦ Παράδεισου κ' ἀπ' τὸ χάραμα τοῦ Καθαυτήριου, θὰ βρεθοῦμε στὸ σκοτάδι τῆς Κόλασης ἀπὸ καμμιὰ γροθιά ἢ τὸ ξυράφι κανενὸς μαυροχίτωνα.

—Τὶ εἶν' αὐτὰ πού λέω; Δὲν μπορεῖς νὰ νοιώσῃς! δύστυχα, πολλὰ γυρεύω ἀπὸ σένα.

Φυσικὰ σὺ τρανὸς γιατρός, μὲ γυιὸ πού μοσκοσπούδαξες, στίς Εὐρώπες καὶ πού τώρα σ' ἀνα-

παύει και σὲ στέλνει γιὰ ἀναψυχή νὰ κάνης ταξιδάκια, γυρνώντας κι' ἀπ' τὰ γλέντια τῆς Νίκαιας πού πλευρώνουν οἱ χασομέρηδες βέβαια, θὰ παραξενεύεσαι νὰ μιλῶ ἔτσι.

— Καὶ πού τὰ ξαίρεις σύ ὅλα αὐτὰ, τὸν ρώτησε μ' ἀπορία.

— Πού τὰ ξαίρω; Ὁ Γιώργης δὲν ξεχνᾶ... ἤριγυρνώντας τὰ χαλάσματα τῆς νειότης του αὐτῆς, πού δὲν ἔζησε, θυμᾶται ὅλους αὐτοὺς τοὺς δυνατοὺς πού ψήλωσαν πατώντας πάνω στὸ στήθος τ' ἄλλου, σὰ γυρίζει στὸ στριμωμένο σπίτι τοῦ γεροτεχνίτη τοῦ πατέρα του.

Πήγανε καὶ καθίσανε μέσα εἰς τὸ φαρδὺ καναπέ τοῦ βαγονιοῦ ἐξετάζοντάς τον, ὁ γιατρὸς περιεργα...

— Ἀλήθεια δὲ σὲ ρώτησα τί γίνεται τὸ σπινικό σου;

Γέλασε πάλι.

— Τί φταις καϋμένε γιατρὲ, κι' ὅμως μὲ ρωτᾷς κᾶτι πράματα πού ἂν ἤξαιρες τὸ κρασὶ τὸ πράσινο τῆς χολῆς πού μὲ ποτίζεις ρωτώντας με, δὲν θὰ τολμοῦσες νὰ μοῦ πῆς οὔτε λέξη.

...Τί φταίμε... Ὅλους τοὺς ἔχασα γιατρὲ ἀπὸ ὅτε, πού εἴμαστε στὴν τελευταία τάξη στὸ βαρβάκειο, δηλ, σ' ἄν γράφτηκα στὸ Πανεπιστήμιο, ἤρθε ἡ καταστροφή, καὶ μοῦ στοίχησε δέκα χρόνια πίσω τῆς σπουδῆς μου· κ' ἰ μὲ ξαφνικὴ ἔξαψη φώναξε·

Τοὺς σκότωσ' ὁ πατέρας σου! Θυμᾶσαι τὴν ἀ-

δερφούλα μου! τὴν πεντράμορφή μας, τὸ καμάρι μας τότε στὰ δεκάξη της χρόνια σωστὴ γυναίκα..... ὁ ἄτιμος...δούλευε ἢ φτωχιά στὸ ἐργοστάσιο καὶ σὰ φίλος μας, τὴν πῆρε στὴ γραφικὴ του ἐργασία. Πενηντάρης! Τὶ τὸν ἔνοιαζε ἂν εἶχε παιδιὰ; Εἶχε παρὰδες, ἔφταναν νὰ σκεπάσουν τὴν ὑπόληψη!

Ἔβαλε πραγματογνώμονα διαλαλῶντας τὴν πλειοδοσία της τριανταπέντε χιλιάδες....Κι' εἴμαστε σὺ κι' ἐγὼ, ἀνάξιοι ..σὺ μόνος, γιατί ἐγὼ ἤμουνα δεμένος μ' ἄλυσσιδες ἐνὸς χρέους...Τὸ χρῆμα...τοῦ τὸ πέταξα στὰ μούτρα...

Ἔβγαλε ἀπὸ τὴ τσέπη του ἓνα χαρτὶ κίτρινο ἀπ' τὴν πολυκαιρία.

— Γνωρίζεις αὐτὴ τὴν ὑπογραφή; Ὁ γιατρός ἔμεινε μὲ στόμα ἀνοιχτὸ μὴ τολμῶντας νὰ πῆ οὔτε ὄχι, σὰν νὰ χτυπήθηκε ἀπὸ κεραυνὸ!

Γι' αὐτὸ βλέπεις ἔμεινα μοναχὸς—Αὐτὴ ἦταν ἡ αἰτία γιατί ὁ πατέρας ὕστερα ἀπὸ λίγο πέθανε ἀπὸ κόλπο.

Ἐσὺ εἶσαι ἄνθρωπος λογικὸς, ποὺ φιλοτιμιέσαι νὰ λὲς πὼς στέκεις στὸ ὕψος σου, θὰ τὰ κρίνης αὐτὰ ποὺ σοῦπα φλεγματικὰ δίχως θεατρικοὺς παραληρισμοὺς—.

Θὰ παραξενεύεσαι ποὺ σοῦ μιλῶ ἔτσι...σὲ σένα ποὺ θὰ μπορούσα νὰ τσάκιζα, νὰ ξεπάστρευα ἀπ' τὴ μέση στὴ σκέψη πὼς εἶσαι γυιὸς τοῦ δολοφόνου μου—Ὁμως μελέτησα τὸν ἄνθρωπο. Εἶναι ἓνα τίποτα, μιὰ μυρμηκιά κόσμου, ποὺ τοὺς πατι-

κάνει ένα φαρδί τακοῦνι κατὰ ἑκατοντάδες. Πηγες
στή Νίκαια ἔ; Εἶδες; Πές μου τί διαφέρει σέ παρα-
καλῶ ένας τρελλός, ἀπό τὸ γνωστικὸ;

Ναί! ένας τρελλός τοῦ Δαφνιοῦ... Αὐτὸς εἶναι ὁ
φυσικὸς ἄνθρωπος καὶ τὸν λέμε τρελλό, ἐνῶ τοῦ-
τον ἐδῶ, τὸ φοβερὰ ἐπικίνδυνο, τὸν ἔχουμε λέ-
φτερο καὶ γυρνᾶ, κολλῶντας του γιὰ ἐτικέττα στὸ
καπέλο. Γνωστικὸς.

Γι' αὐτὸ μὲ βλέπεις ἔτσι νὰ σοῦ μιλῶ μ' αὐτὴν
τὴν ἀπάθεια. Κι' ἤρθα καὶ σοῦ μίλησα ὅπως τότε,
θυμᾶσαι; ἀκόμα μαθητῆς μὲ τοὺς βόλους στὴ τσέ-
πη, τὴν πλάκα στὴ μασχάλη καὶ τὴ σάκκα στὴ ράχη.

— Γεώργιος Καμπῆς παρῶν....

Θυμᾶσαι; τ' ὄνομά μου γραμμένο σφιχτὰ μὲ τὸ
δικόσου στὸν κατάλογο τῶν συναγωνιστῶν τῆς πα-
λαίστρας.

Τὰ μάτια τοῦ Γιατροῦ βούρωασαν κυττάζοντάς
τον.

— Ἐπίτρεψέ μου νὰ σοῦ σφίξω τὸ χέρι, γεν-
ναῖε, γιατί σὺ νίκησες τὴ ζωὴ, ἐγὼ ὅμως ἔπεσα γιὰ
πάντα καὶ θὰ κουτσαίνω ὡς τὸ θάνατο.

— Μπᾶ σὺ νὰ τὸ λές αὐτό; σὺ θὰ κου-
τσαίνης;

Τὸν κύταξε ἐρευνητικὰ καὶ σηκώνοντας τοὺς
ὄμους του.

— Μπᾶ, δέ τὸ πολυπιστεῦω, μὰ δὲ μπορῶ καὶ
νὰ ξαίρω.

Ἴσως. Στοῦ κύκλου τὰ γυρίσματα πολλὲς φορὲς

σ' εἶδα καὶ μ' εἶδες, σὲ συναντοῦσα ἐντελῶς τυχαῖα μάθαινα γιὰ σένα, πλέκαμε τίς κουβέντες στὶς ἴδιες συναναστροφές μιὰ καὶ μ' ἔσυρε ὡς ἐκεῖ πάνω καὶ μένα κάποιο χέρι μὲ τὴν τρυφερὴ φροντίδα νὰ μὴν ψηλώσω περισσότερο στὸ φόβο τοῦ κεραυνοῦ γιατί λένε πὼς στὶς ψηλές κορφές πέφτει ὁ κεραυνός.

Ἄς εἶνε—ἄς εἶνε εὐλογημένο αὐτὸ τὸ χέρι, ποὺ μ' ἔβαλε σ' αὐτὴ τὴν ἐπίζηλη θέση κι' ἀπόχτησα κι' ἐγὼ ἓνα ὄπλο, ἐναντίον τόσων ποὺ μ' ἔζωναν—τὴ λογικὴ—κι' ἔτσι μὲ τὴ βοήθεια τῆς προχώρησα κι' ἔμαθα, γιατί τὸ μικρὸ βρίσκεται μέσ' στὸ μεγάλο καὶ τὸ μεγάλο μέσ' στὸ μικρό.

Μοῦ σφίγγεις, τὸ χέρι γιὰ τὴ νίκη ;

Θαυμάζεις, πὼς ἐγὼ νὰ μὴν ἔχω τὸ μικρόβιο τῆς ἐκδίκησης καὶ νάρθω νὰ σὲ σκοτώσω. Τὶ θὰ κέρδιζα μ' αὐτὸ; Τὶ θάβγαине ἔτσι ποὺ εἴμαστε κι' οἱ δυὸ κλεισμένοι στὸ ἴδιο διαμέρισμα, μήπως δὲ μπορούσα νὰ τὸ κάμω ; Χά, χά, θάταν ἄνω ποταμῶν.

Ἔσκυψε πειὸ κοντά. Μὴ ξεχνᾶς πῶς ἡ δικαιοσύνη δένεται πάντα στὸ νόμο τῆς σχετικότητας. Τόμαθα αὐτὸ ἀπ' ὄξω κι' ἀνακατωτά. Ἔβγαλε ἀπὸ τὴ ταμπακέρα ἓνα σιγάρο.

— Τώρα ἦρθαν τὰ πράγματα μόνα τους, ὁμολογῶ πῶς εἶναι γιὰ μένα μιὰ συνάντηση ἀνέλπιστη.

Σοῦ ξηγοῦμαι τώρα, γιατί σὰ βρισκόμαστε μονάχοι ἀπόφευγα μὲ τέχνη τὴ συντροφιά σου. Ποῖο ἀργὰ ἔκοψα σχέσεις καὶ μὲ κάθε ἄλλο ἄνθρωπο καὶ

τυλίχτηκα στὸν ἑαυτό μου, στὸ μόνο ἀγαπημένο
καὶ πιστὸ φίλο μου....

Καὶ σὰ νᾶλεγε ἀπλούστατα πράγματα εἶπε:

— Καπνίζεις Γιατρέ;

Ὁ Γιατρὸς ἔπεφτε ἀπὸ ἐκπλήξη σ' ἐκπλήξη.

Ἐπειτα ἀπὸ τόσο καιρὸ βρέθηκε ἓνας ἄνθρω-
πος νὰ τοῦ τραβήξῃ ἀπὸ τὴν ὀμίχλη ποῦταν σκε-
πασμένη κάποια εἰκόνα τῆς μνήμης του, γιὰ τὸ
σικτερινὸ ἐπεισόδιο, ποῦ βάραινε τὴν ὑπόληψη τοῦ
γιατροῦ του, γιὰ τὸ ὁποῖο μὲ δύναμη εἶχε ὑποστη-
ρίξει τὸ ἄμεμπτο τῆς διαγωγῆς του. Νόμιζε πῶς ἡ
κακία τοῦ κόσμου εἶναι χάος, ἄπειρο ἀρνητικὸ,
κάποιας ἠθικῆς βάσεως. Κι' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν
ἡ συνέχεια τοῦ βλαστοῦ ποῦ τοῦχε ἀφαιρεθεῖ ὁ
γυμὸς.

— Ὅχι εὐχαριστῶ, εἶναι καιρὸς τώρα ποῦ τᾶ-
νηκα τὸ κάπνισμα, εἶπε, καταπίνοντας τὸ κόμπο
τοῦχε σταθεῖ στὸ λιμὸ τῶν με βία.

Τὸ τραῖνο πλησίονε στὴ Γέριβα, ἀφίνοντας ἓνα
συνατὸ σφύριγμα στὴ πιδιάδα. Τὸ κοιμισμένο ἡ-
γεγυχο τοπεῖο ξεσηκώθηκε ἀπ' τις τέσσερις μεριές.

Ἀπὸ μακρυνὰ οἱ λόφοι τυλγμένοι στὸν ἄσπρο
ανάλαφρο πέπλο τῆς, κρυπτοῦσαν κρυφὰ καθισμέ-
νοι ἀπάνω στὸ σοφί τοῦ Μπορκοτάρο σὰν ἀνατο-
λίτισσες, θωρῶντας τὸ παιγνίδι τῶν ψαράδων, ποῦ-
σαναν σκυμένοι μὲ τὰ κλάμια, στὸ γαλάζιο νερὸ
ἔξω ἀπ' τὸ πόρτο.

Ὁ Γιατρὸς γύρισε καὶ τοῦπε μὲ συμπόνια.

—Καὶ τώρα ζῆς μόνος ἐντελῶς χωρὶς κανένα φίλο, κανένα δικό;

Τὸ μέτωπό του ζάρωσε.

Φίλο ; δικό ; Δὲν ὑπάρχει φίλος στὸ κόσμο, οὔτε δικός.

Νὰ σοῦ πῶ τί συνδέει τὸν ἓνα ἄνθρωπο μὲ τὸν ἄλλο;

“Ἐνας ἐγωϊσμός τίποτε παρὰ πάνω. Κι’ ὅτι κι’ ἄν μοῦ πῆς ὅτι θεωρίες μ’ ἀραδιάσης κρᾶτα τις γιὰ τὸν ἑαυτό σου, ἔπαψα ἀπὸ πολλὰ χρόνια νὰ ζῶ στὰ ψέμματα, νὰ παραδέχωμαι θεωρίες ψεύτικες, βουτηγμένος μέσα στὸ χρυσάφι...τῆς ἀλήθειας.

Φύλαγε μοναχός σου, γιατρέ μου, τὸ θερμομέτρο τῆς φιλίας κι’ ἔχετο σὲ καλὴ θερμοκρασία ἄλλως τὸ λασες. Καμμιά ἀγάπη σ’ αὐτὸ τὸ κόσμο δὲν ἔχει τὴ πραγματικὴ φάτσα της, πάρε ἀπὸ τὴ μητρικὴ καὶ τράβα κορδέλλα, νὰ δῆς ὅτι σ’ ὅλες καὶ στίς πιὸ λεπτές τὸ ἐλατήριο εἶναι τὸ ἴδιο—τὸ συμφέρο.

—Μὰ τί λές τώρα ; μὴ μὲ κάνεις νὰ γελῶ ἄθελα...

Προσπάθησε νὰ μὲ καταλάβης, ἀλλὰ γιὰ νὰ μὲ καταλάβης χρειάζεται πολλὴ δουλειὰ ὥσπου ν’ ἀποβάλλης ὅλα αὐτὰ ποῦμαθες καὶ ζυμώθηκες ὡς σήμερα.

“Ἐγείνεις τρομερὰ σκεπτικιστὴς Γιώργη,

Σκεπτικιστής ; μὰ εἶναι τὸ μεγάλο κι’ ἀληθινὸ

σχολειό πού σέ κάνει νά πετάξης τή σαπίλα...ό δυνατός ήλιος, πού θά στεγνώσης τὸ βουρκο...

Ναί, ἄκου το ἀπὸ μένα αὐτό. "Αλως τε μ' αὐτὲς τὲς ψεύτικες συνθήκες, γιατί νά ζοῦμε; ἀφοῦ εἴμαστε, ὅτι τό φύλλο πού πέφτει ἀπὸ τὸ δέντρο γιὰ νά μὴ ξαναγίνη πειά.

Μ' ἀρέσει νά τὰ λέω τὰ πράματα ἔτσι, ὅπως εἶναι, χωρὶς ἐπιηρεασμὸ, μέσα στὸ δικό τους περιβάλλον μακάρι καί νά σκοτώνουν.

Καί στὴν ἀλήθεια αὐτὴ χρειάζεται στωϊκότη, ἀπάθεια, γέλοια.

Εἶδες τὴ φύση ποιά στάση κρατᾶ μπρὸς στὴ μάνιτα τῶν στοιχειῶν της; Ραῖν Φολλόουν λὲν οἱ Ἑγγλέζοι. Τίποτα δὲν ἔχει ἀξία ἐδῶ, ὅλα βλαστήματα καὶ λιβάνιζέ τα.

Ἀναλογίσου, χῶσε βαθειὰ στὸ μυαλό σου τὴ μηδαμινότη μας μπρὸς στ' ἄγνωστο.

Δὲν ἔχουμε παρὰ ἓνα σκοπὸ τότες νά τὸ γνωρίσουμε καὶ νά τὸ κατακτήσουμε. Γιὰ νά γίνουν ὁμῶς αὐτὰ τὰ δυὸ χρειάζεται ἀνάπτυξη, πρᾶμα πού θά πετύχουμε στὴ γενικὴ ἀνεξαρτησία.

Γι' αὐτὸ ἀγωνίζομαι γιὰ τὸ. Γι' αὐτὸ μοῦ λές πού πᾶς;

Αὐτὸς εἶναι ὁ στόλος μας καὶ παράλληλα σέ μοῖρες ἀνάλογα κατώτερες, οἱ ἄλλες μας φροντίδες.

"Ἄκου ἓνα τραγουδάκι πάνω σ' αὐτὸ ὅχι βέβαια τόσο τεχνικὸ στὸ πλεῦρωμα τοῦ Παλαμά, μὰ καλὸ,

Εἶναι κάποιου φίλου μου... κάπου τῶρα θαρρῶ εἶναι ἀπὸ τὸ νησί τῆς Κρήτης, ἀπ' τὸ Ρέθυμνον τοῦ καλοῦ παιδιοῦ Γεωρβασάκη.

Ἄνθιξε ἡ ἀμυγδαλιὰ στοῦ περβολιοῦ τὸ φράχτη μιὰ μέρα εἶδε τὰ πουλιὰ στὸν ὄμιρφο τὸ Μάρτη μὰ τὸ βραδὺ ἢ καταγιά τὴ σκέπασε καὶ μόρα πῆρ' τὰ ὠραία ἀνθία της. Ξερὸ κλωνάρι τῶρα ἢ μυγδαλιὰ τοῦ περβολιοῦ στὸ φράχτη της γερμένη ἄλλη νᾶρθῆ πρωταπριλιά προσμένοντας πεθαίνει...

Ἄνθισαν πάνω μου οἱ χαρὲς στὸν ψεσινὸ μ' Ἀπρίλη γιὰ μιὰ στιγμή γέλασαν τὰ πικραμένα χεῖλη Μὰ πρὶν μιὰ μέρα ἔτσι διαβῶ καὶ τὸ βραδάκι φτάξω γιὰ νὰ μὴ μείνη ὅλη μεριά καὶ δὲν ἀναστενάξω π' ἄρασ' ὁ φθόνος σὰ χαμὸς, σὰ χαλασμὸς σὰ μόρα κ' ἔμαρναν κάθε χαρά. Καὶ σ' ἄν κλωνάρι τῶρα, προσμένοντας μιὰ ἀνοιξη, τὴ χειμωνιά διαβαίνω, Πρόφταξε πάλι Ἀπρίλη μου καὶ χάνομαι πεθαίνω....

Εἴμαστε τ' ἄνθη τῆς μυγδαλιάς, δὲν ξαναγινόμαστε πειά, ἔρχονται νέα. Μιὰ ἀναπαραγωγή, μιὰ ἀνανέωση... νὰ ἢ ζωή.

Ἐσὺ μοῦ φαίνεται πὼς εἶσαι μέλος τῆς εταιρείας τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν, ἔ Γιατρέ μου;

—Ναί.—Καὶ τὸ πιστεύεις ἀκλόνητα; Ἐγὼ σοῦ λέω ὄχι... Τὸ ὑποστήριξες κ' ἀπὸ μιὰ συνήθεια γεννήθηκε ἢ πίστη σου αὐτή. Τὸ νομίζεις; Ἐσὺ μοιάζεις «ἐνὸς ποῦ μιὰ φορὰ περπατοῦσε σὲ μιὰ ἐρημικὴ ἀκτὴ μὲ τοὺς φίλους του. Ἦταν βράδυ μὲ φεγγάρι καὶ φάνταζε ἢ θάλασσα ἴδιο ἀσημί. Κεῖνη τὴ στιγμή τοῦ γεννήθηκε ἢ ἰδέα πὼς θάταν ὠραῖο τὸ μπάνιο νύχτα καὶ μὲ σελήνη, κ' ἀμέσως λέει στοὺς

φίλους. Είναι θαυμάσιο να κάνη κανείς μπάνιο
αυτή την ώρα.

“Αντε όρέ, του άπάντησαν οι άλλοι. Σας βεβαιώ,
τους λέει.

Ναι δέ τὸ πιστεύετε; μ' άρέσει υπερβολικά.

Και στη στιγμή γδύνεται και φουντάρει, ένῶ
μέσα του βαθειά στα έγκατα δέ του πολυπήγαινε». Βλέπεις λοιπόν ποιά είναι ή πραγματικότητα; “Εχε
τή δύναμη να κυττάξης τὸ βάθος. Γιατρέ είμαστε
οὔλοι μας θύματα τής άτιμης σύνθετης κοινωνίας.
Κανείς δέν γεννιέται κακός. «Οὔτε οὔδεις έκὼν
κακός» κατά τὸν Σωκράτη. Στη σημερινή άδέσποτη
κοινωνία δέν κατηγορώ κανένα ὅτι κι' άν κάνη.
Δέν υπάρχει θεσμός μεταξὺ τῶν ανθρώπων, παρὰ
τὸ γυμνὸ συμφέρο, ένας τρομερός έγωϊσμός και ή
δοσοληψία τής πληρωμής.

Μέσα σ' αυτά τὰ κοινωνικά του ὑπολογισμοῦ
πνίγεται και ή ιερή φρικίαση τής ευσέβειας και ή
ίπποτική όρμη και ή αισθηματικότητα. Μετατράπη-
καν σ' ανταλλαγματικές άξίες ή τιμή κι' ή άξιο-
πρέπεια, και στη θέση ὅλων τῶν έλευθεριῶν τοπο-
θετήθηκε τὸ είδωλο τής σκλαβιάς τῶν συναλλα-
γῶν. Μὲ μιὰ λέξη στη θέση τής έκμετάλευσης τής
σκεπασμένης μ' ένα ψεύτικο φόρομα, τωρινής θρη-
σκείας και πολιτικῆς έθνῶν.

Έβγάλανε τὸ φωτοστέφανο άπ' ὅλα εκείνα πὸ
ὁ κόσμος σεβότανε, και λάτρευε. Ξεσκίσανε τὸν
πέπλο τής συγκίνησης και τής αισθηματικότητας,

πού σκέπαζε τήν οἰκογένεια καί ὁ οἰκογενειακός δεσμός ἔγεινε μιὰ ὑπόθεση χρήματος, ὁ ἄνδρας πουλιέται χτηνώδικα καί ἡ γυναίκα τὸ ἴδιο.

Μιὰ πνοή πεσσιμιστικῆ τιμονιέρνει κάθε ἄνθρωπο καί μιλοῦνε γιά μοῖρες, γιά τίς ἄγνωστες γι' αὐτὲς αἰτίες. Παράπλευρα στή μοῖρα βαδίζει ὁ Θεός. Καί στὰ δυὸ αὐτὰ ἀποδίδουνε τίς αἰτίες ἐνὸς ἄλλτου φαινομένου. Γιά κάθε τι πού μᾶς γίνεται τὸ ρίχνουμε ἀπὸ ἄγνοια, ἀπὸ κακομοιριά μας ἐκεῖ. Ἀκόμη καί τὰ φυσικά καί τὰ κοινωνικά....

Στοχάσου ἔνανε πεθαμένο πρὶν ἀπὸ 300 χρόνια ν' ἀνοίξη τὸ μνήμα του νὰ μᾶς δῆ. Στὴ φαντασία του θὰ πάρη θέση θεοῦ ὁ ἐφευρέτης τοῦ ραδιοφώνου καί τοῦ ἀσυρμάτου...

Ἔ, κάνε ἓνα συμβόλαιο νὰ ζήσης σὺ χίλια χρόνια... φαντάζεσαι τ' ἀποτέλεσμα;

Ὁ Γιατρός τὸν ἄκουε μ' ἀπάθεια. Τίποτε ἀπὸ τὰ μεγάλα αὐτὰ λόγια δὲν τὸν κούνησαν, παρὰ ἡ εἶδηση ἢ μεγάλη γιά τὸν πατέρα του, τὸ ἄνοιγμα τὸ μυστικὸ τῆς πόρτας αὐτῆς, πού ἦταν κλεισμένη χωρὶς ποτὲ νὰ κατορθώση νὰ τὸ μάθῃ...

Ὅμως ἡ ἄθλια κληρονομικότη ζοῦσε ὀλάκερη μέσα του καί διαλαλοῦσε τὸ ἄτιμο ἐμπόρευμά της. Πόσο τὸν τρυποῦσε!...

Τὸν κυττοῦσε ἀφηρημένα.

—Κύττα Γιατρὸ κείθε.

Ὁ Γιατρός κύτταξε κι' εἶδε σὲ τριγωνικὸπλαίσιο, τὴ Ριβιέρα σβυσμένη στοὺς ἀφρούς σὰν τρελ-

λή χορεύτρια ξέκαλη, φορώντας τὸ πολύτιμο διαμαντένιο της κολιέ, τὸ Λίντο.

— Ἡ φύση μὲ τραλαίνει ψιθύρισε ὁ Γιατρός. Εἶναι ὁ ἥλιος ποὺ θερμαίνει ἀπὸ τὴ παγωνιά, τὰ παράθυρα τῆς σκέψης μου. Ἀναστέναξε. Ἐπειτα γύρισε κι' εἶδε τὸ σύντροφό του.

— Μέσα σ' αὐτὰ τὰ χαριτωμένα ταμπλὼ εἶναι οἱ πιεὶ εὐχάριστες στιγμὲς γιὰ μένα, ποὺ μὲ κάνουν καὶ σκέπτομαι, ξεχνώντας ἂν εἶμαι γέρος γιὰ παιδί. Νοιώθω νὰ τραβιέμαι σὲ μιὰ διεύθυνση ἐντελῶς διαφορετικὴ φευγαλέα καὶ ἀσύλληπτη ἀπὸ κείνη ποὺ τραβῶ, βρίσκομαι στὰ σύνορα δυὸ γενεῶν.

Τὸ καλοκαίρι μὲ τὰ χελιδόνια, ποὺ δροσιζονται στὸ ποτάμι καὶ τὸ χειμῶνα, ποὺ μὲ τὶς ἀχτίνες τοῦ ἡλίου προσπαθῶ νὰ συγκεντρώσω λίγη θερμότη, νὰ ζεστάνω τὶς ἀνεμῶνες τῆς καρδιάς μου.

— Ναί, ἀλλὰ σὰ νοιώθεις νὰ παραγκωνίζεσαι σ' αὐτὴ τὴ φύση μέσα, νὰ βλέπης τὴν ἀτιμία νὰ τὴ σκεπάξῃ τὴ δύστυχη κι' αὐτὴ, σοῦ λέω γὼ Γιατρέ, ἂν θᾶχης τέτοια μάτια νὰ τὴν βλέπης θὰ σοῦρχεται νὰ ὑψώσης γροθιά σ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα ποὺ σὲ δένει μὲ δαπανηρὰ ἀσφάλιστρα, ἐναντίον τῆς τρικυμίας καὶ τοῦ ναυαγίου τῆς ζωῆς.

Πέσαγε κι' οἱ δυὸ σὲ βαθειὰ σκέψη.

Ἄντιο. Ὁ Γιατρός πάνω σ' αὐτὸ δὲν μπόρεσε ν' ἀπαντήσῃ. Ἐνοιωθε τὸν πόνου τοῦ ἀνθρώπου σκληρὰ νὰ τὸν πελεκᾷ κι' εὔρισκε γρανίτη ἀντίστασης. Θαύμαζε

τὸν ἄνθρωπο αὐτὸ στὴ γενναία του φύση.

Ἦταν σκληρὴ τῆς ζωῆς του ἡ πραγματικότητα μπροστὰ ξεπετάγονταν χίλιες προσβλητικὲς κι' επιτακτικὲς ἀνάγκες.

Ἀσκήμιες, νόμοι, ποὺ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ κλωτσοπατήση εὐκόλα τοῦσφιγγαν σὰ θηλιὲς τὸ λαιμό.

Τὰ δικαιώματα τῆς ὕλης νικοῦσαν τὰ ψυχικὰ καθήκοντα κι' ἀπόκανε ἀπ' τὴ κούραση αὐτὴ νὰ διαμαρτύρεται διαρκῶς ἐναντίον τῆς ἀνομίας. Ἡ φωνὴ του ἦταν ἡ παγκόσμια ἀλήθεια, ποῦ βοοῦσε ἀπ' τὴ χώρα τῶν χρυσάνθεμων ὡς τὴ ψυχρὴ χώρα τῆς ὁμορφῆς γαρδένιας.

Κάτω στὸ ραπάλλο, κεῖ πέρα στὸ νότιο—ἀνατολικὸ φόντο, τ' ἄστρα ἄρχιζαν νὰ χαμογελοῦνε τρεμοσβύνοντας στὴν αὔρα, λὲς κι' ἀνταλλάζανε κάποιον σεργιὰ φιλί. Ἐνα ἀσημένιο τάσι, ἡ θάλασσα, φάνταζε σὰν ἀργυροστόλιστος αὐλικὸς, θεράποντας τῆς γερασμένης αὐστηρῆς πυργοδέσποινας τῆς Γένοβας.

—Τὶ ὦρα νάσαι ;—ἴσως στὶς ἐννιά, ἀπάντησε βγάζοντας τὸ ρολοῖ του ἀπ' τὴ τσέπη τοῦ γιλέκου του—ὄχι ὀκτώμιση.

—Τόσο νωρίς; Κι' ὅμως ἡ αἶγα ;—Νά, νά, βλέπεις αὐτὸ τὸ λαμπρὸ ἄστρο κεῖ πέρα ; Εἶνε τ' ἄστρο ποῦ πάντα ἀγαπῶ.

Αὐτὸ καὶ ὁ Σείριος—Κόσμος φίλε μου! ἄπειρος, ποιδὲς ξαίρει τὶ εἶδους ζωὴ ὑπάρχει ἐκεῖ...

— Ἀλήθεια γιατρὲ κάτ'στε εἶχα διαβάσει μιὰ πραγματεία σου, πῶς ἡ ψυχὴ ὅμα φύγη ἀπὸ τὸ σῶμα περιέρχεται ἀπὸ ἄστρο σ' ἄλλο ἴστρο.

— Ναι, αὐτὸ ἡ ἔρευνά θὰ τὸ ἀποδείξει καὶ πολὺ εὐντομα θάρθη μιὰ μίρα πού θὰ γίνῃ μιὰ πηγκόσμια συγκοινωνία ἐντελῶς ψυχική.

Χὰ, γὰ, μὰ ἄς γελάσω μὲ τὴ καρδίᾳ μου, γιατρὲ μὲ διασιεδιάζεις. Στὸ Θεὸ, πού λατρεύεις ἄκουσε αὐτὸ ἀπὸ μένα.

Σάν πεθάνω διάολο μὲ ξαναθῆς καὶ σὲ ξαναδῶ.

Τὶ νὰ σοῦ κάνω πού εἴμαστε αὐτὴ τὴ στιγμή ἀντίποδες καὶ δὲ μπορούμε νὰ συνεννοηθοῦμε. Ἐγὼ ψυχὴ δὲ παραδέχομαι μὲ κανένα τρόπο.

Τέλειωσε, ὅσο ἓνας ἄλλος ἑαυτός. Τὰ κύτταρα κάθε αἰσθησης πού φωλιάζουνε στὰ διαμερίσματα τοῦ ἐγκεφάλου σου, στὴ λειτουργία, εἶναι πού σου γεννοῦν τὴ πεποιθῆση ἐνδὸς ἑαυτοῦ πού τοῦ κουβεντιάζεις; σοῦ δίνουν ἀπάντηση.— Ἀλληλοσυγκρουόμενες παρασάσεις συνήθειες. Αὐτὰ εἶναι τὸ γάλα μας, πού μᾶς θρέψανε φίλε μου, γιατί ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει οὔτε ἐνστικτα...

Βάλτο καλὰ στὸ νοῦ σου αὐτὸ, σκέψου το βαθιὰ ἔχει...συνήθειες. Ὅλα εἶναι ἔτσι δεμένα, τῶνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο, ἀπὸ τὸ μοναχὸ, ὡς τὸ γενικὸ περιβάλλο.

Τὸ παιδί στοὺς μῆνες τῆς ἐμβρυακῆς ζωῆς

συνηθίζει νὰ λαβαίνει ἀπ' τῆς μητέρας τὸ σῶμα τροφή γιὰτὶ ἔτσι τῶχει ταγμένο ἢ φύση, γιὰτὶ πρέπει νὰ μεγαλώσῃ, τραβῶντας στὴν ἐξέλιξη.

Κι' ὅταν βγῆ στὸ φῶς, κείνο ποῦχασε, τὸ ζητᾷ ἀπαιτητικᾶ γιὰτὶ εἶναι φοβερὸ πρᾶμα νὰ ξεκολλήσῃς κάτι ἀπ' τὴ συνήθεια του. Αὐτὸ λέμε μεῖς ἔνστικτο. Δὲ βαρυνέσαι ὅλα σ' αὐτὸ τὸ κόσμον εἶναι συνήθεια, καὶ ταλέντα καὶ ιδιοφυΐες.

Κάνεις κάτι, στὴν ἀπασχόληση ἀποκτᾷς μιὰ μικρὴ δεξιότη, πού τὴν ἐπαναλαβαίνει γιὰτὶ σ' ἄρρεσε γιὰτὶ κι' ἄλλοι δὲ σ' ἀφίνουν, στὸ θυμίζουν διαρκῶς καὶ χωρὶς κἂν νὰ τὸ νοιώσῃς σοῦ γίνεται πάθος—Κι' ὁ κοσμᾶκις μιλεῖ, νὰ ! ἄνθρωπος μὲ ταλέντο !

Λένε—'Ἡ ἐπίδραση τοῦ ἄλλου εἶναι ὁ βασικὸς παράγοντας. Μπορεῖς νὰ βγῆς ἀνεπηρέαστος, νὰ γυμνάσῃς τὸ πνεῦμα σου, νὰ τὸ πειθαρχήσῃς μὲ τὴ σκέψη ; Κρατᾷς τὸ μεγαλύτερο ταλέντο.

Νικᾷς τὸ μεγαλῆτερο σου ἐχθρό.

Κόσμος γεμάτος εἶδωλα, κόσμος πού τραβᾷ στὰ στραβὰ μὴ ξαίροντας πού πηγαίνει κι' ἀπὸ πού ἦρθε—'Ένας σωρὸς πού τὰ δυὸ του τέταρτα κρατιοῦνται στὴν ἠθικὴ τοῦ φόνου, πού πέφτει ἀπὸ γκρεμνὸ σὲ γκρεμνὸ ἀπώλειας, παραγνωρίζοντας τὸ μυστηριακὸ πνεῦμα τῆς ἀνώτερης οἰκονομίας ἀνακατεύοντάς το, μὲ τὶς δουλειές του—λὲς κι' ἀποκλειστικὰ ἢ μόνῃ μέριμνά του εἶνε νὰ κυττᾷ ἐμᾶς, τὴ

σκονίτσα, τοῦ ἑκατομμυριοστοῦ τὸ ἑκατομμυριοστὸ ἐνὸς κόκκου ἄμμου...καὶ κάθου γύρευε.

Καὶ σὺ μοῦ λές, πῶς θὰ γίνουμε περιηγητὲς νὰ τριγυρνᾶμε τὰστρα, μοῦ μιλάς για δικαιosuνες γι' ἀνταπόδοσες...Α! φίλε μου μάθε το ἀπὸ μένα. Καθ' ἕνας ζῆ ὅπως μπορεῖ.

Ἔτσι μοῦ μίλησε κάποτες μιὰ ἐξαιρετικὴ φίλη μου γερῆ, μὲ μυαλὸ θετικὸ ἔπειτα ἀπὸ ἕνα ξέσπασμα λυσσάρικης καὶ ἄφθονης βροχῆς ὁμοίας μὲ κατακλεισμὸ στὴ μεγάλη σύγκρουση στοιχειῶν ποὺ ξεθεμέλιωσαν ἕνα γρανίτη πίστης, ποὺ στήριζε τὴν ὑπόθεση τῆς ζωῆς...μιᾶς ζωῆς δηλητηριασμένης. Δυνατὸ ὅπιο, ποὺ σὲ σπρώχνει στὴ δίνη, ὅπως ἡ ἀράχνη μεθάει, τυλίγοντας τὸ θῦμα της μὲ μεταδάνατες ὑπόσχεςες, ὅτι θὰ τᾶβρης στὸν ἄλλο κόσμο, ὅτι κι' ἂν κάνης ἐδῶ. Ὁ Γιατρὸς τὸν κυττοῦσε πονετικὰ μὰ δύσπιστα.

Σὰν πολλὰ τὰ λές κὺρ Γιώργη.

Γυρίσανε κι' οἱ δυό. Στὸ περβάζι τῆς πόρτας ἀκουμποῦσε ὦρα τώρα ἕνας καὶ τοὺς κυττοῦσε ἀκούοντάς τους ἔτσι νὰ μιλοῦνε.

Γνώρισαν τὸ Πέτρο Βονισάκο φοιτητὴ ἢ μάλλον ἀπόφοιτο γυρίζοντας στὴν Ἀθήνα μὲ τὸ λοῦστρο τῆς Εὐρώπης, ἀπλωμένο, ὄχι μόνο στὸ δίπλωμα, μὰ σ' ὅλη του τὴ σιλουέττα, ἕνας «μπλαζέ» ποὺ τὰ δοκίμασε ὅλα, τὰ ἀπόλαυσε καὶ τὰ συχάθηκε, πὸ νεωτερισμὸ.

Γιατὶ εἶναι νεωτεριστῆς κι' αὐτὸς τώρα ποὺ

τούλάχιστον τῶν δίδει τὴν εὐκαιρία ὄλων αὐτῶν,
νά ποῦνε πῶς διαβάσανε Σοπενγκάουερ.

Ἄλλο ὅτι ὁ νέος γελοῦσε—Προσπαθῶ τώρα καὶ τόση
ῶρα νὰ μαντέψω ποιὸς θὰ νικήσῃ τὸν ἄλλο. Βάζω
τις ιδέες μου γιὰ ἀπόβαρο δέχεστε;

Ἐίσαστε κι' οἱ δύο σας ραγιαδες, ἡ σκοτοῦρα τῆς
μελέτης στὸν κόσμον σὰς ἀποστράβωσε. Ὁ ἕνας μιλεῖ
γιὰ τὰ στρα, κι' ὁ ἄλλος γιὰ ἀνάλυσε βυθομετρῶν-
τας τες στὸ βάθος κάποιας πληγῆς πού τοῦχουν ἀ-
νοίξει καιρικὰ μελτέμια—Τὶ νόστιμοι πού εἶστε κι'
οἱ δύο, εἶπε ρουφώντας ἡδονικὰ πελώριο ποῦρο,
κι' ἀφίνοντας τὸν πυκνὸ καπνὸ ἀπὸ τὸ στόμα του
νὰ σκορπιστῇ ὄξω ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ διά-
δρομου.

Ἄλλὰ θὰ πρεπε νά μουν ἀληθινὰ ἀνόητος νὰ
μὴν βλέπω τὸν κίνδυνον πού στὴν περίστασιν
αὐτὴ μπορεῖ νὰ ξεφυτρώσῃ ἀπ' τὴν κατάστασιν καὶ
τῶν δύο σας, γειά σας! Τὸ τραῖνον ἔφταξε. Σ' ἕνα
λεπτὸ εἴμαστε στὸ σταθμὸ.

Σὰν ἀπομείναμε μοναχοὶ ὁ Γιώργης, εἶπε στὸ
Γιατρό.

—Νὰ ἕνας πού πῆρε τὸ δίπλωμα τζάμπα.

—Τζάμπα;—Ναὶ ἀνήκει κι' αὐτὸς στὴ σπεῖρα
τῶν ἐπιτήδειων βδέλλα κι' αὐτὴ ἀπὸ τὰ βαλτονε-
ρια μιᾶς κοινωνικῆς κακομοιριᾶς. Μὲ τὴ σειρὰ του
κι' αὐτὸς θὰ μᾶς καθίσῃ στὴν πλάτη μὲ τὸ δικαίω-
μα μιᾶς μεγαλοφυΐας, διακοσμητῆς τῆς ζωῆς, ἀγο-
ραζομένης πολὺ ἀκριβὰ μὲ τὰ λεπτὰ πού ἔδωσε σὲ

κάποια πουλημένη συνείδηση... εἶν' κι' αὐτό βέβαια σχετικό...

Πάει κι' αὐτὸς μὲ τοὺς ἄλλους. "Ἄλλως τε τῶπα ὁ καλλίτερός σου φίλος σήμερα εἶναι ὁ ἑαυτός σου. Σὲ καμμιά ἐποχὴ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀγαπήσανε τὴν κακοπέραση—Καὶ αὐτὸ μόνο μὲ τὸ χρεῖμα θὰ τὸ κατορθώσης.

Γι' αὐτὸ βλέπεις καὶ γίνονται ὅλα αὐτά. "Ολοι κυνηγᾶμε μιὰ χίμαιρα, δόξες, δάφνες, καὶ τρέχουν σὰν τρελλοὶ, σκοτώνονται, τσακίζονται, σπάει ὁ ἕνας τὸ κεφάλι τοῦ ἄλλου, κι' ὅταν διαμαρτύρεται κείνος ἀπ' τὸν πόνο, τοῦ φωνάζουν Χριστιανὸς εἶσαι, νὰ μὴν ἀντέχης τὰ πλήγματα τῆς μοίρας; Καὶ τοὺς βλέπεις καὶ τρέχουν, καὶ ὅλο τρέχουν.

Ἄλλοίμονο του δὲ κεινοῦ ὅποιου νᾶναι καὶ τύχει νὰ ἔχη κάποια πρωτοβουλία, κάποια πρωτοτυπία, καὶ δὲν ἔχει παράδες πρὶν ἀναστενάξει νοιώθει καὶ τοῦ τῶχουν κλέψει καὶ φιγουράρει σὲ μεγάλη ταινία ἢ ἰδέα του, στὸ ξένο κεφάλι...μὰ εἶναι τόσο σφιγμένη, ὥστε δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι αὐτὸ τὸ δυστυχησμένο κεφάλι ὑποφέρει ἀπὸ πονοκέφαλο. Εἶναι τόσο γελοῖοι, πὸν κάθομαι καὶ τοὺς βλέπω μὲ τὴν φαντασία μου σὲ βεβαιῶ, γιατρέ, καὶ μὲ πιάνει ἀηδία.

Τὸ μάτι μου τότε γεμίζει ἀπὸ ἓνα μηδενικὸ μαῦρο, ἀπέραντο ὀποκρουστικὸ, ἀπαίσιο. Μάταια γυρεύω σ' ὅλο αὐτό, κάποια ἔτσι νὰ τὴν ποῦμε καλλιτεχνικὴ γραμμὴ πὸν νὰ μὴν εἶναι κλεμένη,

Δὲν τὴν βρίσκεις πουθενά!—μὰ πουθενά!
"Ὅλα εἶναι ἀποπροστικὰ καὶ γελοῖα. "Ὅλα χω-
ρὶς αἰτία καὶ χωρὶς σκοπό. "Ἐνας κόσμος φασουλή-
δων, ποὺ παίζουνε τὸ μέρος τους κάτω ἀπ' τὶς κοι-
νωνικὲς τους μάσκες! Νᾶ, ὁ κόσμος! Ἡ σύγχρονη
ζωή, θῖασος ἀρλεκίνων, ὅπως ἀπλώνονται στὰ μάτια
μου οἱ μεγάλες ἀλήθειες. Πήραμε ἀρκετὰ τὸν κατή-
φορο, δὲν σοῦ φαίνεται πὼς ὅλοι, γενικὰ ζητᾶμε
ἓνα νέο Ἡρακλῆ νὰ μᾶς καθαρῖση μὲ τὸν ποταμὸ
τῆς δύναμης του, τὴν κοπριά τοῦ Αὐγείου μεσ' στὴν
ὀποῖα πλέμε; Κι τὰ πλάσμα ὅλες οἱ ἠθικὲς διδα-
σκαλίες... Κόπος ἀδικος, κόπος χαμένος... Ἐσὺ μοῦ
λές, μὰ τότες, ἂν ἐσὺ ἢ ὁ ἄλφα καὶ ὁ βῆττα μιλᾶνε
ἔτσι, ἀλλοίμονο στὶς μελλούμενες γενιές. Τὰ πόδια
μας δὲν κρατιῶνται καλά, χάσανε τὴν ἰσορροπία
τους. Ἄς ἦταν δυνατὸ νὰ γίνω ἀνώτερο πνεῦμα,
νὰ φωνάξω σ' ὄλο αὐτὸ τὸ λαό.

Βρὲ ζῆσε φυσικὰ ζῆσε σᾶν ἄνθρωπος. "Ἀφησε
τὸν Πύργο τοῦ Βαβέλ, γκρέμισε τὰ εἶδωλα καὶ μά-
θε πὼς εἶσαι ἀκαταλόγιαστος νὰ ζητᾶς ν' ἀνεβάσης
τὴν κουταμάρα σου μέχρις ἐβδόμου οὐρανοῦ... θὰ
γίνης τόσο μικροσκοπικὸς, ὥστε, οὔτε θὰ βλέπης
κανένα ἀλλὰ οὔτε καὶ σὺ θὰ φαίνεσαι.

—Γι' αὐτὸ μοῦ πες λοιπὸν πὼς πᾶς νὰ ξυπνήσης
αὐτὸ τὸ λαό!

Ναί! νοιώθω μιὰ δύναμη τεράστια μέσα μου, θὰ
κάνω ὅτι μπορῶ, τοῦλάχιστον νὰ περιορίσω τὰ πά-
θη, ποὺ θὰ τοὺς χτυπήσουν στὸ κεφάλι ὅλα περιο-

ρίζοντας τις, μελλούμενες γενηές νὰ τυφλωθοῦν στὴν κόλαση ποὺ ἐτοίμασαν, θὰ σηκώσω γροθιά νὰ ἀποτινάξω τὸ βραχνᾶ ποῦ πιέζει, τὰ στήθια ν' ἀνοίξω καινούριο ὀρίζοντα.

— Τώρα θὰ γελάσω καὶ γὼ μὲ τὴ σειρὰ μου. Εἶδες τὶ μοῦπες πρωτῆτερα ; τοῦπε γελῶντας ὁ γιὰ τρὸς, πάλι στὸ ξαναλέω, εἶναι κόπος ἄδικος, κόπος χαμένος, γιὰ ὅτι γίνεται καλὸ σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Εἶναι οὐτοπία. Τίποτα δὲν θὰ χρησιμέψη αὐτό.

Τὰ ὄντα, εἶναι ἔτσι δεμένα καὶ τρέχουν τὴν τροχιά τους, ποὺ ὅσο κι' ἂν ἐπιχειρήσης νὰ τὰ ξεμπερδέψης τόσο αὐτὰ μπερδεύονται. "Όλα εἶναι ἄχρηστα, ὅλα. Ἄφησέ τα λοιπὸν στὴ πλάνη τους, νὰ τραβοῦν ἔτσι δεμένα ὡς ὅτου χαθοῦνε τελικὰ ἀπὸ τὸν πλανήτη. Ἡ λέξη μόνη της πρέπει νὰ σὲ πείσῃ καὶ ὅτι κι' ἐσὺ λέγοντάς τα αὐτά, ποὺ ἴσως νᾶναι καλὰ ἄγια, πλανᾶσαι....

"Όλα ὑποκύπτουν στὸν ἀμείλιχτο νόμο τῆς καταστροφῆς, κι' ἀφοῦ εἶσαι γενικά τῆς ἀλήθειας φίλος, ὅπως λὲς, ποὺ σκοτώνει, πρέπει νὰ τὸ πιστέψης αὐτὸ, ὅσο κι' ἂν ψάχνης νὰ βρῆς τὸ γιατί.

Ποιὸς σοῦπε πῶς ἤμουνα ὀπαδὸς τῆς ἐταιρείας τῶν ψυχικῶν ἐρευνῶν ;

"Ἡμουνα ; μιὰ φορὰ κι' ἓνα καιρὸ, αὐτὴ ἡ πλάνη εἶναι γλυκειὰ, γεννᾶ τὴν ἀκλόνητη πίστη κι' ἡ πεποιθῆση αὐτὴ, εἶνε ποὺ σὲ κάνει νὰ ζῆς εὐκόλα, εἶναι μυρωδιὰ ἀντισηπτικὴ, εἶναι ψέμμα γιὰ τὴν ἴδια σου σωτηρία τῶν βασάνων τῆς ἀπαισιοδοξίας,

προλαβαίνοντας τὴν κούραση τῆς ψυχῆς, τὸν ὀργανισμό τῆς σκέψης στὴν ἔρευνα, πλέκοντας τὰ πειδ φανταχτερὰ ὄνειρα. Στὴν ὥρα ποὺ οἱ ψυχές, ἅς τις ποῦμε ἔτσι, ἀδελὰ τους γονατίζουνε στὴ δέηση κάτω ἀπ' τὴ μυστηριώδικη ἐπίδραση τοῦ ἄπειρου. Στὴν ὥρα ποὺ τὸ πνεῦμα ὑψώνεται στὴ χίμαιρα σκίζοντας ἠδονικὰ τὰ ὄνειρώδη.

Στὴν ὥρα τ' ἀποσπερίτη ποῦναι κάθε τι ὠραῖο ποιητικό!..

Βλέπεις, ὅλα αὐτὰ τραβοῦνε, εἶναι ἔχτροι τῆς ἀπαισιοδοξίας κείνης ποὺ ἀποκτᾶμε εἴτε ἀπὸ ἰδιοσυγκρασία ἢ ἐκφυλισμὸ, ἢ ἀπὸ ὄριμη σκέψη, κι' εἶναι ἀλληλένδετο στὴν ὑποκειμενικὴ ἀντίληψη. Καλέ μου, φίλε, εἶσαι λεπτῆς καὶ ἰσχυρῆς σκέψης μιά ἐκπληκτικὴ σύνθεση, πνεῦμα πρωτότυπο δαμαστής τῶν ναυάγιων καὶ ἐπιδημιῶν. Μοῦ θυμίζεις τὸν πελώριο Σουΐφτ, μὲ τὴν σιδερένια γροθιά ντυμένη, μὲ τὸ γάντι τῆς ποίησης σημαδεύοντας τὰ μεγάλα γεγονότα, τὰ μεγάλα καθήκοντα τὰ μεγάλα ἐνδιαφέροντα.

—Γιατρὲ, γιατρὲ, γιατί θές νὰ κρῦβεσαι κάτω ἀπ' τὰ χαμόκλαδα τῆς συνήθειας!

Μέσα σου ζῆ κάποιος ἄλλος, οὔτε σὺ τὰ πιστεύεις αὐτὰ πού λές!

—Γιῶργη!—Ναὶ αὐτὸ ποῦ σοῦ λέω,

Ὁ κόσμος ὅπως εἶναι φτιαγμένος σὲ μαγεύει.
Κύτταξε γύρω τὴ φύση.

Πάρε από τὸ χλωμὸ μπουμποῦι τὸ ἴγουρο ἀνθάκι, ἀπὶ τὴν ἀποκρουστικὴ κάμικα, ὡς τὸ γλυκόλαλο ἀηδῆνι, ἀπὸ τὸ φουσιωμένον σπέρρο, ὡς τὸ φουσκωμένο στάχυ, ἀπὸ τὸ ἐλάχιστο ἰστρακοῦ ὡς τὸν ἄνθος πο, ὄλα, ὄλα, κατὰ κλήγυν σ' ἓνα κενό, σὲ μὰ λε τούλα διάφανη ἀλφρὴ ἄλη— ὄν αἰθέρα... Τὶ θὰ πῆς ἄν σου πῶ ὅτι τὸ πᾶν ἔγεινε ἀπ' τὸν αἰθέρα! Ἡ γέννα αὐτὴ τῆς ἀβύσσου, σου φέρνει ἴλιγγο!

Πήγαινε στριμώξου στὴ γωνιά σου, καὶ θαύμαζε μ' ὑπομονὴ τὸ δέντρο, τὴ ζωὴ, μ' ὄλα τῆς τὰ κλαδιά, πίνοντας τοὺς χυμοὺς ποῦ σου δίνει, ὅπως τὸ δέντρο τῶν θερμῶν χωρῶν τ' ἀρτόδεντρο, τὸ σαγοφόρο αὐτὸ φοίνικα, ποὺ σὲ λούζει μὲ τὸ γαλατένιο του χυμὸ.

Ὅμως... πρόσεξε μὴν κάνεις κακό... ἡ φύση αὐτὴ καί' ἑαυτὴ τιμωρεῖ. Σὲ μιὰ στιγμὴ γίνεται δέντρο, μὲ ἀδρὰ φύλλα ὅμοιο μὲ τὸ Ἀσιανὸ δέντρο τ' ἀνθρωποκτόνο, ποὺ σὲ τυλίζει καὶ τότε δύσκολα λεφτερώνει τὸν ὀφειλέτη.

Μεῖς πᾶμε ἐνάντια, πῶς μποροῦμε νὰ δοῦμε λοιπὸν, γιατί ἤρθαμε στὸν κόσμο; Ἀρμονία παντοῦ, τάξη, ἀκρίβεια, ὄλα καμαρώνουν τὸν ἥλιο, τὴ χαρὰ, τὴ ζωὴ, καὶ μεῖς καταριόμαστε τὴν ὥρα καὶ τὴ στιγμὴ! μονάχα ἐμεῖς ποὺ καυχιόμαστε καὶ αὐτονομαζόμαστε τελειότη, μὲ λόγια, ζητῶντας τὴ λύτρωσή μας... Σπουδαία ὑπηρεσία...κακομοίρηδες φτωχοὶ, ἄθλιοι, πουλημένοι!...

Βρίσκω τὸν ἄνθρωπο καθυστερημένο πολὺ περισσότερο στὴν ἐξέλιξή του, ἀπὸ τὰ μυρμήγκια, τίς μέλισσες κι' ἡ τεράστια διαφορὰ κλείνει πιότερο στὸ θηλυκὸ γένος ἀπὸ κούφιο φεμινισμό.

Ἀνακατεύω μὲ προσοχὴ ἀπόλυτη τὰ φύλλα αὐτὰ τῶν μεγάλων βιβλίων της, ποὺ βρίσκονται τόσο ἀρμονικὰ δεμένα στὴν ταπετσαρισμένη ἀπὸ «Ἄλτινα» βιβλιοθήκη της, παλαίτυπα πολύχρωμα μαροκινὰ, σκοληκόβρωτα κι' ἄλλα ἓνα σωρὸ, ποὺ οἱ δυνατώτεροι φρενολόγοι διαβάζοντας ἔσιωποῦνε γιατί ἐνῶ φαίνονται τρελλὰ, διαβαίνοντας τὴν πόρτα τῆς λογικῆς, σκουντάφτεις στὸ κατῶφλι τῆς κρίσης, ποὺ σοῦ λέει "Ἄλτι! πέφτεις ἔξω.

Χάνεις τὸ νοῦ σου, μ' αὐτὴ τὴν ὀργάνωση.. καὶ βρίσκεσαι αἰώνιος περιπλανώμενος σ' αὐτὸ τὸν λαβύρινθο.

Τότε θὰ μοιάζης τοῦ συλλέκτη μὲ τὴν ἀτέλειωτη συλλογὴ ποὺ προτιμᾷ νὰ τρώῃ τὸ καθημερινὸ μοναδικό του, εἰκοσπεντάρικο στὸ ν' ἀγοράζῃ γραμματόσημα Ἰάβας, Γουατεμάλας καὶ βάλει... ἐνῶ ἡ θεὰ εἰρωνία παρακολουθῶντας τὰ διαβήματά σου, παίζοντας τὴ γάτα μὲ τὸ ποντικάκι, σὲ παντρεύει μὲ μιὰ ἑβδομηντάρια πίκρα, δίνοντάς σου, τὴ μοναδική της προῖκα, μιὰ ὀδοντογλυφίδα ποὺ ἔξυνες τίς ὀδοντοστοιχίες σου ὅταν ἦσουνά νεός.

— Λές; καυμένε γιατίε ! πάσχεις ἀπὸ ἰρίτιδα φαίνεται καὶ τὰ βλέπεις τὰ πράγματα τρίγωνα, καὶ πολύχρωμα.

—“Οχι! μὰ τὴν ἀλήθεια, σὲ βεβαιῶ, πάνω σ’ αὐτὸ τὸ ξυλαράκι στριζέται ἓνας ὄγκος, ἓνα βιδῶς, ἀρχιτεκτονικῶς μαρμαρένιος μὲ τὴν ἐπιγραφή «Σιωπὴ».

—Γιὰ σ’ ἔνε γιατρὲ συμβαίνουν ἔτσι : σοῦπα τὰ βλέπεις ὅλα ἀλλοίθωρα.

Ἡ κουβέντα τους κόπηκε ἐδῶ. Τὸ τραῖνο σταμάτησε γρήγορα., Θὰ μείνης γιατρὲ στὴ Γένουα;

—Ἐξαρτᾶται, θὰ σὲ βλέπω; Δὲ σοῦ προξενῶ κούραση; δὲ σοῦ ξύνει ἡ παρουσία μου παληῆς πληγῆς;

—“Οχι! πίστεψέ με, ἡ δύναμή μου εἶν’ ἀτέλειωτη.— Σὺ θὰ μείνης;

—Ἐδῶ ; δέκα πέντ: μέρες τὸ πολὺ, θὰ ζήσω πλάϊ στὴ συντροφισσά μου.

—Πῶς; εἶσαι παντρεμμένος; Καὶ πῶς τὸ χέρι σου δὲν τὸ στολίζει τὸ δακτυλίδι τοῦ γάμου;— Χὰ χὰ, τὸν καῦμένο τὸ γιατρὸ, μὲ διασκεδάζεις μὲ τίς ἐρωτήσεις σου. Τὶ θὰ πῆ παντρεμμένος; καὶ δακτυλίδι γάμου; Για πὲς μοῦ σὺ ποὺ τὸ φορεῖς, ἔχεις γυναίκα;

Δυὸ τρεῖς μέρες ἀργότερα ἓνα πρωῖ στὶς 5.30' πῆρε τὸ τραῖνο γιὰ τὸ Μιλᾶνο.— “Ἐκανε τσουχτερὸ κρῦο. “Ἦθελε νὰ κἀνη τὸν κύκλο τῆς Ἰταλίας, νὰ γνωρίσει ἀπὸ κοντὰ τὴ χώρα ποῦ εἶχε πολὺ ἀγαπήσει κάποτε ὅταν ἦταν ἀκόμα παιδί. Αὐτὴ ἡ πεθυμιὰ τοῦχε γίνει ψύχωση χρωματίζοντας τὸ γλυκὸ μαράζι ποῦ ἔκαιγε μέσα του,

Μοναχὸς, ἀπλωμένο; στὸ βαθυλὸ κάθισμα, ἔννοιωθε τὸ πρωτὶ δροσερὸ ἀνακουφιστικὸ, ὅσο παγερὸ ἦταν τ' ἀγέρι του, ὅταν τὸ τραῖνο περνοῦσε εὔστροφα, ἀπ' τὶς βαθύσκιωτες εἰκόνες μιᾶς γυμνασμένης δύναμης. Ὡς πέρα, κι' ὡς πὺν ἔφτανε τὰ μάτι του ἡ πλάση ἀκράτητη ἦταν ἰβουτηγμένη μέσα σὲ πλήμμυρες ἀπὸ βλαστοὺς νεϊόβγαλτους κι' εὐχότανε ὁ δρόμος του νὰ μὴν ἔχη τελειωμὸ.

Σιγὰ, σιγὰ, δίχως κι' αὐτὸς νὰ τὸ νοιώθῃ ὁ πύργος τῆς λησμονιάς σύμμετρα ὑψωνόταν στὸ μέτρημα τοῦ περιηγητικοῦ του κομβολογιοῦ. Τὰ γέρικά του μάτια, ξάνοιγαν τὸ μεσημέρι, τὸ πρωτὶ τὸ ροδοζαχάρωτο βράδι καὶ σ' αὐτὸ τὸ ξάνοιγμα, ἔννοιωθε νὰ σφίγγωνται σὲ ἐγκάρδια ἀνταπόκριση ἡ πλατεῖα παλάμη τοῦ ἔξομολογητοῦ, μὲ τὴν ἀδρῆ καὶ παγωμένη, τοῦ σκλάβου τ' ἀκόμα, δεμένου στὰ δεσμά του.

Σὰν ἔφτασε στὸ Μιλᾶνο, σήκωνε τὴν ἀνεργὴ ζωὴ του, μὲ μεγάλη εὐκολία ἀπ' ὅτι τὴν σήκωνε ὅταν πρωτόφυγε.

Πῆγε στὸ Ντουόμο καὶ θαυμάζοντας τὴ μεγαπρέπεια τοῦ σοβαροῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος εἶδε κάτω ἀπὸ τοὺς τρέμουλους καπνοὺς τῶν θυμιατῶν σὰν ἀξωγράφιστο φεγγάρι, ὄνειρο, τὸ Χριστό— γύρισε τὸ βλέμμα τρίγυρα, ἴδιες πλεμένες πεντάλφες σχηματίζανε 300 ἀγάλματα— Κοιττώντας μιὰ ζαφειρόπετρα, π' ἀρέμενιζε ὀλάστραφτη σιάσθήθεια ἐνὸς κاپουκίνου, σκέφτηκε ξαφνικὰ τὸ Γιώργη. Τὸ δια-

βάτη ἐκεῖνο, τὸ διαγγελέα, τὸν πρόσκοπο κείνο ποῦ-
χε πάνω του μιὰ πέτρα φιλντισένια, πολύτιμη,
τὴν ἀγάπη του γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἔχοντας στὴ μέση
μαῦρο διαμάντι, τὸ μαῦρο φτωχολοῖ; ποῦ κλαιγε πι-
κρὸ κι' ἀργό μέσα του, τὴ σκλαβιά τῆς γυναῖκας
ποῦ μαραμμένη ἀραχνιάζει σὲ μιὰ σκοτεινὴ γωνιὰ
ἀκάθαρτη δίχως τὸν ἀληθινὸ της προσορισμό, ξε-
φτυσμένη ἀπὸ τὸ σκοροφαγωμένο σάλι τοῦ ἐγώ
της.

Ἔνα παιδάκι κείνη τὴν ὥρα καθόταν στὰ σκα-
λοπάτια τυλιγμένο σὲ μπαλωμένα ροῦχα, βουβό,
χωρὶς τὴ θέρμη καμμιάς ἄλλης φροντίδας στὸ νοῦ,
ἄπλωνε τὰ χεράκια του μονάχα...περιμένοντας
«Λὰ γκράτσια ντὶ ντίο» κι' ἔπαιρνε τὴν ἀπάντηση
«Ντίο βασίστα». Σταχτὶ ἀπὸ τὸ κρῦο ἔγερνε, καμέ-
νος ἄγουρος καρπὸς ἀπὸ χιονιά.

Πλάϊ στὸ λαμπρὸ οἰκοδόμημα, στὸν κολοσσὸ
αὐτό, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ 8 ο θὰῦμα τοῦ κόσμου, στὴ
συντυχιά αὐτὴ τ' Ἄλπικὰ βουνὰ σίγουρα θάσταζαν
πειὸ πρόθυμα δυὸ δάκρυα, ἀπὸ τὰ μάτια κείνα τῶν
τρανῶν ποῦ ἀπ' τὰ φρενιασμένα τους ταξίδια θα-
μπά, δὲν ἔβλεπαν τίποτα ἄλλο παρὰ ἐρείπια ναῶν,
μεγαλόπρεπα ἀνάχτορα, μνημεῖα, ἀψίδες θριάμβου,
σαπισμένη τροφή, ποῦ μολέβει ἀπὸ μιὰ κατάρρα
τοῦ ἀέρα.

Κοιμόταν λίγο. Τὴ μέρα τὴν περνοῦσε ἀποθαυ-
μάζοντας τὰ θησαυρίσματα τῆς πλάσης, τὴ νύχτα

κρατοῦσε ἡμερολόγιο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ποῦχε ξεκινῆσει.

Ἔγραφε, ἔγραφε ἐντυπώσεις, ἀνακατεμένες μὲ προσπάθεια νὰ συγκρατήσῃ πράγματα οὐσιαστικὰ πεθαμένα, στὸ βάθος σβυσμένα, μὴ θέλοντας καὶ ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτὸς του νὰ πιστέψῃ, πὼς ἡ προσπάθεια αὐτὴ, ἦταν βιασμένη, ἀπαράδεκτη, δεμένη μὲ μιὰ λεπτὴ μεταξωτὴ κλωστή, σαῖτα ποὺ λανσάριζε τὴν ἐπιβεβλημένη ἀξιοπρέπεια—ἐγωῖσμὸ—«σὰ λογιώτατο παραγιομισμένο, κρατῶντας τὸ μαρκοῦτσι τοῦ νασγιλέ» τῆς ὑποκρισίας ζαλίζοντάς τον μὲ τὸν καπνὸ της, στὸ ἐπιτύμβιο...

«Ὁ χρόνος γιατρεῦει τίς πληγές.»

Κι' ὅμως κάποιος κράχτης μέσα του, τοῦ φώναξε...Βρέ ζῆσε φυσικά...μά, ὁ ἄνθρωπος μεστῶνοντας ἔτσι, τί μπορεῖ νὰ ξεπετάξῃ ἀπὸ τὸ γέρικο κούφιο κορμὸ του, καινούργιους βλαστούς; ἰδέες δηλ. Τί μποροῦνε νὰ βγοῦνε ἀπ' τίς στομαχικὲς διατάραξεις ἐνὸς μπουρζουᾶ ποὺ σὲ γενικὲς γραμμὲς δὲ νοιώθει οὔτε αὐτὸς τί εἶναι καὶ τί θέλει; Ἐπειτα ὁ πολιτισμὸς του; Ἐνῶ εἶναι ἡ αἰτία ὅλη, ποὺ τοῦ συμβαίνουν ὅλα τὰ κακὰ κείνος τὸν προσκυνᾷ θεὸ θυσιάζεται, ὑποφέρει, τσακίζεται...κι' εἶναι ὁ δρόμος του τόσο συχαμένος, τόσο δύσκολος στὸ ν' ἀναγκάζεσαι νὰ ζῆς μὲ συνθῆκες, νὰ περπατᾷς πάνω στὰ ψηλὰ σύρματά του. Ἡ δύναμη τῆς πλάνης εἶναι πάντα πολὺ μεγάλη καὶ χρειάζονται χίλια δυὸ

τεχνάσματα, χίλια δυό τερτίπια γιά νά κρατηθῆς
ἰσορροπημένα.

Τίποτα τὸ θετικό, ὄλο ὑπόθεση, ὄνειρα. Πόνοι,
καλωσύνες, παλμοί, γνώριμες κι' ἀγαπημένες ἀτμό-
σφαιρες, ἀπογοητεύσεις, ἁμαρτίες φόβοι, καρδιο-
χτύπια... νὰ οἱ κόμποι οἱ κιχλιμπαρόχαντρες τοῦ
κομπολογιοῦ ποῦ τοῦ χαρίζει νά περνᾷ τὴ ζωὴ του
περασμένες ἀπὸ μιὰ νεφελώδη κλωστή τόσο λεπτὴ
ποῦ στὸ κόψιμό της τὸ ἀπότομο καὶ ξαφνικό,
σπαίρνονται ὅλες χάμω, παρασερμένες ἀπερίσκεπτα
στὴ ζωὴ ἔρμαια τῶν περιστάσεων. Κι' ἔτσι βαρυσ-
στημένος ἀπὸ τὰ βάσανα καὶ τὶς πίκρες παίρνει
τόν δρόμο ποὺ φέρνει σὲ μαγικά ἄντρα, καὶ τεν-
τώνει τὴν παλάμη του, ὁ εἴλωτας αὐτός, ὁ σκλάβος
π' ἀκλουθᾷ πίσω ἀπ' αὐτὰ σὰν φοῦντα, ζητώντας
τὴ λησμονιά στὸ σατανικό τους βοτάνι' εἴτε τὰ τα-
ξίδια τὰ καμπαρέ, ἢ νικοτίνη, ἢ μορφίνη, καὶ φτά-
νει βουτηγμένος στὴ φενάκη στοὺς τρεῖς πῆχες
τῆς γῆς, πλερώνοντας στὸν μπεσαχτὰ αὐτὸν τὰ τε-
λευταία ποσοστὰ τῆς τραγωδίας του.

Ἐγραψε ἡμερολόγιο μὲ τὴν ἀμφίβολη πέννα
του ἀδυνατίζοντας τὴ θέλησή του, στερεῦοντας
τὴν ἐγκαρδιότητά του, ἀναφέροντας μέσα γιά δικαι-
οσύνες κατηγορίες, ἀντιζηλίεις—διακλαδώσεις τῆς
χίμαιράς του—μὲ τελείες καὶ κόμματα συνθεμένων
θρήνων κι' ἀναστεναγμῶν. Φρουροὶ γιά κάποια ἀ-
λήθεια, ποῦ ζοῦσε βαθειὰ του τσελεκοδέοντας

θλίψη και κατήφεια, τὸ ἄγνωστο τῆς ἀνθρώπινης σύνθεσης στὴ δημιουργία.

Στὰ μέσα τοῦ δρόμου θυμήθηκε πὼς εἶχε μιὰ πρόσκληση ἀπ' τὴ φαμίλια τοῦ κομεντατόρε Μπέρτελλι. Γι' αὐτὸ ὅταν τὸ τραῖνο σταμάτησε σὲ κάποιο σταθμὸ πῆρε τὸ δρόμο γιὰ τὸ Λάκκο ντὶ Γκουάρντα. Μέσα στὴ πρωτόγονη αὐτὴ ζωγραφικὴ, ποὺ φόντο δὲν διακρίνεις ὑψώθηκε μπρὸς του ἡ βίλλα Μπέρτελλι ἀγκαλιασμένη μὲ τὴ δροσιὰ τῆς δενδροστοιχίας ποὺ στὸ βάθος γυάλιζαν τὰ παράθυρα τῆς βίλλας τῆς χειμερινῆς τοῦ Ντ' Ἀνούτσιο.

Ὁ ἥλιος γλυστρουῖσε ἀνάμεσα ἀπὸ φυλλώματα. "Ἡλιος τ' Ἀπρίλη, γλυκός, θαλπωρικός και τὰ λουλούδια κόκκινα, κίτρινα, γαλάζια ἀποσυνθέτανε τὸ φῶς στὴ χαρούμενη ὄψη τους.

"Ἐνας γέρος μὲ τ' ἄσπρα του μακρὰ γένεια καθισμένος σ' ἓνα πάγκο, ὅταν τὸν εἶδε ἔτρεξε σὲ συνάντησή του. Μόλις ἄκουσαν τὸν ἐρχομὸ του, ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τρέξανε κάτω στὸν κῆπο, περιτριγυρίζοντάς τον.

Ἡ οἰκογένεια ἦταν ἀπὸ τὴ μητέρα, μιὰ Γερμανίδα ἀτάραχη, ἱκανὴ γιὰ δράση ἀκόμα στὰ πενήντα της χρόνια, ἔχοντας πλάϊ της πέντε παληκάρια, ἴδια δελφίνια, ἄλκιμα νειάτα, προστατεύοντας μὲ τὴν ἀγάπη τους τὴ μοναχοκόρη τους Μαράκελλα ἀπὸ τὰ ἐνάντια κύματα τῆς ζωῆς.

Ὁ Γιατρός και ὁ Μπέρτελλι κοντὰ τους ἔμοιαζαν σὰν ἀπόμαχοι ἔχοντες μοναχὴ σύνταξη τῆς

συνειδητές στιγμές μιας ζωής από τὰ εἴκοσι ὡς τὰ πενήντα κι' ἔξῃντα χρόνια κληματογραφικῆς ταινίας, παρουσιάζοντας δυνατὸ ἀτομικισμὸ. Ὁ Μπέρτελλι δευτερεύον ἐξάρτημα ψυχροσύνης τοῦ Γιατροῦ εἶε κενοτάφιο γιὰ τὸ λεωφόρο Ντουῆζε, ἐραστής μονιακός, περιφρονημένος καὶ ἀντίζηλος τοῦ Ντ' Ἀντύτσιο. Ἡ γυναῖκα του ὀμῶς μητέρα ψυχρῆ, ἀπαθὴς ἐτοίμαζε τοὺς ἐργάτες τοῦ μέλλοντος, σκορπίζοντας τὴν καλωσύνη, τὸ καλὸ γούστο τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀξία τῆς ζωῆς στοὺς γιουὺς της τοὺς καμαρωτούς, τοὺς ρωμαλαίους κι' ἀμόλευτους ἀπ' τὴ παγκόσμια ἀρρώστεια τῆς ὑποκριτικῆς ἀγάπης.

Στὸ λέγανε μ' ἓνα φαρδὺ γέλιοι ὀλόκρυο.

«Στὸν κόσμον αὐτὸ κανένας δὲν ἀγαπάει, φυλάξου, κι' ἂν σοῦ λένε γιὰ εἰσθήματα, εἶναι δίχτυα φαρμακερὰ γιὰ ἱκανοποίηση τοῦ γούστου.» Κι' ἦσαν κι' οἱ πέντε ἴσια μαυρόμισχα χρυσάνθεμα, μὲ τὰ ξανθὰ κατσαρὰ μαλλιά τους.

Ὁ ἓνας ἦταν Γιατρὸς στὸ Μεράνο, γι' αὐτὸ ἔγινε πιότερο ἀνοιχτὴ ἢ γνωριμιὰ μὲ τὸ Γιατρὸ Μπακαλέξη. Οἱ ἄλλοι ὄλοι, σιγά, σιγά, τοὺς ἄφησαν, κι' αὐτοὶ κουβεντιάζοντας ἀνέβηκαν ἀπάνω στὸ δωμάτιο ποὺ ἦσαν οἱ βιβλιοθήκες, μιὰ δύναμη μοιρασμένη σὲ ἑκατοντάδες βιβλικὰ σώματα διαρκῆς, ζωοδόχοι, δημιουργικῆ.

Μετὰ τὸ γέμα καὶ τὴ σχετικὴ ἀνάπαυση, τὸν ὠδήγησε στὸ πρῶτο πρόχειρο χημεῖο του ὅπου ἐρ

γαζόταν σὲ ἀνακαλύψεις αἰνηγμάτων τῆς φαρμακευτικῆς, πάνω σὲ παληὲς συνταγές, γιὰ τὴν πάθηση τοῦ μυαλοῦ.

Εἶχε δὲ πετύχει ἓνα δύσκολο πείραμα κι' εἶχε σκοπὸ νὰ προτεῖνῃ τὸν καρπὸ αὐτὸ τῆς ἐργασίας του, στὸ ἀνώτατο συμβούλιο τοῦ Παρισιοῦ.

— "Ἐχω γιὰτρέψει γιὰτρέ μου, μιὰ κυρία τώρα τελευταία καὶ τὴν ἔχω κεῖ πάνω, γιὰτὶ ἡ δυστυχημένη, δὲν τὴν ἔφταναν τὰ βάσανα τῆς τρέλλας, ἀλλὰ πάσχει κι' ἀπὸ ὑποπτο βρογχικὸ κατάρρου... τοῦ ἔλεγε... καὶ προσπαθοῦμε μὲ κάθε μέσο νὰ διορθώσουμε τὰ σπασμένα... Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι τὸ ξαίρει, καὶ ἔτσι τὸ πῆρε πειὰ ἀπόφαση.

Τί; εἶχατε τὸ θάρος καὶ τῆς τὸ εἶπατε; Μὰ δὲν τὴν σκοτώσατε ἔτσι;

— Νὰ τὴν σκοτώσω! παραξενεύομαι νὰ σὰς ἀκούω, τὸ θεωρεῖτε σεῖς σκότωμα μιὰ εὐεργεσία; "Ὅχι, μὰ τὴν ἀλήθεια ἢ ἐπέμβασή μου, ἢ ὁμολογία μου, δὲν πρόσβαλε, οὔτε σκότωση, ἔμοιαζε ἀπλῶς νὰ τῆς σήκωσα ἀπὸ τὴν κουρασμένη ράχη της, τὸ βαρὺ φορτίο τῆς ἀμφιβολίας, τῆς ἀγωνίας, στὰ καθημερινὰ της ἐρωτήματα... ἄραγε θὰ γίνω καλά; δὲν θὰ γίνω;

— Καὶ τῆς τὸ εἶπατε; ἐπανάλαβε ὁ γιὰτρος κἀνοντας δύο τρία βήματα πλάϊ του.

Τὰ γαλανὰ μάτια τοῦ νέου τὸν κοίταξαν τώρα βαθεῖα, μ' ἐκφραση σοβαρῆς τρυφερότης, μ' ἐπι-

βλητικὸ ὕφος ποὺ κινουῖσε τὸ ἔνδιαφέρον καὶ τὸ σεβασμό.

— Λυποῦμαι, δὲ συνεννοοῦμεθα. Ἔχετε ἀντίθετη γνώμη καὶ παρατηρῶντας τὸν ἐκπληξῆ συνέχισε.

Σεῖς τὸ βρίσκετε τρομερὰ ριψοκίνδυνο, ἐγὼ ὁμως συνήθισα νὰ μὴν εἶμαι ποτὲ δογματικὸς, συνήθισα ν' ἀφίνω λεύτερα τὰ κλώνια τοῦ δέντρου τῆς ζωῆς ὅπως θέλουν ν' ἀπλώνονται μονάχα τους, νὰ κόβω γὰρ κάθε παράσιτο ποὺ θὰ ξεφύτρωνε ἀπὸ κάποια ἄλλη, μὴ φυσικὴ παρόρμηση... Κι' ἔτσι βαδίζω δίχως νὰ λιγοστεύω τὸ θάρρος, χωρὶς νὰ στερεύω τὴν καλωσύνη, βουτῶντας στὸ αἷμα τους μὲ τὸ τρύπημα τῆς σάρκας, τὴν ἔνεση, ἐνὸς δυναμωτικοῦ ποὺ τὸν λέμε ἀνώτερο ἀνθρωπισμὸ, ἀνώτερο εἶναι, διοχετεύοντας μὲ τὴ σύριγγα τῆς λεφτεριάς στὶς φλέβες τους, καινούριο αἷμα μιᾶς ἐπίγνωσης τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς φύσης. Γέλασε χαρούμενα χτυπῶντας τὸ στὸν ὦμο

— Τὸν καλὸ μου τὸ γιατρὸ, μοιάζει νὰ τὸν τραβήξανε ἀπ' τὴ μύτη :

Ἡ διπλὴ ἐθνικότη του (ἢ φιλετικὴ) φώλιαζε στὸ παρουσιαστικὸ του, στὶς κουβέντες του, γενικὰ στὴ πραχτικότητά του, σχηματίζοντας τὴν ἀτομικότη του ἀπὸ τὴν πρόωρα ἀναπτυγμένη του συνείδηση, ἀπ' τὴν πάλη, ἀπ' τοὺς πόνους τῶν κτυπημάτων, ποὺ τὸν κτύπησαν κατακέφαλα τὰ μικρόβια τῆς ἀρρώστειας τυλιγμένα στὴν τελικὰ

φαιά ούσια τοῦ μυαλοῦ τῆς ἀνθρωπότητος αὐτῆς, ποῦ σήμερα ἀποτελεῖ τὴ κεφαλαιώδικη βάση τοῦ κόσμου, τὴ περιστοιχισμένη ἀπὸ ἄγνοια.

Σπουδαῖοι φίλοι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μὰ τὴν ἀλήθεια! καὶ πολὺ ἀγαπημένοι, θὰ πελαγώση κανεῖς σὲ βεβαιῶ Γιατρέ μάταια, γυρεύοντας μέσα τους, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ μεταφυσικὴ ἀναγέννηση μιᾶς μεταφυσικῆς σκέψεως...τὴν ἀγάπη, ποῦ πιστεύουν καὶ διατυμπανίζουν ὁ ἓνας, στὸν ἄλλο, τὴν ἀγάπη τὴ γλυκανάλατη!

Ὁ Γιατρὸς ἀμίλητος τὸν κυττοῦσε μ' ἀπορία καὶ θαυμασμό. Γενικὰ δὲν τὸν ἐννοοῦσε, ἀλλὰ πολλὰς φορὰς τὰ λόγια τοῦ νέου τὸν ἔκαναν νὰ σκεφτῆ νὰ ξανοιχτῆ, νὰ σταματᾷ σὲ κάθε γωνιά τῆς κουβέντας νὰ τὴν μετρᾷ μὲ τὸ κομπάσο.

Ἐνα πρωῖ, τὸν βρῆκε νὰ τὸν περιμένῃ μὲ ροῦχα ταξιδιώτικα, ντυμένο μὲ χάρη καὶ ἀπλότη, γιὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὸ Σανατόριο του, πάνω στὸ Μεράνο.

Ἀπὸ τὴν κοιλάδα, μπῆκαν σὲ μιὰ ἄλλη πιότερα στενὴ καὶ ἄγρια. Μιὰ ὥρα ἔπειτα, ἀνέβαιναν στὸ γυαλιστερὸ δρόμο, τὸν σχετικὰ ἴσιο.

Ὁ Μπέρτελλι ἦταν φαιδρός, κοροῖδευε τὸ Γιατρὸ γιὰ τὴ βραδυπορία του, ἐνῶ ἐκεῖνος προχωρῶντας πλάι στὴ φύση, πλάι στὰ νειάτα κάτω ἀπ' τὴ χαρωπὴ του κουβέντα ἐνοιῶθε βαθειὰ τὴν εὐτυχία μ' ἓνα φόβο δεμένο στοῦ ἔλεγχου τὰ βρόχια.

...Τόσα χρόνια τί ἔκανα; πῶς σπατάλισα τὸν καιρό μου; γιατί νὰ μὴν κατορθώσω νὰ πετάξω τὴ

βαρῆιὰ καταχνιὰ τῆς πρόληψης ποῦ με τύλιγε μοιρολατρικὰ τόσο καιρό; γιατί νά μὴ διαθέσω τὴ ζωὴ μου γιὰ τοὺς ἄλλους, νά τοὺς κάνω κατὰ τὸ δυνατὸ χαρούμενους παρὰ με τὴν αἰώνια μου μεμφοιρία καταλάσπωσα τοὺς γύρω μου ἄνθρωπους, ποῦχαν δικαίωμα νά ζήσουν κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο με μένα;

Γύρω ὄλο βουνοκορφές βουτηγμένες στὸ χιόνι, ἀγνές, παρθενικές, με λίμνες ζεστερές, ποῦ ζέσταναν τὰ ὀλόκρυα γεράματα ἐκείνου, ποῦ κουρασμένα ἀκλουθοῦσε με ἄτεχνες εὐθείες, τίς κακοτοπιές αὐτές, πίσω ἀπὸ τίς θετικές τοῦ νέου με τὰ γερὰ μπράτσα μεταγγίζοντας στὴν ψυχὴ του τῆς λευκῆς γῆς χιονᾶτο κρῖνο τὴν ἀπλόητά της, ποῦ συγγέεται με τὸ ἀγέρι μιᾶς ἁρμονίας τονισμένης στὸ πεντάγραμμο τῆς λευτεριᾶς !

Χρυσές σαϊτιές τὰ λόγια τοῦ νέου, ὑφαίνανε στὸν ἀργαλειὸ τῆς εὐθυμίας, ὀλάκρες ἱστορίες, κομψὰ πυργάκια, εὐγενικές στοές, ἀψίδες, τριανταφυλλένιες πινελιές, ἀβροτεχνημένα ἄνθη, καὶ τὸ πανὶ τὸ χιλιοκεντημένο ἀπλώνοντας στὴν ἀσημόφυλλη λεύκα τοῦ στοχασμοῦ τοῦ Γιατροῦ, ποῦ ἔδειχνε ἴδιος ξεριζωμένος κορμός, στὸν ψεσινὸ ἀγῶνα τῶν στοιχειῶν, τυλιγμένος με τὴν αἰώνια βραδυνὴ σκιὰ ἀγωνίας κόμπος, τοῦ γαϊτανιοῦ τῆς πίκρας.

Πάνω στὸ Μεγάλο ἔφταξαν κατὰ τὸ μεσημέρι. Γύρω, ὁ οὐρανὸς μεσογάλανος, ἀπὸ ἓνα χρώμα μισολερωμένο, καὶ μακρὰ ἡ λίμνη, θαμπωτικὸ Βε-

νέτικο κρύσταλλο, από τὴ λίμνη ἐκείνη πού, ἄρχιζε ὁ πρῶτος σπόνδυλος τῆς σπονδυλικῆς στήλης τῆς Ἰταλίας—Τὰ Ἀπέννινα.

Ἡ κλινικὴ τοῦ νεαροῦ Μπέρτελλι, σωστὸ παλάτι, μὲ τὸ πάγκο του, μὲ τὶς σπάνιες σέρρες του, μὲ τὰ χαμόδεντρα τὰ ἀνθισμένα τετράγωνα.

Πλούσιος τόσο! ὥστε νὰ παρέχη δωρεάν τὴν ὑγεία τῇ γιαιτρείᾳ σὲ ὑπάρξεις χιλιοπονεμένες.

Ἐνας ζεστερὸς ἥλιος εἶχε κατεβάσει ὅλους τοὺς ἄρρωστους κάτω στὶς ἀνοιχτὲς δενδροστοιχίες, ἥλιος δυνατὸς προστατευτικὸς τὴν ἐποχὴ αὐτὴ, ματαιώνοντας ἀπὸ τυπικὰ λάθη, τὸ συμβόλαιο τῆς καταραμένης ἀρρώστιας, ὑπογραμμένο μέσα σὲ ἀδιαπέραστα ἐρέβη.

Δίνοντας τὸ φόρο στὴν ἐπιστήμη κολάκεψε τὸ νέο...

—Οἱ ἄρρωστοί σας, κάθε ἄλλο παρὰ νὰ πάσχουν φαίνονται. Φυλαγμένοι ἐδῶ στὴ σέρρα τῆς στοργῆς, τυλιγμένοι στὸ φῶς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκρίβειας, λουσμένοι στὴν ἀκτινοβολία τῆς εὐγενικῆς καλωσύνης εἶνε ρωμαλαῖοι καὶ μ' ἀτσαλένια νεῦρα. παρὰ οἱ ἄρρωστοι οἱ δικοί μας κεῖ κάτω.

—Γιατρὲ τί λέτε: μὴν ξεχνᾶτε πρὸ παντὸς ὅπως εἶπατε πῶς εἶναι σὲ σέρρα, ἅμα βγοῦνε θὰ πῆτε τὰ ἴδια; ἐδῶ σᾶς θέλω μὴν ἀφίνετε τὰ φαινόμενα νὰ σᾶς γελοῦν.

Προχώρησαν. Ὅλοι στὴ θεὰ τους ἐκούνησαν τὸ κεφάλι μὲ γλυκὸ χαμόγελο ἐμπιστοσύ-

νης βλέποντας νὰ τοὺς πλησιάζη ὁ Μπέρτελλι, νὰ τοὺς χαιρετᾷ καὶ νὰ τοὺς ρωτᾷ τὸν καθένα χωριστὰ μ' ἀληθειανὸ ἐνδιαφέρο.

— Γιατρὲ ! γιὰ μένα δὲ ρωτᾷς ; ἀκούστηκε λίγο μακρυνὰ σ' ἓνα πάγκο τοῦ πάρκου, μιὰ φωνὴ λεπτὴ σὲ ξενικὸ τόνο. Γύρισαν κατὰ κεῖ. Μιὰ γυναίκα ποὺ φαινόταν ἀκόμα νέα ντυμένη στὰ κατὰλευκα, μὲ δέρμα τόσο λευκὸ σὰν τὸ φόρεμά της μὲ μάτια τυλιγμένα στὸ σκοῦρο καπνὸ, σηκώθηκε καὶ τρέχοντας, ἔφταξε σ' αὐτοὺς χαρούμενη

— Μὰ δὲν σοῦ ἔγω πεῖ νὰ μὴν τρέχης ; τὴ μάλωσε.

Τὶ θέλεις ; νὰ φέρης πιδ γρήγορο τὸ τελικὸ ἀποτέλεσμα ;

Ἐκείνη γέλασε δυνατὰ, γέροντας πίσω τὸ κεφάλι, σὰ νάθελε νὰ χορτάσουν ἥλιο καὶ φῶς τ' ἀναιμικά της οὖλα.

Ὁ μπακαλέξης τὴν κυττοῦσε μὲ ἀπορίᾳ. Τοῦ χτυποῦσε κατάκαρδα ἡ ἀδικία νὰ σβύση, νὰ μαραθῆ τὸ διάφανο αὐτὸ μουτράκι, ποὺ πλαισίωνε ἓνα χρυσὸ διάδημα ἀπὸ χρυσὰ μαλλιά μὲ μεταλλικὲς ἀνταύγειες!..

Ἄνοιγμένο λούλουδο, πρόωρα μαραμμένο ἀπὸ ξαφνικὴ παγωνιά. Κι' ἦταν πρώτα τρελλή, καὶ γένηκε καλά !

Ὅμως στίς ἀόρατες ζαρωματιὲς τοῦ μέτωπου διάβαζε κανένας τὴ χαρὰ καὶ τὴ πίκρα, δεμένες στὸ ἀλέτρι τοῦ πόνου, νὰ ὀργώνουν τὸ ἄωμα τῆς

τῆς ζωῦλας της γιὰ νὰ σπείρουνε τὸ σπόρο κείνῳ, πὺ σφίγγει τῶν ἀνθρώπων τὴ καρδιά. Τὸ ἄλγος !

Τὰ βλέμματά τους συναντηθῆκανε. Ἡ βελουδένια σκοτεινιά τοῦ βλέμματός της τύλιξε τὸ ξεπλυμένο τὸ δικό του καὶ συνεννοήθηκαν. Κανένας χρωστῆρας δὲν μποροῦσε νὰ μεταδώσῃ τὴν ἄφωνη αὐτῆ κουβέντα, παρὰ μονάχα μιὰ ψυχὴ βασανισμένη, μιὰ πὺ θᾶχε κλάψει πολὺ στὴ ζωὴ καὶ θὰ τὴν εἶχε καταραστεῖ.

Ὁ Μπέρτελλι φυσικὰ τοὺς κυττοῦσε μὲ τὸ πρῖσμα τῆς δικῆς του ζωῆς, τῆς στολισμένης πάντα μὲ τὸ στεφανάκι τῶν ρόδων τῆς ἐπιτυχίας, στὴ χαρωπὴ κλίμακα τῶν τόνων τῆς ἀνείξεῖς πὺ τὸν τριγυροῦσε.

Δὲν τοὺς ἔνοιωσε, τοὺς ἐχώριζε ἓνα πελώριο διάφραγμα. Τὸ περιβάλλο, πὺ ἔζησε, π' ἀνατράφηκε πὺ ἀνάπνευσε καθένας χωριστά.

Αὐτὸ πὺ τέντωσε στὸ τελλάρο της, τὸ πολῦτιμο πανὶ τῆς ζωῆς, καὶ κέντησε πάνωθὲ του, ιδέες πρωτότυπες, ψυχρὲς ἀληθειανές, ὀλόλευκες, χαρούμενες σὰ τὸν τόπο τους.

Δὲν ἀφίνει τίποτα νὰ τοῦ ξεφύγῃ, τοῦ μελετᾷ τὴν κατάστασιν καὶ ἀναζητᾷ μὲ ψυχολογία τίς συνέπειες, γενόμενος ὁ ἴδιος ὁ νόμος τοῦ ἔργου του.

— Γιατρέ, σοῦ παρουσιάζω τὴν κυρία Χαγκουέττα Ντούγκλας, μιὰ οὐσιαστικὴ ὑπαρξὴ, πὺ στέκει ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ κείνους, πὺ συγγέουν τὰ ὄνειρα μὲ τὴν πραγματικότη, ἄν καὶ στὸ πνεῦ-

μα της ή τάσεις της, ξεπετούνε πολλές φορές σάν
άνορθο γραφίες γιομάτες ρωματισμό.

— Έ είνη γέλασε.

— Μ' ὄλη σου τή διδασκαλία: δύκολα ξεπατώνον-
ται σιι ήθειες κληρονομισμένες, άγαπ ήτέ μου γιατρέ.
Χτύπα μου αύτές τίς συνήθειες σβύσι από τὸ μαυ-
ροπίνο κα τοῦ παρελθόντος μου. αύτ. ε τίς άνορθο-
γραφίε, θά σ' εύγνωμονιό τόσ ο!...

Πίω σ' αύτὰ τὰ λόγια καί στή σύσπαιση τοῦ
πρόσω που πὸν τὰ συνώδεψαν παρσυσιόστηκε, ή
γυναίκα με τή γλυκειά τρυφερότη, ή εύτυχισμέ-
νη με τή δικαιοσύνη πὸν φώλιαζε γύρω της, έργο
αύτοῦ τοῦ άνθρωπου, τοῦ μόνου άνθρωπου πὸν
ένοιωσε νά τὸν άγκαπᾶ μ' ὄλη της τή δύναμη, ὅσο
τὸ παιδί της!

Ένύρισε σιὸ Γιατρό, τοῦ ὄδωκε τὸ χέρι καί τοῦ
εύχήθηκε, τὸ «καλῶς ήρθες.»

Ὁ Μπέρτελλι τοὺς έφησε γιατί είχε νά έπι-
σκεφτῆ τὰ άπάνω διαμερίσματα.

Κοθίσανε άρκετῆ ὥρα κάτω. Μιλῆσανε σάν δυὸ
παλαιοί γνώριμοι....

Κείνος σηκώνοντας τὸ βαρὺ του χαιμῶνα, κεί-
νη τὸ βάρος τῆς σκεπτικῆς ξεκουφωμένης ζωῆς
της.

Μιλῆσανε, λόγια φοβισμένα, τρέμουλα, ὅπως
τῆν ὥρα πὸν ὁ σεισμός, ξεσκίζοντας τοῦ τόπου τὰ
σπλάχνα τραντάζει βγάζοντας τή λάβα.....

Γύρω τους, λουλούδια λογιῶν, λογιῶν, έκοβαν

την πλήξη τὸ τριανταφυλλί μὲ τὸ γαλάζιο, τὸ μενεξελί μὲ τὸ πράσινο φούντωμα πίσω ἀπὸ ἀγριο-γιασεμιές, καὶ ἀνοιχτορόδινες βιολέττες.

Ὁ Ἀπρίλης ἔδενε τὸ χρυσό του κορδόνι, μὲ τὴν πρωτομαγιά. Καὶ στοὺς ἀρραβῶνες αὐτοῦς, ἔστανε σὰν δευτερεύοντα ἐξαρτήματα ἐντελῶς οὐδέτερα, χωρὶς κανένα ἀπὸ ὅλα αὐτὰ νὰ ἀντιλαμβάνεται τὴν παρουσία τους.

Τὰ ἀλεξίφωτα τῶν ματιῶν της ἔρριχναν μυστικὸ χαϊρέτισμα στὸ μῆνα τῶν ρόδων καὶ ψιθύρισε σὰ νάτανε μονάχη.

....Πόσοι νᾶναι ; εἶναι τόσοι ποὺ σὰν ἐμένα δὲν θᾶχουν κάποιον νὰ τοῦ δώσουν ἓνα λουλουδί.... κάποιον δικό τους νὰ τὸν καταλαβαίνει τόσο;....

Κι' ἔχω ἓνα γυιό, ἓνα παιδί, δικό μου, μοναδικό μου, καὶ θέλω νὰ ζήσω γι' αὐτό, καὶ κάνω κουράγιο καὶ κρατιέμαι νὰ μὴ σβύσω γιὰ νάρθη τοῦ χρόνου τὸ Μάη, νὰ τοῦ δώσω τὸ τελευταῖο μου φιλί. Μὰ ξέχασα ! δὲν πρέπει νὰ μιλῶ, ἄς ἔχουμε ὑπομονή, ἀγωνίζεται γιὰ μένα, αὐτὸς θὰ μοῦ φέρῃ τὴν ἀνύψωσή μου, ἐκεῖ ἀπ' ὅπου μὲ γκρέμισε μιὰ κοινωνίακαταραμένη καὶ ἔβαλε στ' ἄγνό του μέτωπο τὶς τρεῖς κηλίδες. Κλέφτη, ἄνομο παιδί, ἔκφυλο.

Τὴν κύτταξε μὲ πόνο.

Εἶχε γυιό ; τόσο νέα ; Ἦταν ἀδύνατο, νὰ διακρίνῃ τὴν ἡλικία της. Γιὰ μιὰ στιγμή νόμισε, πὼς ἡ τρελλὰ της δὲν εἶχε θεραπευτεῖ ριζικά. Ἔτσι μαρτυροῦσανε οἱ νευρικές της ἀταχτες κι-

νήσεις. Μά...όχι, ήταν ένα μαύρο ποτάμι πόνου, π' αγωνιζόταν να το περάση ...Και τὴ βοήθησε.

—Μὰ βέβαια, χρειάζεται ατσάλενια θέληση, θάρρος, γενναιότη για να φτάξετε στο σκοπό σας αγαπητή μου κυρία, ἢ λιποψυχιά εἶναι για τις μικρές καρδιές. Χωρίς ἄλλο ἡ νίκη εἶναι με το μέρος σας.

Ἡ φυσιογνωμία της πήρε πάλι τὸ στερεότυπο τύπο της. Ἡ σφραγίδα τοῦ χρόνου ἐτύπωνε τις γραμμές της στο σάβανο τῆς στοργῆς τοῦ παιδιοῦ της.

Ἡ περιέργεια τοῦ Γιατροῦ μεγάλωνε. Ἦθελε να μάθη τὴν ἱστορία τῆς γυναίκας αὐτῆς.

Μὰ εἶχε τὸ δικαίωμα να βάλῃ βέβηλο χέρι, στὸν κόσμο τῆς ψυχῆς της, να ἀγγίξῃ τοὺς Ἐφεστίους της θεούς ;

Ἦ "Οτι κ' ζητοῦσε...θὰ ξέθαφτε φαντάσματα, και τὰ φαντάσματα κάποτες ἐκδικοῦνται σκληρό, ὅπως στο μελισσῶνα οἱ μέλισσες, κείνον πού θὰ τολμήσῃ να τις ξεσκαλίση.

—Πᾶμε ἕνα γύρω ; Να ἐδῶ, στο πάρκο κὺτ τα τὶ ὠραία !

Σηκώθηκαν. Τὴ βοήθησε να τυλιχτῆ τὴ μεγάλη κατάσπρη σάρπα της με τὸ πλούσιο μεταξωτὸ κρότσι, δῶρο τοῦ Μπέρτελλι.

Τὸ πάρκο, εἶχε ἕνα χαρακτήρα τελικὰ νέο.

Κάτι τ' ἄλλόκοτο, τὸ ἄγνωστο γιόμιζε τὸ στήθος σὰν κάποια ζωντανὴ πολιτεία, νεκρῶν ὅμως, πού

περιφέρονται λευκές σκιές, σάν παράξενα πουλιά, ζητώντας νά μαντέψουν, κάποια γι' αυτούς προφητεία, γιὰ τὸ ἀβέβαιο, γιὰ τὸ ἄγνωστο, γιὰ τὸ ὑποθετικὸ κατὰ βάθος δύστυχα ἀκόμα, ἀνάμεσα στὶς μπερδεμένες φυλλωσιές στὶς σκιές, στὸ μύρο, στὶς σπηλιές, ποῦ εἶχαν χτιστῆ σὲ φυσικοῦς βράχους γιὰ τὸ λιοπύρι, στὶς παιχνιδιάρικες στροφές τοῦ νεροῦ, ποῦ πέφτει ἀπὸ φτιαγμένους καταρράκτες.

Τίποτα δὲν ἄκουαν παρὰ μονάχα τὰ ψιθυρίσματα τῆς ἴδιας των σκέψης!... Ἡ ζωὴ, εἶναι δύσκολο πέρασμα γι' αυτούς ποῦ ἔζησαν στὰ ψέμματα, ἕνας μακρὺς ἀντρέξ σκοτεινός, ἀμφίβολος γιὰ ὅλα καὶ φτάνοντας στὸ ὑποθετικὸ ἄφταστο ὄριο, ἀμφιβάλλουνε διαρκῶς, ὡς στὴν ὥρα ποῦ θὰ νοιώσουνε τὴ βαρειά πόρτα τοῦ λυτρώμοῦ, ἢ ἀγωνία στὴν πρόγνωση πού θὰ σημάνη τὸ μεγάλο κερκέλι, γιὰ νὰμποῦνε ἅμα ἀνοίξη στὸ στάδιο τῆς φιλοσοφικῆς γαλήνης τῆς παγερῆς ἀπάθειας.

Ἄργα, ἀργὰ κουβετιάζοντας περπατοῦσαν.

Τὴν κυττοῦσε ἐρευνητηκὰ σπρώχνοντας τὰ μικρὰ χαλίκια ἀφηρημένα, παραμερίζοντας παράξενα φυτὰ, χοντρόφυλλα ἀπλωτά. Ὅλη τῆς ἡ στάση μαρτυροῦσε τὴν ἀνήσυχη ιδιοτροπία, τὸ ὄλο τῆς φωτεινὸ. Τὴν αἰσθανόταν, τὴν ἔβλεπε μὲ τὴ δύναμη χίλιων ματιῶν, ὅπως ἔκανε στὸν ἑαυτὸ του, σάν βρισκόταν μονάχος του...

Ἐκείνη μιλοῦσε διάφορα.

Κάποτε γελοῦσε, καὶ τὸ γέλιο τῆς ἔδινε τὴν ἐντύ

πωση πληγωμένου πουλιού τὸν τόνο, πῶ συχνὰ ὁμως κοροΐδευτικὸ.

Μιά φυλὴ μέσα τῆς ἔλιωνε, στὸ νωθρὸ καὶ διαστακτικὸ τῆς περπάτημα, μιὰ φυλὴ ποὺ σὰ καμένη γῆ, ἀποξητᾶει τὴ δροσιὰ στὴν αὐγινὴ ἀχνάδα.

Τὸ καλόγραμμο ἀνάστημά τῆς εἶχε σταθεῖ ὀλόισιο στὸν πρῶτο ἥλιο τῆς ἐμπιστοσύνης, ποὺ τὴν ἄγγιξε εἰλικρινέστατο καὶ τίμιο διαφέρον τοῦ Μπέρτελλι λύνοντας τὴ ζωὴ τῆς ποὺ σπαταροῦσε στὴ ρόδα μιᾶς ἐγκληματικῆς οὐτοπίας.

Κι' ὅταν ἐμψυχωμένη μιλοῦσε γι' αὐτόν, τὸ πῶ ὠραῖο σύμπλεγμα τότε παίρναν τὰ μάτια τῆς, ποὺ σὰν νερὰ λίμνης λαμπίριζαν κι' ἄστραφταν ἀπ' τ' ἀνάδεμα μεγάλων κλώνων, ποὺ σιγοκουνιόντουσαν στὴν ἀμμουδιὰ των, γλυκὲς ἐλπίδες γιὰ τὸ παιδὶ τῆς.

—Κυρία, τῆς εἶπε μιὰ νοσοκόμα, ὁ γιατρὸς εἰδοποιεῖ ὅτι, εἶναι ὥρα νὰ ἡσυχάσετε. Ἄρκετὰ γιὰ σήμερα, μὴν ἔχουμε καμμιά καινούρια αἰμόφτυση,

—Ἐρχομαι, ἀπάντησε μὲ κούφια χαμηλὴ φωνή, χαϊδεύοντας ἀφηρημένα τὸ φύλλο ἑνὸς κισσοῦ— καὶ γυρίζοντας στὸ γιατρὸ·

—Χαίρετε! εἶμαι καταχαρούμενη ποὺ σὰς γνώρισα, ἅμα πάτε στὴν Ἑλλάδα μ.,. στὴν Ἑλλάδα σας στεῖλτε μου ἓνα χαιρετισμὸ, καὶ συλλογισμένα.

Πάντα συμπαθοῦσα τὴ χώρα τῆς πορτοκαλλιᾶς,

Χαρήστε μου τ' ὄνομά σας.

Τὰ λόγια αὐτὰ τὰ πρόφερε, σὲ ἀλάθευτη Ἑλληνική.

Ὁ γιατρός ξαφνίστηκε;

—Εἶστε Ἑλληνίδα;

—Δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει. Ἦμουν μιά φορά.

Τώρα, εἶμαι ἡ κυρία Χανγκουέττα Ντούγκλας. Πᾶνε τριάντα χρόνια πού δὲν ἔχω πατρίδα, ἄς εἶναι καταραμένος κείνος πού μὲ ξερρίζωσε, μά... πάλι μ' ἔκανε νὰ νοιώσω πειὰ εἶναι ἡ πραγματικὰ Πατρίδα...

Τὴν Πατρίδα κάθε προγεγραμμένου ἀπὸ τὸ σημερινὸ πολιτισμὸ.

—Συγνώμη, αὐτὴ ἡ παρουσία μου ἀντινὰ κάμη καλὸ ἔκανε κακὸ σᾶς θύμησα ἴσως ἀλγεινὰ περασμένα—εἶπε λυπημένα ὁ γιατρός.

—Μὴ τὸ λέτε αὐτὸ. κύριε γιατρὲ, κάνει τόσο καλὸ τὸ συναπάντημα καλοῦ κι' ἀμερόληπτου ἀνθρώπου,

Ὁ γιατρός ἔβγαλε ἓνα ἐπισκεπτήριο.

—Εὐχαριστῶ τῆς εἶπε. Κρατήστε ἂν θέλετε τὴ διεύθυνσή μου.

Τὸ πήρε ἐκείνη μὲ χαμόγελο καὶ διάβασε:

ΝΙΚΟΣ ΜΠΑΚΑΛΕΞΗΣ

Παιδολόγος

Θεμιστοκλέους—Τζαβέλλα 22.

Τραβήχτηκε ἀπότομα σᾶν νὰ τὴν δάγκασε φεῖδι.

Τὸ πρόσωπό της κινιόταν σπασμωδικά, τὰ μάτια

της πήραν με μιᾶς ἔκφραση τρέλλης, καὶ παγωμένη βαρειὰ ἔπεσε πάνω στὰ χέρια τῆς νοσοκόμας, ὅμοια με τὸν ἀδύνατο βλαστό, ποὺ τὸν λιγάει ἕνας περαστικὸς ἀέρας.

—Τὶ ἔχει; Τὶ συμβαίνει; ρωτοῦσε φοβισμένα ὁ Γιατρὸς τὴ νοσοκόμα. Τὶ ἔπαθε; Δὲ καταλαβαίνω εἶπε ἐκείνη, τρέμοντας, κ' ἕνα κύμα κακοῦ προαισθηματος ὕγρανε τὰ μάτια της!

—Τὶ τρέχει; ἀκούστηκε ἡ αὐστηρὴ καὶ βροντερὴ φωνὴ τοῦ Μπέρτελλι ἀπὸ πάνω, ἀπὸ ἕνα παράθυρο ποὺ πρόβαλλε ἀκούοντας τὸ θόρυβο.

—Γιατρέ, ἡ κυρία....

Ἔτί; φώναξε, καὶ με μιᾶς βρέθηκε κάτω. Τὴν σήκωσε με δύναμη καὶ τὴν ἀνέβασε πάνω.

Ὁ Μπακαλέξης ἀκλούθησε με μεγαλωμένα μάτια ἀπὸ ἀπορία καὶ φόβο.

Θὰ ἦταν ὡς δέκα λεπτὰ ἔπειτα ἀπὸ αὐτὴ τὴ σκηνή. Τὰ μάτια της, ἀργὰ ἀνοίξανε καὶ κύτταξαν παράξενα τοὺς γύρω σὰν νὰ τῆς φαινόντουσαν ἄγνωστοι ὅλοι, λὲς καὶ ξυπνοῦσε ἀπὸ ὕπνο ἐνὸς αἰῶνα.

Τῆς ἔδωκαν ναρκωτικὸ γιὰ νὰ ἡσυχάση...

Στενοχωρημένοι κατέβηκαν κάτω καὶ πήγαν καὶ κάθησαν σ' ἕνα κιόσκι. Ἐνα μεγάλο στενόμακρο τραπέζι μ' ἕνα κιάσπρο λιγὸν τραπεζομάνηλο μπρὸς του φάνταζε γιομάτο φροῦτα.

Σταφύλλια μαῦρα με ρόγες σκληρές, τόσο μεγάλες σὰν μικρὰ δαμάσκηνα.

Ὁ Μπέρτελλι πρόσφερε στὸ Γιατρὸ. Κεῖνος στενοχωρημένος ἀποτραβήχτηκε.

— Δὲν συνηθίσατε ἀκόμη στὴν κατάστασι; Εἰστε γιατρός; ὡς τόσο, παραξενεύομαι νὰ λυπάστε ἔτσι, γιὰ πράγματα τόσο φυσικά. Θάταν δυστυχισμένη πιότερο ἂν ζοῦσε ὡς τότε ποὺ ἔλεγε, ἂν μάθαινε κάποια ἄσχημα στὶς ὑποθέσεις τῆς ἐπακολουθήματα. Σὰς προειδοποίησα μοῦ φαίνεται καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀπορῆτε.

Ἡ κούρασι ἦταν μεγάλη. Δὲν ξαιρω τὶ συζητήσεις κάνατε, ἀλλὰ εἶναι τόσο εὐθραυστη, μορεῖ ξαφνικά νὰ ξεψυχήση, σὰν ἓνα κουνούπι χωρὶς παλμό.

Ἐχει δά... ὑποφέρει ἡ καυμένη γυναῖκα τόσα πολλά.

— Ναί, μουρμούρισε ὁ Μπακαλέξης, κάτι κατάλαβα, μοῦπε πὼς εἶναι ἀπ' τὴν Ἑλλάδα, πὼς ἔχει ἓνα παιδί...

— Ἄ! σὰς τόπε; ὥστε μήπως τῆς εἶπατε καὶ σεῖς ὅτι εἰστε Ἑλληνας;

— Ναί.

— Καλὰ τὸ κατάλαβα λοιπὸν πὼς κάτι τρέχει.

Ἡ συγκίνηση αὐτὴ τὴν ἔφερε σὲ τέτοια κατάστασι.

Τέλος πάντων λίγα ξαίρω γι' αὐτὴν, σεῖς ἴσως θὰ ἔτυχε καὶ νὰ τὴν ἔχετε ἀκουστά, ἀφοῦ εἰσθε πατριῶτες. Λεγόταν Εἰρήνη Καμπῆ. Προχθὲς, δὲν εἶνε πολὺς καιρὸς ποὺ ἦρθε ὁ ἀδερφός τῆς, ὁ μόνος ἄνθρωπος ποὺ τὴν ἐπισκεπτόταν καὶ μὲ τρυφερῆ

ἀνησυχίαι ζητούσε κάθε τόιο πληροφορίας γι' αὐτήν. Ἀλλὰ μιὰ καὶ τοῦπα ἔπι λίγος κερδὸς θὰ τὴν βλέπη ὁ ἥλιος, ἔφυγε γιὰ πάντα μὲ κερδιὰ ματωμένη. Τὸ παιδί της σαπίζε τὸ δύστυχο στὴ φυλακὴ, γιὰ βλέποντας κάποιε ἀδικία, ὅχ φαινομενικὴ βέβροια, ἀλλὰ πολὺ σκληρὴ, πῆγε σ' ἡν Ἑλλάδα νὰ μνησῆ τὴν πράξη.

Ἄλλ' ἡ δύστυχα κείνος ὁ διαφοροεὶα εἶχε πεθάνει, καὶ συναντήθηκε ἐντελῶς τυχαία μὲ τὸ γυιὸ του.

Στὴ θεὰ του ἔβρασε τὸ αἷμα τους, κ' ὅπως ἡ φυλή σας εἶναι τόσο θερμὴ, ὤρμησε νὰ τὸν σκοτώσῃ, ἐλλὰ στὴ σκέψη ὅτι σκοτώνει τὸν ἀδερφό του...κόρηιασε βαστώντας τὸ πιστόλι.

Δυστυχισμένο παιδί δὲν τούφτανε αὐτὸς μονάχα ὁ πόνος, ἀλλὰ ἀναψε ἄλλη φουρτουνα φωτιάς...

Ἀπόπειρα δολοφονίας.....μπῆκε γιὰ καλὰ στὴ φυλακὴ.

Ὁ γιατρός εἶχε ὑποφέρει τόσα χτυπήματα ὥστε, τίποτα δὲ μπορούσε νὰ τὸν ἐκπλήξῃ. Ὅλα τὰ περιμένε πειά. «Ὁ βρεμένος νερὸ δὲ φοβάται».

Παραστάθηκε σ' αὐτὸ τὸ χτύπημα, μὲ δυὸ ἀνόμοιεσ ἰδιότητες, τοῦ πονεμένου ποῦ στριφογύριζε ἀπὸ τοῦσ πόνουσ, καὶ κείνου ποῦ τὸ ἐλατήριο εἶχε συντριβεὶ καί, δεχόταν ὅλο αὐτὸ μὲ μιὰ παράξενη ἀπάθεια, παράξενη δύναμη πίστεσ κι' ὑπομονῆσ ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ γίνουν, ὅτι δὲν μπορεί νὰ γίνῃ

άλλοιώς, γιατί είναι αδύνατο να γυρίση κανείς πίσω τόν ποταμό, στη κοίτη του.

Όλη ή σκέψη του μαζεύτηκε σ' ένα σημείο, να τρέξη να έλευθερώση κείνο τόν άγνωστο, πού προδύο έτών, άπεπειράθη να τόν σκοτώση, για λόγους πού δέν έμαθε ποτέ, γιατί στην άνάκριση κράτησε μιá άξιοθαύμαστη και πεισματάρικη σιωπή. Άκριβώς γι' αυτό κηρύχτηκε ένοχος και καταδικάστηκε όκτώ χρόνια. Κι' αυτός ό άνθρωπος ήταν γυιός τού πατέρα του, μέσα στις φλέβες του ζούσε ολάκερος ό πατέρας του ή μεριά αυτή ή ήθικη ή τέλεια π' άναναχτούσε στην άλλη μεριά πού στάθηκε τιποτένια έγκληματική κι' αδύναμη...

Στάθηκε για λίγα λεπτά σκεπτικός άμίλητος. Για λίγα λεπτά έζησε μιá ζωή σκληρή, προδιαγεγραμμένη ξεγυμνωμένη. Αισθάνθηκε ναυτίαση να τόν πειράζει. Κάτι σά μολύβι τού βάραινε μέσα του.

Μια άνάσα θολή, φαρμακερή, φλόμωνε τόν άέρα τ' άπόθεμα αυτό, και τόν έπνιγε μαζί με τó μικρόβιο τής τυραννίας, όταν άκουσε την άπάντηση στο έρώτημά του.

— Υπάρχει φόβος ή κοιμισμένη άργεί να ξυπνήσει. Ό χτύπος τής καρδιάς της σιγοσβύνει. Δέν ξαίρουμε ως τó βράδυ τι μπορεί να συμβή...

Μά δέν τολμούσε να πλησιάση. Έστεκε έξω από την πόρτα τού πόνου, με ραϊσμένη καρδιά σέ μύρια κομμάτια, τότε ένοχος, και τότε άνεύθυνος,

ἀφιμένος, στὸν ἔλεγχον τοῦ ἑαυτοῦ του, χω-
ρὶς τῆ βοήθεια κανενός, νὰ τοῦ βρέξῃ τὰ φρυγα-
νισμένα χεῖλη του ἀπὸ τὸ φρικιαστικὸ πυρετὸ τῶν
τύψεων γιὰ τὴ μεγάλη ἀδικία... ποὺ γένηκε.

Ἐξω ἀπὸ τὴν πόρτα ἔστεκε, περιμένοντας νὰ
ἐκδοθῇ ἡ ἀπόφαση. Μ' ἀγωνία παρακολουθοῦσε
κάθε ψίθυρο, κάθε βῆμα κάθε κίνηση....

Τὴν ἄλλη μέρα στὶς δέκα πέθανε.

Ὁ Μπέρτελλι τόξερε ἀπ' τὴ στιγμή ἀπ' τὴν ὀ-
ποία τὴν ἀνέβασε ὁ ἴδιος, στὸ δωμάτιο.

Τὸ προεῖδε, καὶ τὴν νάρκωσε γιὰ νὰ σταματήσῃ
τὸ μαρτύριο. Ὑπέκυψε στὶς συγκινήσεις ἡ ἄτυχη.
Δυστυχισμένε ἀνθρώπε! Μιὰ δύναμη τρομερῆ χυ-
μένη σ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐπακολουθήματα τὸν κυνη-
γοῦσε παντοῦ. Ποιὰ ἦταν; Πῶς τὴν ἔλεγαν; οὔτε
ἤξερε..... θυμῆθηκε τὸ Γιώργη! Κεῖνος τοῦ τὴν
ξήγησε κάποτε.... μὰ δὲν ἤθελε νὰ τὴν παραδεχτῇ
καὶ τὴν ξέχασε.

Ἐνα χρέος ἔπρεπε γρήγορα νὰ τελειώσῃ τὸ ὠρ-
κίστηκε στὸ νεκρικὸ κρεββάτι.

Μιὰ ρυτίδα χοντρῆ στὸ μέτωπο, χάραξε ἕνα βα-
ρὸ καθῆκον νὰ σώσῃ τὸ παιδί τῆς πεθαμένης.

Ὅλη νύχτα τὸν ἀπασχόλησε τὸ ζήτημα αὐτὸ.
Τυλίχτηκε στὴν τραγωδία του, ὅπως θὰ τυλιγόταν
στὸ φαρδί του παλτό.

Ἐφυγε κατὰ τὰ ξημερώματα, καὶ ἐτράβηξε κα-
τευθεῖαν γιὰ τὸ Μιλᾶνο, πῆγε νὰ καθίσῃ σὲ κάποιον
φίλο του. Στὸ δρόμο ἔρριχνε σημειώσεις ἀπ' τὴ μιὰ

μεριά, σάν ένα που επιχειρούσε νά γράψη κανένα λεξικό ή, ημερολόγιο. Δέν συνέβαινε όμως ούτε τὸ ένα, οὔτε τὸ ἄλλο.

Προσπαθοῦσε μ' αὐτὲς τὲς ἄτακτες κοντυλιές, νά συγκεντρωθῆ νά γράψη, νά πείση, νά παρακαλέσῃ. "Ἐγραφε στὸν ἴδιο τὸν ὑπουργὸ τῆς δικαιοσύνης. "Ὅμως βρισκόταν στὸ ἴδιο πάντα σημεῖο, γιατί ἔγραφε καὶ ἔσκιζε, ἐξέθετε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τ' ἄ. διαφιλονίκητα συμπτώματα τῆς ἀρρώστιας του. Τὸ πνεῦμα του παρουσιαζόταν σὲ ἀπέραντη ἔκταση καὶ ποσόν, ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία νά βροντοφωνήσῃ στὰ πέρατα τὴν ἀλήθειαν, τοῦ τρεμούλιαζε τὸ χέρι, καὶ τὰ βέλη τοῦ ξέφευγαν χωρὶς νά ἐγγίζουσι τὸ κέντρο. Ἐπάλαιβε, ὑπόφερε πολύ, γιὰ νά ξεθάψῃ τὴν ὁμολογίαν, ποὺ κρατοῦσε βαθεῖαν στὴν καρδιά του. Αὐτὴ ἡ ἀνασκαφή, τοῦ κόστισε τόσο, ὅσο ἀσῆμι χύθηκε περισσότερο στὸ κεφάλι του.

Ἡ ὠραία πορσελάνη ποὺ ἐθαύμαζαν τόσοι... τὸ ἄμεμπτον τῆς ἀσπρίλας τῆς λεπτοουργίας, ποὺ παρίστανε αὐτὸ τὸ ἄγαλμα κι' ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν Ἰπὸλόψη, ἔσπασε σὲ χίλια θρύψαλλα. Δέν εἶχε προσέξει στὰ ὑλικά, οὔτε στὴ βάση ποὺ ἦταν τόσο, στενὴ, ἀνάλογα στὸ ὕψος.

"Ὅταν ἔφταξε στὸ Μιλᾶνο, ἔστειλε στὴν Ἀθήναν παρακλητικὸν γράμμα ν' ἀφεθῆ ἄεφτερος κάποιος Μ. Δούγκλας ποὺ εἶχε καταδικασθῆ πρὸ δύο ἐτῶν σὲ οὐκταετῆ φυλάκιση.

Ν' ἀφεθῆ ἄεφτερος μὲ προσωπικὴν τοῦ εὐθύνην,

‘Ήουχασμένους τότε περίμενε τὰ νέα του στὴ Βενετία, γι’ αὐτὸ εἰδοποιῶντας τὸν ἐκεῖ πρόξενον ξεκίνησε στὶς δέκα πέντε Αὐγούστου.

Ἡ Βερῶνα δὲν ἄπεχε καὶ πολὺ. Ὅταν ξύπνησε ἀπὸ τὸ βαρὺ ληθαργικὸ ὕπνο του, ποὺ τὸν εἶχε συντρίψει, ἡ Βερῶνα, σὰν ἀβρὸ πολύτιμο ἀνθος, μὲ ἀπαλὴ λεπιότητα, τοῦ χαμογελοῦς, πολὺ δὲ μακριὰ οἱ Ἄλπεις, κατέβαζαν τὴν βαρειὰ των σιωπῆ, καὶ μὲ τὸ κατέβασμα ξετύλιγαν τὶς νυκτερινὲς ἐξάψεις τοῦ ἀφίνοντάς τον, μιὰ δειλία, μὲ μιὰ ταραχὴ μ’ ἓνα ἀδικαιολόγητο φόβο ἀνακατομένο μὲ συχνὲς διαλείψεις τῆς συνειδήσεώς του.

Μιὰ μέρα ἡ βερῶνα τὸν φιλοξένησε. Ἄπειροι συνοικισμοὶ στοὺς κόρφους τῆς, καὶ καμμιὰ γωνιά γι’ αὐτὸν. Ἦταν τόσο ἀνακατομένος ποὺ δὲν ἤξερε ἂν εἶναι αὐτός. Ἄν τέλειωνε ἢ, ἂν ἄρχιζε τὸν κουβάρι τοῦ βίου του. Γυρνοῦσε, σὰν τὸ σκλάβο ἐκεῖνο ποὺ δουλεῦει γιὰ ἓνα θεό, κι’ ἄς μὴν τοῦ δείχνη ποτέ, ἓνα του χαμόγελο. Τ’ ἀπόγεμα πέρασε ἀπ’ τὴν Ἀρένα (ἀμφιθέατρο) ἀρχαῖο ὅμοιο μὲ τὸ στάδιο. Παιζότανε ἡ τζοκόντα. Ὁ τίτλος αὐτὸς τὸν τράβηξε καὶ πήρε εἰσητήριο... Στὰ νειάτα του, τρελλαινόταν γι’ αὐτὴν τὴν Ὀπερα. Μιὰ παλῆ εἰκόνα πρόβαλλε μπροστὰ στὰ μάτια του. Κι’ εἶδε τὸν ἑαυτό του, καθισμένο, μὲ τὴν ἀγαπημένη του γυναῖκα σὲ μιὰ θέση ἐξώστου, στὸ Δημοτικὸ ἀνάμεσα στὸ ὑψηλὸ κοινὸ ποὺ ἀποτελοῦσε τ’ ἀκροατήριον. Τότε κάθε νεῦρο του ἦταν ζωντανό, κάθε αἴσθησις σφριγηλή, κι’ ἔ-

νοιώθε τὰ νειάτα νὰ τὸν τυλίγουνε σφιχτὰ μὲ θεσπεσία δύναμη καὶ τὴν ἀγάπη τῆς γυναικας του, σὰν τὸν κισσὸ νὰ τυλίγεται στὸ ὄλοπράσινο δέντρο τῆς ζωῆς του.

Ἐσκόνησε τὴν εἰκόνα αὐτῆ, μὰ τὸ ξεσκόνισμα ἦταν τόσο δυνατὸ, γιὰ νὰ τὴν διακρίνη πιότερο, γένηκε τόσο ἀπότομα, ὥστε ἡ πυκνὴ σκόνη τὸν ἔπνιξε καὶ ἔκανε τὰ μάτια του νὰ δακρῦσουν νὰ κοκκινήσουν.

Τὸ κοκκίνισμα τὸν ἔτσουξε, καὶ τὰ μάτια γιόμισαν δάκρυα, ...ποῦ μάταια ἀγωνίστηκε νὰ κρατήσῃ τὴ χαριτωμένη σύνθεση.

Ἐνα βαρὺ βράδι τὴ σκέπασε τὴν εἰκόνα αὐτῆ, καὶ εἶδε μὲ μιᾶς τὸ δέντρο τῆς ζωῆς, νὰ ξερριζωθῆ νὰ κυλιστῆ ὀλόξερο ἀπὸ μιὰ ἀρνητικὰ δύναμη. Μέσα στὶς ἀδρῆς χουῦφτες του, οἱ ξεροὶ κλώνοι δὲν ἔλεγαν πειὰ τίποτα στὴν ψυχὴ του, γιὰτὶ ἡ λεπτὴ μυρωδιά τους φτερούγισε, κ' ἀπόμεινε στὰ χεῖλη μὲ τὴ στερνὴ ἀναπνιά, ἡ στιφάδα, ἡ φαρμακίλα μιᾶς παράξενης γεύσης.

Ἡ μουσικὴ τοῦ φωτεινοῦ αὐτοῦ ἔργου, βρισκόταν στὸ ζενιθ, καὶ τὸν ἔλουζε μ' ονατριχίλες, ἀνεβάζοντάς τον στὴν κατοικία τῶν θεῶν, ἀλλὰ ἡ διαλεχτὴ αὐτῆ φωλιά, μονάχα γιὰ ἀνώτερο προσορισμὸ ἦταν, γι' αὐτὸ γκρεμίστηκε, σὰν ἄκουσε τὴ λυγρὴ φωνὴ τῆς πριμαντόνας νὰ λέῃ μ' ἀηδονίστους λαρυγγισμούς,

«...» Ὅσοι δὲν θέλουν νὰ νιώσουν, γιὰτὶ ἤρθανε

στὸν κόσμον τοῦτο, πρέπει νὰ τραβηχτοῦν στὰ ρεῖπια τους καὶ ν' ἀρκεστοῦνε, στὴν ἀντανάκλαση τῆς πρώτης ὁμορφιάς καὶ τῆς θωριάς τοῦ ἡλίου ποὺ κολλᾶ πλαῖϊ τους.....ἄλλως σκιαῶσιν τὸ φῶς!....»

Στὸ σταθμὸ Βικέντζας δὲν στάθηκε πολὺ τὸ τραῖνο. Γρήγορο σὰ θεοῖο π' ἀγκομαχοῦσε, ἴδιο τεραστίο φεῖδι, ἔτρεχε ἀδόρυβα, ἀφίνοντας μικρὰς ἐκτυφλωτικὰς ἀστραπές, πάνω στοὺς ἀσημένιους δίσκους τῶν γραμμῶν, ποὺ ἡ μακρὰ αὐτὰ τους διέγραφε κύκλους, σ' ἀνεβάσματα καὶ κατεβάσματα.

Τὰ λουλούδια τῶν κάμπων, καὶ τὰ πλεγμένα κλαδιὰ τῶν δένδρων ἔσκυβαν δειλιασμένα ἀπ' τὸ ξαφνικὸ πέρασμα τοῦ εὐλύγιστου μὰ φοβεροῦ αὐτοῦ γίγαντα, στὸ βᾶρος ἐνὸς παγωμένου ἀέρα π' ἄφινε πίσω του φεύγοντας.

Ὁ ἥλιος βασίλευε πίσω ἀπὸ μιὰ, ποὺ ἔμοιαζε μὲ προφυλακίδα βουνοκορφῆ κάτασπρη.

Ἦταν τόσο κόκκινος στὴ δύση του αὐτῆ, σὰν νὰ τὸν τσάκωσαν φιλῶντας τὴν ἀγνὴ αὐτῆ κορφοῦλα, καί, ντροπιασμένος κατακόκκινος πῆγαινε νὰ κρυφτῆ.

Ἐκεῖνης τὸ πρόσωπο κάτασπρο, αὐτουνοῦ, φλογισμένο, ταίριαζαν τὴν ἀντίθεση τῆς ζωῆς ποὺ γινᾶ πάντα χαρὰς καὶ δυστυχίες.

Κούνησε θωροῶντάς τα περίλυπα τὸ κεφάλι.

Οἱ δυὸ ἔντονεσ λάμπεισ ἔπνιξαν τὸ βλέμμα του, τὸ θάμπωσαν, καὶ γιὰ πολὺ ὥρα ὅπου κι' ἄν ἔρ-

ριχνε τὸ βλέμμα του, μιὰ κηλίδα μαύρη, μαυροκόκκινη τοῦ σκέπαζε τὸ χαμόγελο τῆς ὕψης, τὸ ἀπαλὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ ὑψώνοντας μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὸν ἀλγεινὸ μεσότοιχο.... Τὸ κρῖμα !..

Ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του πίσω. Ἔτσι ἀκούμπισμένος τιναζόταν νευρικᾶ ἀπὸ τὸ κούνημα τοῦ τραίνου, μὰ περισσότερο ἀπὸ τὸ ρεῦμα τὸ ἠλεκτρικὸ τοῦ πόνου. Ἡ σκέψη του, περιέργως περιηγητῆς, πηγαινοερχότανε μὲ δύο τρία πηδήματα, τὸ ταξίδι—Ἀθήνα ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης—ὡς στὰ μεσόστρατά του, Βικέντζα—Πάδοβα. Ἄραγε θὰ γινόταν αὐτὸ πὺν παρακαλοῦσε; Ἦταν τόσο βαρὺ τὸ ἀκούμπισμα. Μέσα σ' ἓνα χαρτὶ χυμένη ἢ ψυχὴ του θὰ τὴν πίστευαν; φοβόταν μὴν τὸ τσακίσουν καὶ ζωωμένο τὸ πετάξουν σὶὸ καλάθι πὺν πετοῦνε τ' ἄχρηστα, ἀπὸ κάποια ὀρμὴ δυσπιστίας. Δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ τὸ φανταστοῦν ὅτι θᾶταν ἀλήθεια. Κι' ὅμως αὐτὸς ὁ σκαντζόχοιρος ἐπιχειροῦσε οὐράνια ταξίδια σ' ἀνωτερότητες, πὺν πραγματικᾶ κινοῦσε ἢ ἀληθειανὴ του ὑπόστασι τὴν ἰλαρότη καὶ τὴ δυσπιστία. Φθάνοντας στὴ Βενετία βρῆκε τὸν προξένο ἀνυπόμονα νὰ τὸν περιμένῃ, μαζὺ μὲ κάποιον ἄλλον.

Τοῦ τὸν σύστησε, ἦταν Ρῶσσοσ κάποιος Σομπίνωφ πολυεκατομμυριοῦχος τῆς Πετρούπολης ποῦχε καταφύγει αὐτοῦ. Ἐνα σωστὸ κτήνος πὺν ζοῦσε τώρα σὲ βᾶρος τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου ἐπιδεικνύοντας τὰ μπριλαντένια κουμπιὰ τῶν

μανικετιῶν του καὶ τῆ μαργαριταρένια του φιοῦμπα στοὺς χοροὺς.

Καμώματα ἀνούσια, χλωρὸς σὰν τὰ κηρολέμονα π' ἀπλώνονταν σὲ μεγάλη ἀίτινα τὸ κοίφιο γέλιο του... Κυριτοῦσε ἐρευνητικὰ τὸ γιατρό. Λάμπως νὰ τὸν γνώριζε...

Καὶ τοῦ γιατροῦ τὰ μάτια ἀχλόπαιζαν σὰν νεκροκάντιλα ἀνταποδίδοντας τὰ ἴδια.

Σὲ ἀπόσταση δέκα βημάτων διάκρισε ἀπὸ ἓνα βαγόνι τῆς τρίτης θέσης, νὰ κατβαίνει κάποιος, ποὺ ἔκανε τὸ γιατρό ἀνάστατο. Δὲν τὸν καλογνώρισε ἀλλὰ, τὸν αἰσθάνθηκε. Ἦτον ντυμένος ζεστά μὲ πλατὶὰ μαῦρα ροῦχα, σκεπασμένος μ' ἓνα φαρδὺ κασιέλ καὶ, μ' ἓνα κατεβαστὸ κοῦκο π' ἄφηναν νὰ φαίνονται δυὸ μάτια ἀνήσυχα... Ξαφνιάστηκε. Γνώρισε τὰ σοβαρὰ, τὰ γλυκὰ, τὰ ἐπιβλητικὰ μάτια τοῦ Γιώργη.

Αἰώνια ὁ Γιώργης ὁ κάποιος ποῦ ζοῦσε μέσα του, ὀλόφυχα ἓνας ἑαυτὸς, ποὺ δὲν μπορούσε νὰ ξεδιπλώση.

Ἡ φωνή του χαρούμενη ἀκούστηκε.

— Γιατρέ ! — Γιώργη ; μὰ δὲ μοῦ λὲς τί ὀργή συμφωνήσαμε μυστικὰ νὰ πηγαίνουμε παντοῦ μαζί ;

Γέλασε κείνος πικρά. — Τί φταίω ' γὼ ἂν σὲ τραβᾶνε τὰ χῶματα ! Πῆγα κεῖ πάνω, στὸ Μεράνο !

— "Αἰ... ἔκανε χλωμιάζοντας ὁ γιατρός...

— Δὲν φταίω γὰρ κι' ἂν σὲ κυτωῶ, μὲ προκαλέσεις ... συμπάθα με !

Ὁ γιατρὸς τὸν κυτιοῦσε μὲ βαρὺ βλέμμα. Πρὸ λίγου καιροῦ, στὸ Σταθμὸ τῆς Πάδοβας πῆρε τηλεγράφημα ἀπ' τὴν Ἀθήνα, ποὺ τοῦ τῷστελνε ὁ πρόξενος τῆς Βενετίας « Ἀφῆθηκε 'λεύφτερος ἤσυχεῖτε... »

— Γιατρὲ, λίγο ἀδυνατισμένο σὲ βλέπω, δὲ σὲ σήκωσε τὸ ταξίδι. Δὲ σὲ σηκώνουνε καϋμένες μου καὶ τὰ γεράματα... τοῦπε γελώντας.

Ὁ Γιατρὸς δὲν ἔβγαξε τὰ μάτια του ἀπὸ πάνω του. Τοῦ φαινόταν ἄξιο ἀπορίας πῶς αὐτὸς κατῶρθωνε ποῦχε τὴν καρδιὰ κατασπαραγμένη νάχη μέσα του τόσο φῶς, μιᾶς πίστης ἀλλόκοτης, μιᾶς ὑπεροχῆς σπάνιας.

— Πολλὰ γυρέβεις, Γιώργη μου, ἀπὸ ἓνα νοῦ θολὸ, κι' ἀπὸ ἓνα κορμὶ δαρμένο ἀπὸ τῆς ἔγνοιας τὸ καμιτσίκι.

Γερμένος πάνω στὸ τραπέζι τῆς μελέτης θωρῶ τὸ λύχνο μου νὰ σβύνη... λάδι δὲν ἔχει πειὰ, μήτε δανείζεται μήτε πουλιέται. Σβύνει, μ' ἀπελπισιὰ, τὸ παρακολουθῶ αὐτὸ τὸ σβύσιμο, κι' ἔχω τόσα χαλάσματα νὰ διορθώσω... Μὰ ἄδικα ὁ κόπος, τί μπορεῖ νὰ διορθώση κείνος ποὺ ἡ ζωὴ του εἶναι ἓνα πλάνημα; ἐκείνου ποὺ τὴν λέκριασε, τὴ μόλεψε ἀπὸ λαδιὲς ἔτσι ἀπρόσεχτα ἐκτεθειμένη, τὴν ἔλιωσε ἢ πνιχτικὴ νοτιὰ, καὶ τοῦ τὴν ἔφθειρε ἢ ἀντηλιά ;

Ὁ Γιώργης, ἦρθε κοντὰ του πιὸ πολὺ, στάθηκε καὶ μὲ τὰ χέρια στὴ μέση, τὸν κύταζε κάμποσες στιγμὲς ζαρώνοντας τὰ φρύδια.

— Νάτανε κανένας ὑστερόπλουτος νὰ πῶ καὶ ἄγω ... μὰ σὺ τρανὸς γιατρὸς περιζήτητος; σήκωσε τὸ ἓνα φρύδι μορφάζοντας...

— Γιώργη μ' εἰρωνεύεσαι;

Δὲν τ' ἀπάντησε μον' ἔστρεψε ξαφνικὰ σ' ἓνα κοπάδι περιστέρια ποὺ χύθηκε πάνω τους ξαφνικὰ καὶ τοὺς ἔκοψε τὴν κουβέντα.

— Περιστέρια Κρητικὰ φώναξε τσακώνοντας ἓνα ποὺ κάθησε στὸν ὤμο του:

— Κρητικὰ;

— Ναί! Ὅταν ἡ Κρήτη ἦταν Βενετοκρατημένη ἔφεραν περιστέρια ἀπὸ κεῖ ἐδῶ.

Ἡ πλατεῖα τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἦταν γιομάτη, δὲν μπορούσαν νὰ προχωρήσουνε.

— Θὰ μείνης ἐδῶ πολὺ καιρὸ;

— Ναί! ἀναλόγως... Μὰ γιὰ στάσου, δὲν σοῦ φαίνεται πὼς προχωρήσαμε; ποῦ εἶναι οἱ ἄλλοι;

— Μὰ δὲν ἄκουσες; μᾶς ἄφησαν. Θὰ πάνε νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν τοποθέτηση τῶν ἀποσκευῶν, γιὰ κάποιες δουλιὲς δικές των θάρθη... δηλ. ὁ πρόξενος μόνον... γιατί ὁ ἄλλος εἶχε κάπου πρόσκληση. Ἄλλὰ νὰ... ἔρχεται...

καὶ πραγματικὰ ὁ πρόξενος ἦρθε κοντὰ τους καὶ τοὺς ἐξιστόρησε, μὲ τὴν τρόπο ξεφορτώθηκε αὐτὸ τὸν ἐπιτήδειο ἀπὸ πάνω του.

— Ποῦ λογαριάζετε νὰ πάτε;

—“Α! δὲν ἔχουμε πρόγραμμα, ἔτσι κουβεντιάζον-
τας προχωρήσαμε.

—“Ε, τότε ἐλάτε νὰ σᾶς δείξω τὴν ἐκκλησιά,
καὶ τοὺς τράβηξε μέσα στὸν “Αγιο Μᾶρκο.

Εἶχε τελειώσει πρὸ πολλοῦ ἡ λειτουργία. “Ενας
παπᾶς στὸ ξομολογητήρι μετροῦσε ἀπὸ μέσα ἀπὸ
τὸ καφασωτὸ τοὺς πελάτες του. Λίγοι εἶχαν ἀπο-
μείνει. “Ενας ἄλλος πού τοὺς εἶδε πῆγε κοντά τους,
νοιώθοντας πὼς ἦταν ξένοι. Εἶχε γνωρίσει τὸν πρό-
ξενο. Μὲ ὑποκλίσεις τοὺς ὑποδέχτηκε καὶ στὶς
ὑποκλίσεις οἱ τέσσερες ὁδηγοὶ τοῦ κόσμου δώσανε
τὰ χέρια. Τρεῖς ἔμειναν σφιχτὰ δεμένοι γιὰ λίγο,
γιατὶ ὁ ὕστερος ξεπετάχτηκε μὲ μιᾶς σᾶν καὶ κείνο
ποῦκανε νᾶταν βέβηλο. Ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Θερησκεία
καὶ ὁ Νόμος. Τὸ ἔνωμα αὐτὸ νοιώθανε νὰ μὴν
εἶναι ἐγκάρδιο, γιατί τὸ κύταγμά τους ἔμοιαζε σὰν
ἓνα χέρι ἀόρατο πού ξεσκέπαζε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲ
ἀβέβαιο χαμόγελο, κρύβοντας ἔπειτα τὸν ἑαυτό τους
ὁ καθένας χωριστὰ, πίσω ἀπ’τὸ δάχτυλό τους.

Πιὸ πέρα πολὺ μακρύτερα ἀπὸ αὐτοὺς ἓνας τοῦ
λαοῦ χάτζεβε, θαναμάζοντας τὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ
“Αγίου ποῦχε διπλὲς σειρὲς τὰ σίδερα, ἔχοντας στὴν
κάθε γωνιά κι’ ἀπὸ ἓνα φρουρὸ ἀκίνητο μὲ τὸ δι-
καίωμα μονάχα, τὰ μάτια νὰ μετακινῆ.

Σκλάβοι σὲ μιὰ οὐτοπία. Ἀκίνητοι σὰ νὰ μὴν
ὑπῆρχαν, μὰ ἐνεργῶντας μὲ τὸ μυαλό τόσο δυνατὰ,
ὥστε ἡ σκέψη τους σκέπαζε ὅλο αὐτὸ τὸ τεράστιο

οικοδόμημα τὸ προωρισμένο, γιὰ προσευχὴ ἐκείνου, ποὺ μαστίγωσε καὶ, γκρέμισε ὅλα αὐτὰ.

Τὸ παιχνίδι ποὺ ἴπαιζαν αὐτοὶ οἱ μεγάλοι μπρὸς στά μάτια τους γιὰτὶ δὲν τοὺς λογάριάζαν γιὰ ζωντανούς, δὲν τοὺς διέφυγε. Ἄφησαν ἓνα βαθὺ στεναγμὸ, ποὺ πῆγε κι' ἀντάμωσε κάποιον στὸ προαύλιο, καθισμένο σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς μεσαίας πόρτας, ποὺ δάγκανε μὲ θυμὸ τὸ ψωμὶ τῆς φτώχειας.

Καὶ τί θησαυροὶ! τόσοι, μιὰ ἀστραφτερὴ πολύχρωμη γυρλάντα ἀπὸ ρουμπίνια κι' ἀμέθυστους, μαργαριτάρια κι' ἀχάτες μὲ τοὺς σάπφειρους, συντροφιάζοντάς τους, μέσ' τοὺς θαμποὺς καθρέφτες τους, τὸ ἀπλωμένο ἀσῆμι, ἄτεχνο, τεχνικὸ, λεῖο, σκαλιστό.

Ὡρα πολλὴ κουβέντιαζαν αὐτοὶ στὴ μέση τῆς Ἐκκλησίας κι' ἀπὸ τὸ ὕφος τους, καὶ τίς χειρονομίες τους ἔνοιωθε κανεῖς, πὼς ὁ καθένας ζητοῦσε νὰ πείσῃ τὸν ἄλλο, γιὰ κάτι, ποὺ τὸ βρῆκε ὁ καθένας ἀληθινὸ, μὰ καὶ οὔτε αὐτοὶ τὸ πίστευαν στὸ βάθος, γιὰτὶ ἔτσι εἶναι σὲ μερικοὺς νοότροπους ἢ ἀλήθεια, τιποτένια κι' ἀδύναμη.

Ἐκεῖνος μόνο ποὺ δὲ λάβαινε μέρος τώρα στὴ συζήτηση παρὰ ἄφηνε τὰ φαρδιά του γέλοια νὰ τραντάζουνε τὰ τζάμια κι' οἱ θόλοι, ἦταν ὁ Γιώργης. Σιγὰ, σιγὰ τοὺς εἶχε ἀΐσει, κι' ἄρχισε νὰ πεσιέρεναί τὴν ἐκκλησίαν κουνῶντας τὸ κεφάλι πότε, πότε.

Κάποτε τὰ χεῖλη του ἔσκιζαν εἰρωνικὰ καὶ οἶχ-

του χαμόγελα. Τὰ μάτια του μισόθαμπα τυλίγονταν. Γύρισε καὶ τοὺς κύταξε καὶ τοὺς τρεῖς νᾶρχονται πρὸς τὸ μέρος του, ἔχοντας τὸν ἀδελφὸ Ἀντόνιο στὴ μέση. Κεῖνος συνοφρυωμένος σάν ἀρχαῖο Βιβλίο Ψαλμῶν, ἔηγοῦσε, σοβαρολογοῦσε, ζητοῦσε νὰ πείσῃ....

Προφέροντας κάπου, κάπου, κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ : Ἴν ζουσίτσια τούα λίμπερα μὲ ντόμινε.

Ἐφτανε ὡς ταῦτιά τοῦ Γιώργη αὐτὴ ἡ παράκληση, ἀνακατωμένη μὲ τὸ σιγανὸ μουρμούρισμα τοῦ φτωχοῦ ὄξω, πὸν τριγυροῦσε φωνάζοντας τὰ περιστέρια νὰ μοιραστοῦνε μαζὺ του, τὰ ψίχουλα.

Μὲ τὴ σκέψη πυρωμένη καὶ τὸ στόμα σβυσμένο ξερὸ, ἀπ' τὴ λάβα, εἶδε πλάϊ στὴ ζωντανὴ αὐτὴ εἰκόνα πὸν πρόβαλε ἔμπρὸς, νὰ ξανοίγεται μιὰ ἄλλη... μακρυσμένη.

Ὁ σάλος τῆς Πομπήϊας, αὐτὸ τὸ σημάδι τῆς γῆς π' ἀντήχησε τὸ μέγα καρδοχτύπι, ἡ Πομπήϊα, ἡ κεραυνοφόρα πολιτεία μὲ τοὺς θησαυροὺς της, ἡ Βρυσσομάννα κάθε ἀφύσικου, σκληρὴ νὰ δεσπόζῃ, μὲ τὴν ἄγρια μεγαλοσύνη της.

Ἐνας ἀέρας τὴν συνεπῆρε καὶ τὴ σώριασε ρεῖπια, κι' ἓνας πύρινος ποταμὸς τὴν ξέπλυνε. Καὶ στὴ γαλήνη τῆς ἄλλης μέρας ἑκατομμύρια ταπεινοὶ καὶ καταφρονεμένοι ἀναστέναξαν βλέποντας τὸν ἥλιο νὰ τοὺς χαμογελά δικό τους τώρα, μοιρασμένο ἴσο σὲ ὅλους.

...Μὰ κάτι στὸν πάτο ἀπομεινάρια μείνανε ἀπὸ τότε καὶ σιγὰ, σιγὰ, στὸν πολλαπλασιασμὸ, νά τους πάλι οἱ ἴδιοι φούντωσαν ἴδια παράσιτα, σὰν κολλιτ-σάνια ἀπλῶσαν τὰ φύλλα τους προσστατεύοντας τὴν «καλοπέραση». Κι' αὐτὴ σιγοκαταπίνη τὴ φιλοδοξία της, βλέποντας τὶς χρυσαφένιες στῆλες ποῦ ὕψωναν, καὶ ὑψώνουν γιὰ τιμὴ της, ὅσο διαβαίνει ὁ καιρὸς.....

“Ὑψωσε πάλι τὸ βλέμμα κι' ἀνάμετρησε τὸν ὄγκο τοῦ χώρου.

....”Ενας στεναγμὸς τοῦ ξέφυγε: ἄχ καὶ νᾶταν σκολειό! Πόσα βλαστάρια θὰ ζοῦσαν κεῖ μέσα πόσοι ἄνθρωποι θὰ μεγάλωναν ἀπὸ κάτω ἀπ' τὴν τρυφερὴ ματιὰ τοῦ δάσκαλου: Τὶ θαυμάσιο ἔργο ἀνθρωπισμοῦ μὲ δωρεὰ τὴ φοίτηση! ἡ μόρφωση, ἡ ἐπίγνωση τοῦ προσορισμοῦ, ἡ αὐτοδιοίκηση, ἀληθιανὰ διαμάντια.

Κι' ὅμως ἡ καλοπέραση τὰ μάζωξε μονάχα γι' αὐτὴν, κι' εἴσοδο ἔχουνε μονάχα κεῖνοι ποῦναι ἐφοδιασμένοι μὲ συγχοροχάρτια.... τὰ μέσα... Οἱ ἄλλοι; μὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς ἄλλους τοὺς λογαριά-ζεις; εἶνε ἄνθρωποι αὐτοὶ ποῦ δουλεύουν; “Οποῖος δουλεύει καὶ βγάζει τὸ ψωμί του τίμια, εἶναι προ-διαγεγραμμένος στὴν αἰώνια περιφρόνηση... τιποτέ-νιος ἀφοῦ ξενοδουλεύει!...

Αὐτὰ σκεπτόταν θωρώντας τὸ γιατρὸ μὲ τὸν παπὰ νὰ σιγοκουβεντιάζουν. Προχωροῦσαν καὶ ἔστεκαν, καὶ πάλι προχωροῦσαν, τί ἄραγε νὰ ἔλε

γαν ; Λόγια σάν λωτοῦς ποῦναι τόσο ὁμορφα λουλούδια, ἔχοντας ὅμως τὶς ρίζες τους στὴ λάσπη.

Στὸ προσκλητήρι τῶν καιρῶν ἀναπηδᾷ ἡ ἴδια πρωτινὴ κατάσταση, μάταιη, ἀνήμπορη, κάθε θυσία ν' ἀναχαιτήση τὴν ἀνυπόταχτη καὶ παραστρατημένη.

Τὴν ἄλλη μέρα συναντήθηκαν ὄξω ἀπ' τὸ Παλάτιο Ρεάλε.

Σκεπτικοὶ κι' οἱ τρεῖς περπατοῦσαν. Ὅμως γρήγορα συνῆρθε ὁ Γιώργης, κι' ὅπως χαρούμενος τοὺς κύτταξε...

— Τὶ μοῦτρα εἶν' αὐτὰ; Πῶς μοιάζουνε μὰ τὴν ἀλήθεια σάν ἀρχαῖα κείμενα, κι' ἔχουμε ὁ καθένας μας χωριστὰ κι' ἓνα περίεργο δέσιμο.

Μιὰ ὁμορφη Βενετσιάνα πέρασε ἀπὸ μπρὸς τους κυματίζοντας τὴν πυκνοπλεγμένη νταντέλα τοῦ φουστανιοῦ της, ποὺ παρίστανε διάφορα σχήματα στρογγυλὰ, τετράγωνα πολύχρωμα. Περωνώντας ὅμως τῆς ἔπесе ἡ μαντήλα της.

Τρεχάτος ὁ γιατρὸς τὴν σήκωσε καὶ τῆς τὴν ἔδωσε. Ἐκείνη τὸν χαιρέτησε εὐχαριστῶντας τον ψυχρὰ, κι' ἔφυγε.

Ὁ γιατρὸς σκούνησε τὸν πρόξενο.—

— Γιὰ κύττα τὶ καμὰρι λὲς καὶ πάει σὲ πανηγύρι.

— Ἄ! ναι! Βοὲ ἀδερφέ ξέχασα. Ἔρχεστε νὰ πᾶμε; Ἐχουμε σήμερα γιορτὴ 28 Αὐγούστου, γιορτάζουν οἱ γόνδολες.

Τράβηξαν κατὰ κείθε. Οὐρανὴ ἡ ὥρα ἐπὶ τὸ βράδυ.

“Ὅλε οἱ γόνδολες μαζοι ένες στὸ Γερὰν-Κανάλε στολισμένες με ρόδα μ' ἠλεκτρικὰ πολύχρωμα λαμπιόν α ἀνεβοκατέβαιναν ρυθμικὰ εἰς παπίτσες κάτισπρες, βαστώντας τὸ χροῖο τῆς ὀρχήστρας ποῦχαν ἰεσα στὰ σωθικά τους. Οἱ περιφημότερες καντσόνες παίζονταν, καὶ με τὸ κῶμα τῆς μυρουδιάς τῆς ζωῆς, τῶν φώτων, ἀνοκατενόταν τὸ γέλοιο τῆς ἀριστοκρατίσας, με τὸ γέλοιο τῆς κόρης τοῦ λαοῦ, εἰς ἐχθρικά σπαθιά, κυττάζοντας ἡ μιὰ τὴν ἄλλη εἰτοιμες γιὰ μονομαχία, μῖσος ἢ μιὰ, περιφρόνηση ἢ ἄλλη. Κυττοῦσαν σασιτισμένοι τίς εἰκόνες ποῦ χτυποῦσαν ξαφνικὰ στὰ μάτια τους.

Ἡ φωνὴ τῶν ὀδηγῶν φώνηζε «ἐμπρός» καὶ ἔβλεπες τίς γόνδολες στὸ λεπτὸ νὰ περνοῦν ἢ μιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἄλλη, λουλουδένια ἀλυσσίδα, ἀφίνοντας ἀσημένιες γραμμὲς πάνω στὰ ἤσυχα νερά. Στίς ἐκτυφλοτικὲς λάμπες τῶν προβολέων ἄρπαζες στὰ πεταχτὰ κάποια γωνίτσα μιᾶς ζωντανῆς σπαρταριστῆς εἰκονοῦλας σκανδαλιάρικης, ἔχοντας ὅλα τὰ γλυκερὰ χαμόγελα τῆς βενετσιάνικης γῆς, ἄνθη καὶ γυναῖκες βγαλμένα ὅλα στίς προθῆκες τοῦ θαυμασμοῦ.

Κοῦκλες ζωντανὲς με ξέπλεκα μαλλιά ποῦ ἀνεμίζονταν ἀπὸ κάποιο μαγικὸ ἀέρα, με προσωπάκια, σὰ «παναγίτσες» καὶ μάτια βελουδωτὰ, μεγάλα, μικρά, παιγνιδιάρικα, μαῦρα, μαβιά, γελαστά, τρι-

γυρισμένα από στεφάνι μιᾶς σμυραγδένισ λάμπης. Γυναῖκες ὁμορφοκαμωμένες με πλούσιο αἶμα ἑνὸς προορισμοῦ ἀνώτερου, ξεφύλλιζαν τὶς ὁμορφιές τους ἄσκοπα καὶ τὰ ροδοπέταλά τους σὲ βάλτα.

Ἕνας πλοῦτος χυμένος σπάταλα, ἕνα ἀπόγευμα καὶ μιὰ νύχτα ὡς τὸ πρωῖ ἀνώφελος καταστρεπτικὸς σ' ἄν ἐπιδημία, μέσ' στὰ κανάλια, στὰ παλάτια, στὰ σπίτια στὶς πλατείες ὡς στὸ γκόλφ, ἑνὸς μακρυσμένου χωριοῦ, ποὺ κρυβόταν πίσω ἀπὸ πανύψηλα δέντρα, σ' ἄν παιδὶ ἀθάρορευτο ἀνήξαιρο, με τὶς κατακόκκινες στέγες τῶν σπιτιῶν του, σημάδι μιᾶς στάλας ντροπῆς ἀνακατεμένης με πόνο, γιὰ κάποιους ἀδελφοὺς πιδὲ πέρα ποὺ πνίγονταν στὸν μαῦρο καπνὸ τῆς ἀνέχειας.

Ὡς τὸ πρωῖ, οἱ μπάλες τὰ ἄνθη, ὁ χαρτοπόλεμος, τὰ σοκολατάκια, ἡ σαμπάνια, τὰ τραγούδια, τὰ γέλοια, τὰ ἐπιφωνήματα ἕνας πανζουρλισμὸς πλεχτὸς βακχικοῦ χοροῦ, γελαστός, γελαστός, φτερωτός, στοῦ κύκλου τῆς πολύκοσμης πλούσιας πολιτείας χτυποῦσε στὰ μάτια τοῦ γιατροῦ καὶ τοῦ Γιώργη.

Ἀπὸ ὅλα τ' ἀκρογᾶλια ἔσκουζαν, χορδὲς πλήκτρα, φθόγγοι, ἤχοι, σοννάτες. Ὅλα αὐτὰ δούλευαν βαρειά στῆς ψυχῆς τους τὸν καῦμό, τοῦ καθενὸς χωριστὰ κ' ἄλλοιῶτικα.

Τοὺς κούρασε ὑπερβολικὰ, ἰδίως τὸ Γιώργη, ποὺ δὲν τὰ σήκωνε τὰ τέτοια ἢ ἐπαρχία του, νὰ στέκεται ἄνεργος στὰ σκοτάδια αὐτά, μιᾶς ἐκρυ-

λισμένης μανίας, νοιώθοντας στὰ σωθικά του, μύριους σπόρους θαφτούς, νὰ φουντώσουν, νὰ ξεπεταχτοῦν, νὰ πλημμυρίσουν, νὰ πνίξουν, νὰ στραγαλίσουν, τὰ ὄργια αὐτὰ τῶν μαινάδων, τὰ ἄνομα ἀγκαλιάσματα τῶν σάτυρων.

Γι' αὐτό, τὴν ἄλλη μέρα ἄφησε σὲ μεγάλη ἀπορία τὸ γιατρό, τὸ ξαφνικό του φεῦγα, ἀφίνοντάς του δυὸ λόγια γιὰ ἀποχαιρετισμό.

«.....Γιατρέ; »

Συχάθηκα ὅλους αὐτούς, τὸν ἑαυτό μου, ἐσένα καὶ κάθε ὄν ποῦ τὸ λέμε ἄνθρωπο, καὶ ποῦ βρισκόταν χτὲς ἀνακατεμένος σ' αὐτὴ τὴν παραδείσια κόλαση.

Ἄντιο! Ἴσως νὰ μὲ ξαναδῆς πειὰ, μὰ οὔτε καὶ θὰ σοῦγραφα. Ἦθελα ὅμως νὰ σοῦ δώσω μιὰ τελειωτικὴ ἀπάντηση πάνω στὴν ἐρώτηση ποῦ μοῦχεις κάνει πολλὰς τώρα φορές.

Μοῦ φαίνεται πὼς κάποτε σ' ἀπάντησα, τώρα εἶναι ἡ δευτέρα φορά...γιατὶ νὰ ζοῦμε; Ποιὸς ὅμως; οἱ ἄνθρωποι σεῖς, ποῦ πήρατε τὸ προσωπεῖο τ' ἀνθρώπου; Καὶ γιατί νὰ ζοῦντὰ ζῶα ποῦ προσφωνοῦμε τόσο ἐμπαικτικά, χτήνη; Εἶδες ποτέ σου χτήνη νὰ ζοῦν σὲ τέτοια κατάσταση συχαμένη; Ὅπως χτὲς σεῖς οἱ εὐγενεῖς, εὐπατρίδες, κόμητες, βαρῶνοι, τιτλοῦχοι καὶ τράβα κορδέλλα, ποῦ γιὰ νὰ δώσουν μιὰ φιλανθρωπία κάτι, πρέπει νὰ ὀργιάσουν, σὲ γλέντια, σὲ χορούς.

Μιὰ τέτοια ἐρώτηση μονάχα σ' ἓνα ἔκλυτο καὶ

τοὺς ὀπαδοὺς του στέκει. Σ' ἓνα πού ζητᾶ νὰ σταθῆ ὀλόρθος στὰ ξυλοπόδαρα μιᾶς δῆθεν τιμῆς κ' ἀξιοπρέπειας, πού οἰκτείρει, ἐνῶ λαχταρᾶ, πού κακολογεῖ, ἐνῶ ρίχνεται, δίνοντας πρῶτος τὸ παράδειγμα, καὶ στὸ ξεσκέπασμα ζητᾶ νὰ κρυφτῆ σὲ τραγικὸ προσωπεῖο, πού στὸ μέτωπο τοῦχουν βάλλει τὴ σφραγίδα τῆς ὑπόληψης ζωγραφισμένης ἐντονα πάνω της τὸ χαμόγελο μιᾶς μετριοφροσύνης.

Γιατὶ νὰ ζῆς, γιατρέ, στενάξεις γιὰ δὲν μπορεῖς νὰ ζήσης ἐκλυτα στὸ φόβο... μὴ στὴν ἀπασχόλησή σου παρακολουθήσουν τὰ ἦθη σου, τὰ μάτια κείνων πού τῶν ρίχνεις στάχτη.

Κι' ὅταν σοῦ πῶ πῶς εἶμαστε κύτταρα ἐξελιγμένα, μὰ τίμια σ' ὅσους τὸ νοιῶθουν, εἶναι ἐγκλημα πῶ φοβερό αὐτὸ ἀπὸ κείνα τ' ἀποτρόπαια καὶ φρικιαστικά, πού περνοῦσαν χτῆς μπροστά σου, καὶ μ' ἓνα συγκταβατικὸ χαμόγελο παρακολουθοῦσες.... οὐτὰ δὲν ἦταν τίποτα γιὰτὶ γίνονταν ἀπὸ αὐτούς.... Ἄν ὁμως κανένας ἄλλος τολμοῦσε νὰ ἐπιχειρήσῃ... ἓνας τόσο ἀνάξιος, ὅπως ἐκείνον πού ἔσπρωξες μ' ἀηδία χτῆς, γιὰτὶ πῆγε νὰ πειράξῃ, μιὰ συνιορίνα πού σὺ καλοκύτταζες, ἦτανε μεγάλο καὶ φοβερό, ἓνας τόσο μικρὸς νὰ καταδεχτῆ νὰ φτάξῃ στὰ πουπουλένια στρώματα πού πατοῦσες. Τὶ πρόστυχος! Μὰ ἐσύ;... Γιατρέ, γιατρέ, ψάξε τὸν ἑαυτὸ σου, εἶσαι κίβδηλος, ἐπίχρυσος, ἀφίνοντας ὅπου περάσης τὴν πρασινίλα τῆς γανίλας σου. Ἄσε τὸν ἑαυτὸ σου λεύτερο, ἀμόλευτο, κόψε τὰ ψεύτικα φτερά, γιὰ

τι εἶναι καὶ σὺ σ'αυτόν, ἀπὸ τὰ ἴδια ὑλικά φτιαγμένος ἴδιος ἄνθρωπος...γιατρέ, γιατρέ, ἄδικα περὰ φανεύσαι γι' ἀνωτερότητες ποὺ δὲν τις ἀξίζεις, δὲν διαφέρεις σὲ τίποτα..." ὄντας ὁ ἥλιος γέρνει πίσω ἀπ' τὰ μαβιά βουνά, ὅλους ἴσα θερμαίνει καὶ ὅλων τὰ μπόγια ἴσια μακραίνει. Οἱ πρόληψες, ἢ ἀπόκρυψη τῆς πραγματικῆς ἀλήθειας γεννᾶ τίς ἀντιθέσεις κείνες ποὺ μᾶς χωρίζουν.

Γνώριζέ το ἀπὸ μένα δὲ θὰ περάση πολλὺς καιροὺς καὶ ἓνα δυνατὸ φραγγέλιο θὰ διώξη τοὺς ἔμπορους τῶν συνειδήσεων ἀπ' τοὺς ναοὺς τους, ἓνα καιρό. Νὰ γιατί τοῦλάχιστο ζῶ ἐγώ.

Γιὰ πάντα σ' ἀφίνω...

«Γιώργης»

Ὁ γιατρὸς ἔνοιωσε σ'αὐν νὰ τὸν μαστίγωσαν. Ἐτρεμε ἀπ' τίς βουρδουλιᾶς τοῦ Γιώργη. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐκτίμησις ποὺ τοῦ εἶχε, τὸν ἔκαναν στὴν περιπτώσῃ αὐτῇ νὰ καταντροπιαστῇ φοβερά. Οὐτε αὐτὸς εἶχε διαβάσει τὸν ἑαυτό του, ἦταν καὶ μιὰ λεπτὴ μαχαίριά ποὺ τοῦ ἔμπαινε βαθειὰ στὴ καρδιά, καὶ τὸν ἐβεβαίωνε γιὰ τὴν ἀπάτη ἐκλαμβάνοντας γιὰ δική του, τὴ λάμψη διαφόρων ἠθικολόγων, τόσο! ὥστε νὰ τοὺς ξεσηκώνη ζήτημα μεγάλῃς ἀληθινᾶς συγκέντρωσις σ' αὐτούς.

Αὐτὸ δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐμπορευέται καὶ αὐτὸς ἀναιδέστατα κάθε τι, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν ἴδια του τὴ συνείδηση.

Ἀποτελέσμα ἢ καθημερινὴ ἱκανοποιητικὴ σκέ-

ψη...για τὴ μεγάλη του χειρονομία...νὰ σώση τὸ παιδί τῆς ποθαμένης. Νάταν ἄλλος δὲ θὰ τῶκανε! Επιχρυσωμένος φάνταζε παντοῦ λεπτός μετὸ διακριτικὸ καὶ ἀλαφρὸ ἄρωμα τῆς ἀρχοντιᾶς, στοὺς ἄνθρωπους τοὺς συνειθισμένους νὰ κυττοῦν μοναχὰ τὸ ἐξωτερικὸ, κι' εἶναι οἱ περισσότεροὶ ἔτσι, ποὺ δὲν τοὺς δόθηκε ἀφορμὴ νὰ ψάξουν στὰ βάρθη, ἐλκύοντας μετὸ χαμόγελο τὸ διακριτικὸ στὸ νὰ μᾶς κάνουν πρὸ εὐκολοχρησίμευτους γιὰ τὴν κυβένησίν τους.

Ἔτσι μιὰ ἄλλη μέρα, γυρίζοντας στὸ «Λίντο», μετὴν λάντζα ποῦχε πάει στὸ δημόσιο κῆπο κι' εἶχε ἀποθαυμάσει τὰ ἀγάλματα τοῦ Βάγνερ καὶ τοῦ Βέρντι, βρῆκε νὰ τὸν περιμένῃ, ἀνυπόμονα κάποιον γεῖμα μετὰ πολλὰς κόκκινες βούλες. Ἦταν ἀπ' τὸ Μᾶρκο :

Ἔσυρε τὴ μεγάλη πολυθρόνα ἀπὸ ἓνα ξύλο σκαλιστὸ πολύτιμο μετὰ ψηλὰ δερμάτινα ἀκουμπιστήρια καὶ διάβασε.

Μιὰ πνοὴ χαλάστρα τὸν λίγυσε.

Ὁ Μᾶρκος ἀγαποῦσε τὴν κόρη τοῦ βιομήχανου Ἀριστοκλῆ ἀπὸ τὴν Πάτρα, τὴν εἶχε ἀρραβωνιαστῆ ἔπειτα ἀπὸ τὴ συνομιλία του πρὶν φύγει, ὅτι δὲν θὰ ἔφερε ἀντίρρηση στὴν ἐκλογὴ του, φτάνει νὰ ἀγαποῦσε, ἔχοντας αὐτὰ τὰ λόγια ὁ Μᾶρκος τοῦ ἔγραψε «Σύμφωνα μ' αὐτὸ ἀρραβωνιάστηκα.» Τοὺς γάμους μου θὰ κάνω ἅμα θάρθῃς! Ἔλα λοιπὸν γρήγορα πατέρα...

Τὸν ἔπιασε φρίκη. Ἀγαποῦσε τὴν κόρη τῆς ἀδελφῆς κείνου ποῦ σκότωσε—Μὲ τὴ σειρά του θὰ ξεπλήρωνε. [Πιὸ σκληρὸς κι' ἀπ' τὸ βράχο αὐτὸς ὁ φυσικὸς νόμος ἐπιτακτικὰ τοῦ ἔγγεφε, κι' ἔσκυψε τὸ κεφάλι στὸ κάλεσμα.

Ἄπ' τὸ διπλανὸ σκοτεινὸ σαλόνι, τοῦ φάνηκε νὰ ὑψώνεται μιὰ σιλουέττα, σὰ μαύρη προτομή. Ἐκλείσε τὰ μάτια.

Κι' εἶδε στὴ φαντασία του τὸ Γιώργη! Τὸν κυνηγοῦσε παντοῦ, κείνος εἶχε κάψει μὲ τὴν πυράδα, τὸ ἀναίσθητο κορνίζωμα τῆς ψυχῆς του.

Ἡ Δυστυχία τὸν συνέφερε ἐνῶ ξεπέταγε τὸν ἀδιόρθωτο τὸν αἰώνιο ἄνθρωπο μ' ὅλα τὰ βρωμερὰ πάθη του. Ἀνυπομονησία τὸν ἔπιασε νὰ φύγη, μιὰ ὥρα ἀρχήτερα ἀπὸ κεῖ, νὰ πάη νὰ τὰ πῆ ὅλα, νὰ τελειώση κι' αὐτὴ ἡ ὑπόθεση. Νὰ εὐνοήσῃ αὐτὸν τὸν ἐγκληματικὸ γάμο. Τώρα ὁ γυιὸς του ἦταν μεγάλος θὰ τὸν ἔνοιωθε καλά, ἦταν γενναῖα φύση, δὲ θὰ τὸν καταριόταν. Στ' ἀρρωστημένα του στήθη, ἔνοιωσε τὴν καρδιά του πουλὶ ὀλότρεμο νὰ τοῦ φωνάξῃ:

«Καὶ στὸ σταυρὸ πάνω, στοῦ λυτρωμοῦ τὸ κατώφλι ἀνάπαυση δὲ θᾶχω, ἐφ' ὅσον θὰ μ' ἀγγίξῃ τὸ καρφί—Δὲν πεθαίνω ὡς τόσο βλέποντας νὰ μὲ σκίζουν, ἴδιοι σταυρωτὲς, οἱ κριτάδες καὶ τὰ κρίματά μας.

Συλλογίστηκε: Μ' ἀλήθεια τόσο κακὸ ἐγὼ ἔκαμα; Γεννήθηκα κακοῦργος φορῶντας τὸν χιτῶνα

του ἄγνου, γιὰ γεννήθηκα ἄγνος μολύνοντάς με τὸ φοβερὸ πέρασμα κάποιου βούρκου, τοῦ πετάχτηκε ὡς ἐκεῖ ἀπάνω ἀπὸ ἓνα τρομερὸ σεισμό, ξεθεμελιώνοντας τὴν ὑπαρξή μου ;

Μέσα του ἄκουγε νὰ σκούζη σὰν ἀγρίμι μιὰ τρισάγρια τρικυμία, κλαίοντας τὸν ἔρμο, ποῦ τέτοια κατάρρα τοῦ ἔκαιγε τὰ γεράματα.

Μὰ στὴν ψυχὴ του γινόταν κάτι τὸ ἐξαιρετικὸ, λές καὶ κάποια καινούργια καὶ ξεχωριστὴ ιδέα, γεννήθηκε μέσα στὸ μυαλό του, καὶ πῆρε ἀμετάκλητα τὴν ἀπόφασή του, ἡ θρησκεία τοῦ Γιώργη, ἡ πίστη.

"Ἀφῆσε τὴν Ἰταλία μιὰ νύχτα ἀπότομο, ὁ αἰώνιος χρωκόπος τῆς ζωῆς ἀντλώντας ἀπ' τὴν ἀγάπη ποῦχε στὸ Μάρκο τὴ δύναμη, νὰ πάη νὰ ξεπληρώσῃ καὶ στὴν πληρωμὴ νὰ πετύχῃ τὴν εὐτυχία του. Γι' αὐτόν, ἦταν τὸ πιὸ δύσκολο καὶ πιὸ θανατερὸ ἀνέβασμα. Τὸν βασάνιζε μιὰ ἀμφιβολία ἓνα μονάχα. Τὶ εἶχε πεῖ ὁ Μάρκος. Τὰ εἶχε ἀποκαλύψῃ ὅλα τὰ τῆς γέννησής του ; "Ἡξαιρε ὁ Ἀριστοκλῆς ἢ παρουσιάστηκε νόθος ; "Ἄν ἔλεγε, ὁ Ἀριστοκλῆς θὰ ζητοῦσε τὴν πηγὴ τοῦ μυστικοῦ καὶ τότε ; "Ἐὰν ὄχι : "Ἐπρεπε ν' ἀλλάξῃ δρόμο στὴν ὑπόθεση νὰ ἐξηγηθῇ μὲ τὸ παιδί του ἀδειάζοντας ὅλη τὴν ἐπιρροή.

"Ὅπως δὴποτε, ἔπρεπε νὰ ματαιωθῇ, ὅπως κι' ἂν εἶχε τὸ πρᾶγμα, αὐτὸς ὁ γάμος. Ἡ κ. Ἀριστοκλῆ ἦταν ἀδελφὴ τοῦ Φώγιου τοῦ πατέρα τοῦ Μάρκου. Ἦταν λοιπὸν πρῶτοι ξάδερφοι. Αὐτὸ

έκαμε τὸ γιατρὸ νὰ βάλῃ φτερὰ εἰς τοὺς ὄμους του.

Ἡ προίξη φτάνει πάντα τὰ μισὰ σ' ὅσα ξαίρει ἡ σκέψη. Μὰ ταραχὴ γέννηκε μέσα του. Δὲν τὸν χωροῦσε ὁ τόπος, ἔκλεινε τὴν λογισμὸν του στὸ κάστρο τοῦ κρανίου του καὶ λιποψυχοῦσε σὰ γυναίκα. Δὲν πρόσμενε τόσο γοργὰ νὰ σημάνῃ ἡ ὥρα....

Ἐφταξε στὴν Ἀθήνα χάρις νὰ εἰδοποιήσῃ τὸ Μάρκο, καὶ πῆγε κατ' εὐθεία στὴν κλινικὴ του. Τὰ πόδια του τρέμανε, ἀγκάλιασε τ' ἀκουμπιστῆρι τῆς σκάλας καὶ κρεμάστηκε ἀπὸ ἀδυναμία.... ἡ σκάλα ἦταν βουνὸ θεόρατο! Μπῆκε μέσα στὸ γραφεῖο τοῦ Μάρκου κατακουρασμένος, σὰ στραγγισμένο σφουγγάρι, ὅμοιος στὴν ἀγωνία μιᾶς προσευχῆς.

Κατασφιασμένος, τραγιλὸς ἔτσι...πῆδησε ἡ καρδιά του, θωρῶντας στὸ διάδρομο τὸ λιγερὸ ἀνάστημα τοῦ παιδιοῦ του, τὰ φωτεινά του μάτια.

— Παιέρα μου! εἶπε ἀνοίγοντας τὰ χέρια, μὰ σάστισε στὴ θεά του.

Ὁ γερογιατρὸς ἦταν ἀλλοιώτικος. Κακότυχος! Οἱ λύπες ποὺ τὸν παράστεκαν ἦσαν τόσες! Ἀπὸ μιὰ χαραμάδα ἔμπαινε φῶς στὴ σκοτεινιά του, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τοῦ παιδιοῦ, ὕστερα ἀπὸ τὸ σπᾶσιμο τῆς ἀλυσσίδας ποὺ τοῦδενε τὴ λογικὴ.

Τὸν κύτταξε ἀνήσυχα. Μίλια μακρὰ ἀνέμιζε ἡ σημαία τῆς καταστροφῆς.... μὰ δὲν μπόρεσε νὰ διακρίνῃ.... ἡ νειότη εἶν' ἐγωῖστρια.

— Τὶ ἰδιοτροπία πάλι αὐτὴ νὰ μὴ μ' εἰδοποιήσης. Εἶσαι κουρασμένος ὅμως, μοῦ τὸ μαρτυροῦν

τὰ τράβηγμένα σου χαρακτηριστικά... Μὰ δὲν πρὸ φταξε ν' ἀπαντήση, σὴν πόρτα φάνηκε κάποιος. Ἡ οἰκειότητα τοῦ κίνησε τὴν περιέργεια. Ἐγινε κατάχλωμος, ὅταν ἄκουσε τὸ γυιὸ του νὰ τοῦ λέη.

— Πατέρα ὁ π θερός μου— Προσπάθησε νὰ συκρατηθῆ, ψιθύρισε τὰ τυπικὰ λόγια, σφίγγοντας μὴ χανικὰ, τὸ χέρι ποῦ τοῦ πρότειναν.

Τὸν κύτταξε σὴν καταχνιὰ τῆς ζάλης του. Ὑψωνόταν ἔμπρὸς του μὲ τὸ ὀλόισο συμμετρικὸ ἀνάστημα ὅπως τὸ περήφανο πεῦκο ποῦ δὲν τρομάζει ἀπὸ τίποτα ποῦ ξαίρει καλὰ τὴ δουλειά του ἐνῶ κείνου τοῦ τόχε λυγίσει κάποιος κεραυνός.

Θὰ ἦσαν συνήλικες. Ὁ δεύτερος ὅμως φαινόταν γερασμένος κι' ἀνάσαινε ἀπὸ τὸ βούϊσμα τοῦ βορρηᾶ, σὰ τὴν ψιλόλιγνη δειλιασμένη λεύκη.

Ἐνας ἴσκιος φαινόταν προστὰ στὸ μαρμαρένιο πύργο τοῦ μεγάλου καὶ τρανοῦ ἐργοστασίου, ποῦταν βουτηγμένος στὸ χάλκωμα καὶ στὸ χρυσάφι, τὸν ἀφρὸ ἐνὸς κόσμου π' ἀγκομαχοῦσε κάτω ἀπ' τὴς μηχανῆς— ἀπ' τὸ σκύψιμο, σὲ σχῆμα γέφυρας, γιὰ νὰ περάσῃ ἀπ' τὴ ράχη τοῦ τράγου— ἢ ἀλεποῦ.

— Τὶ εὐτυχία νὰ σ' ἔχω, πατέρα, τοῦπε βάζοντας τὸ χέρι του στὸ ὦμο σὰ χᾶδι. Ἐσήκωσε τὰ χέρια, ποῦ τὰ εἶχε μελανιάσει ἢ λύπη. καὶ σκλάβωσε τὸ χέρι κείνου ποῦ τοῦ σκορποῦσε τὴ μεγάλη στάλα τῆς ζωῆς, μέσα στὴς χοῦφτες του.

Κάτι μισοσβυσμένο φτερούγισε ἀπ' τὰ χεῖλη του μὰ ποῦ δὲν τ' ἄκουσε κανεὶς... κάποιον στοχαστικὸ παραλόγεμα.

Ἔτρεμε κάθε χαρακτηριστικό του ἀπ' τῆ χαλκοπράσινη θλίψη, πού ἔσταζε στοὺς σκεβρωμένους τοίχους τοῦ λογιμοῦ του.

Ἐπειτα ἀπὸ βλέμμα συνεννόησης μετὸ Μᾶρκο, ὁ Ἀριστοκλῆς εἶπε:— Ἀπόψε ἡ κόρη μου γιορτάζει, τὶ λὲς Μᾶρκο, τοῦ ἀξίζει μιὰ τιμωρία πού δὲν μᾶς εἰδοποίησε...

Χαμόγελο πικρὸ αὐλάκωσε τὸ στόμα τοῦ γιατροῦ —Βλέπετε, ὁ κύριος, καὶ τὸ τρελλοκόριτό μου, ἕνα ὠραῖο προῖ τὰ ταίριαξαν καὶ μετὸ πολιώρκησαν ζητῶντας τὴ συγκατάθεσή μου. Τῆ δική σας, ὁ κύριος τὴν εἶχε στὴ τσέπη. Λοιπὸν χρειάζονται κι' οἱ τύποι.

Νευρικὰ κυττοῦσε τὸν ἕνα, τὸν ἄλλο: Πάλαιψε νὰ πνίξη ἕνα λυγμὸ, στὴν προσπάθεια νὰ περάση, τὴ γέφυρα τῆς σωτηρίας πού ἦταν τρανώτερη κι' ἀπ' τὴ σκάλα τοῦ Ἰακώβ ...κι' ἀποφασιστικά·

—Θᾶρθω ἀπόψε χωρὶς ἀναβολή.

Κι' ἔτσι κείνο τὸ βράδυ τὸν παράσυραν στὸν ἐξοχικὸ τους Πύργο στὴν «Ἡρεμία». Βρέθηκε κεῖ, καὶ παραστάθηκε μ' ἕνα εἶδος σωματικῆς παράλυσης ἠθικῆς ἀποκτίνωσης. Τὶ μπορούσε νὰ κάνη; Ἡ ζωὴ του, τραβοῦσε πίσω ἀπειρες ἀγωνίες καὶ πίκρες, κομματιασμένες πού καὶ πού ἀπὸ διαφορὲς καὶ παράξενες πτώσεις, φθάνοντας ἔπειτα ἀπὸ κατάλυση ζωϊκῶν συνθέσεων σὲ θανατηφόρα ἀδράνεια, πάνω, στὸ πεδίο φιλοσοφικοῦ ἀγῶνα, κι' ἔτσι ἔμενε

βουβός ἀνήμπορος νὰ τροποποιήση... νὰ ἐμποδίση.

Θυσία, αὐταπάρνηση, ἀλτρουϊσμός, λέξεις πού πειᾶ, δὲν μπορούσαν νάχουν τὴ σημασία, πού θάχαν στὸν πρέποντα καιρὸ. Τώρα τὶς πρόσφερε ἀσυναίσθητα, κ' ὅπως ἦταν ζαλισμένος ἀπὸ τὴν ἀπελπισιᾶ, τὶς ἔβλεπε πότε ἐξογκωμένες πότε λιανές, γυναῖκες μὲ τὰ πόδια θεόστραβα, ἐλεινὲς φτιασιδωμένες σὰν ὄντα τιποτένια, ἔτοιμα νὰ τραβήξουν στὴν καταστροφὴ τὶς δυὸ αὐτὲς ἀγαπημένες ὑπαρξες: Τὶ νὰ κάνη; Ἀπὸ ποῦ νὰ ζητήση βοήθεια; Πῶς νὰ κρύψῃ τὸν πόνο του;

Νὰ φανῆ εὐχαριστημένος, ν' ἀφίση νὰ γίνῃ ὁ γάμος.

Ἦξ ἀδερφε, ἄς τελειώσει αὐτὴ ἡ κωμωδία πού μου στοιχίζει τὴ ζωὴ...τὶ φταίω ἢ γὼ ἂν βρέθηκα ξαδέρφια;

Ἡ διάθλαση τῆς ψυχικῆς του ἀτμόσφαιρας, καὶ ἡ ἀμώδης καὶ καυτερὴ ἔρημος τῆς σκέψης του, ἀπλωναν μὲ διάφορες ἀπάτες καὶ μὲ ψεύτικες ὁάσεις τὶς νταντελωτὲς γωνίες τοῦ ἀντικατοπτρισμοῦ καὶ τὸν ἐπότιζαν μὲ φανταστικὲς σταγόνες νεροῦ μιᾶς ἀνακούφησης. Ὅσο ὁμως προχωροῦσε νὰ τὸν φτάση, τόσο μίκραινε, μάκραινε κ' ἀπόμεινε μὲ τεντωμένα χέρια ἀδύνατος κ' αἰώνιος δουλοπάροικος, τοῦ παράλυτου κεφαλιοῦ του, περπατῶντας στὸ χεῖμαρρο αὐτῆς τῆς ἄμμου, στὴ θύελλα τῆς ἀνυπόφορης λαύρας φελλίζοντας... γιατί νὰ ζῶ; γιὰ ποῖο σκοπὸ; Κι' ἡ φωνὴ του ἀρχόμενη ἀπὸ τὸ ἕνα ἄπειρο καὶ περ-

νώντας τὸ μεσοτόιχο τῆς ὑπαρξῆς του, περνοῦσε στὸ ἄλλο ἄπειρο, ἀφίνοντάς τον ἄδειο, δίχως ἀπόκριση... Μὰ γιὰ νὰ δοῦμε, γιατί νὰ κάνω ἔτσι, ἔλεγε μετρώντας τοὺς κόμπους τῶν δακτύλων του, καὶ ξαφνικὰ σταματοῦσε σὲ μιὰ γωνίτσα μισοσβυσμένη... ἡ ἐξομολόγησις:

... Ἦθελα νάρθω νὰ τὸ πάρω τὸ φτωχὸ μου μικράκι ....

"Ἄρα, ἂν ζοῦσε θάχε τὸ παιδί προστάτη... Ἀλήθεια, σ' αὐτὴ τὴν παράγραφο ποιὸς νάφταιγε; Ἐννοίωσε λιποψυχία. Ὁ οὐρανὸς μαῦρος σὰ τὴν ψυχὴ του τοῦ σκέπαζε τὸ στήθος... μὲ πνιγμονή. Καὶ τὸ βιβλίον ἐκλείσει ὅπως ἀνοίχτηκε ἀλγεινὰ..."

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Μέσα στὰ σαλόνια οἱ εὐτυχησμένοι γλεντοῦσαν. Ἄκουε νὰ φτάνουν ὡς τὴ μεριά του δερσοεὶρὰ γέλοια ἀνάμικτα μὲ ὀνόματα, κάτω στὸν κῆπο, τὰ πυροτεχνήματα τᾶβλεπε σὰ σχήματα ἱερογλυφικὰ στὸ φόντο τῆς νύχτας .... ἀνάμικτα μὲ τὴν ζωηρὴ τὴν ἔντονη εἰκόνα τοῦ Γιώργη.

Τρεῖς ὥρες καὶ πάνω στὴν ταράτσα ἀφημένος ἀπὸ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους ἔζησε τὴ ζωὴ του, παλαίβοντας νὰ πλευρώσῃ τὴ βάρκα του, ἀποφαγωμένη ἀπὸ τὰ κύματα τῶν δακρύων σὲ κανένα λιμάνι λυτρωμοῦ... μὰ δὲν εἶχε τὴ δύναμη!... μὰ ἐνῶ σκοτεῖνιαιζαν ὅλα...

— Πατέρα! ποῦσαι; τί τρέχει;

Μιὰ λαχτάρα στ' ἀκουσμα, στέγνωσε τὴ γλώσσα του, ἔπεσε ἀναίσθητος,

“Ολοι τρέξανε έξω, τὰ γέλοια ἔπαψαν καὶ τὰ τραγούδια, γύρω στὸν ἀναίσθητο γιατρὸ ρωτῶντας κι’ ἀπαντῶντας...πολυκουράστηκες ἢ μεγάλη χαρά!

“Όταν συνῆρθε βρέθηκε στὸ δωμάτιό του. Πλάι του εἶδε καθισμένο τὸ Μάρκο ἀνήσυχο παρακολουθώντας τὸ ξύπνημά του μ’ ἀγωνία.

Τὸ μυαλό του δούλευε δυνατά, μὰ τὸ κορμί του σωστὸ μάρμαρο...

Πέρασαν ἄλλες...ἓνα πρωὶ σιγὰ εἶπε :

— “Ήταν...ἀνώτερο τῶν δυνάμεών μου...εἶμαι ἔνας δυστυχισμένος,

“Όλα θὰ διορθωθοῦν. Γίνου καλά καὶ θὰ τὰ ξαναποῦμε μαζύ, ἤσυχα, ἤσυχα.

Τότε, θὰ μοῦ πῆς πῶς πρέπει νὰ κάμω γιὰ νὰ μοιρασθῶ ἐγὼ τὸ βῆρος τὸ ὑποθετικὸ τῆς εὐθύνης ποῦ σ’ ἄφησαν πεθαίνοντας οἱ γονεῖς μου.

Μὴ θλίβεσαι. Δυσπιστεῖς γιὰ μένα σύ, ποῦ μ’ ἀνάθρεψες καὶ μούδειξες κεῖνο τὸ φῶς ποῦ δυναμώνει, καὶ μ’ ἔμαθες νὰ διακρίνω ἓνα μέλλον ἀρκετὰ εὐτυχισμένο σ’ ὅσους ἔχουνε κάποιο ἐλατήριο μέσα τους ἀναπτυγμένο ἀγάπης ἀνώτερης γιὰ τὴ πάσχουσα ἀνθρωπότητα.

“Ἐχω δύναμη τόση! Μιὰ δύναμη ἀτσαλένια...

Νάξαιρες πόσούπόφερα κι’ ἐγὼ θωροῶντας κεῖνα αὐτὸ τὸ βράδυ, ὑπόμενα, γιὰ νὰ σώσω τὴ μνηστή μου.

Τὰ μάτια τοῦ νέου τυλιγμένα μέσα σὲ μελανοὺς

πέπλους ἀπ' τὴν ἀγρύπνιες κυττοῦσαν βαθεῖα ἐμπνευσμένα σὰν ἀπὸ κάποια εἰκόνα λαχταριστή. "Ὁλα τὰ πούλησσ, πατέρα, δουλεύω γιὰ νὰ σώζω...γι' ἀγάπη τ' ἀνθρώπου..

"Ὁμως παιδί μου δυστυχῶς, διαφέρει πολὺ ὁ πλάστης ἀπ' τὸ πλάσμα του.

Στὰ δίδαξα, στὰ ἔδειξα γιὰτὶ εἶχα χρέος νὰ σοῦ δείξω αὐτὰ τὰ ὑλικά ποὺ ἀποτελοῦν μιὰ τελειότητα. Ἐγὼ ὅμως δὲν εἶχα τὴ δύναμη νὰ τὰ πλησιάσω, γ' ἀπλώσω νὰ τ' ἀγγίξω, νὰ τὰ αἰσθανθῶ ἐνῶ μὲ πλάσανε. Δὲ μοῦ τὸ ἐπιτρέψανε.

Κι' ἅμα ψήθηκα στὸ κλίβανο τῆς ζωῆς ἦταν πολὺ ἀργά. ..γιατὶ μόλις ἐπιχείρησα ἔσπασε ἡ ὑπαρξή μου σὰν τὸ κρύσταλλο. Δὲ δυσπιστιῶ γιὰ σένα, ὦ, ὄχι ἀπεναντίας σὲ θαυμάζω. Ἐχεις κληρονομήσει ἴσως ἀνωτερότητες ποὺ γὼ δὲ γνώρισσα. Ἐκαμα ἀπλὰ τὸ καθῆκο μου νὰ καλλιιεργήσω μ' ἐπιμέλεια τὴν εὐφορη γῆ, ποὺ μοῦ πρόσφεραν, ὄχι ὅπως μὲ καλλιιεργήσανε μένα, ἀλλὰ ὅπως ποθοῦσα.

"Ἦσουν τὸ χρυσάφι, ποὺ ο' ὁποιαδήποτε εἰδικὰ χέρια κι' ἂν βρισκότανε θὰ γινότανε τὸ πανάκριβο κόσμημα. Ἀπότρεψα, ἔσβυσα μὲ τὸ εἶναι μου ὅσομποροῦσα τὴ φωτιὰ τῆς δυστυχιάς ποὺ ἦταν δυνατὸ νὰ σὲ φτάξῃ.

Δὲν ἤθελανὰ γνωρίσης τὸν πόνο αὐτό, ποὺ ξεσκίζει, ὅπως εἶσαι ὑπερβολικὰ εὐαίσθητος καὶ συγκινεῖσαι γιὰ τὴν ἀσκήμια τῆς ζωῆς γι' αὐτὸ τὸ ἀπόσταγμα τῆς θλιβεροῆς μου πείρας, τεῖχος ἰσχυρὸ

έναντίον τῶν περιστάσεων, πού προσπαθοῦσαν νὰ θίξουν μέσ' στίς συμπτωματικές ιδιότητες τὴν ἄγνοια τῆς πραγματικότητας καὶ μποροῦσαν νὰ συν-
τρίψουν τὴ βαθειὰ ἔννοια τῆς ζωῆς σου.

.... Ἀλήθεια ἡ ζωὴ..... ποτὲ δὲν εἶναι ἀπλῆ καὶ
σπάνια εἶναι καθαρὴ. Λὲς πὼς σ' ἔμαθα νὰ ζῆς στὴν
ἀλήθεια, ὅμως σοῦ κρυψα τὸ κυριώτερο μέρος τῆς
ζωῆς σου, τὴ πηγὴ της.

— Τὴν πηγὴ της; τὴ σχέση ἔχει αὐτό; Ὁ γιατρός
σὰ νὰ μὴν ἄκουσε ἐξακολούθησε:

Τὴν ἴσκιωσα μ' ἓνα πέπλο σκοτεινὸ τόσο, ὥστε
νὰ μὴ σοῦ κινήση ἢ ἐλαχίστη πτυχή τὴ περιέργεια
νὰ τὴ σηκώσης. Ὑπάρχουν ἀλήθειες, πού δὲν
λέγονται εὐκόλα, γιατί ὁ καθένας δὲν εἶναι σὲ θέ-
ση νὰ καταλάβῃ, δὲ μπορεῖ, συνήθως ὅμως δὲ
θέλει.

Κρύψιμο φοβερό, ἐπικίνδυνο ὅμως σὰ ἐπακο-
λουθήματα σὰ ἀπρόοπτα. Σὺ ὅμως ἔφτασες σὲ
μιὰ ἡλικία ὥστε νὰ γνωρίζης τὴν ἀξία, ἀδιαφορῶν-
τας γιὰ τὴ τιμὴ πού τῆς δίδουν οἱ σύγχρονοι. Κού-
νησε τὸ κεφάλι περιλυπα κα' ἐξακολούθησε:

Ἄλλοίμονο τὶ εἶν' αὐτὸς ὁ κόσμος.

Ὑπάρχει ἓνα μυστικὸ κα' ὠρκίστηκα στὸ πῶμα
τοῦ πατέρα σου νὰ τὸ φυλάξω, ὥσπου νὰ γίνης
ἄξιος, συχώρεσέ με ἂν ἤρθα λιγάκι ἀργά.

Ἡ ἀγγελία τοῦ γάμου σου μὲ ξύπνησε ξαφνικά,
μὲ τάραξε καὶ μ' ἔφερε σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο, νὰ πάθω
ὅσα ἔπαθα.

ὦ ! Τὴ κόλαση ἦταν αὐτὴ ἡ νύχτα...εἶπε, στενάζοντας τὰ ἴχνη τοῦ μαρτυρίου φαίνονταν βαθειὰ στὸ πρόσωπό του. Εἶχε τὰ μάτια του σκοτεινὰ, στυσμένα καὶ τὰ χεῖλα τρεμουλιαστά μελανιασμένα.

—Θάρος πατέρα, ἐμπρὸς μὴ εὐβάσαι πὼς θὰ μὲ πονέσης, ὅ,τι δῆποτε κ' ἂν εἶναι αὐτὸ τὸ μυστικὸ πές μου ὦ. Δὲν θέλω νὰ ὑποφέρῃς ἔτσι, δὲν ἀντέχω νὰ σὲ βλέπω σ' αὐτὴ τὴν ἀβιοθηρήνη κατάσταση.

—Παδί μου δὲν θὰ σοῦ κρύψω τίποτε θὰ σοῦ ἐξομολογηθῶ, σὰν νάσαι ὁ πνευματικὸς μου. Σὺ εἶσαι τὸ παιδί του, σὺ εἶσαι ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ του καὶ σοῦ χρωστῶ μιὰ ἐπανόρθωση γιὰ τὸ κακὸ ποῦ σοῦ καμα...ὦ ! μὴ μὲ κατακρίνεις, μὴ μὲ καταραστεῖς...

Ἔτριμε ὀλόκληρος σὰ τὸ καλομόφυλλο ὅσο προχωροῦσε.

—Νὰ σὲ καταραστῶ ; Τὶ θέλεις νὰ πῆς μ' αὐτό ; Ἐσένα τὸ πατέρα μου ;

Μὰ ὅ,τι δῆποτε κ' ἂν μοῦ πῆτε δὲ θ' ἀλλάξῃ τὴ μεγάλη μου λατρεία, σεβασμὸ κ' ἐκτίμηση γιὰ σένα, σεβαστέ μου φίλε. Μήπως δὲ σὰς χρωστῶ, ὅτι εἶμαι σήμερα;

Ὁ γέρω γιατρὸς κατάπινε μὲ βία καὶ σὰ νὰ μιλοῦσε σ' ἓνα ποῦ τὰ ἤξαιρε ὅλα, εἶπε:

—Μάρτυρας μου ὁ Θεός, δὲ τῶκανα ἀπὸ προμελέτη, ἀλλὰ ἔφτασα σ' ἓνα σημεῖο, νὰ μὴ μπορῶ νὰ ἐπιβληθῶ στὸν ἑαυτό μου.

Κάθε ἀληθινὸς ἔρωτας εἶναι καὶ μιὰ τραγωδία.
Σοῦχω πεῖ γιὰ τὴ γέννησή σου ἀμυδρά, ἀλλὰ σὲ
μερικὰ σημεῖα λοξοδρόμησα.

Ἐπιχείρησα νὰ ζήσω, στὸ ὀρθὸ, τὸ δίκαιο, ὅπως
σοῦπα. ἀλλὰ σὰν ἤμουνα νέος τὸ καθῆκο μου βάραινε
σὰ σιδερένιο δοκάρι κάποτε τοὺς ὤμους μου
κι' ἔκλεισα τὰ μάτια στὴ πίεση θεληματικά. Εἶδα
τότε τὴ μεγαλοψυχία μου νὰ σωριάζεται μὲ μιᾶς ἀπὸ
ἓνα ξαφνικὸ κτύπημα ποὺ μοῦ σκότεισε τελειωτικὰ
τὴ ψυχὴ. Ἡ θέληση μου χτυπήθηκε ἀπὸ μιὰ πα-
ραλυσία παράξενη καὶ μάταια ἀγωνιζόμουνα νὰ
γίνω κύριος τοῦ ἑαυτοῦ μου.....

Κι' ἔτσι στὸ μισόθαμπο ἀργά, ἀργά κι' ἀνασαι-
νοντας ὁ γιατρὸς τὰ διγῆθηκε ὅλα στὸ νέο χωρὶς
νὰ παραλείψῃ τίποτα. Τὴ σερτὴ του φωνὴ διάκο-
πτε τὸ τίκ-τάκ τοῦ ρωλογιοῦ, σφραγίζοντας τὰ λε-
γόμενα στὸ ἀκριβὸ του ἀντίγραφο.

Ὁ νέος ἄκουε ἄπληστα κι' ἔνοιωθε νὰ τοῦ
πηρουνιάζουν τὰ κόκκαλα, τὰ βάσανα τῆς ταλαί-
πωρης ψυχῆς, πού ἄρχισαν ἀπ' τὴ μέρα ποὺ εἶδε
κεῖνος τὸ φῶς, τὴ φορμαρισμένη στὴ φόρμα τὴ
σκουριασμένη, τὴν πιεσμένη ἀπ' ὅλες τὶς μεριές.

Σὰν τέλειωσε τὴν ἑομολόγησι ἓνα βάρος ἔφυγε
ἀπὸ πάνω του καὶ πιὸ ἤρεμος γύρισε νὰ δῆ τὸ
Μάρκο.

Κεῖνος γονατιστὰ εἶχε πέσει. Ἀκουμποῦσε στὸ
κρεβάτι κι' ἔχοντας κρυμμένο τὸ κεφάλι στὰ μπρά-
τσα του ἔκλαιγε.

Παρουσίαζε στὸ φῶς ποὺ ἔμπαινε ἀπ' τὸ ἀνοιγμα τῶν μπερντέδων μιὰ εἰκόνα σπαρακτικῆ ἀνθρώπου ποὺ ξαφνικὰ ξεγυμνώνεται, τὰ χάνει ὅλα καὶ μπρὸς σ' ἓνα ἐπικίνδυνο πέρασμα σταματοῦν οἱ χτύποι τῆς καρδιάς ἀπ' τὴν ἀγωνία. Τὸ βλέμμα τοῦ γιατροῦ θαμπὰ παρακολούθησε τὴ τύφλωση τῆς χαρᾶς, τὸ ἄλλος μιᾶς νεαρῆς καρδιάς ἀπ' τὸ δάγκωμα ἐνὸς σκορπιοῦ. Νόμιζε πὼς ἔκλαιγε ὁ Μᾶρκος γιὰ τὸν ἑαυτό του, ποὺ βρέθηκε ἔτσι μπλεμένος μαζί του.

— Πόσο τιποτένιος κι' ἐλεινὸς στάθηκε παιδί μου! Ἡ μεγάλη σου καρδιά μπορεῖ νὰ βρῆ λόγια συμπάθειας γιὰ μένα, μὰ γὼ ὁ ἐλεγκτὴς δὲ βρίζω οὔτε ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ βρῶ.

Σήκωσε τὸ πρόσωπο τὸ βρεμένο ἀπ' τὰ δάκρυα κι' ἀπάντησε:

— Σὺ νὰ μὲ συχωρήσης πατέρα ποὺ γίνηκα αἰτία τόσων σου βασάνων. Σκέπτομαι τὸν πόνο σου, τὴ πίκρα τῆς ἀγωνίας σου, βλέποντάς με διαρκῶς μπροστά σου, ἀνακινῶντας σου τὴ θύμηση τῶν τραγικῶν αὐτῶν σκηνῶν, τὴ μεγάλη σου καρδιά, ποὺ μέσα της φώλιασε γιὰ μένα ἡ ἀνώτερη ἀγάπη, ἕνας ἀλτρουϊσμὸς ὑπέροχος ποὺ σ' ἔσπρωξε στὸ ἔγκλημα.

Μέσα στὰ ἔγκατα τοῦ νοῦ σου γίνηκε σεισμὸς γιὰ τὴν ὑποθετικὴ ἀδικία, ποὺ γίνηκε σὲ μένα καὶ στὴ γυναίκα σου.

Δὲν ἀμάτησες πατέρα, Σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ἡ

λέξη, κρίνω, στην ἀληθινή της σημασία δὲ μπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ, γιατί γενικά ὅλοι μας τυπωθήκαμε ἔτσι χωρὶς εἰλικρίνεια καὶ θάρρος γνώμης.

Ποιὸς λοιπὸν θὰ σὲ κρίνῃ γι' αὐτό; ὅλοι μας εἴμαστε στὴν ἴδια κολυμπήθρα βαφτισμένοι, μὲ τὸ ἴδιο λάδι χρισμένοι, τραβῶντας πίσω μας τὴ κληρονομικὴ ἁμαρτία, τὴν ἄγνοια στὴ καθαρὴ ἔννοια τοῦ προορισμοῦ. Ἔτσι πίσω ἀπὸ σένα οἱ ὑπεύθυνοι, οἱ ἠθικοὶ αὐτουργοὶ κρύφτηκαν. Ποιὸς ὅμως εἶναι σὲ θέση νὰ δώσῃ προσοχὴ στὴν ἠθικὴ ζημίαι τῶσων ἀνθρώπων ποὺ χάνονται ὁ ἓνας πίσω ἀπ' τὸν ἄλλο;

Ἐπάρχουν περιστάσεις ποὺ δημιουργοῦν ἀνθρώπους τιποτένιους, κι' ἀνθρώπους μεγαλόψυχους.

Ποτές, ὅμως δὲ γίνεται ξανάστροφο. Μὴ μοῦ ξαναπῆς λοιπὸν αὐτὴ τὴ λέξη.

Τὰ φυσικὰ μειονεχτήματα ποὺ παρασκευάζονται σήμερα στὴν πλειονοψηφία τοῦ λαοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιφυσικῆς ζωῆς ποὺ ζητοῦν πρὸς ὄφελος τῶν ἐπιτηδείων.

Ὅλοι κυττοῦν τὴν ἐπιφάνεια, τὰ φουσκωμένα κεφάλια μὲ τὰ ξύλινα πόδια ποὺ τὰ σκεδιάζουνε φαρδιά πανταλόνια, χωρὶς νὰ ἐξετάζουνε τὴν αἰτία, γιατί διαφέρουν ἀπ' τοὺς κοινούς. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ξυλοπόδαρους, ἀπ' αὐτὰ τὰ νευρόσπατα ἦταν καὶ κείνος ποὺ μ' ἔφερε στὸ κόσμον κι' ἔπρεπε νὰ σταθῇ ἄνθρωπος μὲ τὰ δικά του πόδια καὶ μὲ τὸ δικό του πρόσωπο.

Αισθάνομαι έχθρότητα έναντίον του, όχι για μένα, αλλά για κείνη τή γυναίκα, πού τής παραχώρησε τὰ οικόπεδα του, χωρίς μυστήρι, χωρίς ύλικά, επιβάλλοντάς της νὰ χτίση οικόδομημα, πού δὲ μποροῦσε νὰ κρατήση τὸ πελώριο βάρος του ἢ τρυφερή της γυναικίστικη εἶδη.

Γιὰ τὰ χρήματα πέταξε στὸ δρόμο αὐτὴ κ' ἐμένα....

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια... Τώρα τίς δικαιολογίες αὐτὲς τίς ἀκούω βερεσέ.

Τὸν ἄφησε... φυσικὰ τὸν ἀγαποῦσε κι' ἐπειδὴ τὸν ἀγαποῦσε τὸν ἤθελε ἀλλοιώτικο κι' ὄχι ἔτσι πού τῆς ξεσκεπάστηκε.

Τὸν ἤθελε νὰ θέσῃ τίς ὑποχρεώσεις του σὲ ἀρμονία μὲ τίς δικές της κι' ὄχι γιὰ τὴ κληρονομιά νὰ τίς ποδοπατήσῃ, τάζοντας ὅτι ἅμα τὰ ταχτοποιήσῃ θὰ τὴν πάρῃ μαζί του.

Αὐτὰ τὰ ζύγισε καλὰ ἡ δυστυχισμένη γυναίκα.... Φαντάζομαι τί θὰ τῆς στοίχισε αὐτὴ ἡ ἀπόφαση...

Εἶναι ἓνας ἀνάξιος, δὲ τὸν λυποῦμαι, ἴσα, ἴσα οἱ τέτοιοι ἄνθρωποι πρέπει νὰ ξεπαστρεύωνται ἀπ' τοὺς ἄλλους.

Αὐτοὶ εἶναι τὰ νοσογόνα μικρόβια, γιατί ἡ ἀδιαφορία ἐνὸς πατέρα πού πετᾷ ἔτσι ἀπὸ καπρίτσιο του ἓνα παιδί στὸ κόσμον δὲν εἶναι ἀλαφρὸ σφάλμα, ἀλλὰ τρομερὸ κακούργημα σέρνοντας πίσω του τίς συνέπειες σὰ μικρόβια, μολύνοντας χιλιάδες

ψυχές και προξενώντας χιλιάδες θλίψεις και πόνους.....

Γιατί ;...γιατί, σὺ πατέρα νὰ μοῦ τὸ κρύψεις ; αὐτὸ δὲν ἦταν καθόλου μυστικὸ πὸν νάχη βάση. Καὶ σὺ ;...καὶ σὺ, γιὰ τὴ κληρονομία προτίμησες τὴ σιωπή ; Γύρισε τώρα καὶ καμάρωσε τ' ἀποτελέσματα. Κύτταξε λοιπόν !

Ὁ πόνος τοῦ στεγνὸς τὰ μάτια γυαλισμένα σπρώχνανε τὰ μεγάλα λόγια, πὸν ὁ γιαιτρός με διάφορες χειρονομίες ζητοῦσε νὰ ἐμποδίση, νὰ τὰ μετριάση.

— Παιδί μου μὴ παραφέρεις, ἄκουσε...

— Τί ν' ἀκούσω, τὴν ὑπεράσπιση, τοῦ κατηγορούμενου ;

Πατέρα ἄσε τα, μὴ με κάνεις νὰ φανταστῶ, ὅτι θὰ παίξης τὸ ῥόλο τοῦ πουλημένου δικηγόρου, πὸν ζητᾶ στὴν τεχνοτροπία τῶν λέξεων νὰ πετύχη τὴν ἀθώωση. Μὲ ξοίρεις καλά.

Μὴ μολέβεις ἀνακατεύονταστέτοιες δικαιολογίες.

— Παιδί μου, μὴ μ' ἀναγκάσης νὰ σὲ κτυπήσω με τὰ ἴδια σου τὰ λόγια, πὸν μοῦπες παραπάνω. Ποιὸς εἶναι ἄξιος σ' αὐτὸ τὸ κόσμον νὰ μᾶς κρίνη ; Ὅλοι εἴμαστε βαφτισμένοι στὴν ἴδια κολυμπήθρα....

Κανένας δὲ μπορεῖ νὰ σταθῆ στὸ ὕψος τοῦ κρατῶντας τὸ κοντάρι τῆς σημαίας, τῆς νίκης. Ὅλοι πέφτουμε σὲ σφάλματα ἀπὸ πίεση ἀνώτερη, πὸν τὴ πηγὴ τῆς ἀγνοοῦμε.

—Λὲς νὰ τὴν ἀγνοοῦμε; ἴσως, ἐγὼ ὁμως ὄχι.

Ποιὰ πίεση; τῆς μιζέριας μας; Αὐτὸ θὲς νὰ πῆς, ἔ; Μιᾶς ἀλυσσίδας ποὺ δενόμαστε ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο; γιὰ τὸν ἀναμμένο δαυλό, ποὺ μᾶς στραβώνουν ἀκόμη μωρὰ, γιὰ νὰ μὴ μπορέσουμε νὰ φτάξουμε ποτέσ στὴ πόρτα κείνη ποὺ λαμποκοπάει ἀπὸ πάνω της ὁ ἥλιος τῆς ἀληθινῆς ζωῆς;

Μὰ γὼ γίνηκα ἐπαναστάτης καὶ κατόρθωσα νὰ φτάξω, νὰ δῶ, ν' ἀνακαλύψω, νὰ βροντοφωνήσω.

Καὶ σὰ νὰ μονολογοῦσε...ἔκανε δυὸ τρία βήματα μέσ' τὸ δωμάτιο...

—Μόνος μου τώρα σκοπὸς νὰ τὴν βρῶ—“Α! μητροῦλα μου, γιατί, γιατί αὐτὴ ἡ ἀδικία;

Καὶ κείνη ἢ ἄλλη; Καϋμένη μου ἴρις σὰν μάθης...καὶ δυνατωτέρα.

—Μὰ γὼ τὴν ἀγαπῶ μ' ὅτι καλότερο ἔχω στὸ κόσμο....Πῶς νὰ κάνω νὰ νοιώση, νὰ μὴν ὑποφέρει, νὰ μὴ γίνη ἢ ζωὴ της καμμένη στάχτη;

Ξέσπασε πάλι σὰ παιδί σὲ δάκρυα.

—Παιδί μου, μέσα στὴ τρικυμία τοῦ πόνου σου μὴν ἀφίνεις τὸ φτωχὸ πνεῦμα σου νὰ τσακιστῇ μέσ' τὰ βουνά, ἀπὸ κύματα τῆς θλίψης σου, σὰ φλεῦδι καρδιοῦ τυλιγμένο στὸν ἀφρὸ τῆς ἀπόγνωσης. Γρήγορα τὸ μαεράζι θὰ τσουρουφλίση τὴ ψυχὴ σου, σὰ φλόγα καταστρεπτικὴ.

—“Ὁχι μὴ φοβᾶσαι, ποτὲ δὲ θ' ἀφίσω αὐτὸ νὰ γίνη, θὰ μοῦ περάση. Πολαίβουνε μέσα μου δυὸ

ἀντίθετοι καιροί, κάποιος θὰ ὑπερισχύση. Κι' ὁ κάποιος αὐτὸς εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ εἶναι ὁ Δυνατός. Κεῖνος ποὺ ἀναπτύχθηκε ἀπ' τὴν ἐνδιαφέρουσα μελέτη κάθε ζωντανοῦ βιβλίου, ποὺ ζυμώθηκε μὲ τὰ αἷτια τῆς παραγωγῆς τῶν φαινομένων ἀπὸ τὴν καθαρὴν κι' ἀνόθευτη ἄποψή τους, ποὺ σκάλισε τὸν ἑαυτό μου διορθώνοντας τὸ μπερδεμένο κουβάρι τῶν συναισθημάτων τοῦ ἑσωτερικοῦ ἑαυτοῦ δείχνοντάς μου τὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς τὸν ἀνώτερο, τὴν κάθαρση, βαδίζοντας πρὸς τὴν ἐξέλιξη.

Ὁ Γιατρός τὸν διάκοψε.

— Ποτὲ δὲ μπορεῖς νὰ πεισθῆς, ὅτι ζῆς ἔτσι ὅπως λές, ἀπόλυτα.

Ἐνῶ πιστεύεις καὶ βλέπεις τὴ πλάνη σου καὶ ὅ,τι καταδικάζεις μιὰ φορὰ ἔρχεται περίπτωση τέτοιας φύσης ὥστε νὰ τὸ ἀναιρέσης κεῖνο ποὺ ὑποστήριξες.

Εἶναι τρομερὰ δύσκολη ἡ ζωὴ κι' ὅποιος λέει ὅτι ἔλυσε τοὺς κόμπους τῆς εὐκόλα, πλανᾶται. Εἶναι σύστημα ποὺ ἀπασχόλησε τὶς πέννες τῶν μεγαλύτερων κοινωνιολόγων. Αὐτοὶ ἔγραψαν κι' εἶπαν πολλά ἀλλὰ κανένας δὲ τὰ ἐφάρμοσε.

Βλέπεις θεωρητικά, ὅτι ὅλα γίνονται ἀδύνατα, ἀσυρβίβαστα, γελοῖα εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς. Εἶναι δύσκολη ἡ ἐφαρμογή.

— Λές ; βέβαια ἔχεις δίκιο, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ἐφαρμογή, ἀφοῦ ὑπάρχει φαρδιά πλαταιὰ ἄγνοια ἑαυτοῦ ; Φτωχὲ πατέρα...

—“Ε ! παιδί μου, ένας λαός ύψώνεται, μα τὸ λαὸ ἀποϊελοῦνε τ’ ἄτομα λέει κάποιος μελετητής. Καὶ τ’ ἄτομα μένουν σκοτεινά, ἀνεπηρέαστα.

Ναὶ σκοτεινὰ ἐντελῶς.—“Ὡς τότε ὅμως; ἦρθε καιρὸς πού θὰ ξυπνήσουν.

“Ὡς εἶναι πατέρα χρειάζεται πολὺ μελέτη πάνω σ’ αὐτὰ τὰ ζητήματα μὲ τις προλήψεις ποῦχεις ζυμωμένες μὲ τὰ βότανα τοῦ ὄωμαντισμοῦ δὲ μπορούμε νὰ συμβιβαστοῦμε. Μοιάζουμε τοὺς δυὸ πόλους τῆς μαγνητικῆς βελόνας. Ἐσὺ μοῦ δείχνεις πεισματικά τὸ Βορρῆᾶ καὶ ὅσο νὰ ζητήσω νὰ σὲ σπρώξω. Ὡς αὔριο νὰ καθίσουμε συζητῶντας δὲ θὰ καταλήξουμε σὲ κανένα συμπέρασμα πειστικό. Ἐδέθηκες πειά, ἂν ἐπιχειρήσω νὰ σὲ λύσω....

Χτύπος διακριτικὸς ἐτάραξε τὴ κουβέντα τους.

Ἦταν ὁ ὑπηρετὴς πού ἐρχόταν ν’ ἀναγγείλῃ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ κ. Ἀριστοκλῆ.

Πατέρας καὶ γιοὺς κυττάχτηκαν, ταραγμένοι. Εἶχαν ξεχάσει τὸν τρίτον αὐτὸν πού τοῦ ὄφρειλαν μιὰ ἐξήγησι.

Ὁ νέος σηκώθηκε νὰ τὸν συνεπάρῃ καὶ ὁ γιὰ τρὸς ὑπερβολικὰ ὠχρὸς ἔστρεψε πρὸς τὴ πόρτα.

Ὁ Ἀριστοκλῆς προχώρησε, ἀνακαλύπτοντας συγχρόνως μὲ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα πὼς κάτι τὸ ἐξαιρετικὸ ἔτρεχε.

— Πὼς πάει ἡ ὑγεία ἀγαπητέ μου, ρώτησε. Ἀπὸ τὸ πρῶτ’ ἔστειλα δυὸ φορὲς κι’ ἐρώτησα, ἀλλὰ τώρα ἐρχομαι κι’ ἀπὸ μέρος τῆς Ἰριδας. Αὐτὸ τὸ εὐ-

λογημένο κορίτσι είναι απαρηγόρητο φοβιρὰ γιατί σὰς στερήθηκε καὶ ἡ γλυκεῖα παρακλητικὴ ἄρνηση τοῦ Μάρκου, μὲ τὸ ν. μὴ τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἔλθῃ ἀκόμη, τὴ βασανίζει. Κι' ἀδυνάτισε τὸ φτωχὸ πολὺ. Τώρα δὲ βαστοῦσε, ἤθελε νὰ ἔλθῃ ἡ ἴδια, ἀλλὰ τὴν ἐμπόδισα.

Ἐχεις καιρὸ, τῆς εἶπα, μικροῦλα μου νὰ χαρῆς μὲ τὸ Μάρκο σου, μὰ γιὰ τὴν ὥρα πρέπει νὰ κυττάξουμε τὸν πατέρα. Δὲν ἀξίζει στὴ ζωὴ νάναι κανένας λιγόψυχος ὅταν δὲν τὸ ἀπαιτοῦν οἱ περιστάσεις. Ὁ Μάρκος σοῦ δίδει τὸ μεγαλύτερο παράδειγμα ὑπομονῆς καὶ ἀντοχῆς.

Ἀληθινὰ τὸν καμαρώνω κι' εἶμαι κατενθουσιασμένος, πού ἡ Ἴρις μοῦ θὰ βρῆ πλάϊ σὰς μιὰ ζεστὴ γωνίτσα ὅπως τὴ πόθησε. Ἐγὼ πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσω δὲν ἀντικαθιστῶ μόνος μου τὴν οἰκεγένεια, ἐνῶ σεῖς ἀντίθετα....

Αὐτὰ τὰ λόγια ρίχτηκαν τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο ἐνῶ δὲ μιλοῦσε κυττοῦσε λοξὰ πότε τὸ γιαιτρό, πότε τὸ γυιὸ καὶ τὸ βλέμμα του διψασμένο καρφωτικὸ ζητοῦσε νὰ ξεθάψῃ ἀπὸ τίς σύσπασες τοῦ προσώπου τὴ βεβαιότητα στὶς ὑποψίες του.

— Πολὺ βαρειὰ λόγια, φίλτατε καὶ δὲν τὰ σηκώνουν τ' αὐτιά μου, ἀπάντησε ὁ γιαιτρός, ἀτάραχος.

Ὁ Μάρκος ὅμως σ' ἄν ἄπειρος, ἀγωνιζόταν νὰ φανῆ ἀπαθής. Αὐτὸ ὅμως δὲ ξέφυγε τοῦ Ἀριστοκλῆ, πού σὰ νὰ μὴν ἄκουσε διόλου τὴ διαμαρτυρίαν τοῦ γιαιτροῦ, εἶπε:

— Εἶστε δυὸ καλοὶ καὶ πιστοὶ φίλοι, θ' ἀρνηθῆτε νὰ δέσω τὸ κρῖκο τῆς φιλίας μου μὲ τοὺς ἀδιάσπαστους τοὺς δικούς σας ;

— Πάντοτε θ' ἄστε γιὰ μᾶς ὁ ἀγαπητὸς φίλος. Μὴ μοῦ μιλάτε ὅμως γιὰ μᾶς, γιὰ μένα ἐννοῶ, γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Πλήττω πολὺ. Εἶναι ἱστορία πὺν πρέπει νὰ τὴν ξαίρη κανένας στὰ δάχτυλα πρέπει νάχη ἐπίγνωση σὲ ποιά βάση στηρίζεται ὁ ἑαυτὸς του τ' ἀπάντησε πάλι ὁ γιατρός.

Πέρασαν δυὸ δευτερόλεπτα σιωπῆς.

— Καὶ σὺ κακόπαιδο εἶπε στὸ Μᾶρκο κουνώντας τὸ κεφάλι δὲν ἀναζητᾷς τὴν Ἰριδα ; Δὲν θὰ μοῦ κανες τὴ χάρη νὲ πεταχτῆς ὡς ἐκεῖ ; Νᾶξαιρες πόσο καλὸ θὰ τῆς ἔκανε ἡ παρουσία σου. Ἐγὼ θὰ μείνω συντροφιά τοῦ πατέρα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ σ' ἀναπληρώσω πιστά, κατὰ γράμμα, ὥσπου νᾶρθῆς.

ἌΟ Γιατρός κιντρίνισε, ὁ νέος χαμήλωσε τὸ βλέμμα ἡ συγκίνηση τὸν ἔπνιγε.

— Πήγαινε λοιπόν, δὲν ἔχεις ἐμπιστοσύνη σὲ μένα, τοῦπε πάλι, γελώντας κοροϊδευτικά !

— ὦ ! μὴ γελᾶτε, ἐνῶ ἐγὼ ὑποφέρω δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα.

— Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα ; Τὶ πάει νὰ πῆ αὐτό ;

— Ναί, ναί μὴ παίζετε μὲ τὴ δυστυχία μου..εἶπε καὶ τὰ μάτια του δάκρυσαν.

Ἐπρόφερε τίς λέξεις δυνατά, τόσο πονεμένα, ὥστε μετάδωσε τὸ πόνο του στὸν Ἀριστοκλῆ.

— Μὰ τί σοῦ συμβαίνει παιδί μου ; Πρώτη φορὰ

σὲ βλέπω σ' αὐτὴ τῇ θέσει. Ἐσὺ, μὲ τῇ σιδερένια καρδιά δακρύζεις; μήπως ὁ πατέρας... Εἶστε σοβαρὰ εἶπε γυρίζοντας στὸ γιατρό;

Ὁ Γιατρός εἶχε κλεισμένα τὰ μάτια καὶ συσπασμένα τὰ χεῖλη.

Μὰ πέστε μου, ἐξηγηθῆτε μου τί συμβαίνει; ἐκορυφώθηκε ἡ ἀπελπισία τοῦ νέου, κυττάζοντας τοῦ πατέρα του τῇ δύσκολη θέσει.

Ἐκεῖνος ἄνοιξε τὰ μάτια σὰν νὰ βασανιζόταν ἀπὸ δύσπνοια.

— Μὴ στενοχωρῆτε τὸ Μάρκο περισσότερο ὑπάρχει κάτι ποῦ πρέπει νὰ σᾶς ἐξηγήσωμε γιατί... γιατί εἶναι ἀδύνατο ὁ γάμος αὐτός.

Κρὺς ἰδρωτὰς περιλούσε τὸν Ἀριστοκλῆ. Μιὰ φοβερὴ ὑποψία πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ του. Καθόταν σ' ἀναμμένα κάρβουνα.

Κάποιος ἐλεεινὸς θᾶπε κάτι ἀπὸ τὸ μυστικὸ του στὸ γιατρὸ καὶ δὲν ἀφίνει τὸ νέο νὰ πάρῃ τὴ κόρη του.

Ἦταν ἔτοιμος νὰ φωνάξῃ μ' ὅλη του τὴ δύναμη νὰ πῆ ὅλη τὴν ἀλήθεια νὰ ὑπερασπίσῃ τὴ κόρη του μὰ ἄκουσε τὸ γιατρὸ νὰ τὸν παρακαλῇ γιὰ χατῆρ τοῦ Μάρκου νὰ σεβαστῇ τὸ μυστικὸ ποῦ τοῦ ἐμπιστευόταν.

Ἀπόρησε. Ἄλλαξε λοιπὸν ἡ σκηνοθεσία; Κι' ἀπὸ ἑομολογούμενος γίνηκε ἑομολογητής; Τί νὰ συνέβαινε οὔτε μποροῦσε νὰ καταλάβῃ.

Ἐνα πρᾶμι μονάχα ἐνοιῶθε, πῶς ἐκτός τοῦ

δικού του μυστικού, κάποια άλλη σκοτεινή γι' αυτόν υπόθεση ήταν στη μέση. Υπόθεση που τύλιγε το γιατρό και το γυιό του.

Περίμενε μ' αγωνία. Ποιό εμπόδιο έμπαινε λοιπόν σ' αυτό το γάμο; Στα δευτερόλεπτα αυτά έψαχνε νάβρη... όμως όλες οι τρομερές αναλυτικές λειτουργίες του εγκεφάλου του εξαντλήθηκαν. Ένα άγνωστο τον βάραινε πιηχτό, που χώριζε τις δυο οικογένειες, κάποιο άγνωστο, χωρίς το εμπόδιο της γέννησης της κόρης του.

Κι' έτσι ο γιατρός βρέθηκε στην ανάγκη για δεύτερη φορά να ξαναπεράση τὰ βαλτονέρια λοξοδρομώντας στα κυριώτερα σημεία. Η φωνή του είχε χάσει το χαρακτήρα της ασφάλειας, την ήχητικότητα του περασμένου καιρού.

Ήταν χαλαρή, άδεια σαν το χτύπο π' αφίνει το κούφιο βαρέλι.

Ο Μάρκος έτρεμε. Η συγκίνησή του ήταν άνυπόφορη.

Έχανε για πάντα τό ξύπνημα της τρυφερότερης ίνας της καρδιάς του, το λεπτό άνθος του όνειρου του, το βάθος του αισθήματος του που στηριζόταν στην έλπίδα της εύτυχίας.

Τώρα ή ψυχή του γίνηκε ένα άσήμαντο πράμα... τον σακάτεψαν, τον έγκρέμισαν, μα για μιá στιγμή μονάχα όρθώθηκε με θέληση.

Μηχανικά τὰ μάτια του πέσανε στον άπέναντι τοίχο, σέ μιá πινακίδα που'χε γραμμένα ό παιτέ-

ρας του «Γιατί νὰ ζοῦμε; τί καταλαβαίνουμε; Τί εἴμαστε ἐπὶ τέλους; Ξοδεύουμε ὅλες τὶς δυνάμεις σὲ κάτι ποῦ ζητᾶμε νὰ γεμίση τὴ ψυχὴ μας καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι νὰ δοῦμε ὅλα αὐτὰ σιὸ φεῦγα τοῦ χρόνου νὰ σωριάζωνται σὲ μιὰ μοναδικὴ στιγμὴ.»

Ὁ γιατρὸς διηγόταν ἀσθμαίνοντας.

Λὲν εἶχε δεῖ ποτέ του κάτω ἀπ' τὸ ρυτιδωμένο μέτωπο τῆς συφορᾶς, μάτια πιὸ θλιβερὰ ἀπὸ κείνα ποῦ παρουσίαζε ἡ μορφὴ αὐτὴ ἢ χωσμένη στὰ πουπουλένια μαξιλόρια.

Αἰσθανόταν τὴν ἀγωνία του ν' ἀπαντᾷ στὴν ἀγωνία τοῦ γιατροῦ διὰ μέσου τοῦ διαστήματος. Ἔνοιωθε τὴ τυφλὴ φρίκη τῆς ζωῆς, τὸν ἀνθρώπινο πόνο, τυλιγμένο στὴν ὑπαρξὴ δυὸ ἐγκαταλειμμένων γυναικῶν, τὴν ἀνθρώπινη ἀθλιότητα κολημένη πίσω στὴ ρίζα τῆς κακομοιρίας ποῦ μᾶς κληρονομήθηκε ἀπὸ μέσα ἀπ' τοὺς αἰῶνες.

Ἡ ψυχὴ του ἦταν τόσο ἄδεια, μὰ ξαφνικὰ κείνες τὶς στιγμὲς τὴ γιόμισε ἡ ἀπορία ἀκούοντας τὸν Ἀριστοκλῆ.

— Πολὺ λυπητερὰ εἶναι αὐτὰ, δὲ σὰς κρύβω πῶς ἀνατρίχιασα γιὰ τὴ τραγωδία, ὅμως κάθε λύπη ἔχει καὶ τὴ παρηγοριά της κάποτε. Ὁ τελευταῖος φόβος σας δὲν ἔχει καθόλου βάση. Τὰ γεγονότα ξετυλίχτηκαν μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ μὴ σβύση καὶ τὸ τελευταῖο ἴλαρὸ χαμόγελο. Γιὰ τὶς νεαρὲς ἀγαπητὲς μας ὑπαρξες ὑπάρχει διέξοδος. Εἶχα φοβηθεῖ μὴ

τὸ μυστικὸ αὐτὸ γκρεμίσθη τὴν εὐτυχία τοῦ παιδιοῦ μου, ὅμως νὰ σήμερα ποὺ αὐτὸ σώζει τὴ περίστασι....

Ἄκουστε.... Εἶχε ἓνας χρόνος περάσει ἀπ' τὸ θάνατο τῆς γυναίκας μου. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δὲν τὴν ἀγάπησα ποτὲ οὔτε καὶ κείνη μένα. Λίγο χρόνο ζήσαμε μαζὶ ποὺ δὲν ἦταν καὶ τόσο εὐχάριστος, γιατί ἀπὸ τὸν πρῶτο μῆνα καταλάβαμε τὴν ἀντίθεση τῶν χαρακτήρων.

Κι' αὐτὸ ἦταν ἡ αἰτία καὶ μεγάλωνε μέσα μας μιὰ ἀνεξήγητη μνησικακία. Οἱ δύο μας ἐγαῖσμοι δέθηκαν ἀπὸ τὴν ἀλαφρῆ κλωστή ἐνὸς μίσους γιὰ τὴν ἄνομη ἔνωσή μας, ποὺ στηριζόταν σ' ἐμπορικὸ συνεταιρισμό. Τέλος πάντων στὸ χρόνο πάνω τὴν ἔχασα. Τὴ λυπήθηκα, τὴ πόνεσα σὰ φίλη, ποὺ τὴ συνηθίσαμε καὶ ποὺ ἡ συντροφιά της μᾶς ἔχει γίνεαι ἀπαραίτητη.

Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα χρόνο μέσα στὸ βαγότι τοῦ Ἐξπθές— Ὀριὰν εἶχα συντροφίσα μιὰ γυναῖκα, φοροῦσε κατὰμουρα. Ἦταν πολὺ ὁμορφη. Συνεδίαζε ἓνα τύπο μιᾶς παράξενης καλλονῆς. Ψηλή, πολὺ λεπτὴ, χαριτωμένη. Ὁ τύπος ποὺ μὲ τρσβᾶ πάντα. Μόνος στὴ ζωὴ ὅπως ἤμουν γύριζα σὲ ταξίδια. Σκοπὸς ἦταν νὰ πάω στὸ Βερολίνο γιὰ νὰ κατέβω ἔπειτα στὴ Λειψία γιὰ τὴν ἐμπορικὴ ἐκθεση.

Συναντηθήκαμε στὸ βαγκόν—ρεστωράν. Τὰ μάτια της, μὰ δὲ μπορεῖς νὰ φανταστῆς, γιὰτρὲ τὶ

μάτια είχε σ' ἔπνιγαν στὸ βελουῶδο τους. Ἦταν λιγόλογη, συντηρητικὴ, ἀπόφευγε τὴ συνομιλία. Μὰ μὲ τέχνη, ποὺ τὴν ἔχουμε μέσα μας κατόρθωσα νὰ πετύχω, ἂν ὄχι τὴ φιλία της, νὰ γίνω ὅμως ἕνας ἀνεκτικὸς γνώριμος της. Ἐγνώριζε καλὰ Γερμανικά. Μοῦπε πῶς ἦταν ἀπ' τὴν Αἴγυπτο καὶ πήγαινε στὴ Γερμανία, γιὰ νὰ συναντήσῃ κάποιους συγγενεῖς της.

Τὶ εὐχάριστη ἢ συντροφιά της!

Ἄπὸ τὰ λόγια της, ἀπὸ τὴ στάση της κατάλαβα πῶς εἶχα ἀπέναντι μου μιὰ γυναῖκα μὲ «τετρακόσια» μυαλὰ, σπουδασμένη καὶ πολυγυρισμένη.

Ἄπὸ τότε εἶχα νὰ τὴν δῶ πολὺ καιρὸ ἔπειτα.

Μιά μέρα κατεβαίνοντας τὴ Νόλεντορφ Στράσσε, μέρα τοῦ Γεννάρη ποὺ πηρούνιαζε τὸ τόσοχτεροῦ κρύο τὰ κόκκαλα, τὴν εἶδα ἀπὸ μακριὰ ἢ μᾶλλον τὴν μάντεψα.

Ἄλλὰ ποιὰ ἀλλαγὴ! Ἦταν κουρελιασμένη σχεδόν. Ἡ ἐπιδερμίδα της σκασμένη καὶ σκεπασμένη ἀπὸ μιὰ νεφέλη, ἀπὸ κεῖνες π' ἀφίνουνε οἱ ἀβάσταχτες θλίψεις.

Τὴν ἀκλούθησα, ὡς τὸ σπίτι της. Τὴν ἄλλη μέρα πῆγα, νὰ τὴν ἐπισκεφθῶ. Ἄλλὰ τὴν βρῆκα βαρειά ἄρρωστη. Εἶχε ἀρπάξει ἕνα δυστὸ κρυολόγημα ἀπὸ καιρὸ, ἀλλὰ ἐργαζόταν σὲ κάποιον ἐργοστάσιον καὶ ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ πηγαίνει ἄρρωστη, ξάρρωστη. Τὴν ἐβόηθησα ὅπως μοροῦσα. Ἐφερα γιὰ τὴν ἐξέτασε καὶ μὲ φόβισε. Μὲ συμβούλευσε νὰ

τὴν βγάλω ἀπὸ κεῖ, καὶ νὰ κυττάξω γιὰ κανένα νοσοκομεῖο.

Τὴν ἔβαλα σ' ἓνα ταξὶ καὶ τὴν πῆγα σὲ μιὰ κλινικὴ, γιατί εἶχε πυρετὸ πολὺ. Τὴν περιποιήθη-
κον. Ἐπλήρωσα ἀδρὰ γιὰ κείνη. Ἐνοιωθα νὰ τὴν
τριγυρνᾶ κάποια μεγάλη δυστυχία. Πήγαινα ταχτικά
καὶ τὴν ἔβλεπα, ἔδειχνα μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ
πάντα μὲ τὸ πονεμένο της χαμόγελο μ'εὐχαριστοῦσε.

Ἦταν μονάχη στὸ κόσμο. Δὲν εἶχε οὔτε ἓνα
παιδί... ἔλεγε κλαίοντας ἀπαρηγόρητα. Ἐπειτα ἀπὸ
τόσα χρόνια, στὴν κρυερὴ μοναξιά τοῦ κόσμου ἢ
δικῆ μου στοργὴ ἔμοιαζε μὲ προστατευτικὴ φτε-
ροῦγα.

Ὁ ἄνδρας της ξαφνικὸ εἶχε πεθάνει καὶ τὴν
ἄφησε φτωχὴ σπατιλῶντας στὰ χαρτοπαίγνια τὸ
βιός του.

Ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα, ποὺ πήγαινα καὶ καθό-
μουν μαζύ της κάτι δικό μου ἔμενε ἐκεῖ. Ἦταν τὸ
ίδ ὠδικο φάντασμα ποὺ μὲ τὴ σιέψη εἶχα ἀφιερῶ-
σει ἓνα εἶδος πλατωνικῆς ἰατρείας.

Τῆς φανέρωσα ὅτι αἰσθάνοιουν γι'αὐτήν. Τῆς
εἶπα πῶς ἤθελα νὰ τὴν πέρω γυκαίκα μου, πῶς ἤ-
μουν κι' ἐγὼ μόνος σπαταλῶντας ἄσκοπα τὸν καιρὸ
μου καὶ τὸ χρῆμα μου.

Δὲν ἐδέχτηκε. Μοῦπε:

— Ἡ ἀγάπη ποὺ τοῦ εἰσφέρεις εἶνε πολὺ βα-
ρὴ ἀ γιὰ μένα, δὲ μπορῶ νὰ δώσω γι' ἀντάλλαγμα
τέτοια ἀγάπη. Μιὰ γιὰ πάντα ἀγάπησα, ἀγάπησα

τὸν ἄνδρα μου, μὰ γιὰ νὰ τὸν μισήσω ἔπειτα, ἄρα οὔτε σένα θ' ἀγαπήσω.

— Θὰ περιμένω, τῆς ἔλεγα, ἴσως; μένα μ' ἀγαπήσης λίγο. Δὲ θέλω πολὺ, λίγο. νὰ, τόσο δὰ, γιατί σ' ἀγαπῶ πολὺ, ὑποφέρω. Εἶσαι ἡ γυναῖκα μου, ἡ ὑπαρξη μου, ὁ ἑαυτὸς μου, ἐκείνη ποὺ γύρευα. Εἶσαι ἐκείνη ποὺ ἔχασα καὶ ξαναβρίσκω.

Σὲ τέτοια ἀγάπη ποὺ τῆς ἔδειξα ἐλύγισε, ἔκλαψε καὶ μοῦπε:

Εἶναι κάτι μοιραῖο, ὅπου ἀγαποῦν τρελλὰ, οἱ ἄλλοι νὰ μὴν ἀγαποῦν. Τὴν πῆρα.

Ὅλα μου τὰ ἐλαττώματα, ὅλες μου ἡ ἀδυναμίες βρῖσκανε ἓνα στήριγμα στὴν τρυφερὴ της περιποίηση, στὴν ἀδελφωσύνη της. Δὲν μποροῦσε νὰ μ' ἀγαπήσῃ ὅπως ἐγὼ ἤθελα. Τῆς εἶπα νὰ τὴ στεφάνωθῶ, μὰ μήτε αὐτὸ δὲ τὸ θέλησε. Σεβόμουνα τὴ θλίψη της. ἄν καὶ ὑπόφερνα. Τὴν ἔνοιωθα κοντὰ μου, διάκρινα τὰ φανερὰ ἴχνη τῶν φροντίδων της γιὰ μένα. Νομίζεις πῶς μέσα στὸ σπίτι μου κατοικοῦσε ἡ χάρη, ἡ ἀρετὴ μ' ὅλη της τὴ φυσικὴ μεγαλοπρέπεια.

Μὲ τραβοῦσε, μὲ τραβοῦσε δίχως νὰ τὸ νοιώθῃ. Βρῆκα σ' αὐτὴν τὴν ὁμορφιὰ τὴν ἀπόλυτη.

Σ' αὐτὴ τὴν περίοδο ζοῦσα ψυχικὰ τόσο κοντὰ της. Ἐνα ἀπόγεμα πῆγα σπῖτι, γυρίζοντας ἀπὸ μὰ ἐκδρομὴ, Δεν τὴ βρῆκα στὴ συνηθισμένη της θέση, ὅπου καθότανε κι' ἐκεντοῦσε συνήθως. Πρώτη-

σα και μούπαν πώς προδόν τήν εἶχαν δὴ νά κεντᾶ στήν τραπεζαρία.

"Ετρεξα πρὸς τὰ ἐκεῖ αἰσθανόμενος μιὰ ἀκατάμαχητη ἀνάγκη νά τήν δώ... Τὸ εἶναι μου ὄλο τὴ ζητοῦσε. Ἐσταμάτησα στὴ πόρτα ὄξω. Ἡ πόρτα ἦταν μισάνοιχτη καὶ κατόρθωσα νά μπῶ σιγά. Τὴν εἶδα πεσμένη πάνω σὸ κάθισμα κλαιόντας.

"Ἐγεινα ὄξω φρενῶν. Ὁρμητικὰ βρέθηκα σιμά της ζητώντας τὸ λόγο.

—Τὶ ἔχεις; Δὲ μοῦ ἀπαντοῦσε. Τὴν πῆρα σηκωτὴ στήν ἀγκαλιά μου ρωτῶντας τὴν ἀνήσυχα. Δὲν ἀντιστάθηκε ἀλλὰ καὶ δὲ μοῦ μιλοῦσε.

Τρελλὸς ἀπὸ ζήλεια, ὑποπτεύοντας πῶς τὰ δάκρυα αὐτὰ ἦσαν γιὰ ἓνα ἄλλο ἄρχιζα νά τὴ σφίγγω παράφορα, νά τὴ φιλῶ ὅπου ἔβρισκα, λέγοντας της:

— Δὲ θέλω νά μάθω τὸ μυστικὸ σου, τὸ σέβομαι, μὰ...ἀγάπησέ με καὶ μένα λίγο, χάρισε μου καὶ μένα ἓνα σου δάκρυ. "Αδिका τὰ χύνεις γι' αὐτόν. Εἶναι ἀδύνατο νά σ' ἀγάπησε ὁ ἄντρας σου ὁ πεθαμένος μήτε μὲ τὸ ἑκατοστὸ τῆς δικῆς μου ἀγάπης. Ζύγισε τίς θυσίεις καὶ πές μου ποιανοῦ βαραίνουν πὸ πολὺ; Λυπήσου με μὴ μ' ἀποστρέφεται.

— Γι' αὐτὸ κλαίω τὸ περισσότερο. μ' ἀπάντησε. Δὲ φταίω ἐγὼ ἂν σὲ πικραίνω κι' ἄπλωσε τὰ χέρια της νά μοῦ χαϊδέψη τὰ μαλλιά κυττάζοντάς με μὲ καλωσύνη.

Τὰ μάτια της χαμογελοῦσαν βουρκομένα.

Μιὰ σκοτεινὴ ζάλη μοῦ θάμπωσε τὰ μάτια, Ἡ-

ταν τόσο εὐγενική, τόσο λεπτή, τόσο ἄκακη, τόσο ὁμορφή!

—“Ὅχι! Δὲν φταῖς σύ, τῆς ἔλεγα, δὲν σ’ ἄρμοξε ὁ Γολγοθᾶς ποῦ τραβάς. Ἄρμοξε ἀνάλογο πλαίσιο ζωῆς στὴν ἀγνότη τῆς ψυχῆς σου.

Ἐνα βράδυ γυρίζοντας τὴ βεῖκα κάτω παγωμένο στὸ πάτωμα.

Ὅταν συνῆρθε μοῦ ζητοῦσε νὰ τὴν συγχωρήσω γιὰ τὴν ἀπόκρυψη τοῦ μυστικοῦ της ἠθελε νὰ πεθάνη καὶ τ’ ἀποζήταγε. Μὰ ξαφνικὰ κάποιος τῆς κρατοῦσε τὴ ζωή... ἢ Ἰριδα τὸ παιδάκι μας.

Μετὰ τὸν τοκετό, ἦταν τόσο ἀδύνατη ὥστε οἱ γιατροὶ μὲ φόβησαν.

Ἐνα βράδυμὲ κάλεσε καὶ μοῦπε: Τόσο καιρὸ σὲ τυράννησα, ὅμως ἤμουν καὶ εἶμαι πιὸ πολὺ δική σου ἀπ’ ὅτι ἤμουν μὲ τὸν ἄντρα μου, δεμένη μὲ τοὺς ἱεροὺς δεσμούς. Ἴσως τώρα νάχη πεθάνη, ἴσως ὅμως καὶ νὰ ζῆ.

Στὸ δεύτερο μῆνα ἔνοιωσα πῶς ἡ ἀγάπη του, δὲν ἦταν ὅπως φαντάστηκα, μ’ ἀγαποῦσε γιὰ τὸν ἑαυτό του κι’ ὄχι γιὰ μένα:

Μιὰ ἐποχὴ ὑπόφερα ἀπὸ ἀρθρίτιδα μοῦπε νὰ πᾶμε στὰ λουτρά...ἔπειτα δὲν ξαίρω γιὰ ποιά αἰτία μ’ ἔστειλε μονάχη. Ποτὲ δὲν ἤξαιρα τίς ὑποθέσεις του, ἤμουνα τελικὰ ξένη γι’ αὐτόν. Σωστὴ ἀσφαλιστικὴ Ἐταιρεία. Ποτὲ δὲν τὸν ἄκουσα νὰ μιλῆ γιὰ τὴν οἰκογένειά του: Πόσο τὸν ἀγαποῦσα ὅμως...

Εἶχε κάποιο ἀδελφὸ ἀπὸ τὸ δεύτερο γάμο τῆς

μητέρας του. Κείνος ήταν ένας έκφυλος, ένας έλε-
εινός.

Κεϊ πού βρισκόμουν λαβαίνω ένα τηλεγράφημα
ότι σκότωσαν τόν άντρα μου και να σπεύσω. Πώς
μπήκα στο τραίνο, έπειτα στο σταθμό, στο αυτο-
κίνητο δέ θυμάμαι, μόνο αυτό πώς κάποιος με περι-
μενε μουδειξε την κάρτα του άντρός μου μ' ένα ά-
στυνομικό να με ώδηγήσουν στην κλινική. Ήταν
ή ώρα δέκα τὸ βράδυ.

Φτάνοντας στη Ρωσική έκκλησία, τότε κατά-
λαβα την πλάνη, μα ένοιωσα κάτι βροχὸ να με
πιέζη...χλωροφόρμιο

Την άλλη μέρα τ' όπόγεμα βρέθηκα σ' ένα
σπίτι πού έμοιαζε με νοσοκομείο. Μιά μέρα όλό-
κληρη δέν καταλάβαινα τίποτα, μου είχαν κάνει μια
βαθειά πληγή στην μέση. Πόνοι άνυπόφοροι. Σάν
όνειρο θυμάμαι τόν άντρα μου κατά τὸ σούρου-
πο.... Άπ' τή χαρά μου λιποθύμησα. Μα αντί να
βρω άνακούφηση άνοιξε ή κόλωση και με κατάπιε.
Μέφτυσε φωνάζοντάς μου από «σένα αυτό.» Τί κα-
κό έκανα πές μου συ 'πὸ σου ξομολούμαι. Πήγα
σπίτι σάν έγεινα καλά και μ' έδιωξε στέλνοντάς
μου ένα τσέκ, άνάλογο τής προίκας μου. "Όταν
μου πρότεινες να με πάρης δέχτηκα άποκαμωμένη,
μόνο και μόνο να σωθῶ από την άθλιότητα και
την άτίμωση...ναί μά...σε φοβοῦμαι γιατί είσαι
πλούσιος ίδιος όπως όλους αυτούς....

Δέν μποροῦσε ποτέ να φανταστῆ ένῶ διηγόταν,

την τραγωδία πού ξετυλιγόταν στην καρδιά του γιατρού.

Διάφορες ουσπώσεις του προσώπου τρομερές ξεπηδοῦσαν στο αίσθημα της ἀμφιβολίας, τῆς βεβαιότητας. Κι' ὡς τόσο...

Λαχταροῦσε νὰ μὴν ἦταν κείνο πού οβόταν.

—Τὸ ὄνομά της; φώναξε πετώντας τὰ σκεπάσματα.. Θεὲ καὶ φύλαξε.

—Γιατρέ, τι πάθατε τι εἶναι....—Θὰ μοῦ πῆς; Εἶχε σηκωθεί κι' εἶχε πλησιάσει κει πού καθόταν ὁ ἄλλος καὶ τὸν τραβοῦσε ἀπ' τὸ γιακά. Ὁ Ἀριστοκλῆς σάστισε. Ὁ Μάρκος τοῦ βαστοῦσε τὰ χέρια.

—Ἦσυχάστε πατέρα, δὲν εἶναι τίποτα....σύμπτωση θάναι...

—Τὸ ὄνομά της; τοῦ ξανάπε βραχνά,

—Δὲν μοῦ τόπε. Μονάχα τὸ πατρικό της.

—Μάρθα Ἰωάννου.

—Μάρθα! φώναξε ὁ γιατρός μὲ τρομερὴ φωνή, ἡ γυναίκα μ...Ταλαντεύτηκε."Ἐπιασε μὲ τὰ δυό του χέρια τὸ κεφάλι του.

Κ' οἱ δυὸ τὸν ἄρπαξαν καὶ τὸν ξάπλωσαν στὸ κρεββάτι.

Μέσα στὸ δωμάτιο τρεῖς ψυχὲς πάλαιβάν.Οἱ δυὸ βρέθηκαν ἄθελα μέσα στὰ ἐρείπια τῆς τρίτης, ἴδιες κουκουβάγιες, μοιρολογώντας τὸ κούφωμά του πού σάπισαν μὲ τὸν καιρὸ καταστρεπτικὲς θύελλες. Ἡ ζωὴ τους κυλιόταν, δίχως φῶς, μὴ βρίζοντας

ἀρχή, οὔτε τέλος. Ὑπάρξεις πὺν θὰ μποροῦσαν
νᾶναι ἄλλες ἔσκυβαν θωροῶντας ἀπ' τὰ χαλάσματα
τὴν ὑπόγειο ἠθικὴ πὺν σεροτόταν κάτωθὲ τους
Ἐνα βῆμα μονάχα....καὶ θὰ τοὺς τραβοῦσε τὸ
βρωμερὸ κῦμα τῆς ὑπονόμου.

Ἄναισθητος ἦταν ἀπὸ ὤρες. Κεραυνοβόλος συμ-
φόρηση. Ἡ πλάστιγγα ἔγερνε βαρεῖα στὸ μέρος
τοῦ θανάτου.

Στὴ βαθεῖα γαλήνη τῆς νύχτας ξεψύχησε ἀφί-
νοντας στὸ κάτασπρο μέτωπο μαρμαρωμένη τῆ
ρουτίδα ἐνὸς ἀνείπωτου πόνου, αὐλάκι ἐνὸς λεπι-
διοῦ μιᾶς πίκρας ἀγεφύρωτης..

Ἐσβυσαν ὅλα μὲ τῆ φεῦγα του μέσα στοὺς
ἴσκιους τῆς νύχτας. Ἡ ἔγνοια, ὁ ξυλοκόπος πὺν ἀ-
κούραστα πελεκοῦσε τὸ μυαλό του, διαλύθηκε σάν
καπνός. Οἱ ἀλυσσίδες μὲ μιᾶς ἔσπασαν, κι' ἡ ἀπά-
θεια τὸν σήκωσε στὴν Ἡράκλειά της ἀσπίδα δί-
νοντάς του τὴν τελευταία ἀπάντηση, «στὸ γιατί νὰ
ζοῦμε» στὸν ἐφιάλτη πὺν τὸν κυνηγοῦσε πίσω του,
τσακίζοντάς του, κάθε μελλοντικὴ ἐλπίδα, χωρὶς
ποτὲ νὰ δῆ τὸ κατακάθι της, ποῦχε σταλάξει στ'
ἀνατομείου τὸ σκοτεινὸ καὶ χαμηλὸ σπίτι.

Ἐπειτα ἀπὸ ἕξη μῆνες παντρεύτηκε ὁ γυιὸς
του. Ζοῦσεμὲ μεγάλη ἀπλότη πλάϊ στήσυντροφισσά
του, πὺν εἶχε κατορθώσει νὰ τὸν νοιώση. Ἐργα-
ζόταν δωρεάν. Ἦταν πολὺ ἀγαπητός, λαμπύριζε,
ἴδιο ἄστρο στὶςζοφερὲς νυχτιὲς τοῦ πόνου. Οἱ φοι-

τηταί τον λάτρευαν, έχοντάς τον έπίτιμο μέλος τής φοιτητικής συντροφιάς των.

Όμως ώς τό τέλος οί δύστυχοι ήταν και αυτοί δεμένοι πίσω από τά άπρόοπτα, τά έπακολουθήματα, τά λάθη. Μιά μέρα κείνη καθόταν στόν κήπο, και μπογιάντιζε τά κάγκελα του φράχτη. Κάποιος πλησίασε και ζήτησε νά τήν δῆ...

— Κυρία μιá χάρη. Στο χέρι σας νά προλάβωμε.

Κρατώ στα χέρια μου κάποιο μυστικό....μá ντυθήτε γρήγορα, πρόκειται για τήν μητέρα του Μάρκου...

Μόλις άκούσε κείνη πέταξε ότι κρατούσε στα χέρια της.

Άκούτε....πάνε χρόνια τώρα που ή γυναίκα μου γνώριζε τήν κ. Μαίρη. Έγώ πήγα στην Άμερική και τής άφησα και τις δυό, έπειτα από βάσανα. Είχε άφήσει τον άντρα της για αίτιες που μπορεί ίσως νά ξαίρετε. Άλλά ή δύστυχη γυναίκα μου πέθανε και τό κορίτσι μου έπειδή ήταν πιασμένη ή κ. Κυριαζή μίλησε και τή βάλανε στο φτωχοκομείο. Έπειτα από χρόνια ήρθα ... και ταχτικά πηγαίναμε και τή βλέπαμε, ξαφνικά όμως άρρώστησα και κάναμε δυό μήνες νά πάμε. Προχθές έμαθα πώς πέθανε και με φρίκη άκουσα ότι τήν πήγαν στ' Άνατομείο. Κείνη δέν μ'άφησε ποτέ νά πω άπ' αυτά στο γυιό της. Ξαίσαμε όμως καλά, ότι ήταν ύφηγητής παρακολουθούσαμε τή ζωή του, και χαιρόταν ή δύστυχη.

.....Μὰ γιὰ σκεφθῆτε...στ' Ἀνατομεῖο ἢ μάνα του....

Ἔβγαλε καὶ τῆς ἔδωσε ἓνα μενταγιὸν καὶ κάτι γράμματα τοῦ πατέρα του πρὸς τὴν μητέρα του. Τὸ μενταγιὸν εἶχε δυὸ θήκες. Ἄνοιξε τὴν πρώτη, ὁ πατέρας τοῦ Μάρκου, ἄνοιξε καὶ τὴ δεύτερη, μιὰ κόρη πολὺ νέα...λεπτὴ μὲ πολὺ γλυκὰ χαρακτηριστικὰ, ἔμοιαζε πολὺ τοῦ Μάρκου.

Μὲ μιᾶς βρέθηκαν στ' αὐτοκίνητο καὶ τοὺς πέταξε στ' Ἀνατομεῖο. Ὁξω στὸ πεζοδρόμιο εἶδε τ' ἀμάξι τὸ φαρδὺ τ' ἀνοτομείου νὰ στέκη κί' ἐργάτες νὰ βγάζουν τοὺς μουσαμάδες. Μιὰ εἰκόνα φρικιαστικὴ τὴν ἔκανε νὰ τρεμουλιάξῃ. Ξεφόρτωναν πτώματα ἀνακατεμένα γυμνά, ἀπὸ διάφορα νοσοκομεία, ἄλλα πουλημένα...ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Στάθηκε μπρὸς στὸ ὕψος αὐτὸ γιὰ τὴ βοήθεια τῆς Γιατρικῆς...σαστισμένη, μὰ θωρώντας τὸ σκοτάδι τοῦ βάρους πρὸς τὰ κάτω...ζαλίστηκε ἔφριξε, ἀπ' τὴν παγωνιά καὶ τὴ μοῦχλα τῆς εἰκόνας αὐτῆς.

Στὴν εἴσοδο τοῦ οὐκίτωνου τοίχου ἔνοιωσε τὴ βαρειά τῆς φορμόλης μυρουδιὰ νὰ τὴν πνίγῃ. Ἀπὸ τὴ δεξιὰ μεριὰ κύτταξε κατὰ τὴ δεξαμενὴ πού τὰ φύλαγαν τὰ πτώματα, μερικὰ εἶχαν μείνει, ἰδίως παιδιῶν καὶ ἀνδρῶν. Ἀπελπισία ἔσφιξε τὴν καρδιά της. Ὅλα θάταν στὴν αἴθουσα τοῦ μαθήματος ἀποίσια, κουρσελιασμένα, ἔλεεινά. Κί' ὁ ὑψηγῆ τῆς πλάϊ στὸν καθηγητὴ νὰ ὀδηγῇ τοὺς νέους Ἰσποκράτιδες, νὰ παρατηρῇ, νὰ ἐπικρίνῃ, νὰ ἐξη-

γῆ τις λεπτομέρειες τῆς λεπτότατης τέχνης, κομματιάζοντας τὴν ἴδια τὴ μάνα του, πάνω στο μαρμάρινο τραπέζι, ψιχάλλοντας τὴν μετὰ τῆ σμίλη τους, πέντ' ἕξη μαθητές.

Μπήκ. Ξιφνικὶ ἀφίνοντας δυνατὸ ἀέρι.

Τὰ πτώματα εἶσι ὅπως τὰ φαντάστηκε τοποθετημένα σὲ διάφορα τραπέζια, παραμορφωμένα...

Μή!...φώναξε τὸν ἴντρα της. Τὴν κύτταξε τρομαγμένος, παραξελεύτηκε. Ὅλοι σήκωσαν τὰ κεφάλια μὲ ἀπορία κυττάζοντας τὴν Μάρκο πάψε τ' ἀνούσιο ἔργο σου! καὶ τρέχοντας τ' ἄρπαξε τὴ σμίλη καὶ τὴν πέταξε μακριά. Παραξενεμένοι δὲν πίστευαν σ' ὅτι ἔβλεπαν!

Πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἄνθρωπο, τὸν πῆγε σ' ὅλα τὰ τραπέζια λέγοντάς του:— Ποιὰ ἀπ' ὅλες εἶναι; Κεῖνος; τὰ κύτταξε προσεκτικὰ ὅλα καὶ δακρυσμένος σταμάτησε μετρὸς σ' ἓνα πτώμα ποῦ τοῦ εἶχαν ἀνοίξει τὰ σπλάχνα, λέγοντας:

— Ἐκεῖνη!

Ὁ Μάρκος τρελλὸς ἀπὸ ὑποψίες...ρώτησε: Τὶ σημαίνουν οὗτά;

Πλησίασε, τὸν ἀγκάλιασε μὲ πόνο.— Φτωχέ μου! τὴ μανούλα σου!!

— Τὴ μάνα μου; Πᾶς; τί...δὲν καταλαβαίνω.

Στὴν εἰκόνα αὐτὴ τῆς φρίκης ὁ ξένος διηγῆθηκε, ὅτι γιὰ κείνη ἤξαιρε. Τὸ χτύπημα ἦταν βαρὺ...ἓνα οὐρλιασμα ἄφησε...Μάνα μου!

Ὅλων τὰ μάτια ἔτρεξαν ἀπὸ δυὸ θερμὰ δάκρυα

για κείνη που έκλαψε τόσο στη μοναξιά της, χωρίς κανένα να την παρηγορήσει. Την τίμια της και γερή καρδιά μονάχα αγκάθια την άγγιξαν. Σαπίλα, βρωμισιά, Κανένας, μὰ κανένας δὲ βρέθηκε νὰ θυσιάσει τόσο τὸν ἑαυτὸ του γιὰ κείνη, πὺ χωρὶς δουλειά, χωρὶς ἓνα στήριγμα δαυμένη, πνιγμένη στάλιξε στ' ἀνατομείου τὴ δεξαμενὴ.....

Ἔτσι τραβοῦμε ὅλοι μας τὸ δρόμο αὐτό, δειλοὶ κακομοιριασμένοι, ἀνήμεροὶ νὰ στέσουμε περήφανα τὸ κεφάλι καὶ ὑψώνοντας τὸ γρόθο νὰ βροντοφωνήσωμε, καταραμένη τέτοια ζωὴ, δὲν ἀξίζει νὰ τὴν ζοῦν «ἄνθρωποι».

Τ Ε Λ Ο Σ

ΛΑΘΗ

'Αντί

Γράψε

Σελίς Στίχος

1	4	ποιότερα	πιότερα
5	1	ἐξομολογηθῶ	ξομολογηθῶ
6	14	κάνετο	κάνετε
6	17	βῆμα ναί ! ὄλα	βῆμα — ναί, ὄλα !
6	18	ἐπιτρέψη	ἐπιτρέψη
7	1	ἐνωσα	ἐνωισα
8	5	κοιτῶνας	κυττῶνας
12	27	ἔξω	ὄξω
13	1	ἀπαίτησι	ἀπαίτηση
14	24	ταξίδι	ταξίδι
27	18	καταλιούνται	καταλυοῦνται
30	20	ἕας	ἕνας
36	24	'Ερυννίης	'Εριννύες
38	14	χάτω	χάνω
51	11	τὸ πρὸς βορρᾶν	πρὸς τὸν βορρᾶ
54	3	περιέγραφε	περίγραφε
59	19	βούρωσαν	βούρκωσαν
74	2	ἀποπρυστικά	ἀποκρυστικά
79	6	ἀλλοίθωρα	ἀλλοίθωρα
80	21	μεγαπρέπεια	μεγαλοπρέπεια
85	5	Λεωφόρο	Λεωνόρα
86	21	ἀπλωνόντας	ἀπλωνόταν
115	20	συγχοροχάρτια	συγχοροχάρτια
121	1	εἶσαι	εἶναι
136	19	ζοῦν	ζητοῦν

1955

